

ทฤษฎารณจลล
เตปฏก
๒๕๔๙
พทฐวสเส

อภธมมปฏเก
ปฏรานปาล
[ปณจไม ภาโค]

ทฤษฎารณจลล เตปฏก

๒๕๔๙ พทฐวสเส

ทฤษฎสงมมหาเถรสมาคม มุททาปิต

Ra
CRE
2014
632715
V. 44

ทฤษฎารุจสุส
เตปีฏกั
๒๕๔๙
พุทธวสเส

อภิมุมปิฏเก
ปฏฐาเนปาลี
รณจโม กาลโย

ทฤษฎารุจสุส
เตปีฏกั

๒๕๔๙ พุทธวสเส

ทฤษฎสงุมมหาเอรสมาคเมเน มุททกัปัติ

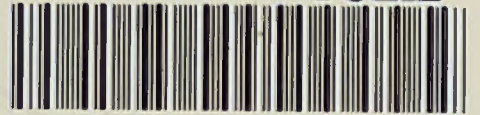
๔๔

หมดอายุ 12/06/2566

ก
632715

TULIB

3.1379 01483917 0

ทฤษฎีจตุส เตปฏิก

๒๕๔๙ พุทธวสุเส

อภิมมปิฏเก
ปฏจานปาลี
[ปณจโม ภาโค]
ปาลีวิโสธกตเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสุส ปรมินทมหาราชวรสุส
ปรีปณณสฏจิวิสุเส สิริชชมมงคลมกมกาเล
ทฤษฎสงุมมหาเถรสมาคมเมน มุทุทาปีตา

หมดอายุ 12/06/2566

๔๔ *With the Compliment*
- 5 ส.ค. 2558

Ra
CRE
2014
632715
V. 44

หมดอายุ 12/06/2566

วชิระ 1006/2566

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

หมดอายุ 12/06/2566

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๘)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ ณ บ้านเฉวง ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดเฉวง จนจบประถมศึกษาปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเฉวง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาทุมณี วัดภูเขาทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ แม้เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยอุปสรรคต่างๆ ทำให้เจ้าประคุณสมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้งเห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธมฺมโร) ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐานบนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จฯ พระสังฆราช

(อยู่ ญาโณทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิดงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ ณ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนท่าเหียบขาวอย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรก เยือนนครรัฐวาติกัน กรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
- พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
- พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
- พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
- พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
- พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์
- พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดังบทคติธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธรจิริยาที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลुพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปด้วยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ชาติไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศล น้อมถวายในสัมปรายภพ ตราบจนบรรลुพระนิพพานเป็นที่สุด

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ผู้่งท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิภูฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

น้ำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

ศาสนา อย่างนี้เป็นกรยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	ภูชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสมควร
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

หมดยุ 12/06/2566

“ตั้งใจจะอุปถัมภก
ป้องกันขอบขันฑสีมา

ยอยกพระพุทธศาสนา
รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาภิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาโยธิพิธิ อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปราภฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถดัดตบประโยชน์และปรตถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑเสมาทั้งปวงจำเรณูอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลัง ทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณา ดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนาม พระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริง ในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลัง ว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับ ขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน เมื่อเห็น ว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูติปริชาครอบรู้ราชานุวัตร จะเป็น ศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชา ราชภูริรักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหฬรรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณี ต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้า อย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรง ประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับ พระอุณาโลมพระพุทธรูปมหาเมณีนรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระ ราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

[๔]

ถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้าโหม่นสักก็ชื่อว่าโลกล่วงเกินไป...”

พระราชปฎิญาณและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้าจะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมันอยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย
แห่งสีทั้งสามงามณัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

ความคิดเครื่องหมาย

หมายพระไตรรัตน์

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆมณฑล

เลื่อมทราชมระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสังฆธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีด้วยกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบได้ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรคุณ) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรคุณ) วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี

7

(สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี)

หมดอายุ 12/06/2566

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประจวบจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มया ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺณตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตุถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสอบทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สอบทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต รสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญ ๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมาธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสัมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ธรรมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา บุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏฐาน โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตสุตสนัทั้งหมด เป็นปทัฏฐฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทธรณ์สั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททวิเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความพินเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิพดลหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องถือเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคีติกจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความฝืดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉันเป็นภัตตาหาร ก็ฉันใบไม้แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สารยายท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสารยาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้เสื่อมสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และอัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบรมมหาราชวังไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้อิสรภาพจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธรศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูกพร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับล่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปรีวรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่มรวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า สยามรณฺทสฺส เตปิฎกํ : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๘๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในโอกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความมั่งคั่งรุ่งเรืองอยู่ตราบนั่น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นภาระธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการปาฬิวิโสธกะ คณะกรรมการการแห่งสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จพระ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉุทธสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตริ์ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า พุทธศาสนสุต สกฺติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธศาสนสุต : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายเป็นวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นภาระธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมาให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดทำมาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มานำสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขึ้นขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจสอบคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า ทิม ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าบรรดตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประารภเหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธานุศาสนานอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธานุศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธานุศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธานุศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๕ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูลย์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธานุศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๐ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๔ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จันท์ พรหมคุดโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

[๒๒]

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มีพระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมุโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็นประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มีพระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัดปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มีพระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็นประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียงตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วยพระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทวยราษฎร์สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสุเส) (๒) สยามราษฎร์สงคิตติเตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสุเส) (๓) มหาจุฬาลงคิตติเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสุเส) และพระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ญจสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรพม่า ฉบับฉัฐฐสังคายนา พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สหิตยสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาเทวนาครีปาลิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาแลนทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไอศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณัติพระราชารัษฎ์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปปตฺ สทุมฺโม ตถาคตฺปเวทิตอ
ทสฺเสนโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมคฺคํ วิสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALĪ ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a   -า = ā   อิ = i   -ี = ī   อุ = u   -ู = ū   เ = e   โ = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

ก = ka	ข = kha	ง = ga	ฆ = gha	จ = ṅa
ฉ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฎ = ṭa	จ = ṭha	ฌ = ḍa	ฌ = ḍha	ณ = ṇa
ต = ta	ถ = tha	ด = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ผ = pha	บ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya   ร = ra   ล = la   ว = va   ส = sa   ห = ha   พ = ḷa   ° = m

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka   กา = kā   กิ = ki   กี = kī   กุ = ku   กู = kū   เก = ke   โก = ko
 ข = kha   ขา = khā   ขิ = khi   ขี = khī   ขุ = khu   ขู = khū   เข = khe   ขอ = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารุจสุต เตปิฏเก สงฺเกตวิญญาปนํ

- อ. = อิงคฺลิสเตปิฏกํ
- จ. = จญฺจสงฺคีติเตปิฏกํ
- ทย. = ทฤษฎารุจสุต สงฺคีติเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสุเส)
- เท. = นาลนฺทาเทวนาคริปาลิเตปิฏกํ
- โป. = โปราณเตปิฏกํ
- มหา. = มหาจุฬาเตปิฏกํ (อนุสฺสรณียํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสุเส)
- สี. = สีหพเตปิฏกํ
- สุยา. = สุยามารุจสุต เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสุเส)

อภิธรรมปิฎก

ปฏิจจกันตปาติยา ปณฺจกคา

กิตฺตนปตฺตํ

มตฺติกา

องฺก

ทุกตฺกปฏิจจกันตปาติ

๑

๑. เหตุทุกํ

๑. กุสลตฺตํ

๑

๑. เหตุทุกํ

๒. เวทนาตฺตํ

๑๘

๑. เหตุทุกํ

๓. วิปากตฺตํ

๓๑

๑. เหตุทุกํ

๔. อุปาทินนตฺตํ

๔๓

๑. เหตุทุกํ

๕. สงฺกิลิฏฺจตฺตํ

๕๕

๑. เหตุทุกํ

๖. วิตกฺกตฺตํ

๖๒

๑. เหตุทุกํ

๗. ปิตฺตตฺตํ

๗๐

๑. เหตุทุกํ

๘. ทสฺสเนนปหาตพฺพตฺตํ

๗๙

๑. เหตุทุกํ

๙. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกตฺตํ

๘๗

๑. เหตุทุกํ

๑๐. อายยคามิตฺตํ

๙๕

๑. เหตุทุกํ

๑๑. เสกฺขตฺตํ

๑๐๓

๑. เหตุทุกํ

๑๒. ปริตฺตตฺตํ

๑๑๑

๑. เหตุทุกํ

๑๓. ปริตฺตารมฺมณตฺตํ

๑๑๙

๑. เหตุทุกํ

๑๔. หีนตฺตํ

๑๒๗

๑. เหตุทุกํ

๑๕. มิจฺจนตฺตนิยตตฺตํ

๑๓๕

๑. เหตุทุกํ

๑๖. มคฺคการมฺมณตฺตํ

๑๔๒

๑. เหตุทุกํ

๑๗. อุปฺปนนตฺตํ

๑๔๙

มัตติกา

องเก

๑. เหตุทุกข์	๑๘. อดีตตตฺติกํ	๑๕๑
๑. เหตุทุกข์	๑๙. อดีตารมฺมณตตฺติกํ	๑๕๒
๑. เหตุทุกข์	๒๐. อหฺมตตตตฺติกํ	๑๖๑
๑. เหตุทุกข์	๒๑. อหฺมตตตารมฺมณตตฺติกํ	๑๖๗
๑. เหตุทุกข์	๒๒. สนิทสฺสนสปปฏฺฐิตตตฺติกํ	๑๗๑
๒. สเหตุกทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๑๗๖
๓. เหตุสมฺปยุตฺตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๑๘๔
๔. เหตุสเหตุกทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๑๙๑
๕. เหตุเหตุสมฺปยุตฺตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๑๙๗
๖. นเหตุสเหตุกทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๐๓
๗. สปปจฺจยทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๐๗
๘. สงฺขตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๑๐
๙. สนิทสฺสนทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๑๐
๑๐. สปปฏฺฐิตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๑๓
๑๑. ฐพีทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๑๖
๑๒. โลกียทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๑๘
๑๓. เกณจิวิญญฺเยยฺยทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๒๓
๑๔. อาสวทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๒๕
๑๕. สาสวทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๒๖
๑๖. อาสวสมฺปยุตฺตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๓๐
๑๗. อาสวสาสวทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๓๓
๑๘. อาสวอาสวสมฺปยุตฺตทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๓๕
๑๙. อาสววิปปยุตฺตสาสวทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๓๗
๒๐. สญฺโฆชนทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๔๑
๒๑. สญฺโฆชนียทุกข์	๑. กุสลตตฺติกํ	๒๔๓

มาติกา

องฺเก

๒๒. สยฺโฆชนสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๔๖
๒๓. สยฺโฆชนสยฺโฆชนียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๔๘
๒๔. สยฺโฆชนสยฺโฆชนสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๐
๒๕. สยฺโฆชนวิปฺปยุตฺตสยฺโฆชนียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๒
๒๖. คณฺถทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๔
๒๗. คณฺถนียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๖
๒๘. คณฺถสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๘
๒๙. คณฺถคณฺถนียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๕๙
๓๐. คณฺถคณฺถสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๖๒
๓๑. คณฺถวิปฺปยุตฺตคณฺถนียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๖๓
๔๔. นีวรณทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๖๕
๔๕. นีวรณียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๖๗
๔๖. นีวรณสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๖๙
๔๗. นีวรณนีวรณียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๐
๔๘. นีวรณนีวรณสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๑
๔๙. นีวรณวิปฺปยุตฺตนีวรณียทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๒
๕๐. ปราสาททํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๓
๕๑. ปราสาทจทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๕
๕๒. ปราสาทสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๖
๕๓. ปราสาทปราสาทจทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๗๘
๕๔. ปราสาทวิปฺปยุตฺตปราสาทจทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๘๐
๕๕. สารมฺมณทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๘๑
๕๖. จิตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๘๔
๕๗. เจตสิกทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๘๗
๕๘. จิตฺตสมฺปยุตฺตทํ	๑. กุสลตฺติกํ	๒๙๐

มัตติกา

องเก

๕๙. จิตตสัมมูจทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๒๙๓
๖๐. จิตตสมมุจจกัม	๑. กุสลตตติกัม	๒๙๔
๖๑. จิตตสหกัม	๑. กุสลตตติกัม	๒๙๗
๖๒. จิตตานุปริวตติทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๒๙๙
๖๓. จิตตสัมมูจสมมุจจกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๐๐
๖๔. จิตตสัมมูจสมมุจจกัมสหกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๐๓
๖๕. จิตตสัมมูจสมมุจจกัมอนุปริวตติทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๐๔
๖๖. อชฏตตติกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๐๕
๖๗. อุปาทาทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๐๘
๖๘. อุปาทินนทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๐
๖๙. อุปาทานทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๓
๗๐. อุปาทานิยทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๕
๗๑. อุปาทานสมปยุตตทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๖
๗๒. อุปาทานอุปาทานิยทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๘
๗๓. อุปาทานอุปาทานสมปยุตตทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๑๙
๗๔. อุปาทานวิปยุตตอุปาทานิยทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๐
๗๕. กิเลสทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๒
๗๖. สงกิเลสิกทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๔
๗๗. สงกิลิฏฐทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๕
๗๘. กิเลสสมปยุตตทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๖
๗๙. สงกิเลสสงกิเลสิกทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๗
๘๐. กิเลสสงกิลิฏฐทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๘
๘๑. กิเลสกิเลสสมปยุตตทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๙
๘๒. กิเลสวิปยุตตสงกิเลสิกทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๒๙
๘๓. ทสฺสเนนปหาดพพทุกัม	๑. กุสลตตติกัม	๓๓๑

มาติกา

องฺเก

๘๔. ภาวนายปหาดพฺพทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๓๓
๘๕. ทสฺสเนนปหาดพฺพเหตุกทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๓๔
๘๖. ภาวนายปหาดพฺพเหตุกทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๓๖
๘๗. สวิตกทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๓๗
๘๘. สวิจารทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๔๒
๘๙. สປปีติทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๔๔
๙๐. - ๙๑. ปีติสหคตาทิกทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๔๗
๙๒. อุเปกฺขาสหคตทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๔๗
๙๓. กามาวจรทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๔๙
๙๔. รุปาวจรทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๕๑
๙๕. อรูปาวจรทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๕๓
๙๖. ปริยาปนฺนทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๕๖
๙๗. นิยุยานิกทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๕๗
๙๘. นียตทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๕๘
๙๙. สอฺตฺตตรทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๖๐
๑๐๐. สรณทกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๓๖๑
๑๐๐. สรณทกํ	๒. เวทนาตฺติกํ	๓๖๒
๑๐๐. สรณทกํ	๓. วิปากตฺติกํ	๓๖๔
๑๐๐. สรณทกํ	๔. อุปาทินฺนตฺติกํ	๓๖๕
๑๐๐. สรณทกํ	๕. สงฺกิลิฏฺจตฺติกํ	๓๖๖
๑๐๐. สรณทกํ	๖. วิตกฺกตฺติกํ	๓๖๗
๑๐๐. สรณทกํ	๗. ปีติตฺติกํ	๓๖๘
๑๐๐. สรณทกํ	๘. ทสฺสเนนปหาดพฺพตฺติกํ	๓๖๙

มัตติกา

องเก

๑๐๐. สรณทูกั	๙. ทสฺสเนนปฬาทพฺพเหตุกตฺติกั	๓๗๐
๑๐๐. สรณทูกั	๑๐. อาจยคามิตฺติกั	๓๗๑
๑๐๐. สรณทูกั	๑๑. เสกฺขตฺติกั	๓๗๒
๑๐๐. สรณทูกั	๑๒. ปริตฺตตฺติกั	๓๗๓
๑๐๐. สรณทูกั	๑๓. ปริตฺตารมฺมณตฺติกั	๓๗๔
๑๐๐. สรณทูกั	๑๔. หีนตฺติกั	๓๗๕
๑๐๐. สรณทูกั	๑๕. มิจฺจนตฺตตฺติกั	๓๗๖
๑๐๐. สรณทูกั	๑๖. มคฺคการมฺมณตฺติกั	๓๗๗
๑๐๐. สรณทูกั	๑๗. อุปฺปนฺนตฺติกั	๓๗๘
๑๐๐. สรณทูกั	๑๘. อตฺติตตฺติกั	๓๗๘
๑๐๐. สรณทูกั	๑๙. อตฺติตารมฺมณตฺติกั	๓๗๙
๑๐๐. สรณทูกั	๒๐. อชฺฌตฺตตฺติกั	๓๘๑
๑๐๐. สรณทูกั	๒๑. อชฺฌตฺตารมฺมณตฺติกั	๓๘๒
๑๐๐. สรณทูกั	๒๒. สนิทสฺสนตฺติกั	๓๘๓

ติกทุกปฏิจจกัมมปาฐะ

๓๘๕

๑. กุสลตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๓๘๕
๒. เวทณตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๓๘๖
๓. วิปากตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๔๐๑
๔. อุปาทินฺนตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๔๐๘
๕. สงฺกิลิฏฺฐตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๔๑๓
๖. วิตกฺกตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๔๑๙
๗. ปิตฺติตฺติกั	๑. เหตุทูกั	๔๓๐

มาติกา

องฺเก

๘. ทสฺสเนนปหาตพฺพตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๓๗
๙. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๔๓
๑๐. อาจยคามิตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๔๖
๑๑. เสกฺขตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๕๓
๑๒. ปริตฺตตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๕๙
๑๓. ปริตฺตารมฺมณตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๖๕
๑๔. หีนตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๖๙
๑๕. มิจฺฉตฺตนิยตตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๗๒
๑๖. มคฺคการมฺมณตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๗๘
๑๗. อุปฺปนฺนตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๘๗
๑๘. อตฺติตตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๙๐
๑๙. อตฺติตารมฺมณตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๙๑
๒๐. อหฺมตฺตตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๙๕
๒๑. อหฺมตฺตารมฺมณตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๔๙๘
๒๒. สนิทสฺสนสฺสปปิฏฺฐมตฺติกํ	๑. เหตุทุกํ	๕๐๑
๑. กุสลตฺติกํ	๒. สเหตุกทุกํ	๕๐๕
๑. กุสลตฺติกํ	๓. เหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๕๑๐
๑. กุสลตฺติกํ	๔. เหตุสเหตุกทุกํ	๕๑๔
๑. กุสลตฺติกํ	๕. เหตุเหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๕๑๘
๑. กุสลตฺติกํ	๖. นเหตุสเหตุกทุกํ	๕๒๑
๑. กุสลตฺติกํ	๗. สปปจฺจยทุกํ	๕๒๓
๑. กุสลตฺติกํ	๘. สงฺขตทุกํ	๕๒๖
๑. กุสลตฺติกํ	๙. สนิทสฺสนทุกํ	๕๒๖
๑. กุสลตฺติกํ	๑๐. สปปิฏฺฐทุกํ	๕๒๘
๑. กุสลตฺติกํ	๑๑. ฐปฺปีทุกํ	๕๓๑

มัตติกา

องเก

๑. กุสลตตติกัม	๑๒. โลภียทุกัม	๕๓๓
๑. กุสลตตติกัม	๑๓. เกณจิวิณฺณเมยฺยทุกัม	๕๓๗
๑. กุสลตตติกัม	๑๔. อาสวทุกัม	๕๓๙
๑. กุสลตตติกัม	๑๕. สาสวทุกัม	๕๔๒
๑. กุสลตตติกัม	๑๖. อาสวสมปยุตฺตทุกัม	๕๔๕
๑. กุสลตตติกัม	๑๗. อาสวสาสวทุกัม	๕๔๗
๑. กุสลตตติกัม	๑๘. อาสวอาสวสมปยุตฺตทุกัม	๕๔๘
๑. กุสลตตติกัม	๑๙. อาสววิปยุตฺตสาสวทุกัม	๕๕๐
๑. กุสลตตติกัม	๒๐-๕๔. สมฺมโฆชนาติทุกัม	๕๕๒
๑. กุสลตตติกัม	๕๕. สารมมณทุกัม	๕๕๒
๑. กุสลตตติกัม	๕๖. จิตฺตทุกัม	๕๕๔
๑. กุสลตตติกัม	๕๗. เจตสิกทุกัม	๕๕๖
๑. กุสลตตติกัม	๕๘-๖๕. จิตฺตสมปยุตฺตาทิอฏฺฐทุกัม	๕๕๘
๑. กุสลตตติกัม	๖๖. อชฺฌตฺติกทุกัม	๕๕๘
๑. กุสลตตติกัม	๖๗. อุปาทาทุกัม	๕๖๐
๑. กุสลตตติกัม	๖๘. อุปาทินฺนทุกัม	๕๖๒
๑. กุสลตตติกัม	๖๙-๗๔. อุปาทานทุกัม	๕๖๔
๑. กุสลตตติกัม	๗๕. กิเลสทุกัม	๕๖๔
๑. กุสลตตติกัม	๗๖. สงฺกิเลสิกทุกัม	๕๖๖
๑. กุสลตตติกัม	๗๗. สงฺกิลิฏฺฐทุกัม	๕๖๙
๑. กุสลตตติกัม	๗๘. กิเลสสมปยุตฺตทุกัม	๕๗๑
๑. กุสลตตติกัม	๗๙. สงฺกิเลสสงฺกิเลสิกทุกัม	๕๗๑
๑. กุสลตตติกัม	๘๐. กิเลสสงฺกิลิฏฺฐทุกัม	๕๗๓
๑. กุสลตตติกัม	๘๑. กิเลสกิเลสสมปยุตฺตทุกัม	๕๗๓
๑. กุสลตตติกัม	๘๒. กิเลสวิปยุตฺตสงฺกิเลสิกทุกัม	๕๗๔

มาติกา

องฺเก

๑. กุสลตฺตํ	๘๓. ทสฺสเนนปหาตพฺพทกํ	๕๗๖
๑. กุสลตฺตํ	๘๔. ภาวนายปหาตพฺพทกํ	๕๗๘
๑. กุสลตฺตํ	๘๕. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกทกํ	๕๗๘
๑. กุสลตฺตํ	๘๖. ภาวนายปหาตพฺพเหตุกทกํ	๕๗๙
๑. กุสลตฺตํ	๘๗. สวิตกทกํ	๕๘๐
๑. กุสลตฺตํ	๘๘. สวิจารณ์ทกํ	๕๘๒
๑. กุสลตฺตํ	๘๙. สปปิติกทกํ	๕๘๒
๑. กุสลตฺตํ	๙๐-๙๒. ปิติสหคตาทิกทกํ	๕๘๔
๑. กุสลตฺตํ	๙๓. กามาวจรทกํ	๕๘๔
๑. กุสลตฺตํ	๙๔. รูปาวจรทกํ	๕๘๗
๑. กุสลตฺตํ	๙๕. อรูปาวจรทกํ	๕๘๘
๑. กุสลตฺตํ	๙๖. ปริยาปนนทกํ	๕๘๙
๑. กุสลตฺตํ	๙๗. นิยุยานิกทกํ	๕๙๑
๑. กุสลตฺตํ	๙๘. นียตทกํ	๕๙๒
๑. กุสลตฺตํ	๙๙. สอฺตตฺตรทกํ	๕๙๓
๑. กุสลตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๕๙๕
๒. เวทนาตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๕๙๗
๓. วิปากตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๕๙๙
๔. อุปาทินนตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๑
๕. สงฺกิลิฏฺฐตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๓
๖. วิตกฺกตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๔
๗. ปิติตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๕
๘. ทสฺสนตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๗
๙. ทสฺสนเหตุกตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๗
๑๐. อาจยคามิตฺตํ	๑๐๐. สรณทกํ	๖๐๘

มัตติกา

องฺเก

๑๑. เสฏฺฐตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๐
๑๒. ปริตฺตตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๑
๑๓. ปริตฺตตารมมณตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๒
๑๔. หีนตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๓
๑๕. มิจฺจนตฺตนิยตตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๔
๑๖. มคฺคตารมมณตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๕
๑๗. อุปฺปนฺนตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๗
๑๘. อตีตตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๗
๑๙. อตีตตารมมณตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๑๘
๒๐. อชฺฌตฺตตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๒๐
๒๑. อชฺฌตฺตตารมมณตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๒๐
๒๒. สนิทสฺสนตฺตํ	๑๐๐. สรณํทํ	๖๒๑

ติกติกปฏิจจกัมมปาฐะ

๖๒๓

๑. กุสฺลตฺตํ	๑. เวทณตฺตํ	๖๒๓
๑. กุสฺลตฺตํ	๒. วิปากตฺตํ	๖๒๗
๑. กุสฺลตฺตํ	๓. อุปาทินฺนตฺตํ	๖๒๙
๑. กุสฺลตฺตํ	๔. สงฺกิลิฏฺฐตฺตํ	๖๓๑
๑. กุสฺลตฺตํ	๕. วิตกฺกตฺตํ	๖๓๒
๑. กุสฺลตฺตํ	๖. ปิตฺตตฺตํ	๖๓๔
๑. กุสฺลตฺตํ	๗. ทสฺสนตฺตํ	๖๓๖
๑. กุสฺลตฺตํ	๘. ทสฺสนเหตุกตฺตํ	๖๓๗
๑. กุสฺลตฺตํ	๙. อาจยคามิตฺตํ	๖๓๘
๑. กุสฺลตฺตํ	๑๐. เสฏฺฐตฺตํ	๖๓๙
๑. กุสฺลตฺตํ	๑๑. ปริตฺตตฺตํ	๖๔๐

มาติกา

องฺเก

๑. กุสลตฺตํ	๑๒. ปริตฺตารมฺมตฺตํ	๖๔๒
๑. กุสลตฺตํ	๑๓. หีนตฺตํ	๖๔๔
๑. กุสลตฺตํ	๑๔. มิจฺจตฺตนิยตฺตํ	๖๔๖
๑. กุสลตฺตํ	๑๕. มคฺการมฺมตฺตํ	๖๔๗
๑. กุสลตฺตํ	๑๖. อุปปนฺนตฺตํ	๖๔๘
๑. กุสลตฺตํ	๑๗. อตฺตตฺตํ	๖๔๙
๑. กุสลตฺตํ	๑๘. อตฺตารมฺมตฺตํ	๖๔๙
๑. กุสลตฺตํ	๑๙. อชฺชตฺตตฺตํ	๖๕๒
๑. กุสลตฺตํ	๒๐. อชฺชตฺตารมฺมตฺตํ	๖๕๔
๑. กุสลตฺตํ	๒๑. สนิทฺสสนตฺตํ	๖๕๕
๒. เวทฺนาตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๕๖
๓. วิปากตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๕๘
๔. อุปาทินฺนตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๕๙
๕. สงฺกิลิฏฺจตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๐
๖. วิตกฺกตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๑
๗. ปิตฺตตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๒
๘. ทสฺสนตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๔
๙. ทสฺสนเหตุกตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๔
๑๐. อาจยคามิตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๕
๑๑. เสกฺขตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๖
๑๒. ปริตฺตตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๗
๑๓. ปริตฺตารมฺมตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๘
๑๔. หีนตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๖๙
๑๕. มิจฺจตฺตตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๗๐
๑๖. มคฺการมฺมตฺตํ	๑. กุสลตฺตํ	๖๗๐

มัตติกา

องฺเก

๑๗. อุปฺปन्नตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๑
๑๘. อตฺตตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๒
๑๙. อตฺตารมฺมตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๓
๒๐. อหฺมตฺตตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๔
๒๑. อหฺมตฺตารมฺมตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๕
๒๒. สนิทฺสสนตฺติกํ	๑. กุสลตฺติกํ	๖๗๕

ทุกทุกปฏิจจสมุปบาท

๖๗๗

๑. เหตุทุกํ	๑. สเหตุทุกทุกํ	๖๗๗
๑. เหตุทุกํ	๒. เหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๖๘๑
๑. เหตุทุกํ	๓. เหตุสเหตุทุกทุกํ	๖๘๒
๑. เหตุทุกํ	๔. เหตุเหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๖๘๓
๑. เหตุทุกํ	๕. นเหตุสเหตุทุกทุกํ	๖๘๓
๑. เหตุทุกํ	๖. สปปจฺจุยทุกํ	๖๘๔
๑. เหตุทุกํ	๗. สงฺขตทุกํ	๖๘๔
๑. เหตุทุกํ	๘. สนิทฺสสนทุกํ	๖๘๕
๑. เหตุทุกํ	๙. สปปฏฺฐิมทุกํ	๖๘๕
๑. เหตุทุกํ	๑๐. ฐปฺปีทุกํ	๖๘๖
๑. เหตุทุกํ	๑๑. โลกียทุกํ	๖๘๗
๑. เหตุทุกํ	๑๒. เกณจิวินฺณเมยฺยทุกํ	๖๘๘
๑. เหตุทุกํ	๑๓. อาสวทุกํ	๖๘๘
๑. เหตุทุกํ	๑๔. สาสวทุกํ	๖๘๙
๑. เหตุทุกํ	๑๕. อาสวสมฺปยุตฺตทุกํ	๖๙๐
๑. เหตุทุกํ	๑๖. อาสวสาสวทุกํ	๖๙๑
๑. เหตุทุกํ	๑๗. อาสวอาสวสมฺปยุตฺตทุกํ	๖๙๑

มัตติกา

องฺเก

๑. เหตุทุกํ	๑๘. อาสววิปฺปยุตฺตสาสวทุกํ	๖๙๒
๑. เหตุทุกํ	๑๙-๕๓. สมฺมโยชนาทิทุกํ	๖๙๒
๑. เหตุทุกํ	๕๔. สารมฺมณทุกํ	๖๙๓
๑. เหตุทุกํ	๕๕. จิตฺตทุกํ	๖๙๓
๑. เหตุทุกํ	๕๖. เจตสิกทุกํ	๖๙๔
๑. เหตุทุกํ	๕๗. จิตฺตสมฺปยุตฺตทุกํ	๖๙๔
๑. เหตุทุกํ	๕๘. จิตฺตสํสฺมฺมจทุกํ	๖๙๔
๑. เหตุทุกํ	๕๙. จิตฺตสมฺมฺมจฺจานทุกํ	๖๙๕
๑. เหตุทุกํ	๖๐. จิตฺตสหฺมทุกํ	๖๙๕
๑. เหตุทุกํ	๖๑. จิตฺตานุปฺริวตฺติทุกํ	๖๙๖
๑. เหตุทุกํ	๖๒. จิตฺตสํสฺมฺมจสมฺมฺมจฺจานทุกํ	๖๙๖
๑. เหตุทุกํ	๖๓. จิตฺตสํสฺมฺมจสมฺมฺมจฺจานสหฺมทุกํ	๖๙๖
๑. เหตุทุกํ	๖๔. จิตฺตสํสฺมฺมจสมฺมฺมจฺจานานุปฺริวตฺติทุกํ	๖๙๗
๑. เหตุทุกํ	๖๕. อชฺฌตฺติกทุกํ	๖๙๗
๑. เหตุทุกํ	๖๖. อุปาทาทุกํ	๖๙๘
๑. เหตุทุกํ	๖๗. อุปาทินฺนทุกํ	๖๙๘
๑. เหตุทุกํ	๖๘. อุปาทานโคจฺจนํ	๖๙๙
๑. เหตุทุกํ	๗๔. กิเลสโคจฺจนํ	๖๙๙
๑. เหตุทุกํ	๘๒. ปิฎฺจิทุกํ	๗๐๐
๒. สเหตุกทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๒
๓. เหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๓
๔. เหตุสเหตุกทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๓
๕. เหตุเหตุสมฺปยุตฺตทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๔
๖. นเหตุสเหตุกทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๔
๗. จุพฺพนฺตรทุกํ	๑. เหตุทุกํ	๗๐๕

มัตติกา

องฺเก

๑๔. อาสวโคจจกั	๑. เหตุทุกั	๗๐๗
๒๐. สณฺณโณชนาทิทุกั	๑. เหตุทุกั	๗๐๘
๕๕. มหฺนฺตรทุกั	๑. เหตุทุกั	๗๐๘
๖๘. อุปาทานโคจจกั	๑. เหตุทุกั	๗๑๐
๗๕. กิเลสโคจจกั	๑. เหตุทุกั	๗๑๐
๘๓. ปิฏฺฐิจทุกั	๑. เหตุทุกั	๗๑๑

ปฏิจจสมุปบาทมัตติกา นิฏฺฐิตา.

ปทานุกุโม

๗๑๓

ลกฺขิตพฺพปทานํ อนุกุมณิกา.

๗๑๔

อภิธัมมปิฎก
ธมฺมานุโลเม
ทุกติกปฏฺฐานปาลิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. เหตุทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. กุสลปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑] เหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล ธมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. เหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล ธมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล จ
นเหตุ กุสโล จ ธมฺมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๒] นเหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล ธมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นเหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล
ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นเหตุํ กุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ
กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ธมฺมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๓] เหตุํ กุสลญฺจ นเหตุํ กุสลญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล
ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ กุสลญฺจ นเหตุํ กุสลญฺจ ธมฺมํ
ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ กุสลญฺจ
นเหตุํ กุสลญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ
ธมฺมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อารมฺมณปจฺจโย

[๔] เหตุํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๕] เหตุยา นว, อารมฺมณเ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, อาหาเร
นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.
(อนฺโโลมํ.)^๒

นอฺธิปฺติปจฺจโย

[๖] เหตุํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอฺธิปฺติปจฺจยา. เหตุํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. เหตุํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ กุสโล จ
นเหตุํ กุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. (๓)

[๗] นเหตุํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ กุสลญฺจ นเหตุํ กุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ กุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. ตีณิ.

นปฺเรชาตาทีปจฺจยา

[๘] เหตุ กุศล ฌมมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ
นปฺเรชาตปจฺจยา. นว. นปจฺจชาตปจฺจยา. นว. นอาเสวนปจฺจยา
นว.

นกมฺมปจฺจโย

[๙] เหตุ กุศล ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ
นกมฺมปจฺจยา. (๑)

นเหตุ กุศล ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ
นกมฺมปจฺจยา. (๑)

เหตุ กุสลญจ นเหตุ กุสลญจ ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ กุสโล
ฌมโม อปฺปชฺชติ นกมฺมปจฺจยา. (๑)

นวิปากาทีปจฺจยา

[๑๐] เหตุ กุศล ฌมมํ ปฏิจฺจ เหตุ กุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ
นวิปากปจฺจยา. นว. ๔เปฯ นวิปฺปยุตฺตปจฺจยา. นว.

[๑๑] นอริปติยา นว, นปฺเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว.
(ปจฺจนีย.)^๑

เหตุปัจจัย นอติปัตติยา นว. (สงฺขิตฺต.^๑ อนฺุโลมปัจจัย.)^๑

นอติปัตติปัจจัย เหตุยา นว อารมมณ นว. (สงฺขิตฺต. ปัจจัยานฺุโลม.)^๒

(สหชาตวโรปิ ปัจจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจวโรปิ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. กุสลปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๑๒] เหตุ กุสลโล ฌมโม เหตุสุส กุสลสุส ฌมมสุส เหตุปัจจัย เณ ปัจจัย. เหตุ กุสลโล ฌมโม นเหตุสุส กุสลสุส ฌมมสุส เหตุปัจจัย เณ ปัจจัย. เหตุ กุสลโล ฌมโม เหตุสุส กุสลสุส จ นเหตุสุส กุสลสุส จ ฌมมสุส เหตุปัจจัย เณ ปัจจัย. (๓)

อารมมณาทิปัจจัย

[๑๓] เหตุ กุสลโล ฌมโม เหตุสุส กุสลสุส ฌมมสุส อารมมณ- ปัจจัย เณ ปัจจัย. ตีณิ.

นเหตุ กุสลโล ฌมโม นเหตุสุส กุสลสุส ฌมมสุส อารมมณ- ปัจจัย เณ ปัจจัย. ตีณิ.

เหตุ กุสลโล จ นเหตุ กุสลโล จ ฌมมา เหตุสุส กุสลสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัย เณ ปัจจัย. ตีณิ.

[๑๔] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน
 ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน
 ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฐมมา เหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส
 อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ. ตีณิ.

อนนฺตราทิปจฺจยา

[๑๕] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส อนนฺตร-
 ปจฺจเยน ปจฺจโย. สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อณฺณมณฺณปจฺจเยน ปจฺจโย. นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๖] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส อุปนิสฺสย-
 ปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณูปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย, ปกตูปนิสฺสโย. ตีณิ.

นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย: อารมฺมณูปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย, ปกตูปนิสฺสโย. ตีณิ.

เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฐมมา เหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส
 อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณูปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย,
 ปกตูปนิสฺสโย. ตีณิ. อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

[๑๗] นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสุส กุสลสุส ฐมมสุส
 กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสุส กุสลสุส
 ฐมมสุส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสุส
 กุสลสุส จ นเหตุสุส กุสลสุส จ ฐมมสุส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย.

อาหาราภิปัจจยา

[๑๘] นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
อาหารปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๑๙] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
อิหฺทริยปัจจเยน ปจฺจโย. นว.

[๒๐] นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
ฌานปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๒๑] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส มกฺคปัจจเยน
ปจฺจโย. นว.

[๒๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ น, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อิหฺทริเย
นว, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปัจจนียทุธาโร

[๒๓] เหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. สหชาตปัจจเยน ปจฺจโย. อุปนฺนิสฺสยปัจจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

[๒๔] นเหตุ กุสโล ฐมโม นเหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. สหชาตปัจจเยน ปจฺจโย. [๑] อุปนฺนิสฺสย-

ปัจจุเณน ปัจจโย. นเหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปัจจุเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจุเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจุเณน
 ปัจจโย. นเหตุ กุสโล ฐมโม เหตุสฺส กุสลสฺส จ นเหตุสฺส กุสลสฺส
 จ ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจุเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจุเณน ปัจจโย.
 อุปนิสฺสยปัจจุเณน ปัจจโย. (๓)

[๒๕] เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฐมา เหตุสฺส กุสลสฺส
 ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจุเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจุเณน ปัจจโย.
 อุปนิสฺสยปัจจุเณน ปัจจโย. ตีณิ. (๓)

[๒๖] นเหตุยา นว นอารมฺมณ นว นอชิปติยา นว ๔เปฯ
 โนวีกเต นว. (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนีเย.)

เหตุปัจจุยา นอารมฺมณ ตีณิ ๔เปฯ โนนตฺติยา ตีณิ, โนวีกเต
 ตีณิ, (สงฺขิตฺตํ. อนุโลมปจฺจนีเย.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมณ นว ๔เปฯ อวีกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.
 ปจฺจนียานุโลม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๒. อกุศลปทั ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกัม เหตุปัจจัย

[๒๗] เหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ
อกุสโล จ นเหตุ อกุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

[๒๘] นเหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นเหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อกุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นเหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ
อกุสโล จ นเหตุ อกุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

[๒๙] เหตุ อกุสสญจ นเหตุ อกุสสญจ ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ
อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ อกุสสญจ นเหตุ
อกุสสญจ ฐมมัม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา.
เหตุ อกุสสญจ นเหตุ อกุสสญจ ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อกุสโล จ
นเหตุ อกุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

[๓๐] เหตุยา นว, อารมมณฺเ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
กมฺเม นว, อาหาเร นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ. อนฺุโลมํ.)

นเหตุปัจจัย

[๓๑] นเหตุ อกุศล ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัยยา. (๑)

นอริปัตติยาทีปจฉายา

[๓๒] เหตุ อกุศล ฌมม ปฏิจจ เหตุ อกุสโล ฌมโม
อุปปชชติ นอริปัตติปจฉายา. นว ฯเปฯ

เหตุ อกุศล ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ
นกมมปจฉายา. (๑)

นเหตุ อกุศล ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ
นกมมปจฉายา. (๑)

เหตุ อกุศลญจ นเหตุ อกุศลญจ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อกุสโล
ฌมโม อุปปชชติ นกมมปจฉายา. (๑) (สงขิตตัม.)^๑

[๓๓] นเหตุยา เอกัง, นอริปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นวิปปยุตเต นว. (ปจฉนีย.)

เหตุปจฉายา นอริปัตติยา นว. (สงขิตตัม. อนุลอมปจฉนีย.)

นเหตุปจฉายา อารมมณเ เอกัง. (สงขิตตัม. ปจฉนียานุลอม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฉายวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมัจจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

๑ สยา. อัย ปาโจ น ทิสสติ, เอวมุปริปิ.

๒. อกุสลปทํ ๗. ปัญหาवारโ

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๓๔] เหตุ อกุสลโล ฌมโม เหตุสุส อกุสลสุส ฌมมสุส
 เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. เหตุ อกุสลโล ฌมโม นเหตุสุส อกุสลสุส
 ฌมมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. เหตุ อกุสลโล ฌมโม เหตุสุส
 อกุสลสุส จ นเหตุสุส อกุสลสุส จ ฌมมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย.
 (๓)

อารมมณาทิปัจจยา

[๓๕] เหตุ อกุสลโล ฌมโม เหตุสุส อกุสลสุส ฌมมสุส
 อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ อกุสลโล ฌมโม นเหตุสุส อกุสลสุส ฌมมสุส
 อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ อกุสลโล จ นเหตุ อกุสลโล จ ฌมมา เหตุสุส อกุสลสุส
 ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๓๖] เหตุ อกุสลโล ฌมโม เหตุสุส อกุสลสุส ฌมมสุส
 อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อกุสลโล ฌมโม นเหตุสุส อกุสลสุส ฌมมสุส อธิปติปัจจัยเณ
 ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อกุสลโล จ นเหตุ อกุสลโล จ ฌมมา เหตุสุส อกุสลสุส
 ฌมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ. ตีณิ ๗เปฯ

[๓๗] นเหตุ อกุสโล ฐมโม นเหตุสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส
 กम्मปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ อกุสโล ฐมโม เหตุสฺส อกุสลสฺส
 ฐมมสฺส กम्मปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ อกุสโล ฐมโม เหตุสฺส
 อกุสลสฺส จ นเหตุสฺส อกุสลสฺส จ ฐมมสฺส กम्मปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ตีณิ. (๓)

อาหาราธิปจฺจยา

[๓๘] นเหตุ อกุสโล ฐมโม นเหตุสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส
 อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๓๙] นเหตุ อกุสโล ฐมโม นเหตุสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส
 อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๔๐] นเหตุ อกุสโล ฐมโม นเหตุสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส
 ฌานปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปตฺติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมมฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหารเ ตีณิ, อินฺทฺริเย
 ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว,
 นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปจฺจนียุทฺธารโ

[๔๒] เหตุ อกุสโล ฐมโม เหตุสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๓] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว, นอธิปติยา นว,
 นอนนตเร นว, นสมนนตเร นว, นสหชาเต นว, นอญญมญเณ นว
 ๕เปฯ โนอวิคเต นว. (ปัจจนีเย.)

เหตุปัจจยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ. อนุโลมปัจจนีเย.)^๑

นเหตุปัจจยา อารมมเณ นว. (สงฺขิตตํ. ปัจจนียานุโลม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปัจจนีเยมฺปิ
 อนุโลมปัจจนีเยมฺปิ ปัจจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๓. อพฺยาคตปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกํ เหตุวาทิปจฺจยา

[๔๔] เหตุํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ อพฺยาคโต ฌมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
 อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ อพฺยาคตํ ฌมมํ
 ปฏิจฺจ เหตุ อพฺยาคโต จ นเหตุ อพฺยาคโต จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ
 เหตุปจฺจยา. (๓)

[๔๕] นเหตุํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฌมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อพฺยาคตญจ นเหตุํ อพฺยาคตญจ ฌมมํ ปฏิจฺจ เหตุ
 อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

[๔๖] เหตุ อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจฺจ เหตุ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๗] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, [๑] อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
นว, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต
นว, วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิกเต
นว. (อนุโลมํ.)

นเหตุนอารมฺมณปจฺจยา

[๔๘] นเหตุ อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

[๔๙] เหตุ อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

นเหตุ อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหตุ อพฺยาคตญฺจ นเหตุ อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ นเหตุ
อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

นอติปัตติยาธิปจฺจยา

[๕๐] เหตุ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ อพฺยาคโต ฐมโ
อูปฺปชฺชติ นอติปัตติปจฺจยา. นว ฯเปฯ

[๕๑] เหตุ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโ
อูปฺปชฺชติ นกมฺมปจฺจยา. (๑)

นเหตุ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโ
อูปฺปชฺชติ นกมฺมปจฺจยา. (๑)

เหตุ อพฺยาคตญฺจ นเหตุ อพฺยาคตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
อพฺยาคโต ฐมโ อูปฺปชฺชติ นกมฺมปจฺจยา. (๑)

[๕๒] นเหตุ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโ
อูปฺปชฺชติ นอาหารปจฺจยา. นินฺหฺริยปจฺจยา. นมฺมานปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอติปัตติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนฺตเร ตีณิ, นอญฺญมฺมญฺเณ ตีณิ, นอฺปนฺนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหารเ เอกํ, นินฺหฺริเย เอกํ, นมฺมานเ เอกํ,
นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
โนวิกเต ตีณิ. (ปจฺจนียํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ, นอติปัตติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.
อนฺุโลมปจฺจนียํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนียานฺุโลมํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. อพฺยากตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๕๔] เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส
อพฺยากตสฺส จ นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๓)

อารมฺมณาทิปจฺจยา

[๕๕] เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

[๕๖] เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อริปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาริปฺติ, สหชาตาริปฺติ. ตีณิ.

นเหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อริปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาริปฺติ, สหชาตาริปฺติ. ตีณิ.

เหตุ อพฺยากโต จ นเหตุ อพฺยากโต จ ฐมฺมา เหตุสฺส
อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อริปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาริปฺติ. ตีณิ
ฯเปฯ

ปุเรชาตาทิปัจจยา

[๕๗] นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
ปุเรชาตปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๕๘] เหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
ปัจจชาตปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
ปัจจชาตปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

เหตุ อพฺยาคโต จ นเหตุ อพฺยาคโต จ ฐมมา นเหตุสฺส
อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส ปจฺจชาตปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๕๙] นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
กมฺมปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๖๐] เหตุ อพฺยาคโต ฐมโม เหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
วิปากปัจจเยน ปจฺจโย. นว.

[๖๑] นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
อาหารปัจจเยน ปจฺจโย. อินฺทฺริยปัจจเยน ปจฺจโย. ฌานปัจจเยน
ปจฺจโย. มคฺคปัจจเยน ปจฺจโย. สมฺปยุตฺตปัจจเยน ปจฺจโย.

วิปฺปยุตฺตปัจจโย

[๖๒] เหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
วิปฺปยุตฺตปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

นเหตุ อพฺยาคโต ฐมโม นเหตุสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
วิปฺปยุตฺตปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อพฺยากโต จ นเหตุ อพฺยากโต จ ฐมฺมา นเหตุสฺส
 อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส วิปฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๓] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณฺเ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
 กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
 มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
 นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปจฺจนียุทฺธารอ

[๖๔] เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส
 อพฺยากตสฺส จ นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺปจฺจเยน
 ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

[๖๕] นเหตุ อพฺยากโต ฐมฺโม นเหตุสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๖๖] นเหตุยา นว, นอารมฺมณฺเ นว, นอธิปฺติยา นว.
 (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนียํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ เตณิ. (สงขิตตํ. อนุโลมปัจจนีเย.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงขิตตํ. ปัจจนียานุโลม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อนุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพพิ.)

เหตุทุกกุสลตติกํ นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๒. เวทนายตติกํ

๑. สุขายเวทนายสมปยุตตปทํ ๑. ปฏิจุจวโร

ปัจจุยจตูกํ เหตุปัจจุโย

[๖๗] เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. เหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ นเหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. เหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ นเหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ ฐมมา อุปปชชนติ เหตุปัจจุยา. (๓)

[๖๘] นเหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ นเหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. นเหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. นเหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ นเหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ ฐมมา อุปปชชนติ เหตุปัจจุยา. (๓)

[๖๙] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต จ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต จ ฐมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓) (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๐] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺณมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (อนฺุโลมํ.)

นเหตุหนอธิปติปจฺจยา

[๗๑] นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

[๗๒] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๓] นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ นวิปาเก นว, นฌาเน เอกํ นมคฺเค เอกํ นวิปฺปยุตฺเต นว. (ปจฺจนียํ.)

เหตุปัจจัย นอริปติยา นว. (สงฺขิตตํ. อนุโลมปัจจัย.)

นเหตุปัจจัย อารมมณเ เอกํ. (สงฺขิตตํ. ปัจจัยยานุโลม.)

(สหชาตวโรปิ ปัจจัยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สัมมจฺจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๗๔] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

อารมมณาทิปัจจยา

[๗๕] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม นเหตุสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต จ นเหตุ สุขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺโต จ ฐมมา เหตุสฺส สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๗๖] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อริปติปัจจัยเณน ปัจจัยโย อารมมณาริปติ
สหชาตาริปติ. ตีณิ.

นเหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม นเหตุสุข สุขาย
เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข อธิปัตติปัจเจน ปจโย: อารมณชาติปัตติ,
สหชาติปัตติ. ตีณิ.

เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ นเหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตโต จ ฐมา เหตุสุข สุขาย เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข
อธิปัตติปัจเจน ปจโย: อารมณชาติปัตติ. ตีณิ ฯ

อุปนิสสยาธิปัตติ

[๗๗] เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม เหตุสุข สุขาย
เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข อุปนิสสยปัจเจน ปจโย:
อารมณูปนิสสโย, อนนตรูปนิสสโย, ปกตูปนิสสโย. นว. (สงขิตต.)

[๗๘] นเหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม นเหตุสุข
สุขาย เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข กัมมปัจเจน ปจโย. นเหตุ
สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม เหตุสุข สุขาย เวทนาย
สมปยุตตสุข ฐมสุข กัมมปัจเจน ปจโย. นเหตุ สุขาย เวทนาย
สมปยุตโต ฐโม เหตุสุข สุขาย เวทนาย สมปยุตตสุข จ นเหตุสุข
สุขาย เวทนาย สมปยุตตสุข จ ฐมสุข กัมมปัจเจน ปจโย. (๓)

วิปากปัจเจน ปจโย.

[๗๙] นเหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม นเหตุสุข
สุขาย เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข อาหารปัจเจน ปจโย. ตีณิ
ฯ

เหตุ สุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐโม เหตุสุข สุขาย
เวทนาย สมปยุตตสุข ฐมสุข อวิคตปัจเจน ปจโย.

[๘๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ วิปาเก นว, อาหารเ ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปัจจนียุทธาโร

[๘๑] เหตุ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๒] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว ๔เปฯ โนอวิคเต นว. (ปัจจนียํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ. อนฺุโลมปัจจนียํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ. ปัจจนียานฺุโลมํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. ทุกุขายเวทนายสมปยุตตปทํ ๑. ปฏิจุจวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุปัจจัย

[๘๓] เหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุํ
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุํ
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ นเหตุํ ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุํ ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ
 นเหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตโต จ ฐมมา อุปปชชนติ
 เหตุปัจจัยยา. (๓)

นเหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจุจ นเหตุํ
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตตณจ นเหตุํ ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตตณจ ฐมมํ ปฏิจุจ เหตุํ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตโต
 ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ (สงขิตตํ.)

[๘๔] เหตุยา นว, อารมมณเ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
 เอกํ, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว,
 สมปยุตเต นว, วิปยุตเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต
 นว, อวิคเต นว. (อนฺโลมํ.)

นเหตุหนอติปติปจฺจยา

[๘๕] นเหตุํ ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ
ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

[๘๖] เหตุํ ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ
ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอติปติปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๘๗] นเหตุยา เอกํ, นอติปติยา นว, นปจฺจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นฌาเน เอกํ, นมคฺเค
เอกํ. (ปจฺจนียํ.)

เหตุปจฺจยา นอติปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ. อนฺุโลมปจฺจนียํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนียานฺุโลมํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

๒. ทุกุขายเวทนายสมปยุตฺตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๘๘] เหตุ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต ฐมโม นเหตุสฺส ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส จ
 นเหตุสฺส ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส จ ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (๓)

อารมฺมณาปิจฺจยา

[๘๙] เหตุ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ตีณิ.

นเหตุ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต ฐมโม นเหตุสฺส ทุกุขาย
 เวทนาย สมปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต จ นเหตุ ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตฺโต จ ฐมมา เหตุสฺส ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส
 ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๙๐] นเหตุ ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺโต ฐมโม นเหตุสฺส
 ทุกุขาย เวทนาย สมปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.
 (สงฺขิตตํ.)

[๕๑] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา ตีณิ, อนนุตเร นว, สมนนุตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก เอกํ, อาหารา ตีณิ, อินฺทริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (อนุโลม.)

ปัจจนียุทธาโร

[๕๒] เหตุ ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม เหตุสฺส ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจนเณ ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณ ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณ ปัจจโย. (สงฺขิตฺต.)

[๕๓] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว, นอธิปัตติยา นว. (สงฺขิตฺต. ปัจจนีย.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺต. อนุโลมปัจจนีย.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺต. ปัจจนียานุโลม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ อนุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๓. อทุกขมสุขายเวทนายสมปยุตตปท ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกั เหตุปจจโย

[๕๔] เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตัม ฐมมัม ปฏิจจ
 เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา.
 ตีณิ.

นเหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตัม ฐมมัม ปฏิจจ นเหตุ
 อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา.
 ตีณิ.

เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตณจ นเหตุ อทุกขมสุขาย
 เวทนาย สมปยุตตณจ ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย
 สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตัม.)

[๕๕] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนตเร
 นว, สมนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณเ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
 นว, อาหาเร นว, อินฺทริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมปยุตเต
 นว, วิปยุตเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต
 นว. (อนฺโหลม.)

นเหตุนอธิปติปจจยา

[๕๖] นเหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตัม ฐมมัม ปฏิจจ
 นเหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฐมโม อุปปชชติ
 นเหตุปจจยา. เทว.

[๙๗] เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตต์ ฌมมํ ปฏิจ
 เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตโต ฌมโม อุปปชชติ
 นอธิปติปัจจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๙๘] นเหตุยา เทว, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
 นปัจจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
 นฌมานเ เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นวิปยุตฺเต นว. (สงฺขิตตํ. ปจฺจนีเย.)

เหตุปัจจยา นอธิปัตติยา นว. (สงฺขิตตํ. อนฺโลมปจฺจนีเย.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเ เทว. (สงฺขิตตํ. ปจฺจนียานฺโลม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. อทกฺขมสฺสชายเวทนายสมฺปยุตฺตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปัจจัยจตุกกัม เหตุวาทีปัจจัยยา

[๙๙] เหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย.
ตีณิ.

[๑๐๐] เหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจัยเณน
ปัจจัยโย. นว.

[๑๐๑] เหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจจัยโย
อารมฺมณฺนาธิปฺติ สหชาตฺตาธิปฺติ. ตีณิ.

นเหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม นเหตุสฺส
อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจจัยโย:
อารมฺมณฺนาธิปฺติ, สหชาตฺตาธิปฺติ. ตีณิ.

เหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต จ นเหตุ อทกฺขมสฺสชาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต จ ฐมฺมา เหตุสฺส อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมฺมณฺนาธิปฺติ. ตีณิ.
(อารมฺมณฺนาธิปฺติเยว) ๔เปฯ

อุปนิสฺสยาทีปัจจัยยา

[๑๐๒] เหตุ อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
อทกฺขมสฺสชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อุปนิสฺสยปัจจัยเณน

ปัจจุโย: อารมมณฺณปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย, ปกตูปนิสฺสโย. นว.
 อาเสวนปัจจุเยน ปัจจุโย. นว.

[๑๐๓] นเหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม
 นเหตุสฺส อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส กมฺมปัจจุเยน
 ปัจจุโย. ตีณิ.

[๑๐๔] เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
 อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส วิปากปัจจุเยน ปัจจุโย.
 นว ๕เปฯ อวิคตปัจจุเยน ปัจจุโย. นว.

[๑๐๕] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปากเณ นว, อาหาเร
 ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
 อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (อนฺุโลม.)

ปัจจนียทุธารโ

[๑๐๖] เหตุ อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม เหตุสฺส
 อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺณปัจจุเยน
 ปัจจุโย. สหชาตปัจจุเยน ปัจจุโย. อุปนิสฺสยปัจจุเยน ปัจจุโย. (สงฺขิตฺต.)

[๑๐๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺต. ปัจจนีย.)

เหตุปัจจุยา นอารมฺมเณ ตีณิ.(สงฺขิตฺต. อนฺุโลมปัจจนีย.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺต. ปัจจนียานฺุโลม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อณุโลมมปิ ปจจนียมปิ
อณุโลมปจจนียมปิ ปจจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพพํ.)

เหตุทุกเวทนาตติก นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๓. วิปากตติก

๑. วิปากปท ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตูกํ เหตุปจจโย

[๑๐๘] เหตุ วิปากํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ วิปากโก ฐโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ วิปากํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุ วิปากโก
ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ วิปากํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ
วิปากโก จ นเหตุ วิปากโก จ ฐมา อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

นเหตุ วิปากํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุ วิปากโก ฐโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ วิปากญจ นเหตุ วิปากญจ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ วิปากโก
ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๑๐๙] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนตเร
นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณญเ นว, นิสสเย นว,
อุปนิสสเย นว, ปุเรชาเต นว, กมุเม นว, วิปากเ นว, อาหาเร
นว, อินุทริเย นว, ฌาเน นว, มกุเค นว, สมปยุตเต นว,
วิปยุตเต นว, อตถิยา นว, นตถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.
(อณุโลม.)

นเหตุนอริปติปจยยา

[๑๑๐] นเหตุ วิปากัง ฐมมํ ปฏิจจ นเหตุ วิปากโก ฐมโม
อุปปชชติ นเหตุปจยยา. (๑)

[๑๑๑] เหตุ วิปากัง ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ วิปากโก ฐมโม
อุปปชชติ นอริปติปจยยา. (สงขิตตํ.)

[๑๑๒] นเหตุยา เอกัง, นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นฌาเน เอกัง, นมกเค เอกัง,
นวิปปยุตเต นว. (สงขิตตํ. ปจจนีย.)

เหตุปจยยา นอริปติยา นว. (สงขิตตํ. อนุโลมปจจนีย.)

นเหตุปจยยา อารมมณ เอกัง. (สงขิตตํ. ปจจนียานุโลม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมภูจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๑. วิปากปทิ ๗. ปญหาวาริ

ปัจจัยจตุกกิ เหตุวาทิปัจจัยยา

[๑๑๓] เหตุ วิปาโก ฐมโม เหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๑๑๔] เหตุ วิปาโก ฐมโม เหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส
อารมณ์ณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ วิปาโก ฐมโม นเหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส
อารมณ์ณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ วิปาโก จ นเหตุ วิปาโก จ ฐมมา เหตุสุส วิปากสุส
ฐมมสุส อารมณณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ. (ตทารมณเณยว ลพฺภณติ.)

[๑๑๕] เหตุ วิปาโก ฐมโม เหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส
อธิปติปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ. (สหชาตาทิปติเณยว ลพฺภติ
อารมณ์ณาทิปติ นตฺถิ.) ๗เปฯ

อุปนิสฺสยาทิปัจจัยยา

[๑๑๖] เหตุ วิปาโก ฐมโม เหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส
อุปนิสฺสยปัจจัยเณน ปัจจัยโย อนนตฺรูปนิสฺสโย ปกตูปนิสฺสโย. เหตุ
วิปาโก ฐมโม นเหตุสุส วิปากสุส ฐมมสุส อุปนิสฺสยปัจจัยเณน
ปัจจัยโย อนนตฺรูปนิสฺสโย ปกตูปนิสฺสโย. เหตุ วิปาโก ฐมโม เหตุสุส
วิปากสุส จ นเหตุสุส วิปากสุส จ ฐมมสุส อุปนิสฺสยปัจจัยเณน
ปัจจัยโย: อนนตฺรูปนิสฺสโย, ปกตูปนิสฺสโย. (๓)

นเหตุ วิปากโก ฐมโม นเหตุสสุ วิปากสสุ ฐมมสสุ อุปนิสสย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย: อนนฺตรูปนิสสโย, ปกตูปนิสสโย ฯเปฯ (อิตเร เทว
อนนฺตรูปนิสสยปกตูปนิสสยาเยว.)^๑

[๑๑๗] นเหตุ วิปากโก ฐมโม นเหตุสสุ วิปากสสุ ฐมมสสุ
กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สหชาตกมฺมเมว สงฺขิตํ.)

เหตุ วิปากโก ฐมโม เหตุสสุ วิปากสสุ ฐมมสสุ วิปากปจฺจเยน
ปจฺจโย. นว.

นเหตุ วิปากโก ฐมโม นเหตุสสุ วิปากสสุ ฐมมสสุ
อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตํ.)

[๑๑๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปตียา จ, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ, วิปากเ นว, อาหารเ ตีณิ, อินฺทฺริเย
นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (อนฺโลม.)

ปจฺจณียทฺฐาโร

[๑๑๙] เหตุ วิปากโก ฐมโม เหตุสสุ วิปากสสุ ฐมมสสุ
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตํ.)

[๑๒๐] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตตํ. ปจจนีย.)

เหตุปจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตตํ. อนุลอมปจจนีย.)

นเหตุปจจยา อารมมณ นว. (สงขิตตํ. ปจจนียานุลอม.)

(ยถา กุสลตฤติเก ปญหาวารสส อนุลอมมุปี ปจจนียมุปี
อนุลอมปจจนียมุปี ปจจนียานุลอมมุปี คณิตํ, เอว คณตพพ.)

๒. วิปากธมมปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตฤกั เหตุปจจโย

[๑๒๑] เหตุ วิปากธมมธมมํ ปฏิจจ เหตุ วิปากธมมธมมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ วิปากธมมธมมํ ปฏิจจ นเหตุ
วิปากธมมธมมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ วิปากธมมธมมํ ปฏิจจ
เหตุ วิปากธมมธมมโม จ นเหตุ วิปากธมมธมมโม จ ธมมา
อุปปชชนติ เหตุปจจยา. (๓)

นเหตุ วิปากธมมธมมํ ปฏิจจ นเหตุ วิปากธมมธมมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ วิปากธมมธมมณจ นเหตุ วิปากธมมธมมณจ ปฏิจจ
เหตุ วิปากธมมธมมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๑๒๒] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
กมเม นว, อาหาเร นว, อินทริเย นว, ฌาเน นว, มกุเค นว,
สมปยุตเต นว, วิปปยุตเต นว, อตฤติยา นว, นตฤติยา นว, วิคเต
นว, อวิกเต นว.

นเหตุนอริปติปัจจัยยา

[๑๒๓] นเหตุ วิปากธมมธมมัม ปฏิจจ เหตุ วิปากธมมธมโม
อุปุปชชติ นเหตุปัจจัยยา. (๑)

[๑๒๔] เหตุ วิปากธมมธมมัม ปฏิจจ เหตุ วิปากธมมธมโม
อุปุปชชติ นอริปติปัจจัยยา. นว.

นปุเรชาตาทิปัจจัยยา

[๑๒๕] เหตุ วิปากธมมธมมัม ปฏิจจ เหตุ วิปากธมมธมโม
อุปุปชชติ นปุเรชาตปัจจัยยา. นว. นปุจจาชตปัจจัยยา. นว.
นอาเสวนปัจจัยยา. นว.

[๑๒๖] เหตุ วิปากธมมธมมัม ปฏิจจ นเหตุ วิปากธมมธมโม
อุปุปชชติ นกมมปัจจัยยา. (๑)

นเหตุ วิปากธมมธมมัม ปฏิจจ นเหตุ วิปากธมมธมโม อุปุปชชติ
นกมมปัจจัยยา. (๑)

เหตุ วิปากธมมธมมณจ นเหตุ วิปากธมมธมมณจ ปฏิจจ
นเหตุ วิปากธมมธมโม อุปุปชชติ นกมมปัจจัยยา. (๑) (สงขิตต.)

[๑๒๗] นเหตุยา เอกัม, นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปุจจาชเต นว, นอาเสวน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นวิปยุตเต นว. (สงขิตต. ปัจจนีย.)

เหตุปัจจัยยา นอริปติยา นว. (สงขิตต. อนุโลมปัจจัยนีย.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณ เอกัม. (สงขิตต. ปัจจนียานุโลม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. วิปากธมฺมปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุวาทีปจฺจยยา

[๑๒๘] เหตุ วิปากธมฺมธมฺโม เหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๑๒๙] เหตุ วิปากธมฺมธมฺโม เหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

[๑๓๐] เหตุ วิปากธมฺมธมฺโม เหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส
อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณอธิปฺติ, สหชาตอธิปฺติ. นว.

[๑๓๑] เหตุ วิปากธมฺมธมฺโม เหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย ๔เปฯ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย:
อารมฺมณูปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย, ปกตูปนิสฺสโย. นว.
อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

[๑๓๒] นเหตุ วิปากธมฺมธมฺโม นเหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส
กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

นเหตุ วิปากธมฺมธมฺโม นเหตุสุส วิปากธมฺมธมฺมสุส อาหาร-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓๓] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ. อนุโลมํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๑๓๔] เหตุ วิปាកฌมมฌมโม เหตุสฺส วิปាកฌมมฌมมสฺส อารมฺมณปัจจนเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเยน ปัจจโย. อุปฺนิสฺสยปัจจนเยน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓๕] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ. ปัจจนียํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ. อนุโลมปัจจนียํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ. ปัจจนียานุโลมํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ อนุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๓. เนววิปากนวิปากธมมปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกกิ เหตุปจจโย

[๑๓๖] เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมํ ปฏิจจ เหตุ เนววิปาก-
นวิปากธมมธมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมํ ปฏิจจ นเหตุ เนววิปาก-
นวิปากธมมธมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมญจ นเหตุ เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมญจ ปฏิจจ เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๑๓๗] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนตเร
นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณญเ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาก
เอกํ, อาหาเร นว, อินฺทริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว,
สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต
นว, อวิกเต นว.

นเหตุวาทีปจจยา

[๑๓๘] นเหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมํ ปฏิจจ นเหตุ
เนววิปากนวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นเหตุปจจยา. (๑)

[๑๓๙] เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมํ ปฏิจจ นเหตุ
เนววิปากนวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา. (๑)

นเหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมมัม ปฏิจจ นเหตุ นิวิปาก-
นิวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา. (๑)

เหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมมณจ นเหตุ นิวิปากนิวิปาก-
ธมมธมมณจ ปฏิจจ นเหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมโม อุปปชชติ
นอารมมณปจจยา. (๑)

[๑๔๐] เหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมมัม ปฏิจจ เหตุ
นิวิปากนิวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นอธิปติปจจยา. นว ฯเปฯ

[๑๔๑] เหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมมัม ปฏิจจ นเหตุ
นิวิปากนิวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นกมมปจจยา. ตีณิ ฯเปฯ

[๑๔๒] นเหตุ นิวิปากนิวิปากธมมธมมัม ปฏิจจ นเหตุ
นิวิปากนิวิปากธมมธมโม อุปปชชติ นอาหารปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๑๔๓] นเหตุยา เอกัง, นอารมมณ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอนนุตเร ตีณิ, นสมนนุตเร ตีณิ, นอญญมณญเย ตีณิ, นอุปนิสสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจจชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหารเ เอกัง, นอินุทริเย เอกัง, นฌาเน เอกัง,
นมกเค เอกัง, นสมปยุตเต ตีณิ, นวิปยุตเต นว, โนนตติยา ตีณิ,
โนวิกเต ตีณิ. (สงขิตต. ปจจนีย.)

เหตุปจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต. อนุโลมปจจนีย.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เอกัง. (สงขิตต. ปจจนียานุโลม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๓. เนววิปากนวิปากธมมธมมปทัม ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺถกัม เหตุวาทีปจฺจยา

[๑๔๔] เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม เหตุสุส เนววิปาก-
นวิปากธมมธมมสุส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ ฯเปฯ

[๑๔๕] เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม เหตุสุส เนววิปาก-
นวิปากธมมธมมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม นเหตุสุส เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ.
ตีณิ ฯเปฯ

ปุเรชาตาทิปจฺจยา

[๑๔๖] นเหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม นเหตุสุส เนววิปาก-
นวิปากธมมธมมสุส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณปุเรชาตัม,
วตฺถุปุเรชาตัม. ตีณิ.

[๑๔๗] เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม นเหตุสุส เนววิปาก-
นวิปากธมมธมมสุส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

นเหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม นเหตุสุส เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมสุส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

เหตุ เนววิปากนวิปากธมมธมมโม จ นเหตุ เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมโม จ นเหตุสุส เนววิปากนวิปากธมมธมมสุส ปจฺจชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

๑. เหตุทุก ๔. อุปาทินนตติกั

๑. อุปาทินนุปาทานิยปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกั เหตุปัจจัย

[๑๕๒] เหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ เหตุ อุปาทินนุ-
ปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิโย
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ ฐมม
ปฏิจจ เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.
(สงขิตต.)

[๑๕๓] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อนนตเร นว, สมมตเร
นว ฯเปฯ กมเม นว, วิปาเก นว ฯเปฯ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุวาทีปัจจัยยา

[๑๕๔] นเหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ
อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. (๑)

[๑๕๕] เหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ
อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจัยยา. (๑)

นเหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิโย
ฐมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจัยยา. (๑)

เหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ ฐมม
ปฏิจจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจัยยา.
(๑)

[๑๕๖] เหตุ อุปาทินนุปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ อุปาทินนุ-
ปาทานิโย ฐมโม อุปปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. นว ๕เป๑

[๑๕๗] นเหตุ อุปาทินนุปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจจ นเหตุ
อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชฺชติ นวิปากปจฺจยา. นอาหารปจฺจยา.
(สงฺขิตตํ.)

[๑๕๘] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺตเร ตีณิ, นอญญมญเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นวิปาก
เอกํ, นอาหารเ เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ, นมคฺเค เอกํ,
นสมปยุตฺเต ตีณิ, นวิปยุตฺเต นว, โนนฺตถิยา ตีณิ, โนวิคเต ตีณิ.

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจวโรปิ
สมปยุตฺตวโรปิ ปฏิจจวารสฺทิสสา วิตถาเรตพฺพา.)

๑. อุปาทินนุปาทานิยปท ๗. ปญหาว่าโร

ปัจจัยจตุกกิ เหตุอารมมณปัจจัยา

[๑๕๙] เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อุปาทินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส เหตุปัจจัยเณ^๑ ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๑๖๐] เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อุปาทินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม นเหตุสุส อุปาทินนุปาทานิยสุส
ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย จ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิโย จ
ฐมา เหตุสุส อุปาทินนุปาทานิยสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ
ปัจจัยโย. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๑๖๑] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อนนุตเร นว, สมมุตเร
นว, สหชาเต นว, อญญมณเ นว, นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว,
ปุเรชาเต ตีณิ, ปจจชาเต ตีณิ, กมเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมปยุตฺเต นว,
วิปยุตฺเต ปญจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิกเต
นว.

ปัจจัยนียุทธาโร

[๑๖๒] เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อุปาทินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเณ
ปัจจัยโย. อุปนิสสยปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

^๑ สยา. อารมมณปัจจัยเณ.

นเหตุ อุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม นเหตุสฺส อุปาทินฺนุปาทานิยสฺส
 ฐมมสฺส อารมฺมณปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. สหชาตปฺจฺเยน ปฺจฺจโย.
 อุปนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. ปุเรชาตปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. ปฺจฺจชาตปฺจฺเยน
 ปฺจฺจโย. อาหารปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. อินฺทฺริยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖๓] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว, นอธิปตฺติยา นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปฺจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปฺจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปฺจฺจนิยมฺปิ
 อนฺุโลมปฺจฺจนิยมฺปิ ปฺจฺจนิยานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. อนุปาทินนุปาทานิยปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกก เหตุปัจจัย

[๑๖๔] เหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ เหตุ อุปาทินนุ-
ปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อุปาทินนุ-
ปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ นเหตุ อุปาทินนุปาทานิยญจ
ฐมม ปฏิจจ เหตุ อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา.
ตีณิ. (สงขิตต.)

[๑๖๕] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร
นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณญเ นว, นิสสเย นว,
อุปนินิสสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
เอกํ, อาหาเร นว, อินฺทริเย นว, [๑] สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต
นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

นเหตุนอารมมณปัจจัยยา

[๑๖๖] นเหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ
อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. เทว. (๒)

[๑๖๗] เหตุ อุปาทินนุปาทานิย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ
อุปาทินนุปาทานิโย ฐมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจัยยา. (๑)

นเหตุํ อนุปาทินุปาทานิยํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อนุปาทินุ-
ปาทานิโย ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหตุํ อนุปาทินุปาทานิยญฺจ นเหตุํ อนุปาทินุปาทานิยญฺจ
ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อนุปาทินุปาทานิโย ฐมโม อูปฺปชฺชติ
นอารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๖๘] นเหตุยา เทว นอารมฺมณํ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญฺญมญฺเณ ตีณิ, นอฺปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทฺริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. อนุปาตินนุปาทานิยปทั ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกั เหตุวาทิปัจจัยยา

[๑๖๙] เหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๑๗๐] เหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม นเหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. นว.

[๑๗๑] เหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาธิปติ,
สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม นเหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาธิปติ,
สหชาตาธิปติ. นว ๔เปฯ

[๑๗๒] เหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส อุปนิสสุยปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณูปนิสสุโย,
อนนตฺรูปนิสสุโย, ปกตูปนิสสุโย. นว.

[๑๗๓] นเหตุ อนุปาตินนุปาทานิโย ฐมโม นเหตุสุส อนุปาตินนุ-
ปาทานิยสุส ฐมมสุส ปุเรชาตปัจจัยเณ ปัจจัยโย อารมมณปุเรชาต.
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗๔] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนตฺเร
นว, สมนนตฺเร นว, สหชาเต นว, อญญมณเณ นว, นิสฺสุเย นว,

อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
 กมุเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว,
 สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต
 นว, อวิคเต นว.

ปจฺจนียุทธาโร

[๑๗๕] เหตุ อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฌมโม เหตุสฺส
 อนุปาทินฺนุปาทานิยสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๑๗๖] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๓. อนุปาทินนอนุปาทานียปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกก เหตุปัจจัย

[๑๗๗] เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมม ปฏิจจ เหตุ
อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อนุปาทินน-
อนุปาทานีย ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ
ฐมม ปฏิจจ เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๑๗๘] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร
นว, สมนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณญเ นว, นิสสเย นว,
อุปนิสสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
นว, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต
นว, วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว. อวิคเต
นว.

นอริปติปัจจัย

[๑๗๙] เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมม ปฏิจจ เหตุ
อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมโม อุปปชชติ นอริปติปัจจัยยา. เหตุ
อนุปาทินนอนุปาทานีย ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานีย
ฐมโม อุปปชชติ นอริปติปัจจัยยา. (๒)

นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมํ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอติปฺติปจฺจยา. นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอติปฺติปจฺจยา. (๒)

เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอติปฺติปจฺจยา. เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียญจ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียํ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอติปฺติปจฺจยา. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘๐] นอติปฺติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปจฺฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอติปฺติยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอติปฺติปจฺจยา เหตุยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสญฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

นอติปฺติปจฺจยา

๓. อนุปาทินนอนุปาทานียปทั ๗. ปญหาวารโ

ปัจจยจตุกกั เหตุอารมมณปัจจโย

[๑๘๑] เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาทินน-
อนุปาทานียสุส ฐมมสุส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

[๑๘๒] นเหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียโย ฐมโม นเหตุสุส
อนุปาทินนอนุปาทานียสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.
(สงขิตต.)

[๑๘๓] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, อธิปติยา จ, อนนตเร
นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญญเย นว, นิสุสเย นว,
อุปนิสุสเย นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย
นว, ฌาเน ตีณิ, มกุเ นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต นว,
อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปัจจนียุทธาโร

[๑๘๔] เหตุ อนุปาทินนอนุปาทานียโย ฐมโม เหตุสุส อนุปาทินน-
อนุปาทานียสุส ฐมมสุส สหชาตปัจจเยน ปัจจโย อุปนิสุสยปัจจเยน
ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๑๘๕] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺติ, เอวํ คณฺตพฺพ.)

เหตุทุกอุปาตินุนตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๕. สงฺกิลิฏฺฐตติกํ

๑. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๑๘๖] เหตุํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ สงฺกิลิฏฺฐ-
สงฺกิลีสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกโก
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกญจ นเหตุํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกญจ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เหตุ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘๗] เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว, อธิปฺตียา นว, ๔เปย
กมฺเม นว, อาหาเร นว, ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุโนธิปฺติปจฺจยา

[๑๘๘] นเหตุํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ^๑ สงฺกิลิฏฺฐ-
สงฺกิลีสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา.

^๑ สฺยา. นเหตุ.

เหตุ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก ฅมฺโม ปฏิจฺจ เหตุ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
 ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ นอฺธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘๙] นเหตุยา เอกํ นอฺธิปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
 นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ นวิปาเก นว,
 นวิปฺยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอฺธิปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโกปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๑๙๐] เหตุ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก ฅมฺโม เหตุสฺส สงฺกิลิฏฺจ-
 สงฺกิลิโกสฺส ฅมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก ฅมฺโม เหตุสฺส สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโกสฺส
 ฅมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก ฅมฺโม เหตุสฺส สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโกสฺส
 ฅมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย อารมฺมณาธิปติ. นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย

ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มกุเค ตีณิ, สมฺปยุตเต นว, อตฺถิยา นว,
นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๑๙๒] เหตุ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิโก ฐมโม เหตุสฺส สงฺกิลิฏฺฐ-
สงฺกิลิสิกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจนเณ ปจฺจโย. สหชาตปัจจนเณ
ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณ ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๑๙๓] นเหตุยา นว, นอารมฺมณเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๒. อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๙๔] เหตุํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกโก ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกโก ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกญจ นเหตุํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกญจ
ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๕] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๗เปย
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๑๙๖] นเหตุํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกโก ฐมโม อฺปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๗] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปฺติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนฺตเร ตีณิ, นอญฺญมญฺเณ ตีณิ, นอฺปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอิหฺหุริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
นมหฺคเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมณ์ณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมณ์ณ เอกิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺยจตฺตํ เหตุวาทีปจฺยยา

[๑๙๘] เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฆมฺโม เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกสฺส ฆมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฆมฺโม เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกสฺส
ฆมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฆมฺโม เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกสฺส
ฆมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ.
ตีณิ.

นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฆมฺโม นเหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกสฺส ฆมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ,
สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก จ นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก จ
ฆมฺมา เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกสฺส ฆมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย
อารมฺมณาทิปติ. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๑๙๙] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมนฺนตเร นว, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารเ ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธารโ

[๒๐๐] เหตุ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกโก ฐมฺโม เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิสิกสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๑] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๓. อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๒๐๒] เหตุํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๓] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปฺตียา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
นว, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต
นว, วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต
นว.

นอฺธิปฺติปจฺจโย

[๒๐๔] เหตุํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. เหตุํ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกโก ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. (๒)

นเหตุํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอฺธิปฺติปจฺจยา. นเหตุํ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอฺธิปฺติปจฺจยา. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๕] นอชฺชิตฺติยา จ, นปฺปเรชาเต นว, นปฺปจฺฉาชาเต นว,
 นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอชฺชิตฺติยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอชฺชิตฺติปจฺจยา เหตุยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๒๐๖] เหตุ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกโก ฐมฺโม เหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจ-
 อสงฺกิลิสิกสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

นเหตุ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกโก ฐมฺโม นเหตุสฺส อสงฺกิลิฏฺจ-
 อสงฺกิลิสิกสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมणे ตีณิ, อชฺชิตฺติยา จ, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปฺนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย
 นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต^๑ นว,
 อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียทุธาโร

[๒๐๘] เหตุ อสงกิลิฏจอสงกิลิโก ฆโม เหตุสส อสงกิลิฏจ-
อสงกิลิสิกสส ฆมสส สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจนเณ
ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๒๐๙] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจนยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจนยา อารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อนุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิต, เอว คณตพพ.)

เหตุทุกสงกิลิฏจตติกั นิฏฐิต.

๑. เหตุทุกั ๖. วิตกกตติกั

๑. สวิตกกสวิจารปทั ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตูกั เหตุปัจจโย

[๒๑๐] เหตุ สวิตกกสวิจารั ฆมม ปฏิจจ เหตุ สวิตกกสวิจาโร
ฆโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. เหตุ สวิตกกสวิจารั ฆมม ปฏิจจ
นเหตุ สวิตกกสวิจาโร ฆโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. เหตุ
สวิตกกสวิจารั ฆมม ปฏิจจ เหตุ สวิตกกสวิจาโร จ นเหตุ
สวิตกกสวิจาโร จ ฆมา อุปปชชนติ เหตุปัจจนยา. (๓)

นเหตุ สวิตกกสวิจารั ฆมม ปฏิจจ นเหตุ สวิตกกสวิจาโร
ฆโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. ตีณิ.

เหตุ สวิตกกฤตติ นเหตุ สวิตกกฤตติ ฌมม ปฏิจจ
เหตุ สวิตกกฤตติ ฌมม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขัตต.)

[๒๑๑] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนุตเร
นว, สมณนุตเร นว ๔เปย กมเม นว, วิปาเก นว ๔เปย อวิกเต
นว. (สงขัตต.)

นเหตุหนอธิปัตติปจจยา

[๒๑๒] นเหตุ สวิตกกฤตติ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ
สวิตกกฤตติ ฌมม อุปปชชติ นเหตุปจจยา. เทว.

เหตุ สวิตกกฤตติ ฌมม ปฏิจจ เหตุ สวิตกกฤตติ ฌมม
อุปปชชติ นเหตุปจจยา. (สงขัตต.)

[๒๑๓] นเหตุยา เทว, นอธิปัตติยา นว, [๑] นปุเรชาเต นว,
นปจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นมคเค เอกิ, นวิปปยตเต นว. (สงขัตต.)

เหตุปจจยา นอธิปัตติยา นว. (สงขัตต.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เทว. (สงขัตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิส วิตถาเรตพพา.)

๑. สวิตกกสวิจารปทํ ๗. ปญหาวาโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจัยา

[๒๑๔] เหตุ สวิตกกสวิจาโร ฌมโม เหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ สวิตกกสวิจาโร ฌมโม เหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. นว.

เหตุ สวิตกกสวิจาโร ฌมโม เหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส อธิปัตติปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมมณชาติปัตติ, สหชาตชาติปัตติ. ตีณิ.

นเหตุ สวิตกกสวิจาโร ฌมโม นเหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส อธิปัตติปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมมณชาติปัตติ, สหชาตชาติปัตติ. ตีณิ.

เหตุ สวิตกกสวิจาโร จ นเหตุ สวิตกกสวิจาโร จ ฌมมา เหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส อธิปัตติปัจจัยเณน ปัจจัยโย อารมมณชาติปัตติ. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๑๕] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารา ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

หมตอายุ 12/ [๒๑๖] เหตุ สวิตกกสวิจาโร ฌมโม เหตุสุส สวิตกกสวิจารสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเณน ปัจจัยโย.

อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. อวิตกุกิจารมตฺตปทํ ๑. ปฏิจฺจวารโ

ปจฺจยจตฺกุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๑๘] เหตุํ อวิตกุกิจารมตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ อวิตกุก-
ิจารมตฺโต ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อวิตกุกิจารมตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อวิตกุกิจารมตฺโต
ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อวิตกุกิจารมตฺตญฺจ นเหตุํ อวิตกุกิจารมตฺตญฺจ ฐมํ
ปฏิจฺจ เหตุ อวิตกุกิจารมตฺโต ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๙] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจโย

[๒๒๐] เหตุ อวิตกุกิจารมตุดิ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ
อวิตกุกิจารมตุดิ ฐมโม อุปปชชติ นอริปติปจยยา. (สงขิตตํ.)

[๒๒๑] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยตเต นว.
(สงขิตตํ.)

เหตุปจยยา นอริปติยา นว. (สงขิตตํ.)

นอริปติปจยยา เหตุยา นว. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๒. อวิตกุกิจารมตุดิ ๗. ปญหาวาโร

ปจยจตูกักิ เหตุวาทีปจยยา

[๒๒๒] เหตุ อวิตกุกิจารมตุดิ ฐมโม เหตุสส อวิตกุกิจาร-
มตุดิสส ฐมมสส เหตุปจยเยน ปจโย. ตีณิ.

เหตุ อวิตกุกิจารมตุดิ ฐมโม นเหตุสส อวิตกุกิจารมตุดิสส
ฐมมสส อารมมณปจยเยน ปจโย. ตีณิ.

เหตุ อวิตกุกิจารมตุดิ ฐมโม เหตุสส อวิตกุกิจารมตุดิสส
ฐมมสส อริปติปจยเยน ปจโย: สหชาตาริปติ. ตีณิ.

นเหตุ อวิตกุกติวารมตโต ฐมโม นเหตุสส อวิตกุกติวารมตตสส
ฐมมสส อธิปติปัจเจน ปจโย: อารมมณชาติ, สหชาติชาติ. ตีณ.

เหตุ อวิตกุกติวารมตโต จ นเหตุ อวิตกุกติวารมตโต จ
ฐมา นเหตุสส อวิตกุกติวารมตตสส ฐมมสส อธิปติปัจเจน ปจโย:
อารมมณชาติ. (สงขิตต.)

[๒๒๓] เหตุยา ตีณ, อารมมณ ตีณ, อธิปัตติยา สดต,
อนนตเร นว, สมนนตเร นว, สหชาติ นว, อณณมณณ นว,
นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว, อาเสวเน นว, กมเม ตีณ, วิปาเก นว,
อาหาเร ตีณ, อินทริเย นว, ฌาเน ตีณ, มกเค นว, สมปยุตเต นว,
อติถิยา นว, นตติยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงขิตต.)

ปัจเจกนิยทุธาโร

[๒๒๔] เหตุ อวิตกุกติวารมตโต ฐมโม เหตุสส อวิตกุกติวาร-
มตตสส ฐมมสส สหชาติปัจเจน ปจโย. อุปนิสสเยปัจเจน ปจโย.
(สงขิตต.)

[๒๒๕] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจเจกยา นอารมมณ ตีณ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจเจกยา อารมมณ ตีณ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลดติเก ปญหาวารสส อนุลอมมุปี ปจเจนิยมุปี
อนุลอมปัจเจนิยมุปี ปจเจนิยานุลอมมุปี คณิต, เอว คณตพพ.)

๓. อวิตกกถาวิจาร์ ปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตุกกัม เหตุปัจจโย

[๒๒๖] เหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมัม ปฏิจจ เหตุ อวิตกกถาวิจาร์
 สมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

[๒๒๗] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว อเปย
 กมเม นว, วิปาเก นว อเปย วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุวาทีปัจจยา

[๒๒๘] นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมัม ปฏิจจ นเหตุ อวิตกก-
 ถาวิจาร์ สมมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจยา. (๑)

เหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมัม ปฏิจจ นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์
 สมมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมัม ปฏิจจ นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์
 สมมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

เหตุ อวิตกกถาวิจาร์ณจ นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์ณจ สมมัม ปฏิจจ
 นเหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมโม อุปปชชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

เหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมัม ปฏิจจ เหตุ อวิตกกถาวิจาร์ สมมโม
 อุปปชชติ นอธิปติปัจจยา. นว, (สงขิตต.)

[๒๒๙] นเหตุยา เอกัม, อารมมณ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
 นอนนุตเร ตีณิ, นสมนนุตเร ตีณิ, นอญญมณเย ตีณิ, นอุปนิสสเย

ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปุจชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม
 ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกัง, นอินทริเย เอกัง, นฌาเน เอกัง,
 นมกุเค เอกัง, นสมปยุตเต ตีณิ, นวิปปยุตเต นว, โนนตติยา ตีณิ,
 โนวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุปุจยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปุจยา อารมมเณ เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปุจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
 สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๓. อวิตทุกอวิจารณ์ ๗. ปญหาวาโร

ปุจยจตุกกิ เหตุอารมมณปุจโย

[๒๓๐] เหตุ อวิตทุกอวิจารณ์ ฌโม เหตุสส อวิตทุกอวิจารณ์
 ฌมมสส เหตุปุจเยน ปุจโย. ตีณิ.

เหตุ อวิตทุกอวิจารณ์ ฌโม เหตุสส อวิตทุกอวิจารณ์ ฌมมสส
 อารมมณปุจเยน ปุจโย. นว. (สงขิตต.)

[๒๓๑] เหตุยา ตีณิ, อารมมเณ นว, อธิปติยา จ, อนนุตเร
 นว, สมนนุตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเณ นว, นิสสเย นว,
 อุปนิสสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปุจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
 กมเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินทริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
 มกุเค นว, สมปยุตเต นว, วิปปยุตเต ปญจ, อนตติยา นว, นตติยา
 นว, วิกเต นว, อวิกเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจนียุทธาโร

[๒๓๒] เหตุ อวิตกกอวิจาร์ ฆมโม เหตุสุส อวิตกกอวิจารณ์สุส ฆมมสุส อารมมณปัจจนเณ ปัจจโย. สหชาติปัจจนเณ ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจนเณ ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๒๓๓] นเหตุยา นว, นอารมมณเณ นว, นอธิปัตติยา นว, (สงขิตต.)

เหตุปัจจนยา นอารมมณเณ. ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจนยา อารมมณเณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสุส อนุลอมมุปี ปัจจนียมุปี อนุลอมปัจจนียมุปี ปัจจนียานุโลมมุปี คณิตํ, เอวํ คณตพพ.)

เหตุทุกกวิตกกตติกํ นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๗. ปิติตตติกํ

๑. ปิติสหคตปทํ ๑. ปฏิจจวาร์

ปัจจนยจตุกกํ เหตุปัจจนโย

[๒๓๔] เหตุํ ปิติสหคตํ ฆมมํ ปฏิจจ เหตุํ ปิติสหคโต ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. ตีณิ.

นเหตุํ ปิติสหคตํ ฆมมํ ปฏิจจ นเหตุํ ปิติสหคโต ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. (สงขิตต.)

[๒๓๕] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ขเปย
กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว ขเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุ นอธิปัตติปัจจัยา

[๒๓๖] นเหตุํ ปัตติสหคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ปัตติสหคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัยา.

เหตุํ ปัตติสหคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ปัตติสหคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจัยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓๗] นเหตุยา เอกํ, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นมคฺเค เอกํ, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยา นอธิปัตติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหาตวาโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. ปิติสหคตปท ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุวาทปัจจัยยา

[๒๓๘] เหตุ ปิติสหคโต ฌมโม เหตุสุส ปิติสหคตสุส ฌมมสุส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ ปิติสหคโต ฌมโม เหตุสุส ปิติสหคตสุส ฌมมสุส
อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ ปิติสหคโต ฌมโม นเหตุสุส ปิติสหคตสุส ฌมมสุส
อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.^๑

เหตุ^๒ ปิติสหคโต จ นเหตุ ปิติสหคโต จ ฌมมา เหตุสุส
ปิติสหคตสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.^๒

เหตุ ปิติสหคโต ฌมโม เหตุสุส ปิติสหคตสุส ฌมมสุส
อิทธิปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมมณชาติปติ, สหชาตชาติปติ. ตีณิ.

นเหตุ ปิติสหคโต ฌมโม นเหตุสุส ปิติสหคตสุส ฌมมสุส
อิทธิปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมมณชาติปติ, สหชาตชาติปติ. ตีณิ.

เหตุ ปิติสหคโต จ นเหตุ ปิติสหคโต จ ฌมมา เหตุสุส
ปิติสหคตสุส ฌมมสุส อิทธิปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมมณชาติปติ, ตีณิ.
(สงขัตต.)

[๒๓๙] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ นว, อิทธิปัตติยา นว, อนนุตเร
นว, สมนนุตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเณ นว, นิสสเย นว,

อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
 ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
 อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๒๔๐] เหตุ ปิติสหคโต ฐมโม เหตุสฺส ปิติสหคตสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปัจจนเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเยน
 ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔๑] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. สุขสหคตปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกิ เหตุปัจจัย

[๒๔๒] เหตุ สุขสหคต ฌมม ปฏิจจ เหตุ สุขสหคโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

นเหตุ สุขสหคต ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สุขสหคโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

เหตุ สุขสหคตญจ นเหตุ สุขสหคตญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ
สุขสหคโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๒๔๓] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปย
อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุอธิปัตติปัจจัยา

[๒๔๔] นเหตุ สุขสหคต ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สุขสหคโต
ฌมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยา.

เหตุ สุขสหคต ฌมม ปฏิจจ เหตุ สุขสหคโต ฌมโม
อุปปชชติ นเหตุปัจจัยา. นว. (สงขิตต.) .

[๒๔๕] นเหตุยา เอกิ, อธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นัจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นณเณ เอกิ, นมคเค เอกิ, นวิปปยตุเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยา อธิปัตติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ เอกิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺมจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. สุขสหคตปทัม ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกัม เหตุวาทีปจฺจยยา

[๒๔๖] เหตุ สุขสหคโต ฐมฺโม เหตุสุส สุขสหคตสุส ฐมฺมสุส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ สุขสหคโต ฐมฺโม เหตุสุส สุขสหคตสุส ฐมฺมสุส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ สุขสหคโต ฐมฺโม เหตุสุส สุขสหคตสุส ฐมฺมสุส
อชิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อชิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
อตุถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธาวโร

[๒๔๘] เหตุ สุขสหคโต ฐมฺโม เหตุสุส สุขสหคตสุส ฐมฺมสุส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔๙] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุลอมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนุลอมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานุลอมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๓. อุปเพกขาสหคตปท ๑. ปฏิจฺจวโร

ปัจจุยจตุกกํ เหตุปัจจุโย

[๒๕๐] เหตุ อุปเพกขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อุปเพกขาสหคโต
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

นเหตุ อุปเพกขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อุปเพกขาสหคโต
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

เหตุ อุปเพกขาสหคตญจ นเหตุ อุปเพกขาสหคตญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เหตุ อุปเพกขาสหคโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๒๕๑] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุวาทิปจฺจุยา

[๒๕๒] นเหตุ อุปเพกขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
อุปเพกขาสหคโต ฐมโม อุปปชฺชติ นเหตุปัจจุยา. เทว.

เหตุ อุเปกขาสหคตัม ฐมัม ปฏิจจ เหตุ อุเปกขาสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ นอติปติปจจยา. นว.

เหตุ อุเปกขาสหคตัม ฐมัม ปฏิจจ เหตุ อุเปกขาสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ นปุเรชาตปจจยา. นว.

เหตุ อุเปกขาสหคตัม ฐมัม ปฏิจจ เหตุ อุเปกขาสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ นปจจชาตปจจยา. นว. (สงขิตตัม.)

[๒๕๓] นเหตุยา เทว, นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นฉาเน เอกัง, นมคเค เอกัง, นวิปปยตเต นว, (สงขิตตัม.)

เหตุปจจยา นอติปติยา นว. (สงขิตตัม.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๓. อุเปกขาสหคตปทัง ๗. ปญหาวาโร

ปจจยจตุกกั เหตุวาติปจจยา

[๒๕๔] เหตุ อุเปกขาสหคโต ฐมโม เหตุสส อุเปกขาสหคตสส
ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

เหตุ อุเปกขาสหคโต ฐมโม เหตุสส อุเปกขาสหคตสส ฐมมสส
อารมมณปจจเยน ปจจโย. นว.

เหตุ อุปเพกขาสหคโต ฌมโม เหตุสุส อุปเพกขาสหคตสุส ฌมมสุส
อธิปัตติปัจจเยน ปัจจโย. นว. (สงฺขิตตํ.)

[๒๕๕] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๒๕๖] เหตุ อุปเพกขาสหคโต ฌมโม เหตุสุส อุปเพกขาสหคตสุส
ฌมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน ปัจจโย.
อุปฺนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๒๕๗] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

เหตุทุกปิติตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกิ ๘. ทสฺสเนนปหัตตพฺพตฺติกั

๑. ทสฺสเนนปหัตตพฺพทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปัจจยจตุกกิ เหตุปัจจโย

[๒๕๘] เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพญจ นเหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕๙] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺตียา นว ๗เปย กมฺเม นว, อาหาเร นว ๗เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุหนอธิปฺติปัจจยา

[๒๖๐] นเหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปัจจยา. (๑)

เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นอธิปฺติปัจจยา. นว.

[๒๖๑] นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺตียา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัย นอริปัตติยา นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัย อารมมณเ เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจัยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. ทสฺสเนนปหาดพฺพทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุอามมณปัจจัย

[๒๖๒] เหตุ ทสฺสเนน ปหาดพฺพทํ ฌมโม เหตุสฺส ทสฺสเนน
ปหาดพฺพสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ ทสฺสเนน ปหาดพฺพทํ ฌมโม เหตุสฺส ทสฺสเนน ปหาดพฺพสฺส
ฌมมสฺส อามมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. นว. (สงฺขิตตํ.)

[๒๖๓] เหตุยา ตีณิ, อามมณเ นว, อริปัตติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย
ตีณิ, ฌาเน^๑ ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมปยุตฺเต นว ๗เป^๒ อวิคเต
นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๒๖๔] เหตุ ทสฺสเนน ปหฺตพฺโพ ฐมฺโม เหตุสฺส ทสฺสเนน ปหฺตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจนเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณน ปัจจโย. (สงฺขิตตัม.)

[๒๖๕] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. ภาวนายปหฺตพฺพทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตฺทุกัม เหตุปัจจโย

[๒๖๖] เหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺพญจ นเหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺพญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ภาวนาย ปหฺตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

หมดอายุ 12/06/2566

[๒๖๗] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๕เปฯ อวิคเต นว. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปัจจุโย

[๒๖๘] นเหตุ กาวนาย ปหาตพพ ฐมม ปฏิจจ เหตุ
กาวนาย ปหาตพโพ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจุยา. (๑) (สงขิตต.)

[๒๖๙] นเหตุยา เอก, นอติปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจจาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ดีณิ, นวิปาเก นว,
นวิปปยตุเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอติปัตติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ เอก. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจุยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมภูจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๒. ภาวนายปหาตพฺพทํ ๗. ปญฺหาวาริ

ปจฺจยจตฺทุกิ เหตุอารมฺมณปจฺจโย

[๒๗๐] เหตุ ภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมฺโม เหตุสฺส ภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ ภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมฺโม เหตุสฺส ภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปตฺติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเเย นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร^๒ ตีณิ,^๒ อินฺทฺริเย ตีณิ, ฌาเณ^๓ ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว ๔เปชฺ^๓ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียฺทฐาริ

[๒๗๒] เหตุ ภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมฺโม เหตุสฺส ภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๓] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ สฺยา. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ. จ., เท. ทิสฺสติ.

^{๒-๒} เท. อิํ ปาจทฺวํ น ทิสฺสติ. สฺยา. น ทิสฺสติ.

^{๓-๓} สฺยา., จ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ. ทิสฺสนฺติ.

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๓. เนวทสฺสเนนภาวนายปหฺตพฺพทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกฺกํ เหตุปจฺจโย

[๒๗๔] เหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
เหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๕] เหตุยา นว, อารมฺมณํ นว, อธิปฺติยา นว อเปฯ
กมฺเม นว, วิปาเก นว อเปฯ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุวาทิปจฺจยา

[๒๗๖] นเหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ นเหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
นเหตุปจฺจยา.

เหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหฺตพฺพํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา.

นเหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณ-
ปจฺจยา. (๑)

เหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพญฺจ นเหตุ เนวทสฺสเนน
นภาวนาย ปหาตพฺพญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย
ปหาตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอธิปฺติปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๗] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอธิปฺติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญฺญมญฺเอยํ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอิหฺหุริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
นมหฺคเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
โนนฺนิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา เอวํ วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุอาร์มมณปัจจัยา

[๒๗๘] เหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพทํ ฐมฺโม เหตุสฺส เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจัยเณ ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพทํ ฐมฺโม เหตุสฺส เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส อาร์มมณปัจจัยเณ ปัจจโย. นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๙] เหตุยา ตีณิ, อาร์มมณเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปัจจัยนียุทธาโร

[๒๘๐] เหตุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพทํ ฐมฺโม เหตุสฺส เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส อาร์มมณปัจจัยเณ ปัจจโย. สหชาตปัจจัยเณ ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจัยเณ ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘๑] นเหตุยา นว, นอาร์มมณเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยา นอาร์มมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยา นอาร์มมณเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

เหตุทุกทสฺสเนนปหาตพฺพตฺตํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๙. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกตฺตํ

๑. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกปํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๒๘๒] เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ทสฺสเนน
ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกญฺจ นเหตุํ ทสฺสเนน
ปหาตพฺพเหตุกญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก
ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๘๓] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว ๗เปฯ อวิคเต นว.
(สงฺขิตตํ.)

นอธิปติปจฺจโย

[๒๘๔] เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

^๑ สฺยา. เหตุทุกทสฺสเนนตฺตํ

[๒๘๕] นอติปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว,
 นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอติปัตติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอติปัตติปัจจยา เหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปัจจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺมจวโรปิ
 สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. ทสฺสเนนปหาดพฺพเหตุกปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจยจตุกกํ เหตุอารมฺมณปัจจยา

[๒๘๖] เหตุ ทสฺสเนน ปหาดพฺพเหตุโก ฌมฺโม เหตุสฺส
 ทสฺสเนน ปหาดพฺพเหตุกสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ ทสฺสเนน ปหาดพฺพเหตุโก ฌมฺโม เหตุสฺส ทสฺสเนน
 ปหาดพฺพเหตุกสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อติปัตติยา นว ๔เป^๑
 ุปนินิสฺสเย นว,^๑ อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ ๔เป^๒
 มกฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว ๔เป^๓ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียทุทธาโร

[๒๘๘] เหตุ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม เหตุสฺส
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจนเณน ปัจจโย.
สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณน ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๒๘๙] นเหตุยา นว, นอารมฺมณเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺตํเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๒. ภาวนายปหาตพฺพเหตุกปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตฺตํ เหตุปัจจโย

[๒๙๐] เหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ
ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ ภาวนาย
ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๒๙๑] เหตุยา นว, อารมฺมณเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นอริปติปัจจโย

[๒๙๒] เหตุ ภาวนาย ปหาตพพเหตุกัม ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ
ภาวนาย ปหาตพพเหตุโก ฐมโม อุปปชชติ นอริปติปัจจยา. นว.
(สงขิตต.)

[๒๙๓] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยตุเต นว.
(สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอริปติยา นว. (สงขิตต.)

นอริปติปัจจยา เหตุยา นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมัจจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๒. ภาวนายปหาตพพเหตุกัม ๗. ปญหาวาโร

ปัจจยจตุกัม เหตุอารมมณปัจจยา

[๒๙๔] เหตุ ภาวนาย ปหาตพพเหตุโก ฐมโม เหตุสุส
ภาวนาย ปหาตพพเหตุกสุส ฐมมสุส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ ภาวนาย ปหาตพพเหตุโก ฐมโม เหตุสุส ภาวนาย
ปหาตพพเหตุกสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. นว. (สงขิตต.)

[๒๙๕] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อธิปติยา นว, อนนุตเร
นว, สมนนุตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณเ นว, นิสสเย นว,

อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, [๑] อาหาเร ตีณิ ๔เป๒
มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว ๔เป๒ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๒๕๖] เหตุ ภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุโก ฐมโม เหตุสฺส
ภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจนเณ ปจฺจโย.
สหชาตปัจจนเณ ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณ ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตํเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

[๑] สฺยา. เอตฺถนฺตเร วิปาเก นวาทิ อิทํ ปาฐทวํ ทิสฺสตี.

๒-๒ สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺตี. ฉ., เท. ทิสฺสนฺตี.

๓. เนวทสฺสเนนภาวนายปหาดพฺพเหตุกปํ ๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๙๘] เหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหาดพฺพเหตุกํ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ เหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหาดพฺพเหตุโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙๙] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปฯ อวิคเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๓๐๐] นเหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหาดพฺพเหตุกํ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ นเหตุํ เนวทสฺสเนน ภาวนาย ปหาดพฺพเหตุโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐๑] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปตฺติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญฺญมญฺเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. เนวทสฺสเนนภาวนายนปหัตตพฺพเหตุกตฺตํ ๗. ปญฺหาวารโ ปจฺยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๐๒] เหตุ เนวทสฺสเนน ภาวนายน ปหัตตพฺพเหตุโก ฐมฺโม
เหตุสฺส เนวทสฺสเนน ภาวนายน ปหัตตพฺพเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐๓] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปตฺติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
นว, วิคเต นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธารโ

[๓๐๔] เหตุ เนวทสฺสเนน ภาวนายน ปหัตตพฺพเหตุโก ฐมฺโม
เหตุสฺส เนวทสฺสเนน ภาวนายน ปหัตตพฺพเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน

^๑ สฺยา. อัย ปาโง น ทิสฺสติ. ฉ., เท. ทิสฺสติ.

ปัจจุโย. (สงขิตต.)

[๓๐๕] นเหตุยา นว, นอารมมเถ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมเถ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมเถ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อณุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อณุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิต, เอว คณตพพ.)

เหตุทุกทสสเนนปหาดพพเหตุกตติกั นิฏฐิต.

๑. เหตุทุกั ๑๐. อาจคามิตติกั

๑. อาจคามิปปั ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจุยจตุกั เหตุปัจจุโย

[๓๐๖] เหตุ อาจคามิ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อาจคามิ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

นเหตุ อาจคามิ ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อาจคามิ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

เหตุ อาจคามิญจ นเหตุ อาจคามิญจ ฐมม ปฏิจจ เหตุ
อาจคามิ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๐๗] เหตุยา นว, อารมมเถ นว, อธิปติยา นว, อนนุตเร
นว, สมมุตเต นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุนอธิปติปัจจัยยา

[๓๐๘] นเหตุ อายคามิ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ อายคามิ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. (๑)

เหตุ อายคามิ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ อายคามิ ฐมโม อุปปชชติ นอธิปติปัจจัยยา. (สงขิตตํ.)

[๓๐๙] นเหตุยา เอกํ, นอธิปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยุตฺเต นว. (สงขิตตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอธิปติยา นว. (สงขิตตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพฺพา.)

๑. อาจยคามิปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจัยยา

[๓๑๐] เหตุ อายคามิ ฐมโม เหตุสุส อายคามิสฺส ฐมฺมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ อายคามิ ฐมโม เหตุสุส อายคามิสฺส ฐมฺมสุส อารมฺมณปัจจัยเณ ปัจจโย. นว.

หมดอายุ 12/06/2566

เหตุ อายคามิ ฐมโม เหตุสุส อายคามิสฺส ฐมฺมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อัจยคามิ ฌมโม นเหตุสฺส อัจยคามิสฺส ฌมมสฺส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อัจยคามิ จ นเหตุ อัจยคามิ จ ฌมมา เหตุสฺส
อัจยคามิสฺส ฌมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย: อารมฺมณาทิปติ. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ
อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย^๑
นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว ๔เปฯ^๑ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียทุธาโร

[๓๑๒] เหตุ อัจยคามิ ฌมโม เหตุสฺส อัจยคามิสฺส ฌมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน
ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑๓] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๒. อปจยคามิปท ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกกิ เหตุปจจโย

[๓๑๔] เหตุ อปจยคามิ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อปจยคามิ^๑
 ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุ อปจยคามิ ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อปจยคามิ ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ อปจยคามิญจ นเหตุ อปจยคามิญจ ฐมม ปฏิจจ เหตุ
 อปจยคามิ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๑๕] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย กมเม นว,
 อาหาเร นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นอติปติปจจโย

[๓๑๖] เหตุ อปจยคามิ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อปจยคามิ ฐมโม
 อุปปชชติ นอติปติปจจยา (สงขิตต.)

[๓๑๗] นอติปติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปจจชาเต นว,
 นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยตุเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปจจยา นอติปติยา จ. (สงขิตต.)

นอติปติปจจยา เหตุยา จ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. อปจยคามิปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุอธิปติปจฺจยา

[๓๑๘] เหตุ อปจยคามิ ฐมฺโม เหตุสฺส อปจยคามิสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อปจยคามิ ฐมฺโม เหตุสฺส อปจยคามิสฺส ฐมฺมสฺส
อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อปจยคามิ ฐมฺโม นเหตุสฺส อปจยคามิสฺส ฐมฺมสฺส
อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑๙] เหตุยา ตีณิ, อธิปติยา จ, สหชาเต นว ๗เป๗^๑
อุปนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ,^๒ อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌานเ
ตีณิ, มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจณียฺยทฺธาโร

[๓๒๐] เหตุ อปจยคามิ ฐมฺโม เหตุสฺส อปจยคามิสฺส ฐมฺมสฺส
สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒๑] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อณุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อณุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๓. เหาจยคามินาปจยคามิปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๓๒๒] เหตุํ เหาจยคามินาปจยคามิํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
เหาจยคามินาปจยคามิํ^๑ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ เหาจยคามินาปจยคามิํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ เหาจย-
คามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ เหาจยคามินาปจยคามิณฺจ นเหตุํ เหาจยคามิ-
นาปจยคามิณฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ เหาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒๓] เหตุยา นว, อารมมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
นว, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ ฉ., เท. เหาจยคามินาปจยคามิ

นเหตุวาทีปจฺจยา

[๓๒๔] นเหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

นเหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิณฺจ นเหตุํ เหวาจยคามินาปจย-
คามิณฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ เหวาจย-
คามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอริปฺติปจฺจยา ฯเปฯ

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นปุเรชาตปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นปจฺจชาตปจฺจยา ฯเปฯ

เหตุํ เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
เหวาจยคามินาปจยคามิํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นกมฺมปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒๕] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณ ตีณิ, นอริปฺติยา นว,
นอณฺฺนตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอณฺณมณฺเณ ตีณิ, [๑] นอุปนิสฺสเย

ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
 ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
 นมคฺเค เอกํ, นสมปยุตฺเต ตีณิ, นวิปยุตฺเต นว, โนนฺตติยา ตีณิ,
 โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺมจฺจวโรปิ
 สมปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. เหาจยคามินาปจยคามิปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุอารมฺมณปจฺจโย

[๓๒๖] เหตุ เหาจยคามินาปจยคามิ ฅมฺโม เหตุสฺส
 เหาจยคามินาปจยคามิสฺส ฅมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ เหาจยคามินาปจยคามิ ฅมฺโม เหตุสฺส เหาจยคามิ-
 นาปจยคามิสฺส ฅมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
 กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
 มคฺเค นว, สมปยุตฺเต นว, วิปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺติยา นว, นตฺติยา
 นว, วิกเต นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๓๒๘] เหตุ เหนวัจยคามินาปจยคามิ ฐมโม เหตุสุส เหนวัจยคามินาปจยคามิสฺส ฐมมฺสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

นเหตุ เหนวัจยคามินาปจยคามิ ฐมโม นเหตุสุส เหนวัจยคามินาปจยคามิสฺส ฐมมฺสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒๙] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

เหตุทุกอจยคามิตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกิ ๑๑. เสกขตติกั

๑. เสกขปทั ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตุกั เหตุปัจจโย

[๓๓๐] เหตุุ เสกขั ฌมมั ปฏิจจ เหตุุ เสกโข ฌมโม
อุปปชชติ เหตุุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุุ เสกขั ฌมมั ปฏิจจ นเหตุุ เสกโข ฌมโม อุปปชชติ
เหตุุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุุ เสกขญจ นเหตุุ เสกขญจ ฌมมั ปฏิจจ เหตุุ เสกโข
ฌมโม อุปปชชติ เหตุุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๓๑] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนตเร
นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเ นว, นิสสเย นว,
อุปนินิสสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมเม นว, วิปาเก
นว, อาหารเ นว ๗เปย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นอธิปติปัจจโย

[๓๓๒] เหตุุ เสกขั ฌมมั ปฏิจจ เหตุุ เสกโข ฌมโม
อุปปชชติ นอธิปติปัจจยา. (สงขิตต.)

[๓๓๓] นอธิปติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปัจจจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยตุเต นว.

เหตุุปัจจยา นอธิปติยา จ. (สงขิตต.)

หมดอายุ 12/06/2566

นอธิปติปัจจยา เหตุยา จ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺมจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. เสกฺขปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทีปจฺจยยา

[๓๓๔] เหตุ เสกฺโข ฐมฺโม เหตุสฺส เสกฺขสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ เสกฺโข ฐมฺโม เหตุสฺส เสกฺขสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน
ปจฺจโย สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

นเหตุ เสกฺโข ฐมฺโม นเหตุสฺส เสกฺขสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน
ปจฺจโย: สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

เหตุ เสกฺโข ฐมฺโม เหตุสฺส เสกฺขสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๓๕] เหตุยา ตีณิ, อธิปฺติยา จ, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร
นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว,
กมุเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
มกุเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว,
อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๓๓๖] เหตุ เสกโข ฐมโม เหตุสุส เสกขสุส ฐมมสุส
สหชาตปัจจนเณ ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณ ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๓๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๒. อเสกขปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตฺตํ เหตุปัจจโย

[๓๓๘] เหตุํ อเสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อเสกโข ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อเสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อเสกโข ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุํ อเสกขญฺจ นเหตุํ อเสกขญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อเสกโข
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๓๙] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปฯ
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจโย

[๓๔๐] เหตุ อสฺสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อสฺสํ ฐมมํ
อุปฺปชฺชติ นอริปติปจฺยา (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔๑] นอริปติยา จ, นปฺเรชาเต นว, นปจฺจนาชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นวิปฺยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺยา นอริปติยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจฺยา เหตุยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺวโรปิ
สมฺยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. อสฺสํ ๗. ปญฺหาวโร

ปจฺยจตุกกํ เหตุวาทิปจฺยา

[๓๔๒] เหตุ อสฺสํ ฐมมํ เหตุสฺส อสฺสํ ฐมมํ
เหตุปจฺเยน ปจฺโย. ตีณิ.

เหตุ อสฺสํ ฐมมํ เหตุสฺส อสฺสํ ฐมมํ อริปติปจฺเยน
ปจฺโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อสฺสํ ฐมมํ นเหตุสฺส อสฺสํ ฐมมํ
อริปติปจฺเยน ปจฺโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ ฯเปฯ

เหตุ อเสกขโ ชมโม เหตุสุส อเสกขสุส ชมมสุส อุปนิสฺสย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย: อนนฺตรูปนิสฺสโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔๓] เหตุยา ตีณิ, อธิปติยา จ, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร
นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว,
กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว,
อวิคเต นว.

ปจฺจณียทุธารโ

[๓๔๔] เหตุ อเสกขโ ชมโม เหตุสุส อเสกขสุส ชมมสุส
สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔๕] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจณียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจณียมฺปิ ปจฺจณียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๓. แนวเสกขานาเสกขปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกิ เหตุปัจจัย

[๓๔๖] เหตุ แนวเสกขานาเสกข^๑ ฐมม ปฏิจจ เหตุ แนวเสกขานาเสกข^๒ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมม ปฏิจจ นเหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ แนวเสกขานาเสกขญจ นเหตุ แนวเสกขานาเสกขญจ ฐมม ปฏิจจ เหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๔๗] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณญเ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุนอารมมณาทิปจจยา

[๓๔๘] นเหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมม ปฏิจจ นเหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. นเหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมม ปฏิจจ เหตุ แนวเสกขานาเสกข ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. (๒)

เหตุ เนวเสกขานาเสกขิ ฌมมึ ปฏิจจ นเหตุ เนวเสกขานาเสกโข
 ฌมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา. (๑)

นเหตุ เนวเสกขานาเสกขิ ฌมมึ ปฏิจจ นเหตุ เนวเสกขา-
 นาเสกโข ฌมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา. (๑)

เหตุ เนวเสกขานาเสกขณจ นเหตุ เนวเสกขานาเสกขณจ ฌมมึ
 ปฏิจจ นเหตุ เนวเสกขานาเสกโข ฌมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา.
 (๑)

[๓๔๙] เหตุ เนวเสกขานาเสกขิ ฌมมึ ปฏิจจ เหตุ เนวเสกขา-
 นาเสกโข ฌมโม อุปปชชติ นอธิปติปจจยา ๕เป๗

เหตุ เนวเสกขานาเสกขิ ฌมมึ ปฏิจจ เหตุ เนวเสกขานาเสกโข
 ฌมโม อุปปชชติ นปุเรชาตปจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๕๐] นเหตุยา เทว, นอารมมณ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
 นอนนตเร ตีณิ, นสมนนตเร ตีณิ, นอญญมณเย ตีณิ, นอุปนิสสเย
 ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม
 ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกิ, นอินทริเย เอกิ, นฉาเน เอกิ,
 นมคเค เอกิ, นสมปยุตเต ตีณิ, นวิปยุตเต นว, โนนตติยา ตีณิ,
 โนวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุปจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
 สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๓. เนวเสกขานาเสกขปทํ ๗. ปญหาวารโ

ปัจจุยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจุยา

[๓๕๑] เหตุ เนวเสกขานาเสกขโ ช ฐมโม เหตุสุส เนวเสกขานาเสกขสุส ฐมมสุส เหตุปัจจุเยน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ เนวเสกขานาเสกขโ ช ฐมโม เหตุสุส เนวเสกขานาเสกขสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจุเยน ปัจจโย. นว.

เหตุ เนวเสกขานาเสกขโ ช ฐมโม เหตุสุส เนวเสกขานาเสกขสุส ฐมมสุส อธิปัตติปัจจุเยน ปัจจโย อารมมณาทิปติ สหชาตาทิปติ. นว
ฯเปย

นเหตุ เนวเสกขานาเสกขโ ช ฐมโม นเหตุสุส เนวเสกขานาเสกขสุส ฐมมสุส ปุเรชาตปัจจุเยน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๕๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิม อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๓๕๓] เหตุ เนวเสกขานาเสกขโ ช ฐมโม เหตุสุส เนวเสกขานาเสกขสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจุเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจุเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจุเยน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๕๔] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตตํ.)

เหตุปัจจัยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตตํ.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ นว. (สงขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อนุโลมปัจจัยนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพพํ.)

เหตุทุกเสกขตติกํ นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๑๒. ปริตตตติกํ

๑. ปริตตปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๓๕๕] เหตุํ ปริตตํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ ปริตโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

นเหตุํ ปริตตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ ปริตโต ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

เหตุํ ปริตตญจ นเหตุํ ปริตตญจ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ ปริตโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๓๕๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
อวิคเต นว. (สงขิตตํ.)

นเหตุนอารมมณาทิปจฺจยา

[๓๕๗] นเหตุํ ปริตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ปริตฺโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุํ ปริตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ปริตฺโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๒)

เหตุํ ปริตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ปริตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอารมมณปจฺจยา. (๑)

นเหตุํ ปริตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ปริตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอารมมณปจฺจยา. (๑)

เหตุํ ปริตฺตตฺถํ นเหตุํ ปริตฺตตฺถํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ ปริตฺโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปจฺจยา. (๑)

เหตุํ ปริตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ปริตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอธิปติปจฺจยา (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๕๘] นเหตุยา เทว, นอารมมณํ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอสนฺนเร ตีณิ, นสมนฺนเร ตีณิ, นอญญมณฺเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
ตีณิ นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นมฺมานเ เอกํ,
นมหฺคเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, นอนฺตฺติยา ตีณิ,
โนวีกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณํ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สทฺชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. ปริตตปทั ๗. ปญหาวารโ ปจจยจตุกั เหตุอารมมณปจจโย

[๓๕๙] เหตุ ปริตโต ฅมโม เหตุสส ปริตตสส ฅมมสส
เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

เหตุ ปริตโต ฅมโม เหตุสส ปริตตสส ฅมมสส อารมมณปจจเยน
ปจจโย. (สงขิตต.)

[๓๖๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมณนฺตเร นว, ๑๐ปนิสสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจจชาเต
ตีณิ, อาเสวเน นว, กมุเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาระ ตีณิ,
อินฺทริเย นว, ฅมานะ ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต
ปญจ, อตฺถิยา นว ๕เป๕ ๑๐วิคเต นว. (สงขิตต.)

ปจจณียุทธาโร

[๓๖๑] เหตุ ปริตโต ฅมโม เหตุสส ปริตตสส ฅมมสส
อารมมณปจจเยน ปจจโย. สหชาตปจจเยน ปจจโย. ๑๐ปนิสสยปจจเยน
ปจจโย. (สงขิตต.)

[๓๖๒] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปจจยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺโติ เอวํ คณฺเฑตพฺพํ.)

๒. มหคฺคตปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๖๓] เหตุํ มหคฺคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ มหคฺคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ มหคฺคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มหคฺคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ มหคฺคตญฺจ นเหตุํ มหคฺคตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
มหคฺคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖๔] เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก
นว, อาหารเ นว ๗เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปฺติปจฺจโย

[๓๖๕] เหตุํ มหคฺคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ มหคฺคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอธิปฺติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖๖] นอธิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺยุตฺเต นว.

(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัย นอริปัตติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปัตติปัจจัย เหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจัยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจฺจวาโรปิ
สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. มหคฺคตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจัยา

[๓๖๗] เหตุ มหคฺคโต ฐมฺโม เหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ มหคฺคโต ฐมฺโม เหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส
อารมฺมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

นเหตุ มหคฺคโต ฐมฺโม นเหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส
อารมฺมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ มหคฺคโต จ นเหตุ มหคฺคโต จ ฐมฺมา เหตุสุส
มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส อารมฺมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ มหคฺคโต ฐมฺโม เหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส
อริปัตติปัจจัยเณน ปัจจโย: สหชาตาริปัตติ. ตีณิ.

นเหตุ มหคฺคโต ฐมฺโม นเหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมฺมสุส
อริปัตติปัจจัยเณน ปัจจโย: สหชาตาริปัตติ. ตีณิ.

เหตุ มหคฺคโต ฐมโม เหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมมสุส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา จ, อนนฺตเร
นว, สมฺมณฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว,
อตฺถิยา นว ๕เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจเนยฺยฐาโร

[๓๖๙] เหตุ มหคฺคโต ฐมโม เหตุสุส มหคฺคตสุส ฐมมสุส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๗๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจเนยฺยมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจเนยฺยมฺปิ ปจฺจเนยฺยานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๓. อุปปมาณปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกํ เหตุปจจโย

[๓๗๑] เหตุ อุปปมาณํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ อุปปมาโน ฐโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุ อุปปมาณํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุ อุปปมาโน ฐโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ อุปปมาณญจ นเหตุ อุปปมาณญจ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ
อุปปมาโน ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๓๗๒] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปย
อุปนิสสเย นว ๔เปย กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปย อวิคเต นว.
(สงขิตตํ.)

นอติปัตติปจจโย

[๓๗๓] เหตุ อุปปมาณํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ อุปปมาโน ฐโม
อุปปชชติ นอติปัตติปจจยา. (สงขิตตํ.)

[๓๗๔] นอติปัตติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปจจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปยุตเต นว.
(สงขิตตํ.)

เหตุปจจยา นอติปัตติยา จ. (สงขิตตํ.)

นอติปัตติปจจยา เหตุยา จ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจจยวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมจวโรปิ
สมฺปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพฺพา.)

๓. อปฺปมาณปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทิปจฺจยา

[๓๗๕] เหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

นเหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม นเหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๓๗๖] เหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม นเหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย อารมฺมณาทิปติ สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

[๓๗๗] เหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. นว ๗เปฯ

เหตุ อปฺปมาโณ ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณสุส ฐมฺมสุส
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย: อนนฺตรูปฺนิสฺสโย ปกตูปฺนิสฺสโย. นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๗๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ, อธิปติยา จ อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย
นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
นว, วิคเต นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๓๗๙] เหตุ อุปปมาโน ฐมโม เหตุสส อุปปมาณสส ฐมมสส สหชาติปัจจัยเณ ปัจจัยโย. อุปนิสสยปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (สงขิตต.)

[๓๘๐] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจัยนียมปิ อนุโลมปัจจัยนียมปิ ปัจจัยยานุโลมมปิ คณิต, เอว คณेतพพ.)

เหตุทุกปริตตตติกั นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๑๓. ปริตตารมมณตติกั

๑. ปริตตารมมณปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกั เหตุปัจจัย

[๓๘๑] เหตุ ปริตตารมมณ ฐมม ปฏิจจ เหตุ ปริตตารมมโน ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ ปริตตารมมณ ฐมม ปฏิจจ นเหตุ ปริตตารมมโน ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ ปริตตารมมณญจ นเหตุ ปริตตารมมณญจ ฐมม ปฏิจจ เหตุ ปริตตารมมโน ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๘๒] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญญ นว, นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมุเม นว, วิปาเก นว, ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุนอธิปัตติปัจจัยา

[๓๘๓] นเหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยา. นเหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยา. (๒)

เหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ ปริตตารมมณํ ฐมโม อุปปชชติ นอธิปัตติปัจจัยา. (สงขิตต.)

[๓๘๔] นเหตุยา เทว, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมุเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นฉาเน เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นวิปฺปยุตเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยา นอธิปัตติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ สมฺปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิส วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. ปริตตารมมณปท ๗. ปญหาวาร

ปัจจัยจตุกกั เหตุวาทปัจจัยยา

[๓๘๕] เหตุ ปริตตารมมณ โธ ฐโม เหตุสส ปริตตารมมณสส ฐมมสส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ ปริตตารมมณ โธ ฐโม เหตุสส ปริตตารมมณสส ฐมมสส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. นว.

เหตุ ปริตตารมมณ โธ ฐโม เหตุสส ปริตตารมมณสส ฐมมสส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (สงขิตต.)

[๓๘๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร นว, สมนนตเร นว, สหชาเต นว, อญญมณเณ นว, นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว, อาเสวเน นว, กมุเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินุทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมปยุตเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๓๘๗] เหตุ ปริตตารมมณ โธ ฐโม เหตุสส ปริตตารมมณสส ฐมมสส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเณ ปัจจัยโย. อุปนิสสยปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (สงขิตต.)

[๓๘๘] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺตติเก ปณฺหาวารสฺส อณุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อณุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานุโลมมปิ คณฺติํ, เอวํ คณฺตพฺพํ.)

๒. มหคฺคตารมฺมณปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๘๙] เหตุํ มหคฺคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มหคฺคตารมฺมโณ
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ มหคฺคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มหคฺคตารมฺมโณ
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ มหคฺคตารมฺมณญจ นเหตุํ มหคฺคตารมฺมณญจ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ เหตุ มหคฺคตารมฺมโณ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๙๐] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว อเปฯ
กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว อเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอฺธิปฺติปจฺจยา

[๓๙๑] นเหตุํ มหคฺคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มหคฺคตา-
รมฺมโณ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุํ มหคฺคตารมฺมณํ
ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มหคฺคตารมฺมโณ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา.
(๒)

เหตุ มหคคตารมมณ ฐมม ปฏิจจ เหตุ มหคคตารมมณ ฐมโม อุปปชชติ นอติปติปจจยา. (สงขิตต.)

[๓๙๒] นเหตุยา เทว, นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจจาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นมกเค เอก, นวิปยุตเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปจจยา นอติปติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. มหคคตารมมณปท ๗. ปญหาวาร

ปจจยจตุกกิ เหตุวาทีปจจยา

[๓๙๓] เหตุ มหคคตารมมณ ฐมโม เหตุสุส มหคคตารมมณสุส ฐมมสุส เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

เหตุ มหคคตารมมณ ฐมโม เหตุสุส มหคคตารมมณสุส ฐมมสุส อารมมณปจจเยน ปจจโย. นว.

เหตุ มหคคตารมมณ ฐมโม เหตุสุส มหคคตารมมณสุส ฐมมสุส อติปติปจจเยน ปจจโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ มหคคตารมมณ ฐมโม นเหตุสุส มหคคตารมมณสุส ฐมมสุส อติปติปจจเยน ปจจโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ มหคคตารมมโน จ นเหตุ มหคคตารมมโน จ ฌมา
เหตุสส มหคคตารมมณสส ฌมมสส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย:
อารมมณชาติปติ. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๓๕๔] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๗เปฯ
นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก
นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย^๑ นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว^๒ ๗เปฯ
อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๓๕๕] เหตุ มหคคตารมมโน ฌมโม เหตุสส มหคคตารมมณสส
ฌมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาติปัจจเยน ปัจจโย.
อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๓๕๖] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๓. อปฺปมาณารมมณปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๙๗] เหตุํ อปฺปมาณารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ อปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อปฺปมาณารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ อปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อปฺปมาณารมมณญจ นเหตุํ อปฺปมาณารมมณญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ อปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๙๘] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปตียา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อฺปนินิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, วิปาเก นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๓๙๙] นเหตุํ อปฺปมาณารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ อปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา.(สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐๐] นเหตุยา เอกํ, นอธิปตียา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นมกฺเค เอกํ, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปตียา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสญฺจวาโรปิ
สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

๓. อปฺปมาณารมฺมณปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทีปจฺจยยา

[๔๐๑] เหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณา-
รมฺมณสุส ฐมฺมสุส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณารมฺมณสุส
ฐมฺมสุส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม ฐมฺโม เหตุสุส อปฺปมาณารมฺมณสุส
ฐมฺมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม ฐมฺโม นเหตุสุส อปฺปมาณารมฺมณสุส
ฐมฺมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ.
ตีณิ.

เหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม จ นเหตุ อปฺปมาณารมฺมณโม จ
ฐมฺมา เหตุสุส อปฺปมาณารมฺมณสุส ฐมฺมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย:
อารมฺมณาทิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมปยุตฺเต นว,
อตุฏฺฐิยา นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๐๓] เหตุ อุปปมาณารมมโน รมโม เหตุสส อุปปมาณา-
 รรมมณสส รมมสส อารมมณปัจเจน ปัจจโย. สหชาตปัจเจน
 ปัจจโย. อุปนิสสยปัจเจน ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๔๐๔] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจเจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจเจยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
 อนุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิต, เอว คณตพพ.)

เหตุทุกปริตตารมมณตติกั นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๑๔. หีนตติ

๑. หีนปท ๑. ปฏิจจาโร

ปัจจัยจตุกกั เหตุปัจจโย

[๔๐๕] เหตุ หีน รมม ปฏิจจ เหตุ หีน รมโม อุปปชชติ
 เหตุปัจเจยา. ตีณิ.

นเหตุ หีน รมม ปฏิจจ นเหตุ หีน รมโม อุปปชชติ
 เหตุปัจเจยา. ตีณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

เหตุ หีนญจ นเหตุ หีนญจ รมม ปฏิจจ เหตุ หีน รมโม
 อุปปชชติ เหตุปัจเจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๔๐๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, อาหาระ นว, ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอธิปัตติปัจจัยยา

[๔๐๗] นเหตุํ หีนํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ หีนํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัยยา. (๑)

เหตุํ หีนํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ หีนํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุํ หีนํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ หีนํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุํ หีนญจ นเหตุํ หีนญจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ หีนํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจัยยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐๘] นเหตุยา เอกํ, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจุฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอธิปัตติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจุยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. หีนปทํ ๗. ปญหาวาโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจัยยา

[๔๐๙] เหตุ หีโน ฐมโม เหตุสุส หีนสุส ฐมมสุส เหตุปัจจัยเยน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ หีโน ฐมโม เหตุสุส หีนสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเยน ปัจจัยโย. อธิปติปัจจัยเยน ปัจจัยโย: อารมมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเเย นว, นิสุสเย นว, อุปนิสุสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย ฌาเน มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว. อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๑๑] เหตุ หีโน ฐมโม เหตุสุส หีนสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจัยเยน ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเยน ปัจจัยโย. อุปนิสุสปัจจัยเยน ปัจจัยโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑๒] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจฺนิยมฺปิ อนฺุโลมปัจจัยนิยมฺปิ ปัจจฺนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๒. มชฺฌิมปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจุยจตุกกํ เหตุปัจจโย

[๔๑๓] เหตุํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ มชฺฌิมโม ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑๔] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปฯ อวิกเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจโย

[๔๑๕] นเหตุํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจจ นเหตุ มชฺฌิมโม ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑๖] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอชฺชิตฺติยา นว
๔เปฯ โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจุยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจจวโรปิ วิตฺถาเรตฺตพฺพา.)

๒. มชฺฌิมปทัม ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺตกัม เหตุวาทีปจฺจยา

[๔๑๗] เหตุ มชฺฌิมโม ฐมฺโม เหตุสฺส มชฺฌิมสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ มชฺฌิมโม ฐมฺโม เหตุสฺส มชฺฌิมสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ,
สหชาตาทิปติ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมนนฺตเร นว ๔เปยฺย กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาระ ตีณิ
๔เปยฺย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียฺยทฺธาโร

[๔๑๙] เหตุ มชฺฌิมโม ฐมฺโม เหตุสฺส มชฺฌิมสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๓. ปณิตปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๔๒๑] เหตุ ปณิตํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ ปณิตโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุํ ปณิตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ ปณิตโต ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุํ ปณิตตญจ นเหตุํ ปณิตตญจ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ ปณิตโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๔๒๒] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว อเปย
กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว อเปย อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

นอติปัตติปัจจัย

[๔๒๓] เหตุํ ปณิตํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุ ปณิตโต ฐมโม
อุปปชชติ นอติปัตติปัจจัยยา. (สงขิตตํ.)

[๔๒๔] นอติปัตติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปัจจนชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยุตเต นว.
(สงขิตตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอติปัตติยา จ. (สงขิตตํ.)

นอติปัตติปัจจัยยา เหตุยา จ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปัจจจวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมจวโรปิ
สมปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. ปณิตปทัม ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุวาทีปัจจัยยา

[๔๒๕] เหตุ ปณิตโต ฐมโม เหตุสุส ปณิตสุส ฐมมสุส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ ปณิตโต ฐมโม นเหตุสุส ปณิตสุส ฐมมสุส อารมมณ-
ปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ ปณิตโต ฐมโม เหตุสุส ปณิตสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจัยเณน
ปัจจัยโย. อารมมณาริทธิ, สหชาตาริทธิ. ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

[๔๒๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ ตีณิ, อธิปัตติยา จ, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสุสเย นว,
อุปฺนิสุสเย นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย
นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว ฯเปฯ
อวิกเต นว. (สงฺขิตตัม.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๒๗] เหตุ ปณิตโต ฐมโม เหตุสุส ปณิตสุส ฐมมสุส
สหชาตปัจจัยเณน ปัจจัยโย. อุปฺนิสุสยปัจจัยเณน ปัจจัยโย. (สงฺขิตตัม.)

[๔๒๘] นเหตุยา นว, นอารมมณเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
 อนุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

เหตุทุกหีนตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๑๕. มิจฺจตฺตนิยตตติกํ

๑. มิจฺจตฺตนิยตปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๔๒๙] เหตุํ มิจฺจตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ มิจฺจตฺตนิยโต
 ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ มิจฺจตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม
 อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ มิจฺจตฺตนิยตญฺจ นเหตุํ มิจฺจตฺตนิยตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
 เหตุํ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ มิจฺจตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม
 อูปปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๔๓๐] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปตียา นว, อนนฺตเร
 นว, สมนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
 อูปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, อาหาเร
 นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นอริปติปจฺโย

[๔๓๑] เหตุ มิจฺจตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอริปติปจฺยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๓๒] นอริปติยา ตีณิ, นปจฺจชาเต นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺยา นอริปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจฺยา เหตุยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. มิจฺจตฺตนิยตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺยจตฺกํ เหตุอริปติปจฺยา

[๔๓๓] เหตุ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม เหตุสฺส มิจฺจตฺตนิยตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺเยน ปจฺโย. ตีณิ.

นเหตุ มิจฺจตฺตนิยโต ฐมโม นเหตุสฺส มิจฺจตฺตนิยตสฺส ฐมมสฺส อริปติปจฺเยน ปจฺโย. สหชาตาธิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๓๔] เหตุยา ตีณิ, อริปติยา ตีณิ, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินทฺริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๓๕] เหตุ มิจฺจนตฺตนิยโต ฐมโม เหตุสุส มิจฺจนตฺตนิยตสุส ฐมมสุส สหชาติปัจจัยเณ ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจัยเณ ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๔๓๖] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจัยา นอธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัยา อธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนิยมฺปิ อนฺุโลมปัจจัยนิยมฺปิ ปัจจนิยมานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. สมมตฺตนิยตปทํ ๑. ปฏิจฺจาวาโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๔๓๗] เหตุํ สมมตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ สมมตฺตนิยโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

นเหตุํ สมมตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สมมตฺตนิยโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

เหตุํ สมมตฺตนิยตญฺจ นเหตุํ สมมตฺตนิยตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ สมมตฺตนิยโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๔๓๘] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว อเปยฺ ปุเรชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม นว, อาหาเร นว อเปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นอริปติปจโย

[๔๓๙] เหตุ สมนตตนิยตัม ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ สมนตตนิยโต ฐมโม อุปปชชติ นอริปติปจยยา. (สงขิตตัม.)

[๔๔๐] นอริปติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปยุตเต นว. (สงขิตตัม.)

เหตุปจยยา นอริปติยา จ. (สงขิตตัม.)

นอริปติปจยยา เหตุยา จ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๒. สมนตตนิยตปทํ ๗. ปญหาวาโร

ปจยจตูกัก เหตุอริปติปจยยา

[๔๔๑] เหตุ สมนตตนิยโต ฐมโม เหตุสส สมนตตนิยตสส ฐมมสส เหตุปจยเยน ปจโย. ตีณิ.

เหตุ สมนตตนิยโต ฐมโม เหตุสส สมนตตนิยตสส ฐมมสส อริปติปจยเยน ปจโย. สหชาตาริปี. ตีณิ.

นเหตุ สมนตตนิยโต ฐมโม นเหตุสส สมนตตนิยตสส ฐมมสส อริปติปจยเยน ปจโย. สหชาตาริปี. ตีณิ. (สงขิตตัม.)

[๔๔๒] เหตุยา ตีณิ, อริปติยา จ, สหชาเต นว, อญญมญญเย นว, นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว, กมเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ,

อินทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มกุเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา
 นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนีเยทฺธาโร

[๔๔๓] เหตุ สมฺมตฺตนิยโต ฌมโม เหตุสฺส สมฺมตฺตนิยตสฺส
 ฌมมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๔๔] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อธิปฺติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๓. อนิยตปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกํ เหตุปจจโย

[๔๔๕] เหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ อนิยโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ อนิยโต ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุํ อนิยตญจ นเหตุํ อนิยตญจ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ อนิยโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

[๔๔๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว อเปย
กมเม นว, วิปาเก นว อเปย อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

นเหตุนอารมมณปจจยา

[๔๔๗] นเหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ อนิยโต ฐมโม
อุปปชชติ นเหตุปจจยา. นเหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ เหตุํ อนิยโต
ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปจจยา. (๒)

เหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ อนิยโต ฐมโม อุปปชชติ
นอารมมณปจจยา. (๑)

นเหตุํ อนิยตํ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ อนิยโต ฐมโม อุปปชชติ
นอารมมณปจจยา. (๑)

เหตุํ อนิยตญจ นเหตุํ อนิยตญจ ฐมํ ปฏิจจ นเหตุํ อนิยโต
ฐมโม อุปปชชติ นอารมมณปจจยา. (๑) (สงขิตตํ.)

[๔๔๘] นเหตุยา เทว, นอารมมณ เตณิ, นอธิปัตติยา นว,
 นอนนุตเร เตณิ, นสมนนุตเร เตณิ, นอญญมณเณ เตณิ, นอุปนิสฺสเย
 เตณิ, นปุเรชาเต นว, นปัจจุชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
 เตณิ, นวิปาเก นว, นอาหारे เอกํ, นอิหฺหุริเย เอกํ, นฉาเน เอกํ,
 นมกฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต เตณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนตฺติยา เตณิ,
 โนวิกเต เตณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ เตณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. อนิยตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๔๔๙] เหตุ อนิยโต ฐมฺโม เหตุสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เตณิ.

เหตุ อนิยโต ฐมฺโม เหตุสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
 ปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ อนิยโต ฐมฺโม เหตุสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส อธิปัตติปจฺจเยน
 ปจฺจโย. อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. เตณิ.

นเหตุ อนิยโต ฐมฺโม นเหตุสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส อธิปัตติปจฺจเยน
 ปจฺจโย. อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. เตณิ.

เหตุ อนิยโต จ นเหตุ อนิยโต จ ฐมา เหตุสฺส อนิยตสฺส
 ฐมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณฺชิปฺติ. [๑] ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕๐] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณฺ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเเย นว, นิสฺสเย นว,
 อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
 กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
 มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
 นว, วิคเต นว, อวิคเต นว.

ปจฺจนียทุธาโร

[๔๕๑] เหตุ อนิยโต ฐโม เหตุสฺส อนิยตสฺส ฐมสฺส
 อารมฺมณฺชิปฺติเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕๒] นเหตุยา นว, นอารมฺมณฺ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณฺ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณฺ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ อนฺุโลม-
 ปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

เหตุทุกิมิจฺจตฺตนิยตตฺติกั^๒ นิฏฺฐิตํ.

[๑] มคอาย 12/06/2566

สฺยา. เอตฺถนฺตเร สหชาตฺชิปฺติตี อํ ปาโง ทิสฺสตี.

^๒ สฺยา. เหตุทุกิมิจฺจตฺตตฺติกั.

๑. เหตุทุกิ ๑๖. มคฺการมฺมณตฺตักิ

๑. มคฺการมฺมณปทิ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตักิ เหตุปจฺจโย

[๔๕๓] เหตุ มคฺการมฺมณ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺการมฺมโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุ มคฺการมฺมณ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มคฺการมฺมโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุ มคฺการมฺมณญจ นเหตุ มคฺการมฺมณญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺการมฺมโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕๔] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปยฺย กมฺเม นว ๔เปยฺย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๔๕๕] นเหตุ มคฺการมฺมณ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มคฺการมฺมโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕๖] นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นมคฺเค เอกํ, นวิปฺยตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปฺติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจยวโรปิ นิสยวโรปิ สัมภูจวโรปิ
สมปยุตตวโรปิ ปฏิจวารสทิสว วิตถาเรตพพา.)

๑. มฤการมมณปท ๗. ปญหาวโร

ปจยจตุกกิ เหตุวาทิปจยว

[๔๕๗] เหตุ มฤการมมณ ฐมโม เหตุสส มฤการมมณสส
ฐมมสส เหตุปจยเณน ปจโย. ตีณิ.

เหตุ มฤการมมณ ฐมโม เหตุสส มฤการมมณสส ฐมมสส
อติปติปจยเณน ปจโย สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ มฤการมมณ ฐมโม นเหตุสส มฤการมมณสส ฐมมสส
อติปติปจยเณน ปจโย. สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ มฤการมมณ ฐมโม เหตุสส มฤการมมณสส ฐมมสส
อนนตฺรปจยเณน ปจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕๘] เหตุยา ตีณิ, อติปติยา จ, อนนตฺเร นว, สมมมตฺเร
นว, สหชาเต นว, อณณมณเณ นว, นิสยเณ นว, อุปนีสยเณ นว,
อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหारे ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน
ตีณิ, มฤเค นว, สมปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต
นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๕๙] เหตุ มคฺการมฺมโน ฐมฺโม เหตุสุส มคฺการมฺมณฺสส ฐมฺมสุส สหชาตปัจจัยเณ ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจัยเณ ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยา อธิปฺติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจฺนียมฺปิ อนฺุโลมปัจจัยนียมฺปิ ปัจจฺนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๒. มคฺคเหตุกปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๔๖๑] เหตุํ มคฺคเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

นเหตุํ มคฺคเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ.

เหตุํ มคฺคเหตุกญฺจ นเหตุํ มคฺคเหตุกญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖๒] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว, ๗เปฺย อาเสวเน นว, กมฺเม นว, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว ๗เปฺย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปติปจฺจโย

[๔๖๓] เหตุํ มคฺคเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖๔] นอธิปติยา จ, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปติยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปติปจฺจยา เหตุยา จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสํทิสฺสา วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

๒. มคฺคเหตุกปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุอธิปติปจฺจยา

[๔๖๕] เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม เหตุสฺส มคฺคเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม เหตุสฺส มคฺคเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

นเหตุ มคฺคเหตุโก ฐมฺโม นเหตุสฺส มคฺคเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาธิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

หมตอาญ [๔๖๖] เหตุยา ตีณิ, อธิปติยา จ, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ,

อินทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา
นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๔๖๗] เหตุ มคฺคเหตุโก ฐมโม เหตุสุส มคฺคเหตุกสุส ฐมมสุส
สหชาตปัจจนเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖๘] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อธิปฺติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสุส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนุโลมปัจจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๓. มคฺคาคิปปตี ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตุกกํ เหตุปัจจโย

[๔๖๙] เหตุ มคฺคาคิปปตี ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺคาคิปปตี
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุ มคฺคาคิปปตี ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ มคฺคาคิปปตี ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุ มคฺคาคิปปตฺถจ นเหตุ มคฺคาคิปปตฺถจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ
มคฺคาคิปปตี ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

หมตอายุ 12/16/55 [๔๗๐] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๗เปฯ กมฺเม นว,
อาหาเร นว ๗เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจฺจโย

[๔๗๑] เหตุํ มคฺคาธิปตี ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ มคฺคาธิปตี ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอริปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๗๒] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอริปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจฺจยา เหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. มคฺคาธิปติปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๔๗๓] เหตุ มคฺคาธิปตี ฐมฺโม เหตุสุส มคฺคาธิปติสุส ฐมฺมสุส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ มคฺคาธิปตี ฐมฺโม เหตุสุส มคฺคาธิปติสุส ฐมฺมสุส อารมฺมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ มคฺคาธิปตี ฐมฺโม เหตุสุส มคฺคาธิปติสุส ฐมฺมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมมณฺหาธิปติ, สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

นเหตุ มคฺคาธิปตี ฐมฺโม นเหตุสุส มคฺคาธิปติสุส ฐมฺมสุส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมมณฺหาธิปติ, สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

เหตุ มกคาธิปติ จ นเหตุ มกคาธิปติ จ ฐมา เหตุสุส
 มกคาธิปติสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจนเณน ปัจจโย: อารมมณชาติปติ.
 ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๔๗๔] เหตุยา ตีณิ, อารมมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย
 นว, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว ฯเปฯ
 อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๔๗๕] เหตุ^๑ มกคาธิปติ ฐมโม เหตุสุส มกคาธิปติสุส ฐมมสุส
 อารมมณปัจจนเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณน
 ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๔๗๖] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจนยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจนยา อารมมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

เหตุทุกมกการมมณตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๑๗. อุปฺปนฺนตฺติกั

๑. อุปฺปนฺนปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปัจจัยจตุกกั เหตุอุปนิสฺสยปัจจัยา

[๔๗๗] เหตุ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม เหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

นเหตุ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม นเหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม เหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจัยเณน
ปัจจัยโย: สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

นเหตุ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม นเหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมฺมณาทิปฺติ, สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

เหตุ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม เหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส สหชาต-
ปัจจัยเณน ปัจจัยโย. (สงฺฆิตตํ.)

นเหตุ^๑ อุปฺปนฺโน ฐมฺโม นเหตุสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
อุปนิสฺสยปัจจัยเณน ปัจจัยโย: อารมฺมณูปนิสฺสโย. ปกตูปนิสฺสโย ๔เปฯ
ปกตูปนิสฺสโย:^๒ อุปฺปนฺนํ อุตฺตํ อุปนิสฺสาย ฌานํ อุปฺปาเทติ วิปฺลฺสฺสนํ...
มคฺคํ... อภิญฺญํ... สમાปตฺติ อฺปปาเทติ. (สงฺฆิตตํ.)

[๔๗๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปฺติยา ๑, สหชาเต
นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย ตีณิ, ปุเรชาเต ตีณิ,

ปัจจุณาชาเต ตีณิ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย
 นว, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ,
 อตฺถิยา นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียทุธาโร

[๔๗๙] เหตุ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม เหตุสฺส อุปฺปन्नสฺส ฐมฺมสฺส
 สหชาตปัจจุเณน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๘๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ. อิมฺมฺหิ
 ทุกตฺติเก ปฏิจฺจวาโรปิ สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ
 สํสฺสจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ อนฺุปปन्नโนปิ อุปฺปาทีปิ นตฺถิ.)

เหตุทุกอุปฺปन्नตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๑๘. อดีตตติกํ

๓. ปจจุปปนฺโน ๗. ปญหาวารो

ปจฺจยจตุกํ เหตุวาทิปจฺจยา

[๔๘๑] เหตุ ปจจุปปนฺโน ฅมฺโม เหตุสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฅมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

นเหตุ ปจจุปปนฺโน ฅมฺโม นเหตุสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฅมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ ปจจุปปนฺโน ฅมฺโม เหตุสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฅมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: [๑] สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ ปจจุปปนฺโน ฅมฺโม นเหตุสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฅมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ ปจจุปปนฺโน ฅมฺโม เหตุสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฅมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๔๘๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปติยา ๑, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฅมานํ ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๔๘๓] เหตุ ปัจจุปปนโน ฆมโม เหตุสุส ปัจจุปปนโนสุส ฆมมสุส สหชาตปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๔๘๔] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจยา อารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสุส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ อนุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิต, เอว คณตพพ. อิมมहि ทุกตติเก ปฏิจจวโรปิ สหชาตวโรปิ ปัจจยวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมจจวโรปิ สมปยุตตวโรปิ อตีตมปิ อนาคตมปิ นตติ.)

เหตุทุกอติตตติกั นิฏฐิต.

๑. เหตุทุกั ๑๙. อตีตารมมณตติกั

๑. อตีตารมมณปทัง ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตูกัง เหตุปัจจโย

[๔๘๕] เหตุ อตีตารมมณ ฆมม ปฏิจจ เหตุ อตีตารมมเณ ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุ อตีตารมมณ ฆมม ปฏิจจ นเหตุ อตีตารมมเณ ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุ อตัตตารมมณญจ นเหตุ อตัตตารมมณญจ ฐมม ปฏิจจ
เหตุ อตัตตารมมโน ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๘๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว ๗เปย กมฺเม นว ๗เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุหนอธิปติปจฺจยา

[๔๘๗] นเหตุ อตัตตารมมณ ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อตัตตารมมโน
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุ อตัตตารมมณ ฐมม ปฏิจจ
เหตุ อตัตตารมมโน ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๒)

เหตุ อตัตตารมมณ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อตัตตารมมโน ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๘๘] นเหตุยา เทว, นอธิปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นมคฺเค เอกํ, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. อตีตารมมณปทํ ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกํ เหตุวาทีปัจจัยยา

[๔๘๙] เหตุ อตีตารมมโน ฌมโม เหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

เหตุ อตีตารมมโน ฌมโม เหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. นว.

เหตุ อตีตารมมโน ฌมโม เหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อตีตารมมโน ฌมโม นเหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อตีตารมมโน จ นเหตุ อตีตารมมโน จ ฌมมา เหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย: อารมมณาทิปติ. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๔๙๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารเ ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว ๗เปฯ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๙๑] เหตุ อตีตารมมโน ฌมโม เหตุสุส อตีตารมมณสุส ฌมมสุส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเณ ปัจจัยโย.

อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙๒] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนิยมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนิยมฺปิ ปจฺจนิยานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๒. อหาคตารมฺมณปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกิ เหตุปจฺจโย

[๔๙๓] เหตุํ อหาคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ อหาคตารมฺมเณ
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อหาคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อหาคตารมฺมเณ
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อหาคตารมฺมณญจ นเหตุํ อหาคตารมฺมณญจ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ เหตุ อหาคตารมฺมเณ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙๔] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว อเปฯ กมฺเม นว อเปฯ
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอติปติปัจจัยยา

[๔๙๕] นเหตุ อนาถตารมมณ ฐมม ปฏิจจ นเหตุ อนาถตารมมณ ฐมมโน ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. นเหตุ อนาถตารมมณ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อนาถตารมมณ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา.
(๒)

เหตุ อนาถตารมมณ ฐมม ปฏิจจ เหตุ อนาถตารมมณ ฐมโม อุปปชชติ นอติปติปัจจัยยา. (สงขิตต.)

[๔๙๖] นเหตุยา เทว, นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจุชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นมคเค เอกิ, นวิปปยุตเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยยา นอติปติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมณ เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจุยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมัจจุวาโรปิ สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๒. อนาถตารมมณปท ๗. ปญหาวาโร

ปัจจัยจตุกกิ เหตุวาทีปัจจัยยา

[๔๙๗] เหตุ อนาถตารมมณ ฐมโม เหตุสุส อนาถตารมมณสุส ฐมมสุส เหตุปัจจุเยน ปัจจุโย. ตีณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

เหตุ อนาถตารมมณ ฐมโม เหตุสุส อนาถตารมมณสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจุเยน ปัจจุโย. นว.

เหตุ อนาคตารมมโณ ฐมโโม เหตุสุส อนาคตารมมณสุส ฐมมสุส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อนาคตารมมโณ ฐมโโม นเหตุสุส อนาคตารมมณสุส
ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อนาคตารมมโณ จ นเหตุ อนาคตารมมโณ จ ฐมา
เหตุสุส อนาคตารมมณสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย:
อารมมณาทิปติ. [๑] ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมณนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
ตีณิ, อินฺทฺริเย ตีณิ,^๒ ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ,^๓ สมฺปยุตฺเต^๔ นว
ฯเปฯ^๕ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๔๙๙] เหตุ อนาคตารมมโณ ฐมโโม เหตุสุส อนาคตารมมณสุส
ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน ปัจจโย.
อุปฺนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐๐] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว, (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

[๑] สฺยา. สหชาตาทิปติ.

^{๒, ๓} จ., เท. นว.

๔-๕ สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. ทิสฺสนฺติ.

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๓. ปจฺจุปปนฺหารมฺมณปํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๕๐๑] เหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณญจ นเหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณญจ ฐมํ
ปฏิจฺจ เหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐๒] เหตุยา นว, อารมฺมณํ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย
กมฺเม นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุหนอธิปฺติปจฺจยา

[๕๐๓] นเหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ อฺปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุ
ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมํ
อฺปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๒)

เหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม ปฏิจ เหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอติปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐๔] นเหตุยา เทว, นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นฉาเน เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นวิปฺยตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปรจฺจยา นอติปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปรจฺจยา อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. ปรจุปปนหารมมณปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปรจฺจยจตฺทุกํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๕๐๕] เหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม เหตุสฺส ปรจุปปนหารมมณสฺส ฐมมสฺส เหตุปรจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม เหตุสฺส ปรจุปปนหารมมณสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปรจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม เหตุสฺส ปรจุปปนหารมมณสฺส ฐมมสฺส อติปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ ปรจุปปนหารมมณ ฐมโม นเหตุสฺส ปรจุปปนหารมมณสฺส ฐมมสฺส อติปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ ปัจจุปปนุหารมมโน จ นเหตุ ปัจจุปปนุหารมมโน จ
 ฐมา เหตุสส ปัจจุปปนุหารมมณสส ฐมมสส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย:
 อารมมณาทิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๕๐๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
 นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
 อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร
 ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน^๑ ตีณิ, มคฺเค สมฺปยุตฺเต นว ๗เป๗^๑
 อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๕๐๗] เหตุ ปัจจุปปนุหารมมโน ฐโม เหตุสส ปัจจุปปนุหา-
 รมมณสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน
 ปัจจโย. อุปฺนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๕๐๘] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

เหตุทุกอตีตารมมณตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๒๐. อชฺฌตฺตตฺติกํ

๑. อชฺฌตฺตปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๕๐๙] เหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ อชฺฌตฺตญฺจ นเหตุํ อชฺฌตฺตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
อชฺฌตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๑๐] เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย
กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุวาทิปจฺจยา

[๕๑๑] นเหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
อชฺฌตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๒)

เหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอารมฺมณฺปจฺจยา. (๑)

นเหตุํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณฺปจฺจยา. (๑)

หมดอายุ 12/06/2566

เหตุํ อชฺฌตฺตญฺจ นเหตุํ อชฺฌตฺตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
อชฺฌตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณฺปจฺจยา. (๑)

เหตุ อชฏตตัม ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ อชฏตโต ฐมโม อุปปชชติ
 นอริปติปจฺจยา. (สงฺขิตตต.)

[๕๑๒] นเหตุยา เทว, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอริปติยา นว,
 นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญญมญเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
 ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
 ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ,
 นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตฺติยา ตีณิ,
 โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตต.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตต.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เทว. (สงฺขิตตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺสีสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๑. อชฺฌตฺตปทํ ๗. ปญฺหาวาริ

ปจฺจยจตุกกิ เหตุวาทิปจฺจยา

[๕๑๓] เหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม เหตุสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม เหตุสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม เหตุสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน
ปจฺจโย: อารมฺมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม นเหตุสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ. ตีณิ.

เหตุ อชฺฌตฺโต จ นเหตุ อชฺฌตฺโต จ ฐมมา เหตุสฺส
อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาธิปติ. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๕๑๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมणे นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว,
อุปฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจนาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว,
กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,
มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียฺทฺธาโร

หมตอายุ [๕๑๕] เหตุ อชฺฌตฺโต ฐมโม เหตุสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน

ปัจจัยโย. (สงฺขิตตํ.)

[๕๑๖] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจัยนิยมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. พหิทฺฐาปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๕๑๗] เหตุํ พหิทฺฐา ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ พหิทฺฐา ฐมโ
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา (สงฺขิตตํ.)

[๕๑๘] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว อเปยฺย กมฺเม นว,
วิปาเก นว อเปยฺย อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัย

[๕๑๙] นเหตุํ พหิทฺฐา ฐมํ ปฏิจฺจ นเหตุ พหิทฺฐา ฐมโ
อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัยยา. นเหตุํ พหิทฺฐา ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุ
พหิทฺฐา ฐมโ อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัยยา. (๒) (สงฺขิตตํ.)

[๕๒๐] นเหตุยา เทว, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอนนฺตเร^{๖๖} ตีณิ, นสมนฺนฺตเร ตีณิ, นอญฺญมญฺเณ ตีณิ, นอุปฺนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม

ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกัง, นอินฺทริเย เอกัง, นฌาเน เอกัง,
 นมคฺเค เอกัง, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนฺตติยา ตีณิ,
 โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. พหิทฺฐาปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๕๒๑] เหตุ พหิทฺฐา ฐมฺโม เหตุสุส พหิทฺฐา ฐมฺมสุส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ พหิทฺฐา ฐมฺโม เหตุสุส พหิทฺฐา ฐมฺมสุส อารมฺมณปจฺจเยน
 ปจฺจโย. นว.

เหตุ พหิทฺฐา ฐมฺโม เหตุสุส พหิทฺฐา ฐมฺมสุส อธิปฺติปจฺจเยน
 ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปฺติ, สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

นเหตุ พหิทฺฐา ฐมฺโม นเหตุสุส พหิทฺฐา ฐมฺมสุส อธิปฺติปจฺจเยน
 ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปฺติ, สหชาตาทิปฺติ. ตีณิ.

เหตุ พหิทฺฐา จ นเหตุ พหิทฺฐา จ ฐมฺมา เหตุสุส พหิทฺฐา
 ฐมฺมสุส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปฺติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๒๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ
ปุเรชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมเม ตีณิ, วิปาเก นว ๔เปฯ
อวิกเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจนียุทธาโร

[๕๒๓] เหตุ พหิทฺธา ฌมโม เหตุสฺส พหิทฺธา ฌมมสฺส
อารมมณปัจจนเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณน
ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๕๒๔] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.
อชฺมตฺตพหิทฺธา น ลพฺภานฺติ.)

เหตุทุกอชฺมตฺตตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๒๑. อชุตตตารมมณตติก

๑. อชุตตตารมมณปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกก เหตุปัจจัย

[๕๒๕] เหตุ อชุตตตารมมณ รมม ปฏิจจ เหตุ อชุตตตารมมโน รมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

นเหตุ อชุตตตารมมณ รมม ปฏิจจ นเหตุ อชุตตตารมมโน รมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุ อชุตตตารมมณญจ นเหตุ อชุตตตารมมณญจ รมม ปฏิจจ เหตุ อชุตตตารมมโน รมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.
(สงขิตต.)

[๕๒๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๗เป๗
อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุอธิปัตติปัจจัย

[๕๒๗] นเหตุ อชุตตตารมมณ รมม ปฏิจจ นเหตุ
อชุตตตารมมโน รมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. นเหตุ
อชุตตตารมมณ รมม ปฏิจจ เหตุ อชุตตตารมมโน รมโม
อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา. (๒)

เหตุ อชุตตตารมมณ รมม ปฏิจจ เหตุ อชุตตตารมมโน รมโม
อุปปชชติ นเหตุปัจจัยยา.(สงขิตต.)

หมดอายุ 12/06/2566

[๕๒๘] นเหตุยา เทว, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว,
นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว,

นณนาเน เอกัง, นมกเค เอกัง, นวิปยุตเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอธิปัตติยา นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจุยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๑. อชฏตตารมมณปท ๗. ปญหาวารโ

ปัจจุยจตุกกิ เหตุปัจจุโย

[๕๒๙] เหตุ อชฏตตารมมณ โธม โธม เหตุสส อชฏตตารมมณสส รมมสส เหตุปัจจุเยน ปัจจุโย. (สงขิตต.)

[๕๓๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจนียุทธาโร

[๕๓๑] เหตุ อชฏตตารมมณ โธม โธม เหตุสส อชฏตตารมมณสส รมมสส อารมมณปัจจุเยน ปัจจุโย. สหชาตปัจจุเยน ปัจจุโย. อุปนิสสยปัจจุเยน ปัจจุโย. (สงขิตต.)

[๕๓๒] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุลอมมปิ ปจจนียมปิ
อนุลอมปจจนียมปิ ปจจนียานุลอมมปิ คณิตั, เอว คณตพพ.)

๒. พหิตุธารมมณปท ๑. ปฏิจจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๕๓๓] เหตุํ พหิตุธารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุํ พหิตุธารมมณํ
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓๔] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๗เปย อวิคต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๕๓๕] นเหตุํ พหิตุธารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ
พหิตุธารมมณํ ฐมโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓๖] นเหตุยา เทว, นอชิปติยา นว ๗เปย นปุเรชาเต นว,
นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
นฌาเน เอกิ, นมคฺเค เอกิ, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอชิปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจวโรปิ
สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. พหิตุทธารมณบท ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุวาทิปจฺจยา

[๕๓๗] เหตุ พหิตุทธารมณโณ ฐมโณ เหตุสุส พหิตุทธารมณสุส ฐมมสุส เหตุปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุ พหิตุทธารมณโณ ฐมโณ เหตุสุส พหิตุทธารมณสุส ฐมมสุส อารมณปัจจัยเณน ปัจจโย. นว.

เหตุ พหิตุทธารมณโณ ฐมโณ เหตุสุส พหิตุทธารมณสุส ฐมมสุส อธิปัตติปัจจัยเณน ปัจจโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ พหิตุทธารมณโณ ฐมโณ นเหตุสุส พหิตุทธารมณสุส ฐมมสุส อธิปัตติปัจจัยเณน ปัจจโย: สหชาตาทิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓๘] เหตุยา ตีณิ, อารมณเณ นว, อธิปัตติยา จ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร ตีณิ ๗เป๗ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนัยุทธาโร

[๕๓๙] เหตุ พหิตุทธารมณโณ ฐมโณ เหตุสุส พหิตุทธารมณสุส ฐมมสุส อารมณปัจจัยเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจัยเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจัยเณน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔๐] นเหตุยา นว, นอารมณเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอารมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมณเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนฺโหลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺโหลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺโหลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

เหตุทุกกอชฺฌตตารมฺมณตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๒๒. สนิทสนสปปฎิหมตติกํ

๑. อนิทสนสปปฎิหมปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุวาทิปจฺจยา

[๕๔๑] นเหตุํ อนิทสนสปปฎิหมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
อนิทสนสปปฎิโฆ ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อธิปฺติปจฺจยา.
สหชาตปจฺจยา. อญฺญมญฺญปจฺจยา นิสฺสยปจฺจยา. กมฺมปจฺจยา.
วิปากปจฺจยา. อาหารปจฺจยา. อินฺทฺริยปจฺจยา. ฌานปจฺจยา.
มคฺคปจฺจยา. วิปฺปยุตฺตปจฺจยา. อตฺถิปจฺจยา. อวิคตปจฺจยา.

สุทฺธํ

[๕๔๒] เหตุยา เอกํ, อธิปฺติยา เอกํ, สหชาเต เอกํ,
อญฺญมญฺญเ เอกํ, นิสฺสเย เอกํ, กมฺเม เอกํ, วิปากเ เอกํ,
‘‘อาหารเ เอกํ, อินฺทฺริเย เอกํ, ฌานเ เอกํ, ‘‘มคฺเค เอกํ,
วิปฺปยุตฺเต เอกํ, อตฺถิยา เอกํ, อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔๓] นเหตุยา เอกัง, นอามมณเ เอกัง, นอธิปัตติยา เอกัง,
(สพฺเพ ปจฺจยา กาทพฺพา) ะเปฯ โนวิกเต เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

๑. อนิทฺตฺสนสปปฏฺธิมปทํ ๗. ปญฺหาวารโ

ปจฺจยจตุกกํ สหชาตาทิปจฺจยา

[๕๔๔] นเหตุ อนิทฺตฺสนสปปฏฺธิม ฐมโม นเหตุสฺส อนิทฺตฺสน-
สปปฏฺธิมสฺส ฐมมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อณฺณมณฺณปจฺจเยน
ปจฺจโย. นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. อวิกตปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สพฺพตฺถ เอกัง.)

๒. อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิมปทํ ๑. ปฏิจฺจวารโ

ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๕๔๕] เหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิม ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ อนิทฺตฺสน-
อปปฏฺธิม ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นเหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิม ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิม
ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิมญจ นเหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิมญจ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เหตุ อนิทฺตฺสนอปปฏฺธิม ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว ขเปฯ กมฺเม นว, วิปาเก นว, อาหาเร นว ขเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุหนอธิปติปจฺจยา

[๕๔๗] นเหตุํ อนิทฺตสนนอปปฎิฆํ ฐมํ ปฎิจฺจ นเหตุํ อนิทฺตสนนอปปฎิฆเ ฐมเ อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นเหตุํ อนิทฺตสนนอปปฎิฆํ ฐมํ ปฎิจฺจ เหตุ อนิทฺตสนนอปปฎิฆเ ฐมเ อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๒)

เหตุ^๑ อนิทฺตสนนอปปฎิฆํ ฐมํ ปฎิจฺจ นเหตุ อนิทฺตสนนอปปฎิฆเ ฐมเ อูปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุ อนิทฺตสนนอปปฎิฆํ ฐมํ ปฎิจฺจ เหตุ อนิทฺตสนนอปปฎิฆเ ฐมเ อูปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔๘] นเหตุยา เทว, นอารมฺมณ ตีณิ, นอธิปติยา นว ขเปฯ นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย^๒ เอกํ^๒ นฌาเน เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต นว, โนนตฺถิยา ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุฏฺฐาเรตพฺพทา.)

๒. อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุวาทิปจฺจยยา

[๕๔๙] เหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมโม เหตุสฺส อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมโม เหตุสฺส อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นว.

เหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมโม เหตุสฺส อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

นเหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมโม นเหตุสฺส อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. ตีณิ.

เหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม จ นเหตุ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆโม จ ฐมฺมา เหตุสฺส อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปติ. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๕๕๐] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย^{๖๖} นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารे ตีณิ, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ,

มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว, วิปฺปยุตฺเต ปญจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา
 นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปจฺจนียุทธาโร

[๕๕๑] เหตุ อนิทสนนอปปฎิโม ฐมฺโม เหตุสฺส อนิทสนน-
 อปปฎิขสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย. สหชาตปจฺเจน
 ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปจฺเจน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๕๕๒] นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

เหตุทุกฺกสนิทสนนสปปฎิขตติกั นิฏฺฐจิตํ.

๒. สเหตุกทุกัม ๑. กุสลตฺตีกัม

๑. กุสลปทัม ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตฺตีกัม เหตุอารมฺมณปัจจยยา

[๑] สเหตุกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สเหตุโก กุสโล ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปัจจยยา. (๑)

สเหตุกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สเหตุโก กุสโล ฐมโม อุปปชฺชติ
อารมฺมณปัจจยยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา เอกัม, อารมฺมณ เอกัม, อธิปฺติยา เอกัม, อนนฺตเร
เอกัม, สมฺนนฺตเร เอกัม, สหชาเต เอกัม, อณฺณมณฺเณ เอกัม, นิสฺสเย
เอกัม, อุปฺนิสฺสเย เอกัม, ปุเรชาเต เอกัม, อาเสวเน เอกัม, กมฺเม เอกัม,
อาหาเร เอกัม ๔เปยฺย อวิกเต เอกัม. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียํ นอฺธิปฺติปัจจยยา

[๓] สเหตุกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สเหตุโก กุสโล ฐมโม
อุปปชฺชติ นอฺธิปฺติปัจจยยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] นอฺธิปฺติยา เอกัม, นปุเรชาเต เอกัม, นปัจจฉาชาเต เอกัม,
นอาเสวเน เอกัม, นกมฺเม เอกัม, นวิปาเก เอกัม, นวิปฺยุตฺเต เอกัม.
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยยา นอฺธิปฺติยา เอกัม. (สงฺขิตฺตํ.)

นอฺธิปฺติปัจจยยา เหตุยา เอกัม. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺมจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุฏฺฐาเรตฺตพฺพา.)

๑. กุสลปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺยจตฺตทุก์ เหตุอารมฺมณปจฺยยา

[๕] สเหตุโก กุสโล ฐมฺโม สเหตุกสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สเหตุโก กุสโล ฐมฺโม สเหตุกสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ, อธิปติยา เอกํ, อนนฺตเร
เอกํ, สมฺนนฺตเร เอกํ, สหชาเต เอกํ, อณฺณมณฺเณ เอกํ, นิสฺสเย
เอกํ, อุปฺนิสฺสเย เอกํ, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม เอกํ, อาหาเร เอกํ,
อินฺทฺริเย เอกํ, ฌาเน เอกํ, มคฺเค เอกํ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, อตฺถิยา
เอกํ, นตฺถิยา เอกํ, วิคเต เอกํ, อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธาวโร

[๗] สเหตุโก กุสโล ฐมฺโม สเหตุกสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย.

หนตอายุ [๘] ๒๕๖๖ นเหตุยา เอกํ นอารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺยยา นอารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณเ เอกิ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๒. อกุสลปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจุยจตฺตํ เหตุอารมฺมณปัจจุยา

[๙] สเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

สเหตุกํ อกุสลญฺจ อเหตุกํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก
อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

สเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจุยา. สเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อเหตุโก
อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจุยา. สเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ สเหตุโก อกุสโล จ อเหตุโก อกุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ
อารมฺมณปัจจุยา. (๓)

อเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจุยา. (๑)

สเหตุกํ อกุสลญฺจ อเหตุกํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก
อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจุยา. (๑)

สเหตุกัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ สเหตุโก อกุสโล ฌมโม
อุปปชชติ อธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณฺเ ปณฺจ, อธิปติยา เอกํ, อนนฺตเร
ปณฺจ, สมฺนนฺตเร ปณฺจ, สหชาเต ปณฺจ, อณฺณมณฺเ ปณฺจ,
นิสฺสเย ปณฺจ, อุปฺนิสฺสเย ปณฺจ, ปุเรชาเต ปณฺจ, อาเสวเน ปณฺจ,
กมฺเม ปณฺจ, อาหารเ ปณฺจ, อินฺทฺริเย ปณฺจ, ฌาเน ปณฺจ, มคฺเค
ปณฺจ, สมฺปยุตฺเต ปณฺจ, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา ปณฺจ, นตฺถิยา
ปณฺจ, วิคเต ปณฺจ, อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอธิปติปจฺจยา

[๑๑] สเหตุกัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ นเหตุโก อกุสโล ฌมโม
อุปปชชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

สเหตุกัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ สเหตุโก อกุสโล ฌมโม
อุปปชชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒] นเหตุยา เอกํ, นอธิปติยา ปณฺจ, นปุเรชาเต ปณฺจ,
นปจฺจชาเต ปณฺจ, นอาเสวเน ปณฺจ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก
ปณฺจ, นวิปฺปยุตฺเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณฺเ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. อกุสลปทํ ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกํ เหตุอารมมณาทิปัจจยา

[๑๓] สเหตุโก อกุสโล ฌมโม สเหตุกสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจโย. เทว.

สเหตุโก อกุสโล ฌมโม สเหตุกสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส
อารมมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

อเหตุโก อกุสโล ฌมโม อเหตุกสฺส^๑ อกุสลสฺส ฌมมสฺส
อารมมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

สเหตุโก อกุสโล จ อเหตุโก อกุสโล จ ฌมมา สเหตุกสฺส
อกุสลสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจัยเณน ปัจจโย. ตีณิ.

สเหตุโก อกุสโล ฌมโม สเหตุกสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส
อิปติปัจจัยเณน ปัจจโย: อารมมณาทิปติ, สหชาตาทิปติ. (สงฺขิตตํ.)

[๑๔] เหตุยา เทว อารมมณเณ นว, อิปปติยา เอกํ, อนนฺตเร
นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต ปญจ, อญฺญมณฺเณ ปญจ, นิสฺสเย
ปญจ, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ,
อินฺทฺริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปญจ, อตฺถิยา
ปญจ, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต ปญจ. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๑๕] สเหตุโก อกุสโล ฐมโม สเหตุกสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจนเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณน ปัจจโย. (สงฺขิตตัม.)

[๑๖] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

เหตุปัจจยา นอารมมเณ เทว. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปัจจยา อารมมเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปัจจนียมปิ อนฺุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๓. อพฺยากตปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจยจตฺทุกัม เหตุปัจจโย

[๑๗] สเหตุกัม อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อพฺยากโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อเหตุกัม อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อเหตุโก อพฺยากโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

สเหตุกัม อพฺยากตญฺจ อเหตุกัม อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก อพฺยากโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

[๑๘] เหตุยา นว, อารมมเณ จตฺตาริ, อธิปติยา ปญฺจ, อนนฺตเร จตฺตาริ, สมนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ

จ ๔เปย ปรุระชาเต เทว, อาเสวเน เทว, กมฺเม นว, วิปาเก นว
๔เปย วิปฺปยุตฺเต นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอารมฺมณปจฺจยา

[๑๙] อเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อเหตุโก อพฺยากโต
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

สเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

สเหตุกํ อพฺยากตมฺจ อเหตุกํ อพฺยากตมฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

สเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ สเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ นอธิปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอธิปติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญญมญฺเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปรุระชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
เทว, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน
เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต เทว, โนนฺตฺติยา
ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺมจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

๓. อพฺยากตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกฺกํ เหตุอาร์มมณปจฺจโย

[๒๑] สเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม สเหตุกสฺส อพฺยากตสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

สเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม สเหตุกสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อาร์มมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒] เหตุยา ตีณิ, อาร์มมณเ จตุตาริ, อธิปตียา จตุตาริ,
อนนฺตเร จตุตาริ, สมฺนนฺตเร จตุตาริ, สหชาเต สตฺต, อญฺญมณฺเ
ณ, นิสฺสเย สตฺต, อุปฺนิสฺสเย จตุตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาชาเต
เทว, อาเสวเน เทว, กมฺเม จตุตาริ, วิปาเก จตุตาริ, อาหารเ
จตุตาริ, อินฺทฺริเย จตุตาริ, ฌาเน จตุตาริ, มกุเ ตีณิ, สมฺปยุตฺเต
เทว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา สตฺต ฯเปฯ อวิคเต สตฺต.
(สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธวาโร

[๒๓] สเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม สเหตุกสฺส อพฺยากตสฺส
ฐมฺมสฺส อาร์มมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] นเหตุยา สตุต นอารมมเณ สตุต. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมเณ จตุตาริ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺโหลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺโหลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺโหลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

สเหตุกทุกกุสลตติกํ นิฏฺฐจิตํ.

๓. เหตุสมปยุตตํ ๑. กุสลตติกํ

๑. กุสลปทํ ๑. ปฏิจฺจาวโร

ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๕] เหตุสมปยุตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุสมปยุตโต กุสโล
ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๖] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ, อธิปตฺติยา เอกํ ๔เปยฺ
อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

ปจฺจนียํ

[๒๗] นอธิปตฺติยา เอกํ, นปุเรชาเต เอกํ, นปจฺจชาเต เอกํ,
นอาเสวเน เอกํ, นกมฺเม เอกํ, นวิปาเก เอกํ, นวิปฺปยุตเต เอกํ.
(สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอธิปตฺติยา เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปติปัจจุยา เหตุยา เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺมจฺจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. กุสลปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๘] เหตุสมปยุตโต กุสโล ฐมโม เหตุสมปยุตตสฺส กุสลสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ, อธิปติยา เอกํ, อนนฺตเร เอกํ,
สมนฺตเร เอกํ ฯเปฯ กมฺเม เอกํ ฯเปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียทุทฺธาโร

[๒๙] เหตุสมปยุตโต กุสโล ฐมโม เหตุสมปยุตตสฺส กุสลสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๓๐] นเหตุยา เอกํ นอารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

๒. อกุสลปทํ ๑. ปฏิจจวาริ

ปัจจยจตุกกํ เหตุอารมมณปัจจยยา

[๓๑] เหตุสมปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยยา. (๑)

เหตุวิปฺปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยยา. (๑)

เหตุสมปยุตฺตํ อกุสลญฺจ เหตุวิปฺปยุตฺตํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยยา. (๑)

เหตุสมปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมมณปัจจยยา. ตีณิ. (๓)

เหตุวิปฺปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมมณปัจจยยา. (๑)

เหตุสมปยุตฺตํ อกุสลญฺจ เหตุวิปฺปยุตฺตํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมมณปัจจยยา. (๑)

เหตุสมปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ อธิปติปัจจยยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ ปณฺจ, อธิปติยา เอกํ, อนนฺตเร ปณฺจ, สมฺนนฺตเร ปณฺจ, สหชาเต ปณฺจ, อณฺณมณฺเญ ปณฺจ, นิสฺสเย ปณฺจ, อุปฺนิสฺสเย ปณฺจ, ปุเรชาเต ปณฺจ, อาเสวเน ปณฺจ, กมฺเม ปณฺจ, อาหาเร ปณฺจ, อินฺทริเย ปณฺจ, ฌาเน ปณฺจ, มคฺเค ปณฺจ, สมปยุตฺเต ปณฺจ, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา ปณฺจ ๔เปฯ อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอริปติปจยยา

[๓๓] เหตุสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุวิปยุตโต อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ นเหตุปจยยา. (๑)

เหตุสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ นอริปติปจยยา. (สงขิตตํ.)

[๓๔] นเหตุยา เอกํ, นอริปติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ, นปัจฉาชาเต ปญจ, นอาเสวเน ปญจ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ปญจ, นวิปยุตเต ปญจ. (สงขิตตํ.)

เหตุปจยยา นอริปติยา ตีณิ. (สงขิตตํ.)

นเหตุปจยยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. กุสลปทํ ๗. ปญหาวาโร

ปจยจตฺทุกั เหตุอารมฺมณปจยยา

[๓๕] เหตุสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม เหตุสมปยุตตสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส เหตุปจยเณ ปจยโย. เทว.

เหตุสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม เหตุสมปยุตตสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปจยเณ ปจยโย. ตีณิ.

เหตุวิปยุตโต อุกุสโล ฐโม เหตุวิปยุตตสส อุกุสสส ฐมมสส
อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

เหตุสมยุตโต อุกุสโล จ เหตุวิปยุตโต อุกุสโล จ ฐมา
เหตุสมยุตตสส อุกุสสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.
(สงขิตต.)

[๓๖] เหตุยา เทว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา เอกัง, อนนตเร
นว, สมนตเร นว, สหชาเต ปญจ, อญญมญญเย ปญจ, นิสฺสเย
ปญจ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ,
อินฺทริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมยุตเต ปญจ, อตฺถิยา
ปญจ ๆเปฯ อวิกเต ปญจ. (สงขิตต.)

ปัจจนียุทธาโร

[๓๗] เหตุสมยุตโต อุกุสโล ฐโม เหตุสมยุตตสส อุกุสสส
ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สหชาตปัจจเยน ปัจจโย.
อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๓๘] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ เทว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺโถมมฺปิ ปัจจนิยมฺปิ
อนฺโถมปัจจนิยมฺปิ ปัจจนิยานฺโถมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๓. อพฺยากตปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจยา

[๓๙] เหตุสมปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุสมปยุตโต
 อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุวิปฺปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุวิปฺปยุตโต อพฺยากโต
 ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุสมปยุตตํ อพฺยากตญฺจ เหตุวิปฺปยุตตํ อพฺยากตญฺจ ฐมฺมํ
 ปฏิจฺจ เหตุสมปยุตโต อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๔๐] เหตุยา นว, อารมฺมณ จตฺตาริ, อธิปฺตียา ปณฺจ, อนนฺตเร
 จตฺตาริ, สมฺนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ นว^๑ ๕เปฯ
 ปุเรชาเต เทว, อาเสวเน เทว, กมฺเม นว, วิปาเก นว ๕เปฯ
 อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุนอารมฺมณปจฺจยา

[๔๑] เหตุวิปฺปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุวิปฺปยุตโต
 อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

เหตุสมปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุวิปฺปยุตโต อพฺยากโต
 ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๔๒] นเหตุยา เอกัง, นอารมมณ เตณิ, นอธิปติยา นว,
 นอนนตเร เตณิ, นสมนนตเร เตณิ, นอญญมณเณ เตณิ, นอุปนิสฺสเย
 เตณิ, นปุเรชาเต นว, นปัจจุชาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
 เทว, นวิปาเก ปญจ, นอาหารเ เอกัง, นอิหฺนุทริเย เอกัง, นฉาเน
 เอกัง, นมคฺเค เอกัง, นสมฺปยุตฺเต เตณิ, นวิปฺปยุตฺเต เทว, โนนตฺติยา
 เตณิ, โนวิกเต เตณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ เตณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ
 สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๓. อพฺยาคตปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจุยจตุกกํ เหตุอารมมณปัจจุยา

[๔๓] เหตุสมฺปยุตฺโต อพฺยาคโต ฐมฺโม เหตุสมฺปยุตฺตสฺส
 อพฺยาคตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. เตณิ.

เหตุสมฺปยุตฺโต อพฺยาคโต ฐมฺโม เหตุสมฺปยุตฺตสฺส อพฺยาคตสฺส
 ฐมฺมสฺส อารมมณปัจจุเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๔] เหตุยา เตณิ, อารมมณ จตฺตาริ, อธิปติยา จตฺตาริ,
 อนนตเร จตฺตาริ, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก จตฺตาริ ๕เป๕ อวิกเต
 สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๔๕] เหตุสมปยุตโต อพฺยาगतโต ฌมฺโม เหตุสมปยุตตสฺส
 อพฺยาगतสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปัจจัยเณน ปัจจโย. สหชาตปัจจัยเณน
 ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจัยเณน ปัจจโย.

[๔๖] นเหตุยา สตฺต นอารมฺมณเณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยยา นอารมฺมณเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจัยยา อารมฺมณเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปัจจัยนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

เหตุสมปยุตตทุกํกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๔. เหตุสเหตุกทุกํ ๑. กุสลตติกํ

๑. กุสลปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๔๗] เหตุญฺเจว สเหตุกญฺจ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ เจว
 สเหตุโก จ กุสโล ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

สเหตุกญฺเจว น จ เหตุํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ สเหตุโก เจว น
 จ เหตุ กุสโล ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

เหตุญฺเจว สเหตุกญฺจ กุสลญฺจ สเหตุกญฺเจว น จ เหตุํ
 กุสลญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ เจว สเหตุโก จ กุสโล ฌมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๘] เหตุยา นว, อารมมณ นว, ฌเปย กมเม นว, อาหารา นว, ฌเปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นอติปติปัจจโย

[๔๙] เหตุญเจว สเหตุกญจ กุสล ฌมม ปฏิจจ เหตุ เจว สเหตุโก จ กุสโล ฌมโม อุปปชชติ นอติปติปัจจยา. (สงขิตต.)

[๕๐] นอติปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจนาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยตุเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจยา นอติปัตติยา นว. (สงขิตต.)

นอติปติปัจจยา เหตุยา นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวโรปิ ปัจจยวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมัจจวโรปิ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๑. กุสลปท ๗. ปญหาวารโ

ปัจจยจตุกกิ เหตุปัจจโย

[๕๑] เหตุ เจว สเหตุโก จ กุสโล ฌมโม เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ กุสสส ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๕๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อติปัตติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญญมญเญ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมเม ตีณิ, อาหารา ตีณิ ฌเปย

อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๕๓] เหตุ เจว สเหตุโก จ กุสโล ฌโม เหตุสส เจว
สเหตุกสส จ กุสลสส ฌมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.
สหชาตปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตตํ.)

[๕๔] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีนี. (สงขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุลอมมุปี ปัจจนียมุปี
อนุลอมปัจจนียมุปี ปัจจนียานุุลอมมุปี คณิตํ, เอวํ คณेतพพํ.)

๒. อกุสลปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตุกํ เหตุปัจจโย

[๕๕] เหตุญเจว สเหตุกญจ อกุสลํ ฌมํ ปฏิจจ เหตุ เจว
สเหตุโก จ อกุสโล ฌโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตํ.)

[๕๖] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย กมุเม นว, อาหาเร
นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

นอติปติปจโย

[๕๗] เหตุญเจว สเหตุกญจ อกุสล ฌมม ปฏิจจ เหตุ เจว
สเหตุโก จ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ นอติปติปจยา. นว.
(สงขิตต.)

[๕๘] นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปยุตเต นว.
(สงขิตต.)

เหตุปจยา นอติปติยา นว. (สงขิตต.)

นอติปติปจยา เหตุยา นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตถาเรตพพา.)

๑. อกุสลปท ๗. ปญหาวารโ

ปจยจตุกกัม เหตุปจโย

[๕๙] เหตุ เจว สเหตุโก จ อกุสโล ฌมโม เหตุสส เจว
สเหตุกสส จ อกุสสส ฌมมสส เหตุปจยเณ ปจโย. (สงขิตต.)

[๖๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมเณ นว ๔เป^๑ อาเสวเน นว,^๑
กมเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินทริเย^๒ ฌาเน มกุเค ตีณิ,
สมปยุตเต นว ๔เป^๒ อวิกเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจนียุทธาโร

[๖๑] เหตุ เจว สเหตุโก จ อกุสโล ฐโม เหตุสส เจว
สเหตุกสส จ อกุสลสส ฐมมสส อารมมณปัจจนเณ ปัจจโย.
สหชาตปัจจนเณ ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจนเณ ปัจจโย.

[๖๒] นเหตุยา นว, นอารมมณเณ นว ๕เป๕ โนอวิคเต นว.
(สงขิตต.)^๑

เหตุปัจจยา นอารมมณเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจยา อารมมณเณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุลอมมุปี ปัจจนียมุปี
อนุลอมปัจจนียมุปี ปัจจนียานุุลอมมุปี คณิตั, เอว คณตพพ.)

๓. อพยากตปท ๑. ปฏิจจาวาโร

ปัจจยจตุกกิ เหตุปัจจโย

[๖๓] เหตุญเจว สเหตุกญจ อพยากตัม ฐมมํ ปฏิจจ เหตุ เจว
สเหตุโก จ อพยากโต ฐโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

[๖๔] เหตุยา นว, อารมมณเณ นว ๕เป๕ กมุเม นว, วิปาเก
นว ๕เป๕ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

นอริปติปจโย

[๖๕] เหตุญเจว สเหตุกญจ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ เหตุ เจว สเหตุโก จ อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอริปติปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๖] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอริปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปจฺจยา เหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสยวาโร
สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. อพฺยากตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๖๗] เหตุ เจว สเหตุโก จ อพฺยากโต ฐมฺโม เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ นว, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารา ตีณิ ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๖๙] เหตุ เจว สเหตุโก จ อพยากโต ฌมโม เหตุสส เจว
สเหตุกสส จ อพยากตสส ฌมมสส อารมมณปัจจนเณ ปัจจโย.
สหชาติปัจจนเณ ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจนเณ ปัจจโย. (สงขิตต.)

[๗๐] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจนยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจนยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อนุโลมปัจจนียมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิต, เอว คณตพพ.)

เหตุสเหตุกทุกกุสลตติก นิฏฐิต.

๕. เหตุเหตุสมปยุตตทุก ๑. กุสลตติก

๑. กุสลปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจนยจตุกก เหตุปัจจโย

[๗๑] เหตุญเจว เหตุสมปยุตตญจ กุสล ฌมม ปฏิจจ เหตุ
เจว เหตุสมปยุตโต จ กุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา.
เหตุญเจว เหตุสมปยุตตญจ กุสล ฌมม ปฏิจจ เหตุสมปยุตโต เจว
น จ เหตุ กุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจนยา. (สงขิตต.)

[๗๒] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปฯ อวิคเต นว.
(สงขิตต.)

นอริปติปัจจโย

[๗๓] เหตุญเฉว เหตุสมปยุตตญจ กุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ เหตุ
 เฉว เหตุสมปยุตโต จ กุสโล ฌมโม อุปปชชติ นอริปติปัจจยา.
 (สงขิตตัม.)

[๗๔] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว,
 นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปยุตเต นว.
 (สงขิตตัม.)

เหตุปัจจยา นอริปติยา นว. (สงขิตตัม.)

นอริปติปัจจยา เหตุยา นว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจฺจวาโรปิ
 สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๑. กุสลปทํ ๗. ปญหาวารโ

ปัจจยจตุกกํ เหตุปัจจโย

[๗๕] เหตุ เฉว เหตุสมปยุตโต จ กุสโล ฌมโม เหตุสฺส เฉว
 เหตุสมปยุตตสฺส จ กุสลสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตตัม.)

[๗๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อริปติยา นว, อนนฺตเร
 นว ๔เปย^๑ อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย^๒
 นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค สมปยุตเต นว ๔เปย^๒ อวิกเต นว. (สงขิตตัม.)

ปัจจนียุทธาโร

[๗๗] เหตุ เจว เหตุสมบัญญัติ จ กุสโล ฐมโม เหตุสุส เจว เหตุสมบัญญัติสุส จ กุสลสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจนเณ . ปัจจโย. สหชาตปัจจนเณ . ปัจจโย. อุปนิสสยปัจจนเณ . ปัจจโย. (สงขิตตัม.)

[๗๘] นเหตุยา นว, นอารมมณเณ นว. (สงขิตตัม.)

เหตุปัจจยา นอารมมณเณ ตีณิ. (สงขิตตัม.)

นเหตุปัจจยา อารมมณเณ นว. (สงขิตตัม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสุส อนุโลมมปิ . ปัจจนียมปิ . อนุโลมปัจจนียมปิ . ปัจจนียานุโลมมปิ . คณิตัม, เอว คณตพพ.)

๒. อกุสลปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจยจตุกกัม เหตุปัจจโย

[๗๙] เหตุญเจว เหตุสมบัญญัติญจ อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ เจว เหตุสมบัญญัติ จ อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตัม.)

[๘๐] เหตุยา นว, อารมมณเณ นว . ๔เปฯ อวิคเต นว. (สงขิตตัม.)

นอธิปติปัจจโย

[๘๑] เหตุญเจว เหตุสมบัญญัติญจ อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ เหตุ เจว เหตุสมบัญญัติ จ อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ . นอธิปติปัจจยา.

(สงฺขิตตํ.)

[๘๒] นอริปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว,
 นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตเต นว.
 (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอริปติยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอริปติปัจจุยา เหตุยา นว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจุยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ
 สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสํสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๒. อกุสลปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจุยจตุกกํ เหตุปจฺจุโย

[๘๓] เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ อกุสโล ฐมฺโม เหตุสฺส
 เจว เหตุสมฺปยุตฺตสฺส จ อกุสฺลสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจุเยน ปจฺจุโย.
 (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อริปติยา นว ๔เปยฺย อาเสวเน
 นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ ๔เปยฺย อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปจฺจุณียฺหุทธาโร

[๘๔] เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ อกุสโล ฐมฺโม เหตุสฺส
 เจว เหตุสมฺปยุตฺตสฺส จ อกุสฺลสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจุเยน
 ปจฺจุโย. สหชาตปจฺจุเยน ปจฺจุโย. อุปนิสฺสยปจฺจุเยน ปจฺจุโย. (สงฺขิตตํ.)

[๘๕] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

๓. อพฺยากตปท ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๘๖] เหตุญฺเจว เหตุสมปยุตตญฺจ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เหตุ จฺว เหตุสมปยุตโต จ อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ยเปยฺย กมฺเม นว, วิปาเก นว
ยเปยฺย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นอติปติปจฺจโย

[๘๗] เหตุญฺเจว เหตุสมปยุตตญฺจ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เหตุ จฺว เหตุสมปยุตโต จ อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ
นอติปติปจฺจยา. (สงขิตต.)

[๘๘] นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตเต นว.
(สงขิตต.)

เหตุปัจจัย นอติปัตติยา นว. (สงฺขิตตํ.)

นอติปัตติปัจจัย เหตุยา นว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปัจจัยวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมจวโรปิ
สมปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

๓. อพฺยากตปทํ ๗. ปญฺหาวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุปัจจัย

[๘๙] เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ อพฺยากโต ฌมโม เหตุสุส
เจว เหตุสมปยุตตสุส จ อพฺยากตสุส ฌมมสุส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย.
(สงฺขิตตํ.)

[๙๐] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อติปัตติยา นว ๔เปย
อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหาเร^๑ ตีณิ, อินฺทริเย นว,
ฌาเน ตีณิ, มคฺเค สมปยุตเต นว ๔เปย^๑ อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจัยนียุทธาโร

[๙๑] เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ อพฺยากโต ฌมโม เหตุสุส
เจว เหตุสมปยุตตสุส จ อพฺยากตสุส ฌมมสุส อารมฺมณปัจจัยเณ
ปัจจัยโย. สหชาตปัจจัยเณ ปัจจัยโย. อุปนิสสยปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (สงฺขิตตํ.)

[๕๒] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปจฺจยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปจฺจยา อารมมเณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

เหตุเหตุสมฺปยุตฺตทุกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๖. นเหตุสเหตุกทุกกั ๑. กุสลตติกั

๑-๒. กุสลากุสลปทํ ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปจฺจยจตฺทุกกั เหตุปจฺจโย

[๕๓] นเหตุํ สเหตุกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ สเหตุโก
กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงขิตต.)

[๕๔] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ, (สพฺพตฺถ เอกํ) อวิคเต
เอกํ.

นอติปติยา เอกํ, นปฺเรชาเต เอกํ ๗เปยฺ นวิปาเก เอกํ,
นวิปฺยุตฺเต เอกํ. (ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

เหตุปจฺจโย

[๕๕] นเหตุํ สเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ สเหตุโก
อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงขิตต.)

[๙๖] เหตุยา เอกัง, อารมมณเ เอกัง, (สพฺพตฺถ เอกัง) อวิคเต
เอกัง. (เหตุปัจจุโย นตฺถิ. ปญฺหาวารเปี สพฺพตฺถ เอกัง, ปญฺหาวารเปี
อิเมสํ ติณฺณ^๑ เหตุปัจจุโย นตฺถิ.)

๓. อพฺยาคตปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปัจจุยจตฺตํ เหตุปัจจุโย

[๙๗] นเหตุํ สเหตุกํ อพฺยาคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ สเหตุโก
อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. นเหตุํ สเหตุกํ อพฺยาคตํ
ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ อเหตุโก อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปัจจุยา. นเหตุํ สเหตุกํ อพฺยาคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ สเหตุโก
อพฺยาคโต จ นเหตุํ อเหตุโก อพฺยาคโต จ ฐมฺมา อปฺปชฺชนฺติ
เหตุปัจจุยา. (๓)

นเหตุํ อเหตุกํ อพฺยาคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ อเหตุโก
อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

นเหตุํ สเหตุกํ อพฺยาคตญฺจ นเหตุํ อเหตุกํ อพฺยาคตญฺจ
ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุํ สเหตุโก อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปัจจุยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๙๘] เหตุยา นว, อารมมณเ จตฺตาริ, อธิปฺติยา ปณฺจ
ชฺเชป^๒ ปุเรชาเต อาเสวเน เทว,^๒ กมฺเม นว, วิปาเก นว ชฺเชป
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ จ., เท. ติณฺณนฺน.

^๒ ๒-๒

สุยา. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺตเกสฺ ทิสฺสนฺติ.

นเหตุปจฺจโย

[๙๙] นเหตุํ อเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ นเหตุ อเหตุโก
อพฺยากโต ฐมฺโม อูปปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๑๐๐] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอชิปฺติยา นว,
นอนนฺตเร ตีณิ, นสมนฺนตเร ตีณิ, นอญฺณมญฺเณ ตีณิ, นอุปนิสฺสเย
ตีณิ, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
เทว, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นจฺฉาเน
เอกํ, นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต เทว, โนนฺตติยา
ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจจวารสทิสฺสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๓. อพฺยากตปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺทุกํ อารมฺมณปจฺจโย

[๑๐๑] นเหตุ สเหตุโก อพฺยากโต ฐมฺโม นเหตุสฺส สเหตุกสฺส
อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๑๐๒] อารมฺมณํ จตฺตาริ, อชิปฺติยา จตฺตาริ, อนนฺตเร
จตฺตาริ, สมนฺนตเร จตฺตาริ, สหชาเต สตฺต, อญฺณมญฺเณ จ,
นิสฺสเย สตฺต, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาเต เทว,

อาเสวเน เทว, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก จตฺตาริ, อาหาเร จตฺตาริ,
อินฺทริเย จตฺตาริ, ฌาเน จตฺตาริ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เทว,
วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา สตฺต, นตฺถิยา จตฺตาริ, วิคเต จตฺตาริ,
อวิกเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๑๐๓] นเหตุ สเหตุโก อพฺยากโต ฌมฺโม นเหตุสฺส สเหตุกสฺส
อพฺยากตฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปัจจนเณ ปจฺจโย. สหชาตปัจจนเณ
ปจฺจโย. อุปนิสฺสยปัจจนเณ ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐๔] นเหตุยา สตฺต, นอารมฺมเณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปัจจยา นเหตุยา จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

นเหตุสเหตุกทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

เหตุโคจฺจนก^๑ นิฏฺฐิตํ.

໗. ສປປຈຸຍທຸກໍ ໑. ກຸສລຕຸຕິກໍ

໑-໒. ກຸສລາກຸສລປຫໍ ໑-໗. ປຼືຈຸຈາທິວາຣາ

ປຈຸຍຈຕຸກຸກໍ ເຫຕຸປຈຸຍໂຍ

[໑] ສປປຈຸຍໍ ກຸສລໍ ຫມໍ ປຼືຈຸຈ ສປປຈຸຍໂຍ ກຸສໂລ ຫມໂມ ອຸປປຫຸຊຕິ ເຫຕຸປຈຸຍາ. (໑) (ສງຸທິຕຸຕໍ.)

[໒] ເຫຕຸຍາ ເອກໍ, ອາຣມຸເນ ເອກໍ, ອຸຕິປຕິຍາ ເອກໍ ຯເປຯ ອວິຕເຕ ເອກໍ. (ສງຸທິຕຸຕໍ.)

ນອຕິປຕິປຈຸຍໂຍ

[໓] ສປປຈຸຍໍ ກຸສລໍ ຫມໍ ປຼືຈຸຈ ສປປຈຸຍໂຍ ກຸສໂລ ຫມໂມ ອຸປປຫຸຊຕິ ນອຕິປຕິປຈຸຍາ. (ສງຸທິຕຸຕໍ.)

[໔] ນອຕິປຕິຍາ ເອກໍ, ນປຸເຣຊາເຕ ເອກໍ, ນປຈຸຈາຊາເຕ ເອກໍ, ນອາເສວເນ ເອກໍ, ນກມຸເມ ເອກໍ, ນວິປາເກ ເອກໍ, ນວິປປຸຕຸເຕ ເອກໍ. (ສງຸທິຕຸຕໍ.)

(ສຫຊາຕວາໂຣປິ ປຈຸຍວາໂຣປິ ນິສຸສຍວາໂຣປິ ສໍສຸກຸວາໂຣປິ ສມປຸຕຸຕວາໂຣປິ ປຼືຈຸຈວາຣສທິສາ ວິຕຸຖາເຣຕພຸຟາ.)

ປຈຸຍຈຕຸກຸກໍ ເຫຕຸປຈຸຍໂຍ

ໝດອາຍຸ ໒໒໖/2566 [໕] ສປປຈຸຍໂຍ ກຸສໂລ ຫມໂມ ສປປຈຸຍສຸສ ກຸສລສຸສ ຫມສຸສ ເຫຕຸປຈຸຍເນ ປຈຸຍໂຍ. (ສງຸທິຕຸຕໍ.)

[๖] เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ๕เปย อวิตเต เอกัง. (สงฺขิตตํ.)

[๗] สปปจยํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ สปปจโย อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๘] เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ๕เปย อวิตเต เอกัง.
(สหชาตวาเรปี^๑ ๕เปย^๑ ปณฺหาตวาเรปี สพฺพตฺถ เอกัง.)

๓. อพฺยาคตปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารว

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๙] สปปจยํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจจ สปปจโย อพฺยาคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๑๐] เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ๕เปย อวิตเต เอกัง.
(สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เอกัง, นอารมมณเณ เอกัง, นอริปติยา เอกัง. (สพฺพตฺถ
เอกัง สงฺขิตตํ.)

ปจฺจยจตฺตํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๑๑] สปปจโย อพฺยาคโต ฐมโม สปปจยสฺส อพฺยาคตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สปปจโย อพฺยาคโต ฐมโม สปปจยสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อปฺปจฺจโย อพฺยากโต ฅมฺโม สปปจฺจยสฺส อพฺยากตสฺส ฅมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สปปจฺจโย อพฺยากโต ฅมฺโม สปปจฺจยสฺส อพฺยากตสฺส ฅมฺมสฺส
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อปฺปจฺจโย อพฺยากโต ฅมฺโม สปปจฺจยสฺส อพฺยากตสฺส ฅมฺมสฺส
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณฺอุปฺนิสฺสโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เทว, อธิปติยา เทว, อนนฺตเร เอกํ
ฯเปฯ^๑ นิสฺสเย เอกํ, อุปฺนิสฺสเย เทว,^๑ ปุเรชาเต เอกํ, ปจฺจชาเต
เอกํ. (สพฺพตฺถ เอกํ) อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทธาโร

[๑๒] สปปจฺจโย อพฺยากโต ฅมฺโม สปปจฺจยสฺส อพฺยากตสฺส
ฅมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อปฺปจฺจโย อพฺยากโต ฅมฺโม สปปจฺจยสฺส อพฺยากตสฺส ฅมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] นเหตุยา เทว, นอารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

สปปจฺจยทุกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๘. สงฺขตทูกํ ๑. กุสลตฺตีกํ

[๑๔] สงฺขตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สงฺขโต กุสโล ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ. สปปจฺจยสทิสํ วิตถารตพฺพ.)^๑

สงฺขตทูกุสลตฺตีกํ นิฏฺฐิตํ.

๙. สนิทสฺสนทูกํ ๑. กุสลตฺตีกํ

๑. กุสลปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตูกํ เหตุปจฺจโย

[๑๕] อนิทสฺสนํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิทสฺสนํ กุสโล ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๑๖] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๗เปฯ อวิคเต เอกํ.
(สหชาตวารี^๒ ๗เปฯ ปญฺหาวารี สพฺพตฺถ เอกํ.)^๒

๒. อกุสลปทํ เหตุปจฺจโย

[๑๗] อนิทสฺสนํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิทสฺสนํ อกุสโล
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๑๘] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๗เปฯ อวิคเต เอกํ.
(สหชาตวารี^๓ ๗เปฯ ปญฺหาวารี สพฺพตฺถ เอกํ.)^๓

๓. อพยากตปทั เหตุปจโย

[๑๙] อนิทสนนั อพยากตัม ฐมัม ปฏิจจ อนิทสนโน อพยากโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจยา. (สงขิตตัม.)

[๒๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ เอกัม, อธิปติยา. ตีณิ ๔เปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

นเหตุยา ตีณิ. (สพพตถ ตีณิ) นกมเม ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นอาหาเร ตีณิ ๔เปฯ (สพพตถ ตีณิ) โนวิกเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ปจยวโรปิ นิสสยวโรปิ สัมมจวโรปิ สมปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสา วิตถาเรตพพา.)

๓. อพยากตปทั ๗. ปญหาวโร

ปจยจตูกั เหตุวาทิปจยา

[๒๑] อนิทสนโน อพยากโต ฐมโม อนิทสนนสฺส อพยากตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจเยน ปจโย. ตีณิ.

สนิทสนโน อพยากโต ฐมโม อนิทสนนสฺส อพยากตสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจเยน ปจโย. (๑)

อนิทสนโน อพยากโต ฐมโม อนิทสนนสฺส อพยากตสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจเยน ปจโย. (๑)

สนิทสนโน^๑ อพยากโต ฐมโม อนิทสนนสฺส อพยากตสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจเยน ปจโย อารมมณาธิปติ.^๑ (๑)

อนิทสฺสนโน อพฺยากโต ฌมโม อนิทสฺสนสฺส อพฺยากตสฺส ฌมมสฺส
 อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาทิปฺติ, สหชาตาทิปฺติ. อนิทสฺสนโน
 อพฺยากโต ฌมโม สนิทสฺสนสฺส อพฺยากตสฺส จ อนิทสฺสนสฺส
 อพฺยากตสฺส จ ฌมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตาทิปฺติ. (๒)

สนิทสฺสนโน อพฺยากโต ฌมโม อนิทสฺสนสฺส อพฺยากตสฺส ฌมมสฺส
 อูปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย: ปกตูปนิสฺสโย. (๑)

อนิทสฺสนโน อพฺยากโต ฌมโม อนิทสฺสนสฺส อพฺยากตสฺส ฌมมสฺส
 อูปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณูปนิสฺสโย, อนนฺตรูปนิสฺสโย,
 ปกตูปนิสฺสโย ฯเปฯ (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๒] ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม
 ตีณิ, วิปาเก ตีณิ. (สพฺพตฺถ ตีณิ) สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺปยุตฺเต
 ตีณิ, อตฺถิยา ปณฺจ, นตฺถิยา เอกํ^๑ ฯเปฯ อวิคเต ปณฺจ.
 (สงฺขิตตํ.)^๑

สนิทสฺสนทุกฺกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

(อปปจฺจยมฺปิ อสงฺขตมฺปิ สนิทสฺสนมฺปิ น ลพฺภาติ.)

១០. សປ្បវិញ្ញកុកំ ១. កុសលតុតិកំ

១-២. កុសលាកុសលបតំ ១-៧. បរិវិជ្ជាភិក្ខុវារា

បទ្បយ្យតុកុកំ ហេតុបទ្បយ្យ

[២៣] បស្បវិញ្ញំ កុសលំ ធម្មំ បរិវិជ្ជ បស្បវិញ្ញៃ កុសលៃ ធម្មៃ បុប្ផធម្មតិ ហេតុបទ្បយ្យា. (សង្ខិតតំ.)

[២៤] ហេតុយា ខេកំ, អារម្មណេ ខេកំ មបេម វិបុលុតុតេ ខេកំ មបេម វិកិតេ ខេកំ. (សង្ខិតតំ.)

(សភាវាវេបិ មបេម^១ បណ្ណាវាវេបិ^២ សុវុត្ថ ខេកំ.)

[២៥] បស្បវិញ្ញំ កុសលំ ធម្មំ បរិវិជ្ជ បស្បវិញ្ញៃ កុសលៃ ធម្មៃ បុប្ផធម្មតិ ហេតុបទ្បយ្យា. (សង្ខិតតំ.)

ហេតុយា ខេកំ មបេម វិកិតេ ខេកំ. (បណ្ណាវាវេបិ សុវុត្ថ ខេកំ.)

៣. បុប្ផាកតបតំ ១. បរិវិជ្ជាភិក្ខុវារា

បទ្បយ្យតុកុកំ ហេតុបទ្បយ្យ

[២៦] សប្បវិញ្ញំ បុប្ផាកតំ ធម្មំ បរិវិជ្ជ សប្បវិញ្ញៃ បុប្ផាកតៃ ធម្មៃ បុប្ផធម្មតិ ហេតុបទ្បយ្យា. សប្បវិញ្ញំ បុប្ផាកតំ ធម្មំ បរិវិជ្ជ បស្បវិញ្ញៃ បុប្ផាកតៃ ធម្មៃ បុប្ផធម្មតិ ហេតុបទ្បយ្យា. សប្បវិញ្ញំ បុប្ផាកតំ ធម្មំ បរិវិជ្ជ សប្បវិញ្ញៃ បុប្ផាកតៃ ច បស្បវិញ្ញៃ បុប្ផាកតៃ ច ធម្មា បុប្ផធម្មតិ ហេតុបទ្បយ្យា. ឃ.

อปปปฏิฆัม อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏิจฺจ อปปปฏิฆเ อพฺยาคโต ฐมโม
อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗] เหตุยา นว, อารมฺมณเ เอกํ, อธิปฺติยา นว ๔เปฯ
อญฺญมญฺเณ จ, นิสฺสเย นว, อูปฺนิสฺสเย เอกํ, ปุเรชาเต^๑ อาเสวเน
เอกํ,^๑ กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจโย

[๒๘] สปปปฏิฆัม อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏิจฺจ สปปปฏิฆเ อพฺยาคโต
ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] นเหตุยา นว ๔เปฯ โนวิกเต นว. (สพฺพตฺถ นว,
สงฺขิตฺตํ.)

๓. อพฺยาคตปทํ ๗. ปญฺหาวารโ

ปจฺจยจตฺถกํ เหตุปจฺจโย

[๓๐] อปปปฏิฆเ อพฺยาคโต ฐมโม อปปปฏิฆสฺส อพฺยาคตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ เทว, อธิปฺติยา ตีณิ, อนนฺตเร
เอกํ, สมฺนนฺตเร เอกํ, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ จ, นิสฺสเย นว,

อุปนิสฺสเย เทว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน เอกํ,
 กมุเม ตีณิ, วิปาเก ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย ปญฺจ, ฌานะ
 ตีณิ, มกุเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺปยุตฺเต จตฺตาริ, อตฺถิยา
 นว, นตฺถิยา เอกํ, วิคเต เอกํ, อวิกเต นว.

ปจฺจนียุทธาโร

[๓๒] สปปฏิมโฆ อพฺยากโต ฐมฺโม สปปฏิมสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๓] นหฺเตยฺยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

สปปฏิมทุกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๑. รุปีทุกํ ๑. กุสลตฺตํ

๑-๒. กุสลากุสลปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวาโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๔] อรูปี กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรูปี กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๓๕] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ (สงฺขิตตํ. สหชาตวาเรปี
ขเปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๖] อรูปี อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรูปี อกุสโล ฐมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๓๗] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ขเปยฺย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตตํ. สหชาตวาเรปี ขเปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

๓. อพฺยากตปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตฺตํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๓๘] รุปี อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ รุปี อพฺยากโต ฐมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อรูปี อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรูปี อพฺยากโต ฐมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

รุปี อพฺยากตญฺจ อรูปี อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ รุปี
อพฺยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

ฐีฏัก อพฺยาคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อฐีฏัก อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
 อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๙] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺตียา ปณฺจ, อนนฺตเร
 ตีณิ, สมฺนนฺตเร ตีณิ ๔เปยฺ อณฺณมณฺเณ จ ๔เปยฺ ปุเรชาเต เอกํ,
 อาเสวเน เอกํ, กมฺเม นว, วิปาเก นว ๔เปยฺ อวิคเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอธิปฺตียา นว ๔เปยฺ
 นปุเรชาเต^๒ นว ๔เปยฺ^๒ นกมฺเม เทว, นวิปาเก ปณฺจ, นอาหारे
 เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฉาเน เทว, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ,
 นวิปฺยุตฺเต เทว, โนนตฺถียา ตีณิ, โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนีเย.)

ปจฺจยจตุฏัก เหตุปจฺจโย

[๔๑] อฐีฏัก อพฺยาคโต ฐมฺโม อฐีฏัก อพฺยาคตสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณํ เทว, อธิปฺตียา ตีณิ, อนนฺตเร
 เอกํ, สมฺนนฺตเร เอกํ, สหชาเต สตฺต, อณฺณมณฺเณ จ, นิสฺสเย
 สตฺต, อฺปนินิสฺสเย เทว, ปุเรชาเต เอกํ, ปจฺจชาเต เอกํ, อาเสวเน
 เอกํ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก ตีณิ, อาหारे จตฺตาริ, อินฺทริเย จ,
 ฉาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺยุตฺเต เทว ๔เปยฺ
 อวิคเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา สุตต, นอารมฺมเณ สุตต. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมเณ เทว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

รूपิํทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๒. โลกียทูกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. กุสลปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปัจจุยจตูกํ เหตุปัจจุโย

[๔๓] โลกียํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ โลกียโย กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

โลกุตฺตรํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ โลกุตฺตรโร กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

โลกียํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ โลกียโย กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
อารมฺมณปัจจุยา. (๑)

โลกุตฺตรํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ โลกุตฺตรโร กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๔๔] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปตียา เทว ๗เปย
กมฺเม เทว ๗เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ. อนฺุโลม.)

[๔๕] นอริปติยา เทว อเปฯ นอาเสวเน เอกัม อเปฯ นวิปปยุตเต
เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สัมมจฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุวาทิปจฺจยา

[๔๖] โลภียो गुसलो ऋमो लोभियसुस गुसलसुस ऋमसुस
हेतुपจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โลภุตฺตโร गुसलो ऋमो लोภุตฺตรसुस गुसलसुस ऋमसुस
हेतुपจฺจเยน ปจฺจโย. [๑] (๑)

โลภียो गुसलो ऋमो लोभियसुस गुसलसुस ऋमसुस อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โลภุตฺตโร गुसलो ऋमो लोภियसुस गुसलसुस ऋมसुस อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โลภียो गुसलो ऋमो लोभियसुस गुसलसुस ऋमसुस อธิปฺติปจฺจเยน
ปจฺจโย: อารมฺมณาธิปฺติ, สหชาตาธิปฺติ. (๑)

โลภุตฺตโร गुसलो ऋमो लोภุตฺตรसुस गुसलसुस ऋมसुस
อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย: สหชาตาธิปฺติ. โลภุตฺตโร गुसलो ऋมो

โลกียสส กุสลสส ฐมมสส อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย: อารมมณชาติปติ.

(๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๗] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว, อธิปัตติยา ตีณิ, อนนฺตเร เทว, สมนฺตเร เทว, สหชาเต เทว ๕เปฯ อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, อาเสวเน เทว, กมฺเม เทว, อาหาเร เทว ๕เปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

๒. อกุสลปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปัจจุยจตฺตกํ เหตุปัจจุโย

[๔๘] โลเกยํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โลเกโย อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙] เหตุยา เอกํ, อารมมณ เอกํ ๕เปฯ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๕เปฯ ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ สทิสสา.)

๓. อพฺยาคตปทัม ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตุกุกัม เหตุปจฺจโย

[๕๐] โลภียํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โลภียอ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

โลภุตฺตโร อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โลภุตฺตโร อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๑

^๒โลภียํ อพฺยาคตญฺจ โลภุตฺตโร อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
โลภียอ อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๒

[๕๑] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ เทว ยเปย^๓ อาเสวเน เอกํ,^๓
กมฺเม ปญฺจ, วิปาเก ปญฺจ ยเปย อวิกเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.
อนฺโหลม.)

[๕๒] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอริปติยา เทว
ยเปย นปุเรชาเต จตฺตาริ, นปจฺฉาชาเต ปญฺจ ยเปย นกมฺเม เอกํ,
นวิปาเก เอกํ, นอาหาเร เอกํ ยเปย นมคฺเค เอกํ, นสมฺปยุตฺเต
ตีณิ, นวิปฺยุตฺเต เทว, โนนตฺถิยา ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.
ปจฺจนีย.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสญฺจวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

ปัจจัยจตุกกิ เหตุปัจจัย

[๕๓] โลกียโย อพฺยากโต ฐมโม โลกียสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. (๑)

โลกุตฺตโร อพฺยากโต ฐมโม โลกุตฺตรสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจัยเณน ปัจจัยโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปตียา จตฺตาริ,
อนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต ปญฺจ, อณฺณมณฺเณ เทว, นิสฺสเย สตฺต,
อุปนินิสฺสเย จตฺตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาเต เทว, อาเสวเน
เอกํ, กมฺเม จตฺตาริ,^๑ วิปาเก จตฺตาริ, อาหาเร จตฺตาริ ๔เปฯ
มคฺเค จตฺตาริ, สมฺปยุตฺเต เทว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา สตฺต
๔เปฯ อวิกเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
อนฺุโลมปัจจัยนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

โลกียทุกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๓. เกนจิวิญญะยทุกัม ๑. กุสลตุดิกัม

๑. กุสลปทัม ๑-๗. ปฏิจจาทิวาโร

ปัจจยจตุทุกัม เหตุปัจจโย

[๕๕] เกนจิ วิญญะยัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ เกนจิ วิญญะยโย
 กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. เกนจิ วิญญะยัม กุสลัม ฐมมัม
 ปฏิจจ เกนจิ นวิญญะยโย กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
 เกนจิ วิญญะยัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ เกนจิ วิญญะยโย กุสโล จ
 เกนจิ นวิญญะยโย กุสโล จ ฐมมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. (๓)
 (สงขิตตัม.)

[๕๖] เหตุยา นว, อารมมणे นว ๗เปฯ อวิคเต นว.
 (สงขิตตัม.)

ปัจจนีโย นอติปติปัจจโย

[๕๗] เกนจิ วิญญะยัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ เกนจิ วิญญะยโย
 กุสโล ฐมโม อุปปชชติ นอติปติปัจจยา. (สงขิตตัม.)

[๕๘] นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจจาชาเต นว,
 นอาเสวเน นว, นกมเม นว, นวิปาเก นว ๗เปฯ นวิปยุตเต นว.
 (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ปัจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
 สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพพา.)

ปัจจัยจตุกกัม เหตุปัจจัย

[๕๙] เกนจิ วิญญะโย กุสโล ฐโม เกนจิ วิญญะยสส
กุสสส ฐมมสส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัย. (สงขัตต.)

[๖๐] เหตุยา นว, อารมมเณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนตเร
นว, สมนตเร นว ฯเปฯ กมฺเม นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงขัตต.)

นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขัตต.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมเณ นว. (สงขัตต.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมเณ นว. (สงขัตต.)

(ยถา กุสละตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
อนุโลมปัจจัยนิยมปิ ปัจจนียานุโลมมปิ คณิตํ เอวํ คณตพพํ. เกนจิ
วิญญะยํ อกุสละมปิ เกนจิ วิญญะยํ อพยากตมปิ เกนจิ
วิญญะยกุสละทิสํ วิตถาเรตพพํ.)

เกนจิวิญญะยทุกกุสละตติกัม นิฏฐิตํ.

จุพนตรทุกกุสละตติกัม นิฏฐิตํ.

๑๔. อาสวทูกั ๑. กุสลตตักั

๑. กุสลปทั ๑-๗ ปฏิจจาทวารา เหตุปจโย

[๑] โนอาสวํ กุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ โนอาสโว กุสโล ฃมโม
อุปปชชติ เหตุปจจา. (สงขิตต.)

[๒] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ฃเปย กมเม เอกํ ฃเปย
อวิกเต เอกํ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ฃเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกํ.)

๒. อกุสลปทั เหตุปจโย

[๓] อาสวํ อกุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ อาสโว อกุสโล ฃมโม
อุปปชชติ เหตุปจจา. (สงขิตต.)

[๔] เหตุยา นว, อารมมณเ นว ฃเปย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

นเหตุยา เอกํ, นอริปติยา นว ฃเปย นกมเม ตีณิ, นวิปาเก
นว, นวิปปยตเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปี ปจจยวาโรปี^๑ ฃเปย สมปปยตตวาโรปี สพพตถ
วิตถาเรตพพา.)

[๕] อาสโว อกุสโล ฃมโม อาสวสฺส อกุสลสฺส ฃมมสฺส
เหตุปจจาเยน ปจจาโย.

^๑ ฉ. “ปจจยวาโรปีติ อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

[๖] เหตุยา สตุต, อารมมเถ นว, อธิปัตติยา นว. (มชฺฌ
ติณฺณํ สหชาตาทิปติ ลพฺภติ) อนนฺตเร นว ๔เปฯ อุปนิสฺสเย นว,
อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ ๔เปฯ ฌาเน^๑ ตีณิ,^๑ มคฺเค นว ๔เปฯ^๒
อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

๓. อพฺยากตปทํ เหตุปจฺจโย

[๗] โนอาสวํ อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ โนอาสโว อพฺยากโต
ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา เอกํ, อารมมเถ เอกํ ๔เปฯ อวิกเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ปจฺจยวาเรปี ๔เปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ
เอกํ.)

อาสวทฺกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๕. สาสวทฺกํ ๑.กุสลตฺติกํ

๑. กุสลปทํ เหตุปจฺจโย

[๙] สาสวํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ สาสโว กุสโล ฌมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนาสวํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อนาสโว กุสโล ฌมโม อูปปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปติยา เทว ฯเปฯ
อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ. อนฺุโลมํ.)

[๑๑] นอธิปติยา เทว ฯเปฯ^๑ นอาเสวเน เอกํ ฯเปฯ^๑
นวิปฺปยฺตเต เทว. (สงฺขิตฺตํ. ปจฺจนียํ.)

(สหชาตวาเรปี ฯเปฯ สมฺปยฺตตวาเรปี สพฺพตฺถ เทว.)

๗. ปญฺหาวาริ เหตุปจฺจโย

[๑๒] สาสโว กุสโล ฌมโม สาสวสฺส กุสลสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนาสโว กุสโล ฌมโม อนาสวสฺส กุสลสฺส ฌมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปติยา ตีณิ, อนนฺตเร^๒
เทว ฯเปฯ นิสฺสเย เทว,^๒ อูปนิสฺสเย จตฺตาริ, อาเสวเน^๓ เทว
 ฯเปฯ^๓ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตตักเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

๒. อกุศลปทัฏฐะ เหตุปัจจุย

[๑๔] สาสวํ อกุศลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สาสโว อกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๕] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ . เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

๓. อพฺยาคตปทัฏฐะ เหตุปัจจุย

[๑๖] สาสวํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สาสโว อพฺยาคโต ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อนาสวํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อนาสโว อพฺยาคโต ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. อนาสวํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สาสโว
อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา อนาสวํ อพฺยาคตํ ฌมมํ
ปฏิจฺจ สาสโว อพฺยาคโต จ อนาสโว อพฺยาคโต จ ฌมมา
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๓)

สาสวํ อพฺยาคตญฺจ อนาสวํ อพฺยาคตญฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ สาสโว
อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ เทว, อธิปฺติยา ปญฺจ ๔เปย
อาเสวเน เอกํ ๔เปย^๑ วิปาเก ปญฺจ ๔เปย^๑ อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกัง, นอารมมเณ ตีณิ, นอธิปติยา เทว, นปุเรชาเต^๑
จตุตทริ, นปัจฉาชาเต นอาเสวเน ปญจ, นกมฺเม ยเปย นมคฺเค
เอกัง ยเปย นวิปฺปยุตฺเต เทว ยเปย โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺต.)^๑

(สหชาตวาโรปิ ยเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ สพฺพตถ วิตฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญฺหาวาโร เหตุปัจจโย

[๑๘] สาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม สาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อนาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺต.)

[๑๙] เหตุยา จตุตทริ, อารมมเณ ตีณิ, อธิปติยา^๒ อนนฺตเร
สมนฺตเร จตุตทริ, สหชาเต ปญจ, อญฺญมญฺเญ เทว, นิสฺสเย
สตุต, อุปนิสฺสเย จตุตทริ, ปุเรชาเต ปจฺฉาชาเต เทว, อาเสวเน
เอกัง กมฺเม ยเปย มคฺเค จตุตทริ, สมฺปยุตฺเต เทว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ
ยเปย^๒ อวิกเต สตุต. (สงฺขิตฺต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

สาสวทกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๖. อาสวสมปยุตตํ ๑. กุสลตติกํ

๑. กุสลปทํ ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุปัจจโย

[๒๐] อาสววิปยุตตํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อาสววิปยุตโต กุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตํ.)

[๒๑] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ฌเปย อวิกเต เอกํ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑]

๒. อกุสลปทํ เหตุปัจจโย

[๒๒] อาสวสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อาสวสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อาสววิปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อาสวสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

^๒อาสวสมปยุตตํ อกุสลญจ อาสววิปยุตตํ อกุสลญจ ฌมมํ ปฏิจจ อาสวสมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตํ.)^๒

[๒๓] เหตุยา ปญจ, อารมมณเ ปญจ ฌเปย อวิกเต ปญจ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปย สมปยุตตวาเรปี สพฺพตฺถ ปญจ.)

[๑]

สฺยา. ๐๖๑ เอตฺถนฺตเร “กุสลทฺวญฺเโท อกุสลทฺวํ ปน กิณฺติ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

๒-๒

สฺยา. อีเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺ ทิสฺสนฺติ.

นเหตุยา เอกั, นอธิปัตติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ ๔เป๔
 นกมุเม ตีณิ, นวิปาเก ปญจ, นวิปยุตเต ปญจ. (สงขิตต.)

[๒๔] อาสวสมปยุตโต อุกุสโล ฐมโม อาสวสมปยุตตสส อุกุสสส
 ฐมมสส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อาสววิปยุตโต อุกุสโล ฐมโม อาสวสมปยุตตสส อุกุสสส
 ฐมมสส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

“อาสวสมปยุตโต อุกุสโล จ อาสววิปยุตโต อุกุสโล จ ฐมา
 อาสวสมปยุตตสส อุกุสสส ฐมมสส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)
 (สงขิตต.)”

[๒๕] เหตุยา ปญจ, อารมมเณ นว, อธิปัตติยา^๒ เอกั,
 อนนฺตเร สมนนฺตเร นว, สหชาเต อญฺญมญฺเญ นิสฺสเย ปญจ,
 อุนิสฺสเย อาเสวเน นว, กมุเม อาหาเร อินฺทริเย ฌาเน มคฺเค
 ตีณิ, สมปยุตเต ปญจ ๔เป๔^๒ อวิกเต ปญจ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนิยมปิ
 อนฺุโลมปจฺจนิยมปิ ปจฺจนิยานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

๓. อพฺยาคตปทํ เหตุปัจจโย

[๒๖] อาสววิปฺปยุตฺตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต
อพฺยาคโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ เอกํ, นอริปฺติยา เอกํ อปฺเปย^๑
โนวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อปฺเปย สมฺปยุตฺตวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๘] อาสววิปฺปยุตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม อาสววิปฺปยุตฺตสฺส
อพฺยาคตสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺิตํ, เอวํ คณฺेतพฺพํ.)

อาสวสมฺปยุตฺตตฺถกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๗. อาสวสาสวทูกั ๑. กุสลตตักั

๑. กุสลปทั ๑-๖ ปฏิจจาทวารา เหตุปจจโย

[๓๐] สาสวญเจว โน จ อาสวํ กุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ สาสโว
เจว โน จ อาสโว กุสโล ฃมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

[๓๑] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ ฃเปย อวิกเต เอกํ.
(สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ฃเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอก.)

๒. อกุสลปทั เหตุปจจโย

[๓๒] อาสวญเจว สาสวญจ อกุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ อาสโว เจว
สาสโว จ อกุสโล ฃมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

สาสวญเจว โน จ อาสวํ อกุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ สาสโว เจว
โน จ อาสโว อกุสโล ฃมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อาสวญเจว สาสวญจ อกุสลญจ สาสวญเจว โน จ อาสวํ
อกุสลญจ ฃมมํ ปฏิจจ อาสโว เจว สาสโว จ อกุสโล ฃมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๓๓] เหตุยา นว, อารมมเณ นว ฃเปย อวิกเต นว. (สงขิตต.)

ปจจนียํ นเหตุปจจโย

[๓๔] สาสวญเจว โน จ อาสวํ อกุสลํ ฃมมํ ปฏิจจ อาสโว
เจว สาสโว จ อกุสโล ฃมโม อุปปชชติ นเหตุปจจยา. (สงขิตต.)

[๓๕] นเหตุยา เอกัง, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจุฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ปจฺจยวโรปิ นิสฺสยวโรปิ สํสฺสจฺจวโรปิ สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

๗. ปญฺหาวโร เหตุปจฺจโย

[๓๖] อาสโว เจว สาสโว จ อกุสลโ ฌมฺโม อาสวสฺส เจว สาสวสฺส จ อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๗] เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ นว, อธิปัตติยา นว อเปยฺ^๑ อฺปนินิสฺสเย อาเสวเน นว, กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน ตีณิ, มกฺเค สมฺปยุตฺเต นว อเปยฺ^๑ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียฺหุตาโร

[๓๘] อาสโว เจว สาสโว จ อกุสลโ ฌมฺโม อาสวสฺส เจว สาสวสฺส จ อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อฺปนินิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๙] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยา นอารมมเณ สตุต. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยา อารมมเณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतฺตพฺพ.)

๓. อพฺยากตปทํ เหตุปัจจัย

[๔๐] สาสวณฺเจว โน จ อาสวํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ
สาสโว เจว โน จ อาสโว อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา.
(สงขิตต.)

[๔๑] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ อเปยฺย อวิคเต เอกํ.
(สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปิ อเปยฺย ปญหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

อาสวสาสวทูกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๘. อาสวอาสวสมปยุตตทัก ๑. กุสลตติกั

๑. ปฏิจฺจวโร อกุสลปทํ เหตุปัจจัย

[๔๒] อาสวณฺเจว อาสวสมปยุตตญฺจ อกุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ
อาสโว เจว อาสวสมปยุตโต จ อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา.
ตีณิ.

อาสวสมปยุตตญเจะ โน จ อาสวํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ
อาสวสมปยุตโต เจะ โน จ อาสโว อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

อาสวญเจะ อาสวสมปยุตตญจ อกุสลญจ อาสวสมปยุตตญเจะ
โน จ อาสวํ อกุสลญจ ฐมมํ ปฏิจจ อาสโว เจะ อาสวสมปยุตโต
จ อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ (สงขิตตํ.)

[๔๓] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

ปัจจนียํ นอธิปติปัจจโย

[๔๔] อาสวญเจะ อาสวสมปยุตตญจ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ
อาสโว เจะ อาสวสมปยุตโต จ อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ
นอธิปติปัจจุยา.

[๔๕] นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจนายาเต นว,
นอาเสวเน นว, นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยุตเต นว.
(สงขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี สมปยุตตวาเรปี สพพตถ นว.,)

๗. ปญหาวารโ

ปัจจยจตุกกํ เหตุปัจจโย

[๔๖] อาสโว เจะ อาสวสมปยุตโต จ อกุสโล ฐมโม อาสวสฺส
เจะ อาสวสมปยุตตสฺส จ อกุสสสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจุเยน ปัจจโย.
(สงขิตตํ.)

[๔๗] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว ๗เปฯ
อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

อาสวอาสวสมฺปยุตฺตทกฺกุสลตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๑๙. อาสววิปฺปยุตฺตสาสวทกํ ๑. กุสลตฺตํ

กุสลปทํ เหตุปจฺจโย

[๔๘] อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต
สาสโว กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อาสววิปฺปยุตฺตํ อนาสวํ
กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว กุสโล ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ๗เปฯ อวิกเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปฯ ปญฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

อพฺยยากตปทํ เหตุปจฺจโย

[๕๐] อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ อพฺยยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสว-
วิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อาสววิปฺปยุตฺตํ อนาสวํ อพฺยยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต
อนาสโว อพฺยยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อาสววิปฺปยุตฺตํ
อนาสวํ อพฺยยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยยากโต
ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อาสววิปฺปยุตฺตํ อนาสวํ อพฺยยากตํ
ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยยากโต จ อาสววิปฺปยุตฺโต
อนาสโว อพฺยยากโต จ ฐมมา อูปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ อพฺยยากตญฺจ อาสววิปฺปยุตฺตํ อนาสวํ
อพฺยยากตญฺจ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสววิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยยากโต ฐมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๑] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ทฺว, อธิปฺติยา ปณฺจ อเปฯ^๑
อาเสวเน เอกํ,^๑ กมฺเม ปณฺจ, วิปาเก ปณฺจ อเปฯ อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจณฺเย นเหตุปจฺจโย

[๕๒] อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ อพฺยยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อาสว-
วิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓] นเหตุยา เอกิ, นอารมมณ ตีณิ, นอธิปติยา เทว
 ๕เปย^๑ นปุเรชาเต จตุดาริ, นปจจนาชาเต นอาเสวเน ปญจ, นกมเม
 นวิปาเก ๕เปย นมคฺเค เอกิ ๕เปย นวิปยุตเต เทว ๕เปย^๑
 โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺต.)

(สหชาตวาโรปิ ปจจยวาโรปิ นิสสยวาโรปิ สัมมจวาโรปิ
 สมฺปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสา วิตุถาเรตพฺพา.)

๗. ปญหาวาโร ปจจยจตฺทุกิ

เหตุอารมมณปจจยา

[๕๔] อาสววิปยุตฺโต สาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปยุตฺตสฺส
 สาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย.

อาสววิปยุตฺโต อนาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปยุตฺตสฺส
 อนาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. อาสววิปยุตฺโต
 อนาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปยุตฺตสฺส สาสวสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. อาสววิปยุตฺโต อนาสโว อพฺยากโต
 ฐมฺโม อาสววิปยุตฺตสฺส สาสวสฺส อพฺยากตสฺส จ อาสววิปยุตฺตสฺส
 อนาสวสฺส อพฺยากตสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อาสววิปยุตฺโต สาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปยุตฺตสฺส
 สาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปฺปยุตฺตสฺส
 อนาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อาสววิปฺปยุตฺโต^๑ อนาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสววิปฺปยุตฺตสฺส
 สาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)
 (สงฺขิตฺตํ.)^๒

[๕๕] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺติยา จตฺตาริ,
 อนนฺตเร จตฺตาริ, สมฺนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต ปญฺจ, อณฺณมณฺเณ
 เทว, นิสฺสเย สตฺต, อุนิสฺสเย จตฺตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาชาเต
 เทว, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก จตฺตาริ, อาหารे
 จตฺตาริ ๔เป๔^๒ สมฺปยุตฺเต เทว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ ๔เป๔^๒ อวิคเต
 สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียุทฺธาริ

[๕๖] อาสววิปฺปยุตฺโต สาสโว อพฺยากโต ฐมฺโม อาสว-
 วิปฺปยุตฺตสฺส สาสวสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
 ปจฺจโย. สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อุนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺจชาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อาหารปจฺจเยน
 ปจฺจโย. อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๗] นเหตุยา สตฺต, นอารมฺมณํ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

आसविपप्युत्तसावतुककुसलत्तिकं निगฺ्จิตं.

आसवोच्चกं निगฺ्จิตं.

๒๐. สยโฆชนทกัม ๑. กุสลตฺติกัม

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตกัม เหตุปจฺจโย

[๑] โนสยโฆชนํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนสยโฆชนโน กุสโล
ฐมโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อฺุเปยฺ อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปิ อฺุเปยฺ ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓] สยโฆชนํ อฺุกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สยโฆชนโน อฺุกุสโล
ฐมโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สยโฆชนํ อฺุกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
โนสยโฆชนโน อฺุกุสโล ฐมโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สยโฆชนํ
อฺุกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สยโฆชนโน อฺุกุสโล จ โนสยโฆชนโน อฺุกุสโล
จ ฐมมา อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓) (สงฺขิตตํ.)

[๔] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ นว, อธิปฺติยา นว อฺุเปยฺ
อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอธิปติยา นว ๔เปย^๑ นกมเม ตีณิ ๔เปย^๑
 นวิปยุตเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา
 วิตุถาเรตพพา.)

๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุปัจจัย

[๕] สญโฆชนโน อกุสโล ฌมโม สญโฆชนสส อกุสลสส
 ฌมมสส เหตุปัจจัยเยน ปัจจัยโย. (สงขิตต.)

[๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย^๒
 อุปนิสสเย อาเสวเน นว, กมเม ตีณิ, อาหาเร อินฺทริเย ฌาเน
 ตีณิ, มคฺเค สมปยุตเต นว ๔เปย^๒ อวิกเต นว. (สงขิตต.)

[๗] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยยา นอารมมเณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยยา อารมมเณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญหาวารสส อนฺุโลมมปิ ปัจจนียมปิ
 อนฺุโลมปัจจัยมปิ ปัจจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพพ.)

อพฺยยากตปทํ เหตุปจฺจโย

[๘] โนสยโฆชนํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนสยโฆชนํ
อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๙] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อปฺเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

สยโฆชนทุกกุสลตตักัม นิฏฺฐิตํ.

๒๑. สยโฆชนียทุกัม ๑. กุสลตตักัม

๑. ปฏิจฺจวาโร ปจฺจยจตฺตักัม เหตุปจฺจโย

[๑๐] สยโฆชนียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สยโฆชนียํ กุสโล
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสยโฆชนียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสยโฆชนียํ กุสโล ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑] เหตุยา เทว, อารมฺมณฺเ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา จฺจุพนฺตฺรทฺเเก โลกียทฺตฺกมฺนํ^๑ เอวํ อิมมปิ ฌาตพฺพํ.
สหชาตวาโรปี อปฺเปย ปณฺหาวาโรปี วิตฺถาเรตพฺพา.)

^๑ สยา. โลกียโลกุตฺตฺรทฺตฺกมฺนํ.

[๑๒] สณฺโณชฌนียํ อกุสฺสํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ สณฺโณชฌนียํ อกุสฺสโล
 ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปยฺ ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

อพฺยากตปทํ เหตุปจฺจโย

[๑๔] สณฺโณชฌนียํ อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ สณฺโณชฌนียํ
 อพฺยากโต ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสณฺโณชฌนียํ อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ อสณฺโณชฌนียํ อพฺยากโต
 ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา อสณฺโณชฌนียํ อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ
 สณฺโณชฌนียํ อพฺยากโต ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อสณฺโณชฌนียํ
 อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ สณฺโณชฌนียํ อพฺยากโต จ อสณฺโณชฌนียํ
 อพฺยากโต จ ฌมฺมา อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

สณฺโณชฌนียํ อพฺยากตณฺจ อสณฺโณชฌนียํ อพฺยากตณฺจ ฌมฺมํ
 ปฏฺิจจ สณฺโณชฌนียํ อพฺยากโต ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

[๑๕] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ เทว, อธิปตฺติยา ปณฺจ อเปยฺ
 อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

จฺจนฺตฺรทฺเ โลกียทฺกสทิสํ^๑

(สหชาตวาโรปิ อเปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญหาวารโ เหตุปัจจโย

[๑๖] สมุทโชนียโ อพฺยากโต ฐมฺโม สมุทโชนียสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อสมุทโชนียโ อพฺยากโต ฐมฺโม อสมุทโชนียสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปฺติยา จตฺตาริ ๗เปฯ อวิกเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียทุฏฐาโร

[๑๘] สมุทโชนียโ อพฺยากโต ฐมฺโม สมุทโชนียสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺปัจจเยน ปจฺจโย. สหชาตฺปัจจเยน ปจฺจโย. อุปนิสฺสยฺปัจจเยน ปจฺจโย. ปุเรชาตฺปัจจเยน ปจฺจโย. ปจฺจนาชาตฺปัจจเยน ปจฺจโย. อาหารฺปัจจเยน ปจฺจโย. อินฺทฺริยฺปัจจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙] นเหตุยา สตฺต, นอารมฺมเณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ อนฺุโลมฺปัจจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณเตตพฺพํ.)

สมุทโชนียทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๒๒. สยโฆชนสมปยุตตํ ๑. กุสลตติกั

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกั เหตุปจจโย

[๒๐] สยโฆชนวิปยุตตํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ สยโฆชนวิปยุตโต
กุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกํ.)

[๒๑] สยโฆชนสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ สยโฆชน-
สมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ."

สยโฆชนสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ สยโฆชนสมปยุตโต
อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ อารมมณปจจยา. (สงขิตตํ.)

[๒๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ ปญจ, อธิปติยา เอกํ ๔เปย
อวิคเต ปญจ. (สงขิตตํ. อนุลอมิ.)

ปจจนียํ นเหตุปจจโย

[๒๓] สยโฆชนสมปยุตตํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ สยโฆชน-
สมปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ นเหตุปจจยา วิจิกิจฉาสหคเต
ขนฺธเ ปฏิจจ วิจิกิจฉาสหคโต โมโห. สยโฆชนสมปยุตตํ^๒ อกุสลํ
ฌมมํ ปฏิจจ สยโฆชนวิปยุตโต อกุสโล ฌมโม อูปปชชติ
นเหตุปจจยา อุกุฏฉฉาสหคเต ขนฺธเ ปฏิจจ อุกุฏฉฉาสหคโต โมโห.
(๒) (สงขิตตํ.)^๒

๒-๒ สย. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสติ.

๒-๒ สย. อิมะ ปาจา น ทิสฺสณฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสณฺติ.

[๒๔] นเหตุยา เทว, นอชิปติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ
 ๔เปย นกมเม ตีณิ ๔เปย นวิปยุตเต ปญจ. (สงขิตตัม. ปจจนีย.)

๗. ปญหาวาริ เหตุปัจจโย

[๒๕] สยโฆชนสมปยุตโต อกุสโล ฐมโม สยโฆชนสมปยุตตสส
 อกุสลสส ฐมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

สยโฆชนวิปยุตโต อกุสโล ฐมโม สยโฆชนสมปยุตตสส^๑
 อกุสลสส ฐมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

^๒สยโฆชนสมปยุตโต อกุสโล ฐมโม สยโฆชนสมปยุตตสส
 อกุสลสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. นว.

สยโฆชนสมปยุตโต อกุสโล ฐมโม สยโฆชนสมปยุตตสส
 อกุสลสส ฐมมสส อชิปติปัจจเยน ปัจจโย. (๑) (สงขิตตัม.)^๒

[๒๖] ^๓เหตุยา เทว, อารมมณ นว,^๓ อชิปติยา เอกัม, อนนตเร
 สมนตเร นว, สหชาเต ปญจ, อุปนิสสเย นว, อาเสวเน นว,
 กมเม ตีณิ, มกุเค ตีณิ, สมปยุตเต ปญจ ๔เปย อตฺถิยา ปญจ.
 (สงขิตตัม.)

อพฺยากตปทัม เหตุปัจจโย

[๒๗] สยโฆชนวิปยุตตัม อพฺยากตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สยโฆชน-
 วิปยุตโต อพฺยากโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตัม.)

^๑ หมายเหตุ 12/06/2566

^{๒-๒} สยยา. สยโฆชนวิปยุตตสส. สยยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. ปิตฺถเกสฺ
 ทิสฺสนฺติ. ^{๓-๓} จ., เท. อิมะ สงฺขยาวาราน น ทิสฺสนฺติ.

เหตุยา เอกัง, อารมมณ เอกัง อเปย อวิคเต เอกัง. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี อเปย ปณฺหาวาโรปี สพฺพตฺถ เอกัง.)

สญฺโฆชนสมฺปยุตฺตทุกกุสฺสตุติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๓. สญฺโฆชนสญฺโฆชนียทุกํ ๑. กุสฺสตุติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๘] สญฺโฆชนียญฺเจว โน จ สญฺโฆชนํ กุสฺลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
สญฺโฆชนียํ เจว โน จ สญฺโฆชนํ กุสฺโล ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงขิตตัม.)

[๒๙] เหตุยา เอกัง, อารมมณ เอกัง อเปย อวิคเต เอกัง. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี อเปย ปณฺหาวาโรปี สพฺพตฺถ เอกัง.)

[๓๐] สญฺโฆชนญฺเจว สญฺโฆชนียญฺจ อกุสฺลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
สญฺโฆชนํ เจว สญฺโฆชนียํ จ อกุสฺโล ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงขิตตัม.)

[๓๑] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปฺติยา นว อเปย
อวิคเต นว. (สงขิตตัม.)

นเหตุยา ตีณิ, นอธิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺจชาเต
นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺยุตฺเต นว.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี อเปย สมฺปยุตฺตวาโรปี ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา.)

[๓๒] สยโฆชนโน เจว สยโฆชนियो จ อกุสโล ฐมโม
สยโฆชนสส เจว สยโฆชนียสส จ อกุสสส ฐมมสส เหตุปัจจุเยน
ปัจจุโย. (สงขิตตํ.)

[๓๓] เหตุยา ตีนฺนิ, อารมมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย^๑
อุปนีสสเย อาเสวเน นว, กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน ตีนฺนิ,
มกฺเค สมฺปยุตฺเต นว ๔เปย^๑ อวิคเต นว. (สงขิตตํ.)

[๓๔] นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมเณ ตีนฺนิ. (สงขิตตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมเณ นว. (สงขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺติ, เอวํ คณฺตพฺพํ.)

[๓๕] สยโฆชนียญฺเจว โน จ สยโฆชนํ อพฺยากตํ ฐมํ
ปฏฺิจฺจ สยโฆชนियो เจว โน จ สยโฆชนโน อพฺยากโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงขิตตํ.)

[๓๖] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ.
(สงขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

สยโฆชนสยโฆชนียทุกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๔. สยโฆชนสยโฆชนสมปยุตตํ ๑. กุสลตํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกํ เหตุปจจโย

[๓๗] สยโฆชนญเจะ สยโฆชนสมปยุตตญจ อกุสลํ ฌมํ ปฏิจจ สยโฆชนโน เจะ สยโฆชนสมปยุตโต จ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

สยโฆชนสมปยุตตญเจะ โน จ สยโฆชนํ อกุสลํ ฌมํ ปฏิจจ สยโฆชนสมปยุตโต เจะ โน จ สยโฆชนโน อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

สยโฆชนญเจะ^๑ สยโฆชนสมปยุตตํ อกุสลญจ สยโฆชน-สมปยุตตญเจะ โน จ สยโฆชนํ อกุสลญจ ฌมํ ปฏิจจ สยโฆชนโน เจะ สยโฆชนสมปยุตโต จ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)^๑

[๓๘] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอธิปัตติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปปยุตเต นว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปี... สมปยุตตวาโรปี ปฏิจจวารสทิสสา วิตุถาเรตพฺพา.)

[๓๙] สยโฆชนโน เจว สยโฆชนสมปยุตโต จ อกุสโล ฐมโม
สยโฆชนสส เจว สยโฆชนสมปยุตตสส จ อกุสลสส ฐมมสส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย^๑
อุปนิสฺสเย อาเสวเน นว, กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน ตีณิ,
มกฺเค สมปยุตเต นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๔๑] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว, นอธิปติยา นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

สยโฆชนสยโฆชนสมปยุตตทุกกุสลตติกั นิฏฺฐจิตํ.

๒๕. สยโฆชนวิปฺปยุตฺตสยโฆชนียทุกัม ๑. กุสลตฺตีกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม เหตุปจฺจโย

[๔๒] สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ สยโฆชนียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สยโฆชน-
วิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโย กุสโล ฌมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ อสยโฆชนียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สยโฆชน-
วิปฺปยุตฺโต อสยโฆชนียโย กุสโล ฌมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

[๔๓] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว อเปฯ อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา จฺจนฺตฺรทฺเก โลกียทฺกสทิสฺ^๑ สหชาตวาโรปิ อเปฯ
ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๔๔] สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโย อกุสโล ฌมโม สยโฆชน-
วิปฺปยุตฺตสฺส สยโฆชนียสฺส อกุสฺลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕] อารมฺมณ เอกํ. (สพฺพตฺถ เอกํ สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖] สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ สยโฆชนียํ อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโย อพฺยากโต ฌมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ อสยโฆชนียํ อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต อสยโฆชนียโย อพฺยากโต ฌมโม อูปฺปชฺชติ

^๑ สฺยา. โลกียโลกุตฺตรทฺกสทิสฺ.

เหตุปัจจุยา. สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ อสยโฆชนียํ อพฺยาคตํ ฐมํ
 ปฏิจฺจ สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโ อพฺยาคโต ฐมโ อปฺปชฺชติ
 เหตุปัจจุยา. สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ อสยโฆชนียํ อพฺยาคตํ ฐมํ
 ปฏิจฺจ สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโ อพฺยาคโต จ
 สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต อสยโฆชนียโ อพฺยาคโต จ ฐมํ อปฺปชฺชนติ
 เหตุปัจจุยา. (๓)

สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ สยโฆชนียํ อพฺยาคตญฺจ สยโฆชนวิปฺปยุตฺตํ
 อสยโฆชนียํ อพฺยาคตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต
 สยโฆชนียโ อพฺยาคโต ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๗] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ เทว, อธิปฺติยา ปญฺจ ๔เปย^๑
 อาเสวเน เอกํ,^๑ กมฺเม ปญฺจ, วิปาเก ปญฺจ ๔เปย อวิคเต ปญฺจ.
 (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปฺติยา เทว, นปุเรชาเต
 จตฺตาริ, นปจฺจชาเต ปญฺจ, นอาเสวเน ปญฺจ, นกมฺเม เอกํ,
 นวิปาเก เอกํ, นวิปฺปยุตฺเต เทว ๔เปย โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๔๘] สยโฆชนวิปฺปยุตฺโต สยโฆชนียโ อพฺยาคโต ฐมโ
 สยโฆชนวิปฺปยุตฺตสฺส สยโฆชนียสฺส อพฺยาคตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน
 ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๙] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปฺติยา จตฺตาริ,
 อนนฺตเร จตฺตาริ ๔เปย อวิคเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐] นเหตุยา สตุต, นอารมฺมเณ สตุต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

สณฺโณชฺชนวิปฺปยุตฺตสณฺโณชฺชนียทฺทกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

สณฺโณชฺชนโคจฺจนกุสลตฺติก^๑ นิฏฺฐิตํ.

๒๖. คณฺถทฺกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทกํ

[๑] โนคณฺถํ กุสฺลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ โนคณฺโถ กุสฺโล ฌมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓] คณฺถํ อกุสฺลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺโถ อกุสฺโล ฌมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. คณฺถํ อกุสฺลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ โนคณฺโถ อกุสฺโล

ธมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. คณฺถํ อกุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺโถ
 อกุสโล จ โนคณฺโถ อกุสโล จ ธมฺมา อูปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

โนคณฺถํ อกุสลํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ โนคณฺโถ อกุสโล ธมฺโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

คณฺถํ^๑ อกุสลญฺจ โนคณฺถํ อกุสลญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺโถ
 อกุสโล ธมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๔] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ยเปยฺย อวิคเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอริปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปจฺฉาชาเต
 นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ยเปยฺย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา
 วิตุถาเรตพฺพา.)

[๕] คณฺโถ อกุสโล ธมฺโม คณฺถสฺส อกุสลสฺส ธมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๖] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อริปฺติยา นว ยเปยฺย^๒
 กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน ตีณิ, ยเปยฺย^๒ อวิคเต นว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัย นารมมณ นว. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัย นารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสส อนุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพ.)

[๘] โนคนถํ อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ โนคนถอ อพฺยากโต
ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (สงขิตต.)

[๙] เหตุยา เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี อปฺเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

คณฺถทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๗. คณฺถนียทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุทุกํ เหตุปัจจัย

[๑๐] คณฺถนียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ คณฺถนียอ กุสโล ฌมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (๑)

อคณฺถนียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อคณฺถนียอ กุสโล ฌมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (๑) (สงขิตต.)

[๑๑] เหตุยา เทว, นารมมณ เทว อปฺเปย^๑ อวิคเต เทว.
(สงขิตต.^๑ โลเกยฺยโลเกตฺตรคฺคณสทิส.)

(สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๑๒] คณณีนียํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ คณณีนียํ อกุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๔] คณณีนียํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ คณณีนียํ อพฺยากโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อคณณีนียํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ อคณณีนียํ อพฺยากโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (๓)

คณณีนียํ อพฺยากตญฺจ อคณณีนียํ อพฺยากตญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ
คณณีนียํ อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๕] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ เทว อเปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ. โลเกยฺยโลเกตฺตตรคณนสทิสํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

คณณีนียทุกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๒๘. คณฺถสมฺปยุตฺตํ ๑. กุสฺลตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๖] คณฺถวิปฺปยุตฺตํ กุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺถวิปฺปยุตฺโต กุสฺโล ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๘] คณฺถสมฺปยุตฺตํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺถสมฺปยุตฺโต อกุสฺโล ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

“คณฺถวิปฺปยุตฺตํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺถวิปฺปยุตฺโต อกุสฺโล ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เทว.

คณฺถสมฺปยุตฺตํ อกุสฺลญฺจ คณฺถวิปฺปยุตฺตํ อกุสฺลญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺถสมฺปยุตฺโต อกุสฺโล ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)”

[๑๙] เหตุยา จ, อารมฺมณฺเ จ, อธิปฺติยา ปณฺจ อเปยฺ อวิคเต จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺติยา จ, นปุเรชาเต จ อเปยฺ นกมฺเม จตฺตาริ. นวิปฺปยุตฺเต จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี อเปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปี วิตุถาเรตพฺพา.)

[๒๐] คณฺถสมปยุตฺโต อกุสล ฐมโม คณฺถสมปยุตฺตสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑] เหตุยา จ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สหชาเต จ ๔เปย^๑ นิสฺสเย จ,^๑ อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม จตฺตาริ ๔เปย มคฺเค จตฺตาริ, สมปยุตฺเต จ ๔เปย อวิคเต จ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒] คณฺถวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ คณฺถวิปฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

คณฺถสมปยุตฺตทูกกุสลตฺตีกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๙. คณฺถคณฺถนียทูกํ ๑. กุสลตฺตีกํ

๑-๗. ปฏฺิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺตูกํ เหตุปจฺจโย

[๒๔] คณฺถนียญฺเจว โน จ คณฺถํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ คณฺถนีย ญฺเจว โน จ คณฺโถ กุสโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ, อวิคเต เอกํ.

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

^{๑-๑} สยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺ ทิสฺสนฺติ.

[๒๖] คนุถนญเจว คนุถนนิยญจ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจุ คนุโถ เจว
คนุถนนิโย จ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

คนุถนนิยญเจว โน จ คนุถํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจุ คนุถนนิโย
เจว โน จ คนุโถ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

คนุถนญเจว^๑ คนุถนนิยํ อกุสลญจ คนุถนนิยญเจว โน จ คนุถํ
อกุสลญจ ฐมมํ ปฏิจฺจุ คนุโถ เจว คนุถนนิโย จ อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๒๗] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย^๒
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺติยา นว ๔เปย นกมฺเม ตีณิ ๔เปย
นวิปฺปยุตเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา
วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๒๘] คนุโถ เจว คนุถนนิโย จ อกุสโล ฐมโม คนุถสฺส เจว
คนุถนนิยสฺส จ อกุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย^๓
กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน ตีณิ ๔เปย^๓ อวิคเต นว, (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตีกเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺธํ, เอวํ คณฺเฑตพฺพํ.)

[๓๑] คณฺถนียญฺเจว โน จ คณฺถํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ
คณฺถนียํ เจว โน จ คณฺเฑอ อพฺยากโต ฐมฺโม. อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺย อวิกเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

คณฺถคณฺถนียทูกกุสลตฺตีกํ นิฏฺฐิตํ.

๓๐. คณฺถคณฺถสมฺปยุตฺตํ ๑. กุสลตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๓๓] คณฺถญฺเจว คณฺถสมฺปยุตฺตญฺจ อกุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ
คณฺโถ จว คณฺถสมฺปยุตฺโต จ อกุสโล ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปย อวิกเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว, นกมฺเม^๑ ตีณิ ๔เปย
นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา
วิตถาเรตพฺพา.)

[๓๕] คณฺโถ จว คณฺถสมฺปยุตฺโต จ อกุสโล ฐมโ คณฺถสฺส
จว คณฺถสมฺปยุตฺตสฺส จ อกุสลสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปย^๒ กมฺเม อาหาเร
อินฺทฺริเย ฌาเน ตีณิ ๔เปย^๒ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๗] นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตํเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณฺิํ, เอวํ คณฺเฑทพฺพ.)

คณฺุคคณฺุสสมฺปยุตฺตทกฺกุสลตฺตํ นินฺุจิตฺ.

๓๑. คณฺหวิปฺปยุตฺตคณฺหนิยทุกํ ๑. กุสลตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๓๘] คณฺหวิปฺปยุตฺตํ คณฺหนิยํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺหวิปฺปยุตฺโต
คณฺหนิโย กุสโล ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

คณฺหวิปฺปยุตฺตํ อคณฺหนิยํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ คณฺหวิปฺปยุตฺโต
อคณฺหนิโย กุสโล ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๙] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ยฺเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ยฺเปย ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๔๐] คณฺหวิปฺปยุตฺตํ คณฺหนิยํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
คณฺหวิปฺปยุตฺโต คณฺหนิโย อกุสโล ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑] เหตุยา เอกํ ยฺเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ยฺเปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๔๒] คณฺหวิปฺปยุตฺตํ คณฺหณิโย อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
คณฺหวิปฺปยุตฺโต คณฺหณิโย อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

คณฺหวิปฺปยุตฺตํ อคณฺหณิโย อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ คณฺหวิปฺปยุตฺโต
อคณฺหณิโย อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

คณฺหวิปฺปยุตฺตํ คณฺหณิโย อพฺยากตญฺจ คณฺหวิปฺปยุตฺตํ อคณฺหณิโย
อพฺยากตญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ คณฺหวิปฺปยุตฺโต คณฺหณิโย อพฺยากโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๓] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ทฺว ๔เปฯ วิปาเก ปณฺจ
๔เปฯ อวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสา
วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๔๔] คณฺหวิปฺปยุตฺโต คณฺหณิโย อพฺยากโต ฐมฺโม คณฺหวิปฺปยุตฺตสฺส
คณฺหณิยสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

คณฺหวิปฺปยุตฺโต อคณฺหณิโย อพฺยากโต ฐมฺโม คณฺหวิปฺปยุตฺตสฺส
อคณฺหณิยสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๔๕] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณฺเ ตีณิ, อธิปฺติยา จตฺตาริ
๔เปฯ อวิกเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖] นเหตุยา สตฺต, นอารมฺมณฺเ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณฺเ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณฺเ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนฺโหลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺโหลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺโหลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

คณฺถวิปฺปยุตฺตคณฺถนียทุกกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

คณฺถโคจฺจนกุสลตติกํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

(โอฆโคจฺจนมปิ โยคโคจฺจนมปิ อาสวโคจฺจนกุสลตติกสฺสทิสฺ.)^๒

๔๔. นีวรณทูก ๑. กุสลตติก

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๑] โนนีวรณํ กุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ โนนีวรณํ กุสฺโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๔เปยฺย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ๔เปยฺย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓] นีวรณํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นีวรณํ อกุสฺโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นีวรณํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ โนนีวรณํ
อกุสฺโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นีวรณํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
นีวรณํ อกุสฺโล จ โนนีวรณํ อกุสฺโล จ ฐมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ
เหตุปจฺจยา. (๓) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ นว ๔เปยฺย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ สฺยา. คณฺถโคจฺจนทุกกุสลตติกํ.

^๒ สฺยา. อาสวโคจฺจนทุกกุสลตติกสฺสทิสฺ.

ปัจจุณีย นเหตุปัจจุโย

[๕] นีวรณํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นีวรณํ อกุสโล ฌมโม
อุปปชฺชติ นเหตุปัจจุยา วิจิกิจฺจนีวรณํ อุทฺทจฺจนีวรณํ ปฏิจฺจ
อวิชฺชานีวรณํ. (๑)

โนนีวรณํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นีวรณํ อกุสโล ฌมโม
อุปปชฺชติ นเหตุปัจจุยา วิจิกิจฺจาสหคเต อุทฺทจฺจสหคเต ขนฺธ
ปฏิจฺจ อวิชฺชานีวรณํ. (๑)

นีวรณํ^๑ อกุสฺสณฺจ โนนีวรณํ อกุสฺสณฺจ^๑ ฌมมํ ปฏิจฺจ นีวรณํ
อกุสโล ฌมโม อุปปชฺชติ นเหตุปัจจุยา วิจิกิจฺจนีวรณณฺจ
อุทฺทจฺจนีวรณณฺจ สมฺปยุตฺตเก จ ขนฺธ ปฏิจฺจ อวิชฺชานีวรณํ. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๖] นเหตุยา ตีณิ, นอชิปฺติยา นว, นปุเรชาเต นว ๗เปย
นกมฺเม^๒ ตีณิ ๗เปย^๒ นวิปฺยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ๗เปย สมฺปยุตฺตวาเรปิ สพฺพตฺถ นว.,.)

[๗] นีวรณํ อกุสโล ฌมโม นีวรณสฺส อกุสฺสสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณํ นว, อชิปฺติยา นว ๗เปย^๓
อาเสวเน นว, กมฺเม อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน มคฺเค ตีณิ,
สมฺปยุตฺเต นว ๗เปย^๓ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

๑-๑ จ., เท. นีวรณณฺจ โนนีวรณณฺจ อกุสฺส.

๒-๒, ๓-๓ สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตตัม.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตตัม.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงขิตตัม.)

(ยถา กุสลตตีกเก ปญหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

[๙] โนนีวรณํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจจ โนนีวรณํ อพฺยากโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงขิตตัม.)

[๑๐] เหตุยา เอกํ, อารมมณ เอกํ ๗เปย อวิคเต เอกํ.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ๗เปย ปญหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

นีวรณทุกกุสลตตีกัม นิฏฺฐจิตํ.

๔๕. นีวรณียทุกัม ๑. กุสลตตีกัม

๑. ปฏฺิจจวาโร ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุปัจจุโย

[๑๑] นีวรณียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจจ นีวรณโย กุสโล ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อนีวรณียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจจ อนีวรณโย กุสโล ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๑๒] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๗เปย อวิคเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปย ปญหาวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๓] นีวรณียํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณียํ อกุสโล ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๗เปฯ อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๗เปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๕] นีวรณียํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณียํ อพฺยาคโต
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนีวรณียํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนีวรณียํ อพฺยาคโต
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นีวรณียํ อพฺยาคตญฺจ อนีวรณียํ อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
นีวรณียํ อพฺยาคโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺเ เทว ๗เปฯ^๑ อาเสวเน เอกํ
๗เปฯ^๑ วิปาเก ปญฺจ ๗เปฯ อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี ๗เปฯ ปญฺหาวาโรปี วิตุถาเรตพฺพา.)

นีวรณียทุกกุสลดตฺติกํ นิฏฺฐจิตํ.

๔๖. นีวรณสมปยุตตทุกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๑๗] นีวรณวิปยุตตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ นีวรณวิปยุตโต
กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

[๑๘] เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ๔เปย อวิคเต เอกัม.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ เอกัม.)

[๑๙] นีวรณสมปยุตตัม อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ นีวรณสมปยุตโต
อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

[๒๐] เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ๔เปย อวิคเต เอกัม.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ เอกัม.)

[๒๑] นีวรณวิปยุตตัม อพฺยากตัม ฐมมัม ปฏิจจ นีวรณวิปยุตโต
อพฺยากโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

[๒๒] เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ๔เปย อวิคเต เอกัม.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ เอกัม.)

นีวรณสมปยุตตทุกัมกุสลตติกัม นิฏฺฐิตัม.

๔๗. นีวณนีนวณียทุกํ ๑. กุสลตฺตีกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตีกํ เหตุปจฺจโย

[๒๓] นีวณนีนวณเจว โน จ นีวณํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวณโย เจว โน จ นีวณํ กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี อเปยฺ ปณฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๕] นีวณนีนวณเจว นีวณนีนวณจ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวณํ เจว นีวณโย จ อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นีวณนีนวณเจว โน จ นีวณํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวณโย เจว โน จ นีวณํ อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นีวณนีนวณเจว^๑ นีวณนียํ อกุสสนฺจ นีวณนีนวณเจว โน จ นีวณํ อกุสสนฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวณํ จ นีวณนียํ จ อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๒๖] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ นว อเปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี อเปยฺ ปณฺหาวาระปี สพฺพตฺถ นว.)

[๒๗] นีวรณญเจว โน จ นีวรณํ อพฺยาगतํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
นีวรณโย เจว โน จ นีวรณํ อพฺยาगतํ ฌมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเปยฺ อวิคฺเต เอกํ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ อปฺเปยฺ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

นีวรณนีวรณญทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๔๘. นีวรณนีวรณสมปยุตตทุกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจฺจวาโร ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุปจฺจโย

[๒๙] นีวรณญเจว นีวรณสมปยุตตญจ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
นีวรณํ เจว นีวรณสมปยุตโต จ อกุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว อปฺเปยฺ อวิคฺเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ อปฺเปยฺ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ นว.)

นีวรณนีวรณสมปยุตตทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๔๙. นีวรณวิปยุตฺตนีวรณียทุกํ ๑. กุสลตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๓๑] นีวรณวิปยุตฺตํ นีวรณียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณวิปยุตฺโต นีวรณียโย กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นีวรณวิปยุตฺตํ อนีวรณียํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณวิปยุตฺโต อนีวรณียโย กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ยเปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ยเปย ปณฺหาวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๓๓] นีวรณวิปยุตฺตํ นีวรณียํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณวิปยุตฺโต นีวรณียโย อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นีวรณวิปยุตฺตํ อนีวรณียํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณวิปยุตฺโต อนีวรณียโย อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นีวรณวิปยุตฺตํ นีวรณียํ อพฺยากตญฺจ นีวรณวิปยุตฺตํ อนีวรณียํ อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ นีวรณวิปยุตฺโต นีวรณียโย อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔] เหตุยา ปณฺจ อารมฺมณ เทว ยเปย^๑ อาเสวเน เอก^๑ วิปาเก ปณฺจ ยเปย^๒ อวิกเต ปณฺจ (สงฺขิตฺตํ.)^๒

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพ.)

นีวรนวิปฺปยุตฺตนีวรนียทุกกุสลตติก นินฺนิจิตฺ.

นีวรนโคจฺจกกุสลตติก^๑ นินฺนิจิตฺ.

๕๐. ปราสาททุก ๑. กุสลตติก

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๑] โนปราสาทํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ โนปราสาทโส กุสโล
ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓] ปราสาทํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ โนปราสาทโส อกุสโล
ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

โนปราสาทํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ โนปราสาทโส อกุสโล ฌมฺโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

ปราสาทํ อกุสลญฺจ โนปราสาทํ อกุสลญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
โนปราสาทโส อกุสโล ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ปณฺจ ๔เปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

^๑ สยา. นีวรนโคจฺจกทุกกุสลตติก.

นเหตุยา เอกัง, นอธิปัตติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ,
นปัจจุชาเต ปญจ ๔เปฯ (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

[๕] โนปรามาโส อกุสโล ฌมโม โนปรามาสส อกุสสส
ฌมมสส เหตุปัจจุเณน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ
อวิกเต ปญจ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพ.)

[๗] โนปรามาสํ อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏฺิจจ โนปรามาโส
อพฺยากโต ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตํ.)

[๘] เหตุยา เอกัง, อารมฺมเณ เอกัง ๔เปฯ อวิกเต เอกัง.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ๔เปฯ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกัง.)

ปรามาสทุกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๕๑. ปราณภูจทุกัม ๑. กุสลดตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตทุกัม เหตุปจจโย

[๙] ปราณภูจัม กุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ ปราณภูโจ กุสโล ฌโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อปราณภูจัม กุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ อปราณภูโจ กุสโล ฌโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๑๐] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว อเปย อวิคเต เทว.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ อเปย ปณฺหาวโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

[๑๑] ปราณภูจัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจจ ปราณภูโจ อกุสโล ฌโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

[๑๒] เหตุยา เอกัม, อารมมณ เอกัม อเปย อวิคเต เอกัม.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ อเปย ปณฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกัม.)

[๑๓] ปราณภูจัม อพฺยากตัม ฌมมัม ปฏิจจ ปราณภูโจ อพฺยากโต
ฌโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อปราณภูจัม อพฺยากตัม ฌมมัม ปฏิจจ อปราณภูโจ อพฺยากโต
ฌโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

ปราณภูจัม อพฺยากตณฺจ อปราณภูจัม อพฺยากตณฺจ ฌมมัม ปฏิจจ
ปราณภูโจ อพฺยากโต ฌโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๑๔] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ๔เปย^๑ อาเสวเน เอกํ
๔เปย^๑ อวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปณฺหาวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

ปรามญฺจทุกฺกุสลดตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๕๒. ปรามาสสมฺปยุตฺตํ ๑. กุสลดตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกฺกํ เหตุปจฺจโย

[๑๕] ปรามาสวิปยุตฺตํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ปรามาสวิปยุตฺโต
กุสโล ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปณฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๗] ปรามาสสมฺปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ปรามาสสมฺปยุตฺโต
อกุสโล ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ปรามาสวิปยุตฺตํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ปรามาสวิปยุตฺโต
อกุสโล ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว, (สพฺพตฺถ เทว) ๔เปย
อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกัม, นอริปติยา เทว, (สพฺพตฺถ เทว) ๕เปย
 นวิปฺปยุตฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๕เปย สมปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๙] ปรามาสสมปยุตฺโต อกุสลโธ ฌมฺโม ปรามาสสมปยุตฺตสฺส
 อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

ปรามาสวิปฺปยุตฺโต อกุสลโธ ฌมฺโม ปรามาสวิปฺปยุตฺตสฺส อกุสลสฺส
 ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ จตฺตาริ, อริปติยา จตฺตาริ,
 (มชฺฌิเม จ อนฺเต จ อารมฺมณฺหาธิปติ) อนนฺตเร เทว ๕เปย
 สหชาเต เทว ๕เปย อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, อาเสวเน เทว, กมฺเม เทว,
 อาหारे เทว ๕เปย มคฺเค เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑] ปรามาสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตัม ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ ปรามาสวิปฺปยุตฺโต
 อพฺยากโต ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒] เหตุยา เอกัม, อารมฺมเณ เอกัม ๕เปย อวิคเต เอกัม.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ๕เปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกัม.)

ปรามาสสมปยุตฺตทุกกุสลตฺติกัม นิฏฺฐิตํ.

๕๓. ปรามาสปรัมภจทุกัม ๑. กุสลตตักัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุทุกัม

[๒๓] ปรามญญเจว โน จ ปรามาส กุสลัม ฐมัม ปฏิจจ ปรามญโจ เจว โน จ ปรามาโส กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

[๒๔] เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม อเปย อวิคเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี อเปย ปญหาวาโรปี สัพพตถ เอกัม.)

[๒๕] ปรามาสญเจว ปรามญญจ อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจ ปรามญโจ เจว โน จ ปรามาโส อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. เอกัม.

ปรามญญเจว โน จ ปรามาส อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจ ปรามญโจ เจว โน จ ปรามาโส อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

ปรามาสญเจว ปรามญญจ^๑ อกุสลญจ ปรามญญเจว โน จ ปรามาส อกุสลญจ ฐมัม ปฏิจจ ปรามญโจ เจว โน จ ปรามาโส อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. เอกัม. (สงขิตตัม.)

[๒๖] เหตุยา ปญจ, อารมมณเ ปญจ อเปย อวิคเต ปญจ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี อเปย สมปยุตตวาโรปี วิตุถาเรตพพวา.)

[๒๗] ปรามภูโจ เจว โน จ ปรามาโส อกุสโล ฐมโม
ปรามภูจสฺส เจว โน จ ปรามาสสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน
ปัจจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๒๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมเณ นว, อธิปติยา นว ๔เปฯ
อวิคเต ปญจ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารสฺส อนฺุโลมมปิ ปจฺจนียมปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมปิ ปจฺจนียานฺุโลมมปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

[๒๙] ปรามภูจญฺเจว โน จ ปรามาสํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจจ
ปรามภูโจ เจว โน จ ปรามาโส อพฺยากโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปัจจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๓๐] เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ ๔เปฯ อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปฯ ปญหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

ปรามาสปรามภูจทุกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๕๔. ปราสาทวิปยุตตปรัมภฏทุกกั ๑. กุสลตติกั

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกั เหตุปจจโย

[๓๑] ปราสาทวิปยุตตัม ปรัมภฏัง กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ปราสาท-
วิปยุตโต ปรัมภฏโจ กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

ปราสาทวิปยุตตัม อปรัมภฏัง กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ปราสาท-
วิปยุตโต อปรัมภฏโจ กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)
(สงขิตตัม.)

[๓๒] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิกเต เทว.
(สงขิตตัม. โลกียโลกุตตรทุกกสทิส. สหชาตวโรปิ ๔เปย ปณฺหาวโรปิ
วิตถารเตตพพา.)

[๓๓] ปราสาทวิปยุตตัม ปรัมภฏัง อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ปราสาท-
วิปยุตโต ปรัมภฏโจ อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา.
(สพฺพตถ เอกกั.)

[๓๔] ปราสาทวิปยุตตัม ปรัมภฏัง อพฺยากตัม ฐมมัม ปฏิจจ
ปราสาทวิปยุตโต ปรัมภฏโจ อพฺยากโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา.
(๑)

ปราสาทวิปยุตตัม อปรัมภฏัง อพฺยากตัม ฐมมัม ปฏิจจ ปราสาท-
วิปยุตโต อปรัมภฏโจ อพฺยากโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

ปราคาสวิปปยุตตัม ปราคัมภัง อพฺยาगतญฺจ ปราคาสวิปปยุตตัม
 อปราคัมภัง อพฺยาगतญฺจ ฌมมํ ปฏฺิจจ ปราคาสวิปปยุตฺโต ปราคัมภุโ
 อพฺยาगतฺโต ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๕] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ฌเปชฺ^๑ อาเสวเน เอกํ
 ฌเปชฺ^๑ อวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ. โลกียทุกสทิสฺ.^๒ สหชาตวาโรปิ
 ฌเปชฺ ปณฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

ปราคาสวิปปยุตตปราคัมภุจทุกกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

ปราคาสโคจณกกุสลตติกํ^๓ นิฏฺฐิตํ.

๕๕. สารมมณทุก ๑. กุสลตติก

๑-๗. ปฏฺิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑] สารมมณํ กุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจ สารมมณํ กุสโล ฌมฺโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

(ยถา สปปจฺจยํ กุสลํ [๔] เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๒] สารมมณํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจ สารมมณํ อกุสโล
 ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

๑-๑ หมดอายุ 12/06/2566

๑-๑ สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ^๒ สฺยา. โลกียโลกุตฺตรทุกตฺติกสทิสฺ.

^๓ สฺยา. ปราคาสโคจณกทุกกุสลตติก. ^[๔] สฺยา. เอตถนฺตเร ฌมมํ ปฏฺิจจาติ อยํ ปาโจ ทิสฺสนฺติ.

(ยถา สปปจยํ อกุสลํ เอว กาทพฺพํ.)

[๓] สารมมณํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ สารมมณํ อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อนารมมณํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ อนารมมณํ อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สารมมณํ อพฺยากตญฺจ อนารมมณํ อพฺยากตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ สารมมณํ อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา นว, อารมมณํ ตีณิ, อธิปฺติยา ปญฺจ ๔เปยฺย อญฺญมณฺเณ ๑ ๔เปยฺย ปุเรชาเต เอกํ, อาเสวเน เอกํ ๔เปยฺย อวิคเต^๑ นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

นเหตุยา นว, นอารมมณํ ตีณิ, นอธิปฺติยา นว ๔เปยฺย นปุเรชาเต^๒ นปจฺจชาเต นอาเสวเน นว,^๓ นกมฺเม เทว, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เทว, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺยุตฺเต เทว, นอนฺตฺติยา ตีณิ,^๓ นโนวิตเต ตีณิ.^๔ (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุอารมมณอธิปติปจฺจยา

[๕] สารมมณํ อพฺยากโต ฐมโม สารมมณสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๖] สารมมโน อพฺยาโกโต ฐมโม สารมมณสฺส อพฺยาโกตสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. [๑] (๑)

อนารมมโน อพฺยาโกโต ฐมโม สารมมณสฺส อพฺยาโกตสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๗] สารมมโน อพฺยาโกโต ฐมโม สารมมณสฺส อพฺยาโกตสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ.
ตีณิ.

อนารมมโน อพฺยาโกโต ฐมโม สารมมณสฺส อพฺยาโกตสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมมณาธิปติ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมणे เทว, อธิปัตติยา จตฺตาริ,
อนนฺตเร เอกํ ๗เปฯ สหชาเต สตฺต, อญฺญมญฺเณ ๘, นิสฺสเย
สตฺต, อุนิสฺสเย เทว, ปุเรชาเต เอกํ, ปจฺจชาชาเต เอกํ, อาเสวเน
เอกํ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺปยุตฺเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

สารมมณทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๕๖. จิตตทัก ๑. กุสลตัก

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๙] จิตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนจิตโต กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

โนจิตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนจิตโต กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. โนจิตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตโต กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. โนจิตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตโต กุสโล จ
โนจิตโต กุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

จิตตํ กุสลญฺจ โนจิตตํ กุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนจิตโต กุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๐] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺเ ปญฺจ, (สพฺพตฺถ ปญฺจ)
อวิกเต ปญฺจ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปตฺติยา ปญฺจ, นปุเรชาเต ปญฺจ, นปจฺฉาชาเต ปญฺจ,
นอาเสวเน ปญฺจ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ปญฺจ, นวิปฺปยุตฺเต ปญฺจ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๑๑] โนจิตโต กุสโล ฐมโม โนจิตตสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. โนจิตโต กุสโล ฐมโม จิตตสฺส กุสลสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. โนจิตโต กุสโล ฐมโม จิตตสฺส
กุสลสฺส จ โนจิตตสฺส กุสลสฺส จ ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย.
(๓) (สงฺขิตตํ.)

[๑๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร^๑
 นว ๔เปย สหชาเต อญญมญเเย นิสฺสเย ปญจ, อุปนิสฺสเย
 อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร อินฺทฺริเย ปญจ, ฌาเน มคฺเค
 ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปญจ ๔เปย^๑ อวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

[๑๓] จิตฺตํ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺโต อกุสฺโส ฐมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

โนจิตฺตํ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺโต อกุสฺโส ฐมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. โนจิตฺตํ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ จิตฺโต อกุสฺโส
 ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. โนจิตฺตํ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ จิตฺโต
 อกุสฺโส จ โนจิตฺโต อกุสฺโส จ ฐมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

จิตฺตํ อกุสฺสณฺจ โนจิตฺตํ อกุสฺสณฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺโต
 อกุสฺโส ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔] เหตุยา ปญจ, อารมมณ ปญจ ๔เปย อวิกเต ปญจ.
 (สงฺขิตฺตํ. จิตฺตทักกุสฺลสทิสํ นเหตุยาปิ กตฺตพฺพํ. สหชาตวาโรปิ
 ๔เปย ปญฺหาวาโรปิ วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

[๑๕] จิตตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

โนจิตตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. โนจิตตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏฺิจจ จิตฺโต
อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. โนจิตตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ
ปฏฺิจจ จิตฺโต อพฺยาคโต จ โนจิตฺโต อพฺยาคโต จ ฐมมา
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

จิตตํ อพฺยาคตญฺจ โนจิตตํ อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏฺิจจ
โนจิตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๖] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ ปญฺจ ๔เปยฺ วิปาเก ปญฺจ
๔เปยฺ อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา ปญฺจ, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปฺติยา ปญฺจ ๔เปยฺ
นปุเรชาเต^๑ นปจฺจชาเต นอาเสวเน ปญฺจ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก
ปญฺจ, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทฺริเย เอกํ, นฌาเน ปญฺจ, นมคฺเค
ปญฺจ, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺยุตฺเต ปญฺจ ๔เปยฺ^๒ โนวิคเต ตีณิ.
(สงฺขิตตํ.)^๒

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๗] โนจิตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม โนจิตฺตสฺส อพฺยาคตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

(จิตฺตทกฺกุสฺสทิสํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๑๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
 นว ๔เปฯ สหชาเต ปณฺจ, ปุเรชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม
 ตีณิ, วิปาเก ปณฺจ, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา ปณฺจ, นตฺถิยา นว^๑
 ๔เปฯ อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

จิตฺตทกฺกุสลตฺติกั นิฏฺฐิตํ.

๕๗. เจตสิกทุก ๑. กุสลตฺติกั

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกฺกั เหตุปจฺจโย

[๑๙] เจตสิกั กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก กุสโล ฐมฺโม
 อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกั กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อเจตสิโก กุสโล
 ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกั กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก
 กุสโล จ อเจตสิโก กุสโล จ ฐมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อเจตสิกั กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก กุสโล ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑)

เจตสิกั กุสลญฺจ อเจตสิกั กุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก
 กุสโล ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ ปณฺจ, อธิปฺติยา ปณฺจ ๔เปฯ
 อวิคเต ปณฺจ.

นอติปติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ ๔เปย นกมฺเม ตีณิ,
 นวิปาเก ปญจ ๔เปย นวิปฺปยุตฺเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ)

(สหชาตวาราที วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๒๑] เจตสีโก กุสโล ฐมฺโม เจตสิกสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อติปติยา นว, (อาทิมฺหิ
 ตีณิ สหชาตาทิปติ, มชฺฌิเมสฺส ตีสุ มชฺฌิมานุโลมิกาเยว ปญฺหา,
 สหชาตาทิปติ) อนนฺตเร นว ๔เปย สหชาเต ปญจ ๔เปย อุปนิสฺสเย
 นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ปญจ, อินฺทฺริเย ปญจ,
 ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปญจ, อตฺถิยา ปญจ, นตฺถิยา
 นว ๔เปย อวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓] เจตสิกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ เจตสีโก อกุสโล ฐมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อเจตสีโก อกุสโล
 ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ เจตสีโก
 อกุสโล จ อเจตสีโก อกุสโล จ ฐมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อเจตสิกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ เจตสีโก อกุสโล ฐมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

เจตสิกํ อกุสลญฺจ อเจตสิกํ อกุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ เจตสีโก
 อกุสโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] เหตุยา ปญจ, อารมฺมเณ ปญจ ๔เปย อวิกเต ปญจ.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลนํ เอวํ นเหตุปจฺจยมฺปิ กาทพฺพ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๒๕] เจตสิกํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก อพฺยากโต
 ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ
 อเจตสิโก อพฺยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เจตสิกํ อพฺยากตํ
 ฐมํ ปฏิจฺจ เจตสิโก อพฺยากโต จ อเจตสิโก อพฺยากโต จ ฐมมา
 อูปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อเจตสิกํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ อเจตสิโก อพฺยากโต ฐมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เจตสิกํ อพฺยากตญฺจ อเจตสิกํ อพฺยากตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ
 เจตสิโก อพฺยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๖] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย^๑
 ปุเรชาเต อาเสวเน ปณฺจ, กมฺเม นว^๑ วิปาเก นว ๔เปย อวิคเต
 นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปฺติยา นว, (สพฺเพ
 กาทพฺพา) ๔เปย นกมฺเม จตฺตาริ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ,
 นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน จ, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ,
 นวิปฺปยุตฺเต จ ๔เปย โนวิคเต^๒ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๒๗] เจตสิโก อพฺยากโต ฐมโม เจตสิกสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อธิปัตติยา นว, (เอตถ ฌสุ สหชาตาทิปติ) อนนุตเร นว ฯเปฯ สหชาเต นว, อณฺณมณฺเ นว, นิสฺสเย นว, อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ^๑, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารเ นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปณฺจ, วิปฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา นว ฯเปฯ อวิกเต นว.^๒ (สงฺขิตฺตํ.)

เจตสิกทุกกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๕๘-๑. จิตฺตสมฺปยุตฺตํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๒๙] จิตฺตสมฺปยุตฺตํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺปยุตฺโต กุสโล ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ฯเปฯ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ฯเปฯ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๑] จิตฺตสมฺปยุตฺตํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺปยุตฺโต อกุสโล ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ฯเปฯ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ฯเปฯ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

^๑ สฺยา. อัยฺ สงฺขยาวาโร ทิสฺสติ. ฉ., เท. น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. อัยฺ สงฺขยาวาโร ทิสฺสติ. สฺยา. น ทิสฺสติ.

อพฺยากตปทํ เหตุปจฺจยา

[๓๓] จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ จิตตสมปยุตโต
 อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตํ
 ฐมํ ปฏฺิจจ จิตฺตวิปฺปยุตโต อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ จิตตสมปยุตโต อพฺยากโต จ
 จิตฺตวิปฺปยุตโต อพฺยากโต จ ฐมมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

จิตฺตวิปฺปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ จิตฺตวิปฺปยุตโต อพฺยากโต
 ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. จิตฺตวิปฺปยุตตํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ
 จิตตสมปยุตโต อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. จิตฺตวิปฺปยุตตํ
 อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ จิตตสมปยุตโต อพฺยากโต จ จิตฺตวิปฺปยุตโต
 อพฺยากโต จ ฐมมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตญจ จิตฺตวิปฺปยุตตํ อพฺยากตญจ ฐมํ
 ปฏฺิจจ จิตตสมปยุตโต อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตญจ จิตฺตวิปฺปยุตตํ อพฺยากตญจ ฐมํ
 ปฏฺิจจ จิตฺตวิปฺปยุตโต อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 จิตตสมปยุตตํ อพฺยากตญจ จิตฺตวิปฺปยุตตํ^๑ อพฺยากตญจ ฐมํ
 ปฏฺิจจ จิตตสมปยุตโต อพฺยากโต จ จิตฺตวิปฺปยุตโต อพฺยากโต จ
 ฐมมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓) (สงฺขิตตํ.)

[๓๔] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺติยา ปณฺจ อเปย
 อณฺณมณฺเณ ๑ อเปย ปุเรชาเต เอกํ, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม นว,
 วิปาเก นว อเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ ตีณิ, นอธิปัตติยา นว ๔เปย
 นปุเรชาเต นว ๔เปย นกมฺเม เทว, นวิปาเก ปญจ, นอาหาเร
 เอกํ, นินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เทว, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต
 ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต เทว ๔เปย โนวิกเต^๑ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

(สหชาตวาราที วิตถารेतพฺพ.)

เหตุอารมมณปัจจยา

[๓๕] จิตฺตสมฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฐมฺโม จิตฺตสมฺปยุตฺตสฺส
 อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

จิตฺตสมฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฐมฺโม จิตฺตสมฺปยุตฺตสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

จิตฺตวิปฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฐมฺโม จิตฺตสมฺปยุตฺตสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ เทว, อธิปัตติยา (อารมฺมณฺธาธิปัตติ.)^๒
 จตฺตาริ, อนนฺตเร เอกํ ๔เปย สหชาเต สตฺต, อญฺญมญฺเญ จ,
 นิสฺสเย สตฺต, อุปฺนิสฺสเย เทว, ปุเรชาเต เอกํ, ปจฺจชาเต เอกํ,
 อาเสวเน เอกํ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก ตีณิ, อาหาเร จตฺตาริ,
 อินฺทริเย จ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺปยุตฺเต
 เทว ๔เปย อวิกเต^๓ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)^๓

จิตฺตสมฺปยุตฺตทกฺกสฺสจฺจํ นินฺนิจิตฺตํ.

๑-๑, ๓-๓ ฐยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. ปโตถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

^๒ จ., เท. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสนฺติ.

๕๙. จิตตสํสฏฺฐทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๓๗] จิตตสํสฏฺฐํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐโจ กุสโล ฐโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๘] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ ปญฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๙] จิตตสํสฏฺฐํ อกุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐโจ อกุสโล
ฐโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ ปญฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๔๑] จิตตสํสฏฺฐํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐโจ อพฺยากโต
ฐโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสํสฏฺฐํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ โนจิตตสํสฏฺฐโจ อพฺยากโต
ฐโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

จิตตสํสฏฺฐํ อพฺยากตญฺจ โนจิตตสํสฏฺฐํ อพฺยากตญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ
จิตตสํสฏฺฐโจ อพฺยากโต ฐโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ ๔เปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา จิตตสมฺปยุตฺตทุกํ อพฺยากตสทิสํ. สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ
ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

๖๐. จิตตสมุฏฐานทุกัม ๑. กุสลตติกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๔๓] จิตตสมุฏฐานัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสมุฏฐานโน กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. จิตตสมุฏฐานัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ โนจิตตสมุฏฐานโน กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. จิตตสมุฏฐานัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสมุฏฐานโน กุสโล จ โนจิตตสมุฏฐานโน กุสโล จ ฐมมา อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

โนจิตตสมุฏฐานัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสมุฏฐานโน กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

จิตตสมุฏฐานัม กุสลญจ โนจิตตสมุฏฐานัม กุสลญจ ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสมุฏฐานโน กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๔๔] เหตุยา ปญจ, อารมมณเ ปญจ, (สพฺพตถ ปญจ) อวิกเต ปญจ. (สงขิตตัม.)

นอธิปติยา ปญจ, นปุเรชาเต ปญจ ๔เปฯ นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ปญจ ๔เปฯ นวิปยุตฺเต ปญจ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาราที วิตถาเรตพฺพ.)

[๔๕] จิตตสมุฏฐานโน กุสโล ฐมโม จิตตสมุฏฐานสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (สงขิตตัม.)

[๔๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต ปญจ ๔เปฯ อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ปญจ, อินฺทฺริเย ปญจ, ฌาเน

ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปณฺจ, อตฺถิยา ปณฺจ ๔เปฯ อวิคเต
ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)^๑

[๔๗] จิตตสมุฏฐานํ อกุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสมุฏฐานโน อกุสโล
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสมุฏฐานํ อกุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสมุฏฐานโน อกุสโล
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

จิตตสมุฏฐานํ อกุสลญฺจ โนจิตตสมุฏฐานํ อกุสลญฺจ ฐมํ
ปฏิจฺจ จิตตสมุฏฐานโน อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)
(สงฺขิตตํ.)

[๔๘] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมเณ ปณฺจ ๔เปฯ อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ.)

(กุสลตติกสทิสโส [๒] สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ ปณฺหาวาโรปิ
วิตถาเรตพฺพา.)

[๔๙] จิตตสมุฏฐานํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ จิตตสมุฏฐานโน
อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสมุฏฐานํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจฺจ โนจิตตสมุฏฐานโน
อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

จิตตสมุฏฐานํ อพฺยากตญฺจ โนจิตตสมุฏฐานํ อพฺยากตญฺจ ฐมํ
ปฏิจฺจ จิตตสมุฏฐานโน อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจัย นารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัย นารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

[๘] โนคนฺถํ อพฺยากตํ ฐมํ ปฏฺิจจ โนคนฺถอ อพฺยากโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (สงฺขิตตํ.)

[๙] เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

คณฺถทูกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๗. คณฺถนียทูกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏฺิจจาทิวารา ปจฺยจตฺตูกํ เหตุปัจจัย

[๑๐] คณฺถนียํ กุสลํ ฐมํ ปฏฺิจจ คณฺถนียอ กุสโล ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (๑)

อคณฺถนียํ กุสลํ ฐมํ ปฏฺิจจ อคณฺถนียอ กุสโล ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๑] เหตุยา เทว, นารมมณ เทว ๔เปย^๑ อวิคเต เทว.
(สงฺขิตตํ.^๑ โลกียโลกุตฺตรคณนสทิสํ.)

^{๑-๑} สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

๖๑. จิตตสทฏฏัก ๑. กุสลตติกั

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกั เหตุปจจโย

[๕๓] จิตตสทฏฏัก กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสทฏฏัก กุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. จิตตสทฏฏัก กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ โนจิตตสทฏฏัก
 กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. จิตตสทฏฏัก กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ
 จิตตสทฏฏัก กุสโล จ โนจิตตสทฏฏัก กุสโล จ ฐมมา อุปปชชนติ
 เหตุปจจยา. (๓)

โนจิตตสทฏฏัก กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสทฏฏัก กุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

จิตตสทฏฏัก กุสลญจ โนจิตตสทฏฏัก กุสลญจ ฐมมัม ปฏิจจ
 จิตตสทฏฏัก กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๕๔] เหตุยา ปญจ, อารมมณ ปญจ ๔เปย อวิคเต ปญจ.
 (สงขิตต.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญหาวโรปิ วิตุถาเรตพพา.)

[๕๕] จิตตสทฏฏัก อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสทฏฏัก อกุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีนี.

โนจิตตสทฏฏัก อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ จิตตสทฏฏัก อกุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

จิตตสทฏฏัก อกุสลญจ โนจิตตสทฏฏัก อกุสลญจ ฐมมัม ปฏิจจ
 จิตตสทฏฏัก อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๕๖] เหตุยา ปญจ, อารมมณ ปญจ ๔เปย อวิคเต ปญจ.
 (สงขิตต.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๕๗] จิตฺตสทฺทํ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏฺิจจ จิตฺตสทฺทํ อพฺยาคโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตฺตสทฺทํ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏฺิจจ โนจิตฺตสทฺทํ อพฺยาคโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๑

จิตฺตสทฺทํ^๒ อพฺยาคตญฺจ โนจิตฺตสทฺทํ อพฺยาคตญฺจ ฐมํ
ปฏฺิจจ จิตฺตสทฺทํ อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตตํ.)^๒

[๕๘] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ฯเปฯ อวิคเต นว.
(สงฺขิตตํ. ยถา เจตสิกทุกมูลา ตีณิ คมฺนา, เอวํ อิมปิ ตีณิ คมฺนา
กาทพฺพา. สหชาตวโรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

จิตฺตสทฺทํทุกกฺสสฺสตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๖๒. จิตตานุปริวตติทุกัม ๑. กุสลตุดิถัม

๑. ปฏิจจุจวโร ปจจุยจตุทุกัม เหตุปจจุโย

[๕๙] จิตตานุปริวตติ กุสลัม ฐมัม ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ^๑
 กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. ตีณิ.

โนจิตตานุปริวตติ กุสลัม ฐมัม ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ กุสโล
 ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. (๑)

จิตตานุปริวตติ กุสลญจ โนจิตตานุปริวตติ กุสลญจ ฐมัม
 ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๖๐] เหตุยา ปญจ, อารมมณเ ปญจ ๔เปย อวิคเต ปญจ.
 (สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญหาวาโรปิ วิตุถาเรตพพา.)

[๖๑] จิตตานุปริวตติ อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ
 อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. ตีณิ.

โนจิตตานุปริวตติ อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ อกุสโล
 ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. (๑)

จิตตานุปริวตติ อกุสลญจ โนจิตตานุปริวตติ อกุสลญจ ฐมัม
 ปฏิจจุ จิตตานุปริวตติ อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจุยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๖๒] เหตุยา ปญจ, อารมมณเ ปญจ ๔เปย อวิคเต ปญจ.
 (สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญหาวาโรปิ วิตุถาเรตพพา.)

^๑ ฉ., เท. จิตตานุปริวตติ. เอวมุปริปิ.

[๖๓] จิตฺตานุปริวตตี อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตฺตานุปริวตตี
อพฺยาคโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๖๔] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ นว ๔เปยฺ^๑ ปุเรชาเต อาเสวเน
ปณฺจ ๔เปยฺ^๑ อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ. [๒] เจตสิกทุกสทิสฺ. สหชาตวาโรปิ
๔เปยฺ ปณฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

จิตฺตานุปริวตตีทุกกฺกุสลตฺติกํ นิฏฺฐจิตํ.

๖๓. จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๖๕] จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน
กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ โนจิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน กุสโล จ
โนจิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน กุสโล จ ฐมมา อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

โนจิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน
กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลณฺจ โนจิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานํ กุสลณฺจ
ฐมมํ ปฏิจฺจ จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺานโน กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑) (สงฺขิตตํ.)

[๖๖] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ปณฺจ ๔เปฯ อวิกเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ. ยถา มหฺนฺตรทุเก เจตสิกทุกกุสลสทิสํ ตตฺตกา เอว ปณฺหา.

สหชาตวโรปิ ๔เปฯ ปณฺหาวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๖๗] จิตตสังขจสมุฏฐานํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ จิตตสังขจ-
สมุฏจาโน อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสังขจสมุฏฐานํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ จิตตสังขจสมุฏจาโน
อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

จิตตสังขจสมุฏฐานํ อกุสลญฺจ โนจิตตสังขจสมุฏฐานํ อกุสลญฺจ
ฌมฺมํ ปฏฺิจจ จิตตสังขจสมุฏจาโน อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑) (สงฺขิตตํ.)

[๖๘] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ปณฺจ^๑ ๔เปฯ อวิกเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ. เจตสิกทุกอกุสลสทิสํ.

สหชาตวโรปิ ๔เปฯ ปณฺหาวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๖๙] จิตตสังขจสมุฏฐานํ อพฺยาคตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ จิตตสังขจ-
สมุฏจาโน อพฺยาคโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสังขจสมุฏฐานํ อพฺยาคตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจจ โนจิตตสังขจ-
สมุฏจาโน อพฺยาคโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

จิตตสังขจสมุฏฐานํ อพฺยาคตญฺจ โนจิตตสังขจสมุฏฐานํ อพฺยาคตญฺจ
ฌมฺมํ ปฏฺิจจ จิตตสังขจสมุฏจาโน อพฺยาคโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๗๐] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๔เปย
ปุเรชาเต ปญจ, อาเสวเน ปญจ, กมฺเม นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ ตีณิ ๔เปย นกมฺเม จตฺตาริ,
นวิปาเก นว, นอาหารเ เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน จ, นมกฺเค
นว, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต จ, โนนตฺติยา ตีณิ, โนวิกเต
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๗๑] จิตฺตสํสฏฺฐสมฺมูจฺจानอ อพฺยากโต ฌมโม จิตฺตสํสฏฺฐ-
สมฺมูจฺจานสฺส อพฺยากตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว, (เอตฺถ
จฺสุ สหชาตาริปฺติ) อนนฺตเร นว, (สพฺพตฺถ นว,) ปุเรชาเต ตีณิ,
ปจฺจชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหารเ
นว, อินฺทริเย นว, ฌาเน ตีณิ, มกฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ปญจ,
วิปฺปยุตฺเต ปญจ, อตฺติยา นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนฺุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

จิตฺตสํสฏฺฐสมฺมูจฺจานทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๖๔. จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูทกํ ๑.กุสลตตักํ

๑. ปฏิจจวโร ปจฺจยจตุทกํ เหตุปจฺจโย

[๗๓] จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจ-
สมุฏฐานสหภู กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจ-
สมุฏฐานสหภู กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ กุสลญจ โนจิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ
กุสลญจ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภู กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๗๔] เหตุยา ปญจ, อารมฺมณฺเ ปญจ ๔เปยฺ อวิคเต ปญจ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๗๕] จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจ-
สมุฏฐานสหภู อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนจิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจ-
สมุฏฐานสหภู อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ อกุสลญจ โนจิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภูํ
อกุสลญจ ฐมมํ ปฏิจจ จิตตสํสัจจสมุฏฐานสหภู อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๗๖] เหตุยา ปญจ, อารมฺมณฺเ ปญจ ๔เปยฺ อวิคเต ปญจ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ ปญฺหาวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๗๗] จิตตสังขยสมุฏฐานสหภู อพยากตัม ฆมมัม ปฏิจจ จิตต-
สังขยสมุฏฐานสหภู อพยากโต ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

[๗๘] เหตุยา นว, อารมมณเ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)
จิตตสังขยสมุฏฐานทุกอพยากตสทิส. สหชาตวาโรปิ ๔เปย ปณฺหาวาโรปิ
วิตถาเรตพพา.)

จิตตสังขยสมุฏฐานสหภูทุกกุสลตติกัม นิฏฺจติ.

๖๕. จิตตสังขยสมุฏฐานานุปริวตติทุกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวาโร ปัจจยจตุกัม เหตุปัจจโย

[๗๙] จิตตสังขยสมุฏฐานานุปริวตติ กุสลัม ฆมมัม ปฏิจจ จิตต-
สังขยสมุฏฐานานุปริวตติ กุสโล ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

โนจิตตสังขยสมุฏฐานานุปริวตติ กุสลัม ฆมมัม ปฏิจจ จิตตสังขย-
สมุฏฐานานุปริวตติ กุสโล ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

จิตตสังขยสมุฏฐานานุปริวตติ กุสลญจ โนจิตตสังขยสมุฏฐานา-
นุปริวตติ กุสลญจ ฆมมัม ปฏิจจ จิตตสังขยสมุฏฐานานุปริวตติ กุสโล
ฆมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๘๐] เหตุยา ปณฺจ, อารมมณเ ปณฺจ ๔เปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย ปณฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพพา.)

[๘๑] จิตฺตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจานานูปริวตฺตึ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ จิตฺต-
สํสฏฺฐสมฺภูจฺจานานูปริวตฺตึ อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๘๒] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺ ปณฺจ ๔เปยฺ อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ ปณฺหาวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๘๓] จิตฺตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจานานูปริวตฺตึ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ
จิตฺตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจานานูปริวตฺตึ อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว ๔เปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.
จิตฺตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจานทุกอพฺยากตสทิสํ. สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ ปณฺหาวาโรปิ
วิตฺถาเรตพฺพา.)

จิตฺตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจานานูปริวตฺติตุกกุสลตฺติกั นิฏฺฐจิตฺ.

๖๖. อชฺฌตฺติกทกั ๑. กุสลตฺติกั

๑-๗. ปฏฺิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺตูกั เหตุปจฺจโย

[๘๔] อชฺฌตฺติกั กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ พาหิโร กุสโล ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พาหิรํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ พาหิโร กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. พาหิรํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ อชฺฌตฺติกโก กุสโล ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. พาหิรํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจจ อชฺฌตฺติกโก กุสโล
จ พาหิโร กุสโล จ ฐมฺมา อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อชฺชตฺตํ กุสลญฺจ พาหิโร กุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ พาหิโร
กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๘๕] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺเ ปญฺจ ๔เปยฺย อวิคเต ปญฺจ.
(สงฺขิตตํ. จิตฺตทกฺสทิสฺ. สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺย ปญฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๘๖] อชฺชตฺตํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ พาหิโร อกุสโล ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พาหิโร อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ พาหิโร อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. พาหิโร อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อชฺชตฺติโก อกุสโล ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. พาหิโร อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อชฺชตฺติโก
อกุสโล จ พาหิโร อกุสโล จ ฐมฺมา อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อชฺชตฺตํ อกุสลญฺจ พาหิโร อกุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ พาหิโร
อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๘๗] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺเ ปญฺจ ๔เปยฺย อวิคเต ปญฺจ.
(สงฺขิตตํ. จิตฺตทกฺสทิสฺ. สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺย ปญฺหาวาโรปิ
วิตุถาเรตพฺพา.)

[๘๘] อชฺชตฺตํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อชฺชตฺติโก อพฺยากโต
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

พาหิโร อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ พาหิโร อพฺยากโต ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อชฺชตฺตํ อพฺยากตญฺจ พาหิโร อพฺยากตญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อชฺชตฺติโก อพฺยากโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๘๙] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ ปญฺจ อธิปติยา ปญฺจ ๔เปยฺย
อนฺณมณฺเ ปญฺจ, นิสฺสเย นว, อุนิสฺสเย ปญฺจ, ปุเรชาเต ปญฺจ,

อาเสวเน ปญฺจ, กมฺเม^๑ ๔เปยฺ มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต ปญฺจ,
วิปฺปยุตฺเต นว ๔เปยฺ^๑ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว, นอธิปติยา นว ๔เปยฺ
นคมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหारे เอกํ, นอินฺทฺริเย เอกํ,
นฌาเน ปญฺจ, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต นว, นวิปฺปยุตฺเต ปญฺจ,
โนนตฺติยา นว, โนวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ^๒ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)^๒

[๕๐] พาหิโร อพฺยากโต ฐมฺโม พาหิรสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

พาหิโร อพฺยากโต ฐมฺโม พาหิรสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๕๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, (อชฺฌตฺติกโก
พาหิรสฺส คมนกाले สหชาตาทิปติ, มชฺเฌ ตีสุปิ สหชาตาทิปติ.)
อนนฺตเร นว, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเญ ปญฺจ, นิสฺสเย นว,
อุปนฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต นว, (อารมฺมณฺปุเรชาตมฺปิ วตฺถุปุเรชาตมฺปิ)
ปจฺจชาชาเต นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก นว, อาหारे
นว, (ติณฺณนฺนํ กพฺพีการो อาहारो) อินฺทฺริเย นว, (ติณฺณนฺนํ
รูปชีวิตฺตินฺทฺริยํ) ฌาเน^๓ มคฺเค ตีณิ,^๓ สมฺปยุตฺเต ปญฺจ, วิปฺปยุตฺเต
นว, อตฺติยา นว ๔เปยฺ อวิกเต^๔ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อชฺฌตฺติกทกกุสลตฺติกั นิฏฺฐิตํ.^๔

๖๗. อุปาทาทกั ๑. กุสลตติกั

๑-๗. ปฏิจจาทวารา ปจจยจตุกั เหตุปจจโย

[๕๒] โนอุปาทา กุสลั ฐมมึ ปฏิจจ โนอุปาทา กุสโล ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกั, อารมมณเ เอกั ๔เปย อวิคเต เอกั. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกั.)

[๕๓] โนอุปาทา อกุสลั ฐมมึ ปฏิจจ โนอุปาทา อกุสโล
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกั, อารมมณเ เอกั ๔เปย อวิคเต เอกั. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกั.)

[๕๔] อุปาทา อพฺยากตั ฐมมึ ปฏิจจ โนอุปาทา อพฺยากโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

โนอุปาทา อพฺยากตั ฐมมึ ปฏิจจ โนอุปาทา อพฺยากโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. โนอุปาทา อพฺยากตั ฐมมึ ปฏิจจ
อุปาทา อพฺยากโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. โนอุปาทา
อพฺยากตั ฐมมึ ปฏิจจ อุปาทา อพฺยากโต จ โนอุปาทา อพฺยากโต
จ ฐมมา อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

อุปาทา อพฺยากตณจ โนอุปาทา อพฺยากตณจ ฐมมึ ปฏิจจ
โนอุปาทา อพฺยากโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๙๕] เหตุยา ปญจ, อารมมณ ตีณิ ๔เปย อญญมญเญ
ปญจ ๔เปย ปุเรชาเต เอกิ, อาเสวเน เอกิ, กมฺเม ปญจ, วิปาเก^๑
ปญจ ๔เปย^๑ อวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปญจ, นอารมมณ ตีณิ, นอริปติยา ปญจ ๔เปย
นปุเรชาเต^๒ ปญจ ๔เปย^๒ นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นอาหาเร
ตีณิ, นอินฺทริเย ตีณิ, นฌาเน ตีณิ, นมคฺเค ปญจ, นสมฺปยุตฺเต
ตีณิ, นวิปฺยุตฺเต ตีณิ, โนนตฺถิยา ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ^๓ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)^๓

เหตุอารมมณาทีปจฺจยา

[๙๖] โนอุปาทา อพฺยากโต ฐมฺโม โนอุปาทา อพฺยากตสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อุปาทา อพฺยากโต ฐมฺโม โนอุปาทา อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โนอุปาทา อพฺยากโต ฐมฺโม โนอุปาทา อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โนอุปาทา อพฺยากโต ฐมฺโม โนอุปาทา อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส
อริปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (ปจฺเม เทวปี อริปติ. ทวีสุ
สหชาตาริปติ.)

อุปาทา อพฺยาโกโต ฌมโม โนอุปาทา อพฺยาโกตสฺส ฌมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

โนอุปาทา อพฺยาโกโต ฌมโม โนอุปาทา อพฺยาโกตสฺส ฌมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๙๗] อุปนิสฺสเย เทว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาเต ตีณิ,
อาเสวเน เอกํ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก ตีณิ, อาหาเร ๑, อินฺทฺริเย
สํตต, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต เอกํ, วิปฺปยุตฺเต
จตฺตาริ, อตฺถิยา นว อปฺเป อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อุปาทาทุกกฺกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๖๘. อุปาทินฺนํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๙๘] อนฺุปาทินฺนํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาทินฺโน กุสโล
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเป อวิคเต เอกํ. (สพฺพตฺถ
เอกํ. สงฺขิตฺตํ. สหชาตวาเรปิ อปฺเป ปญฺหาวาเรปิ เอกํ
สพฺพจฺจยทุกกฺกุสฺสสทิสฺส.)

[๙๙] อนฺุปาทินฺนํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาทินฺโน อกุสโล
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ อปฺเป อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ อปฺเป ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๐] อุปาทินนั อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจจ อุปาทินโน อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อนุอุปาทินนั อพฺยาคตัม ฐมมํ ปฏฺิจจ อนุอุปาทินโน อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อุปาทินนั อพฺยาคตณฺจ อนุอุปาทินนั อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺิจจ อนุอุปาทินโน อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา อุปาทินเน ขนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏฺิจจ จิตฺตสมฺมุจฺจํ รูป. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐๑] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณเ เทว, อธิปฺติยา เอกํ ๕เปยฺ ปุเรชาเต เทว, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม ปณฺจ, วิปาเก ปณฺจ ๕เปยฺ อวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปณฺจ, นอารมฺมณเ จตฺตาริ, นอธิปฺติยา ปณฺจ ๕เปยฺ นปุเรชาเต จตฺตาริ, นปจฺจชาเต^๑ นอาเสวเน ปณฺจ,^๑ นกมฺเม เอกํ, นวิปาเก เทว, นอาหาเร เทว, นอินฺทริเย เทว, นฌาเน เทว, นมคฺเค ปณฺจ, นสมฺปยุตฺเต จตฺตาริ, นวิปฺยุตฺเต เทว, โนนฺตฺติยา จตฺตาริ, โนวิกเต จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

สหชาตวาราที วิตฺถาเรตพฺพ.)

เหตุปุเรชาตปัจจุยา

[๑๐๒] อุปาทินโน อพฺยากโต ฐมโม อุปาทินฺนสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อนุปาทินโน อพฺยากโต ฐมโม อนุปาทินฺนสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑)

อนุปาทินโน อพฺยากโต ฐมโม อนุปาทินฺนสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส อธิปติปัจจุเยน ปจฺจโย อารมฺมณฺธาธิปติ สหชาตาธิปติ. เอกํ.

อุปาทินโน อพฺยากโต ฐมโม อุปาทินฺนสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส ปุเรชาตปัจจุเยน ปจฺจโย อารมฺมณฺสปุเรชาตํ วตฺถุปุเรชาตํ. (เทว ปณฺหา.)

อนุปาทินโน อพฺยากโต ฐมโม อนุปาทินฺนสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส ปุเรชาตปัจจุเยน ปจฺจโย. เทว. (อารมฺมณฺสปุเรชาตํเยว ฌณฺเฏ เทว, อารมฺมณฺสปุเรชาตมฺปิ วตฺถุปุเรชาตมฺปิ. จ.^๑)

[๑๐๓] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณฺเ จตฺตาริ, (อุปาทินฺนมฺลเก เทว อนุปาทินฺนมฺลเก เทว) อธิปติยา เอกํ, อนนฺตเร จตฺตาริ, สมฺนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต ปณฺจ, อณฺณมณฺเ เทว, นิสฺสเย ปณฺจ, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, ปุเรชาเต จ,^๒ ปจฺจชาเต จ, อาเสวเน เอกํ, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก จตฺตาริ, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย จตฺตาริ, ฌาเน จตฺตาริ, มคฺเค จตฺตาริ, สมฺปยุตฺเต เทว, วิปฺปยุตฺเต จ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา จตฺตาริ, วิคเต จตฺตาริ, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ จ., เท. ยอ ปาโร น ทิสฺสติ. สฺยา. ทิสฺสติ.

^๒ มุมตอ 12/06/2566

สฺยา. ยอ สงฺขยวาวโร น ทิสฺสติ. จ., เท. ทิสฺสติ.

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตตัม.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตตัม.)

อุปาทินฺนทุกกุสลตัตติกัม นิฏฺฐิตัม.

มหนฺตรทุกกุสลตัตติกัม นิฏฺฐิตัม.

๖๙. อุปาทานทุกัม ๑. กุสลตัตติกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุปจฺจโย

[๑] โนอุปาทานํ กุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ โนอุปาทาโน กุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเปยฺย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ อปฺเปยฺย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒] อุปาทานํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อุปาทาโน อกุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อุปาทานํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ โนอุปาทาโน อกุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อุปาทานํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อุปาทาโน อกุสฺโล จ โนอุปาทาโน อกุสฺโล จ ฐมฺมา อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

โนอุปาทานํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ โนอุปาทาโน อกุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุปาทานํ อกุสลญฺจ โนอุปาทานํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อุปาทาโน อกุสโล ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, (สพฺพตฺถ นว,) อวิคเต
นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] โนอุปาทานํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนอุปาทาโน อกุสโล
ฐมโม อุปปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕] นเหตุยา เอกํ, นอธิปตฺติยา นว, นปุเรชาเต นว ๔เปย
นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว, นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๖] อุปาทาโน อกุสโล ฐมโม อุปาทานสฺส อกุสสสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๗] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว, อธิปตฺติยา นว, (โนอุปาทาน-
มฺมุลเก ตีณิ. สหชาตาทิปตฺติ.) อนนฺตเร นว ๔เปย นิสฺสเย นว,
อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, (โนอุปาทานมฺมุลเก)
อาหาเร ตีณิ, อินฺทริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต
นว, อตฺถิยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] โนอุปาทานํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ โนอุปาทาโน
อพฺยาคโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๙] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปย ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

อุปาทานทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๐. อุปาทานียทุกัม ๑. กุสลตฺติกัม

๑. ปฏิจฺจวาทโร ปจฺจยจตุทุกัม เหตุปจฺจโย

[๑๐] อุปาทานียัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อุปาทานียโย กุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนุปาทานียัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อนุปาทานียโย กุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๑๑] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว.
 (สงฺขิตตัม. โลเกยฺยโลเกตฺตรทุกุกุสลสทิสฺ. สหชาตวาทโรปิ ฅเปย ปญฺหาวาทโรปิ
 วิตถาเรตพฺพา.)

[๑๒] อุปาทานียัม อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อุปาทานียโย อกุสโล
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม, อารมฺมณ เอกัม ฅเปย อวิคเต เอกัม. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาทโรปิ ฅเปย ปญฺหาวาทโรปิ สพฺพตฺถ เอกัม.)

[๑๓] อุปาทานียัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อุปาทานียโย อพฺยาคโต
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนุปาทานียัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อนุปาทานียโย อพฺยาคโต
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา อนุปาทานียัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ
 อุปาทานียโย อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อนุปาทานียัม
 อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อุปาทานียโย อพฺยาคโต จ อนุปาทานียโย
 อพฺยาคโต จ ฐมมา อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อุปาทานียํ อพฺยาคตญฺจ อนุปาทานียํ อพฺยาคตญฺจ ฐมฺมํ
ปฏฺยจฺจ อุปาทานียํ อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺเ เทว ฯเปฯ^๑ อาเสวเน เอกํ
ฯเปฯ^๑ อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ. โลเกียทุกอพฺยาคตสทิสฺ.^๒ สหชาตวาโรปิ
ฯเปฯ ปณฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

อุปาทานียทุกกุสฺสตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๑. อุปาทานสมฺปยุตฺตทุกํ ๑. กุสฺสตติกํ

๑-๗. ปฏฺยจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๕] อุปาทานวิปฺยุตฺตํ กุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏฺยจฺจ อุปาทานวิปฺยุตฺโต
กุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ฯเปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตถฺ เอกํ.)

[๑๖] อุปาทานสมฺปยุตฺตํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏฺยจฺจ อุปาทานสมฺปยุตฺโต
อกุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุปาทานวิปฺยุตฺตํ อกุสฺลํ ฐมฺมํ ปฏฺยจฺจ อุปาทานวิปฺยุตฺโต
อกุสฺโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เทว.

อุปาทานสมปยุตตัม อกุสลญฺจ อุปาทานวิปฺปยุตตัม อกุสลญฺจ
 ฐมมํ ปฏิจฺจ อุปาทานสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (สงฺขิตตํ.)

[๑๗] เหตุยา จ, อารมฺมเณ จ, (สพฺพตฺถ จ) อวิคเต จ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอธิปฺตียา จ ๕เปฯ นกมฺเม จตฺตารี, นวิปาเก
 จ, นวิปฺปยุตเต^๑ จ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๑๘] อุปาทานสมปยุตฺโต อกุสโล ฐมโม อุปาทานสมปยุตฺตสฺส
 อกุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อุปาทานวิปฺปยุตฺโต^๒ อกุสโล ฐมโม อุปาทานวิปฺปยุตฺตสฺส อกุสลสฺส
 ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อุปาทานสมปยุตฺโต อกุสโล จ อุปาทานวิปฺปยุตฺโต อกุสโล จ
 ฐมมา อุปาทานสมปยุตฺตสฺส อกุสลสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย.
 (สงฺขิตตํ.)^๒

[๑๙] เหตุยา จ, อารมฺมเณ นว, อธิปฺตียา นว, (อุปาทาน-
 สมปยุตฺตมฺูลเก ตีณิ, สหชาตาทิปฺติ, อุปาทานวิปฺปยุตเต เอกํ.)
 อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต จ, อญฺญมญฺเณ จ, นิสฺสเย
 จ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม จตฺตารี, อาหาเร จตฺตารี,
 อินฺทฺริเย จตฺตารี, ฌาเน จตฺตารี, มคฺเค จตฺตารี, สมปยุตเต จ,
 อตฺถิยา จ, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต จ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๐] อุปาทานวิปยุตต์ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุปาทาน-
วิปยุตฺโต อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อปฺเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อปฺเปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

อุปาทานสมฺปยุตฺตทุกฺกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๒. อุปาทานอุปาทานียทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจจวโร ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๒๑] อุปาทานียญฺเจว โน จ อุปาทานํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อุปาทานียํ เจว โน จ อุปาทานํ กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อปฺเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อปฺเปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๒] อุปาทานญฺเจว อุปาทานียญฺจ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อุปาทานํ เจว อุปาทานียํ จ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
ตีณิ.

อุปาทานียญฺเจว โน จ อุปาทานํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อุปาทานียํ เจว โน จ อุปาทานํ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

หมตอายุ 12/06/2566
อุปาทานญฺเจว อุปาทานียญฺจ อกุสลญฺจ อุปาทานียญฺเจว โน
จ อุปาทานํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุปาทานํ เจว อุปาทานียํ จ

อกุสลโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๓] เหตุยา นว, อารมมณเ นว ฅเปย อวิคเต นว.
(สงฺขิตตํ.) (อิมํ คมนํ อุปาทานทุกอกุสสทิสํ. สหชาตวาโรปิ ฅเปย
ปญฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

[๒๔] อุปาทานียญฺเจว โน จ อุปาทานํ อพฺยากตํ ฌมมํ
ปฏฺิจจ อุปาทานียเ จว โน จ อุปาทานเ อพฺยากโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๒๕] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ฅเปย อวิคเต เอกํ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

อุปาทานอุปาทานียทุกกุสสตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๗๓. อุปาทานอุปาทานสมปยุตตทุกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏฺิจจวาโร ปจฺจยจตฺทุกัม เหตุปัจจโย

[๒๖] อุปาทานญฺเจว อุปาทานสมปยุตตญฺจ อกุสล์ ฌมมํ ปฏฺิจจ
อุปาทานเ จว อุปาทานสมปยุตโต จ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อุปาทานสมปยุตตญฺเจว โน จ อุปาทานํ อกุสล์ ฌมมํ ปฏฺิจจ
อุปาทานสมปยุตโต จว โน จ อุปาทานเ อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อุปาทานญเจว อุปาทานสมปยุตตญจ อกุสลญจ อุปาทาน-
สมปยุตตญเจว โน จ อุปาทาน อกุสลญจ ฌมม ปฏิจจ อุปาทาน-
เจว อุปาทานสมปยุตโต จ อกุสโล ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา.
ตีณิ (สงฺขิตตํ.)

[๒๗] เหตุยา นว, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ฯเปฯ อวิคเต
นว. (สงฺขิตตํ.) (อิมํ คมนํ อุปาทานทุกอกุสลลหิสํ. อิธ^๑ ปน เหตุปัจจุยา
อิทํ นานํ.^๑ สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ นว.,)

อุปาทานอุปาทานสมปยุตตทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๔. อุปาทานวิปยุตตอุปาทานียทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาโร ปจฺจยจตุกกํ เหตุปัจจุโย

[๒๘] อุปาทานวิปยุตตํ อุปาทานียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อุปาทาน-
วิปยุตโต อุปาทานียอ กุสโล ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อุปาทานวิปยุตตํ อนฺุปาทานียํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อุปาทาน-
วิปยุตโต อนฺุปาทานียอ กุสโล ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)
(สงฺขิตตํ.)

[๒๙] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ฯเปฯ อวิคเต เทว.
(สงฺขิตตํ.) (โลกียทุกกุสลลหิสํ. สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวาโรปิ

วิตถาเรตพพา.)

[๓๐] อุปาทานวิปยุตตัม อุปาทานียัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ
 อุปาทานวิปยุตฺโต อุปาทานียโย อกุสโล ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (สพฺพตฺถ เอกิ.)

อุปาทานวิปยุตตัม อุปาทานียัม อพฺยาคตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ อุปาทาน-
 วิปยุตฺโต อุปาทานียโย อพฺยาคโต ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (๑)

อุปาทานวิปยุตตัม อนุอุปาทานียัม อพฺยาคตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ
 อุปาทานวิปยุตฺโต อนุอุปาทานียโย อพฺยาคโต ฌมโม อปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุปาทานวิปยุตตัม อุปาทานียัม อพฺยาคตญฺจ อุปาทานวิปยุตตัม
 อนุอุปาทานียัม อพฺยาคตญฺจ ฌมมัม ปฏิจฺจุ อุปาทานวิปยุตฺโต อุปาทานียโย
 อพฺยาคโต ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๓๑] เหตุยา ปณฺจ อารมฺมณ เทว ฌเปย อวิคเต ปณฺจ.
 (สงฺขิตตัม. โลเกียทุกอพฺยาคตสทิสฺ. สหชาตวาโรปิ ฌเปย ปณฺหาวาโรปิ
 สพฺพตฺถ วิตถาเรตพพา.)

อุปาทานวิปยุตตอุปาทานียทุกุสลตติกั นิฏฺฐิตัม.

อุปาทานโคจณฺนกุสลตติกั^๑ นิฏฺฐิตัม.

^๑ สฺยา. อุปาทานโคจณฺนทุกุสลตติกั.

๗๕. กิเลสทัก ๑. กุสลตัก

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๑] โนกิเลสํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ โนกิเลสํ กุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ ฌเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒] กิเลสํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กิเลสํ อกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

โนกิเลสํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ โนกิเลสํ อกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กิเลสํ อกุสลญฺจ โนกิเลสํ อกุสลญฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ กิเลสํ
อกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓] เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว, (สพฺพตฺถ นว.) อวิคเต
นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] กิเลสํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กิเลสํ อกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา วิจิกิฉณํ ปฏิจฺจ วิจิกิฉณาสหคโต โมโห
อุทฺตจฺจํ ปฏิจฺจ อุทฺตจฺจสหคโต โมโห. (๑.)

โนกิเลสํ อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กิเลสํ อกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ
นเหตุปจฺจยา: วิจิกิฉณาสหคเต^๑ ขนฺธํ ปฏิจฺจ วิจิกิฉณาสหคโต อุทฺตจฺจ-
สหคโต โมโห. อุทฺตจฺจสหคเต ขนฺธํ ปฏิจฺจ อุทฺตจฺจสหคโต โมโห.^๑ (๑)

^{๑-๑} ๑-๑ ๑๒/๑๒๕๐
๑. เท. วิจิกิฉณาสหคเต อุทฺตจฺจสหคเต ขนฺธํ ปฏิจฺจ วิจิกิฉณาสหคโต อุทฺตจฺจสหคโต
โมโห.

กิเลส อกุศลญจ โนกิเลส อกุศลญจ ฌมม ปฏิจจ กิเลส
 อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจัยา: วิจิกิจฉาสหคเต ขนฺธเ จ
 วิจิกิจฉญจ ปฏิจจ วิจิกิจฉาสหคโต โมโห. อุทฺธจฺจสหคเต ขนฺธเ จ
 อุทฺธจฺจญจ ปฏิจจ อุทฺธจฺจสหคโต โมโห. (๑) (สงฺขิตต.)

[๕] นเหตุยา ตีณิ, นอธิปติยา นว, นปุเรชาเต นว,
 นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก นว,
 นวิปฺปยุตฺเต นว. (สงฺขิตต.)

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๖] กิเลส อกุสโล ฌมโม กิเลสฺส อกุศลฺส ฌมมฺส เหตุปัจจัยเณ
 ปัจจโย. (สงฺขิตต.)

[๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, (มชฺเณ
 ตีณิ สหชาตาทิปติ) อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว ๔เปยฺ อุปนิสฺสเย
 นว, อาเสวเน นว, กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ, อินฺทฺริเย ตีณิ,
 ฌาเน ตีณิ, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต นว ๔เปยฺ^๑ อวิคเต นว.
 (สงฺขิตต.)^๑

โนกิเลส อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจจ โนกิเลส อพฺยาคโต ฌมโม
 อุปปชชติ เหตุปัจจัยา. (สงฺขิตต.)

[๘] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

กิเลสทุกกุศลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๖. สงฺกิลลสิกทกํ ๑. กุสลตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุทกํ เหตุปจฺจโย

[๙] สงฺกิลลสิกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลลโก กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลลสิกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลลโก กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.) (โลกียทุกกุสลสทิสํ. สหชาตวโรปิ ฅเปย ปญฺหาวโรปิ
วิตุถาเรตพฺพา.)

[๑๑] สงฺกิลลสิกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลลโก อกุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ฅเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวโรปิ ฅเปย ปญฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๒] สงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลลโก อพฺยาคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลลโก อพฺยาคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตญฺจ อสงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
สงฺกิลลโก อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ เทว ๕เปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ. โลเกียทุกอพฺยาगतสทิสํ. สหชาตวาเรปี ๕เปย ปณฺหาวาเรปี
สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพ.)

สงฺกิลิฏฺจทุกํกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๗. สงฺกิลิฏฺจทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺทุกํ

[๑๔] อสงฺกิลิฏฺจํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺโจ กุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๕] สงฺกิลิฏฺจํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลิฏฺโจ อกุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๖] อสงฺกิลิฏฺจํ อพฺยาगतํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺโจ อพฺยาगतโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

สงฺกิลิฏฺจทุกํกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๗๘. กิเลสสมุပ္ปัตตทุกกั ๑. กุสลตตติกั

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกั

[๑๗] กิเลสวิปฺปยุตตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ กิเลสวิปฺปยุตโต
กุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๘] กิเลสสมุပ္ปัตตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ กิเลสสมุပ္ปัตโต
อกุสโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๙] กิเลสวิปฺปยุตตํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจจ กิเลสวิปฺปยุตโต
อพฺยาคโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

กิเลสสมุပ္ปัตตทุกกุสลตตติกั นิฏฺฐิตํ.

๗๙. สงฺกิลีสสงฺกิลีสิกทฺทํ ๑. กุสลตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวาริ ปจฺจยจตฺตํ

[๒๐] สงฺกิลีสิกญฺเจว โน จ กิลีสํ กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
สงฺกิลีสิกโก เจว โน จ กิลีสํ กุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ ฅเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวารีเป ฅเปยฺ ปญฺหาวารีเป สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๑] กิลีสญฺเจว สงฺกิลีสิกญฺจ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กิลีสํ
เจว สงฺกิลีสิกโก จ อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สงฺกิลีสิกญฺเจว โน จ กิลีสํ อกุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลีสิกโก
เจว โน จ กิลีสํ อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กิลีสญฺเจว สงฺกิลีสิกํ อกุสลญฺจ สงฺกิลีสิกญฺเจว โน จ กิลีสํ
อกุสลญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กิลีสํ เจว สงฺกิลีสิกโก จ อกุสโล ฌมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๒] เหตุยา นว, อารมฺมณฺ นว ฅเปยฺ อวิคเต นว,
(สงฺขิตตํ. กิลีสทฺทกอกุสสทิสํ. สหชาตวารีเป ฅเปยฺ ปญฺหาวารีเป
สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๒๓] สงฺกิลีสิกญฺเจว โน จ กิลีสํ อพฺยาคตํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
สงฺกิลีสิกโก เจว โน จ กิลีสํ อพฺยาคโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณ เอกัง ๔เปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาระปี^๑ ๔เปย ปณฺหาวาเรปี^๑ สพฺพตฺถ เอกัง.)

สงฺกิลฺลสงฺกิลฺลิกทุกฺกุสฺสตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๐. กิลฺลสงฺกิลฺลิกทุกฺกุ ๑. กุสฺลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตํ

[๒๔] กิลฺลสงฺกิลฺลิกทุกฺกุ กุสฺลํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ กิลฺล
 ฅว สงฺกิลฺลิก ฅ กุสฺลํ ฅมฺมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สงฺกิลฺลิกทุกฺกุ ฅ กิลฺลํ กุสฺลํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลฺลิก
 ฅว ฅ กิลฺลํ กุสฺลํ ฅมฺมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กิลฺลสงฺกิลฺลิกทุกฺกุ กุสฺลํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ กิลฺล
 ฅว สงฺกิลฺลิก ฅ กุสฺลํ ฅมฺมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

[๒๕] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิกเต นว.
 (สงขิตต. กิลฺลทุกฺกุสฺสทิสํ. สหชาตวาระปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี
 สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตฺตพฺพ.)

กิลฺลสงฺกิลฺลิกทุกฺกุสฺสตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๑. กิเลสกิเลสสมปยุตตทุกํ ๑. กุสลตตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร ปจฺจยจตุกฺกํ

[๒๖] กิเลสญฺเจว กิเลสสมปยุตตญฺจ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กิเลสโ
 เจว กิเลสสมปยุตโต จ อกุสฺสโล ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กิเลสสมปยุตตญฺเจว โน จ กิเลสํ อกุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
 กิเลสสมปยุตโต เจว โน จ กิเลสอ กุสฺสโล ฐมฺโม อุปปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กิเลสญฺเจว กิเลสสมปยุตตํ^๑ อกุสฺสญฺจ กิเลสสมปยุตตญฺเจว โน
 จ กิเลสํ อกุสฺสญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กิเลสโ เจว กิเลสสมปยุตโต จ
 อกุสฺสโล ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๗] เหตุยา นว, อารมฺมณ นว ๗เปย อวิตเต นว.
 (สงฺขิตตํ. กิเลสทุกอกุสฺสสทิสํ. สหชาตวาทโร ๗เปย ปญฺหาวาทโร
 สพฺพตฺถ วิตถารตพฺพ.)

กิเลสกิเลสสมปยุตตทุกกุสลตตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๒. กิเลสวิปยุตตสงฺกิเลสีกทุกํ ๑. กุสลตตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร ปจฺจยจตุกฺกํ

[๒๘] กิเลสวิปยุตตํ สงฺกิเลสีกํ กุสฺสํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กิเลสวิปยุตโต
 สงฺกิเลสีกอ กุสฺสโล ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

^๑ สฺยา. กิเลสสมปยุตตญฺจ

กิลเลสวิปปยุตตํ อสงฺกิลลสิกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กิลเลสวิปปยุตฺโต
อสงฺกิลลสิโก กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ๕เปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ. โลกียทุกกุสลสทิสํ. สหชาตวาเรปี ๕เปย ปณฺหาวาเรปี
วิตถาเรตพฺพ.)

[๓๐] กิลเลสวิปปยุตตํ สงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กิลเลส-
วิปปยุตฺโต สงฺกิลลสิโก อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กิลเลสวิปปยุตตํ อสงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กิลเลส-
วิปปยุตฺโต อสงฺกิลลสิโก อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
ตีณิ.

กิลเลสวิปปยุตตํ สงฺกิลลสิกํ อพฺยาคตญฺจ กิลเลสวิปปยุตตํ อสงฺกิลลสิกํ
อพฺยาคตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ กิลเลสวิปปยุตฺโต สงฺกิลลสิโก อพฺยาคโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ๕เปย^๑ อาเสวเน เอกํ
๕เปย^๑ อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ. โลกียทุกอพฺยาคตสทิสํ. สหชาตวาเรปี
๕เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตถาเรตพฺพ.)

กิลเลสวิปปยุตตสงฺกิลลสิกทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

กิลเลสโคจฺจนทุกกุสลตฺติกํ^๒ นิฏฺฐิตํ.

^{๑-๑} สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. ทิสฺสนฺติ.
หมตอายุ ๒๕/๒๕

^๒ สฺยา. กิลเลสโคจฺจนทุกกุสลสทิสํ.

๘๓. ทสฺสเนนปหาตพฺพํ ๑. กุสลตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๑] นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ, อธิปฺติยา เอกํ ๔เปฺย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.^๑

เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปฺติยา เทว ๔เปฺย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. วิจิกิจฺจาสหคเต ขนฺธเ ปฏิจฺจ วิจิกิจฺจาสหคโต โมหิ. (๑)

นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] นเหตุยา เทว, นอธิปัตติยา เทว, นปุเรชาเต เทว ฯเปฯ
นภมฺเม เทว, นวิปาเก เทว, นวิปฺปยุตฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฯเปฯ ปญฺหาวาเรปี^๑ สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๕] ทสฺสเนน ปหาตพฺโพ อกุสฺโล ฌมฺโม ทสฺสเนน ปหาตพฺพสฺส
อกุสฺลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

นทสฺสเนน ปหาตพฺโพ อกุสฺโล ฌมฺโม นทสฺสเนน ปหาตพฺพสฺส
อกุสฺลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ ตีณิ, (ทสฺสเน เอกํ นทสฺสเน
เทว) อธิปัตติยา ตีณิ. (ทสฺสนฺมุลกํ^๒ เอกํ,^๒ นทสฺสเน เทว,
อารมฺมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ, เอการมฺมณาธิปติ.) อนนฺตเร เทว,
(ทสฺสนฺมุลกํ เอกํ, นทสฺสเน เอกํ.) สมฺนนฺตเร เทว, สหชาเต เทว
ฯเปฯ อุปนิสฺสเย ตีณิ, อาเสวเน เทว, ภมฺเม เทว, อาหาเร เทว
ฯเปฯ สมฺปยุตฺเต เทว, อตฺถิยา เทว, นตฺถิยา เทว ฯเปฯ อวิคเต^๓
เทว. (สงฺขิตฺตํ.)^๓

[๗] นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อพฺยากตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ นทสฺสเนน
ปหาตพฺโพ อพฺยากโต ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ฯเปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฯเปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

ทสฺสเนนปหาตพฺพทุกฺกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

^๑ ฌ., เท. สมฺปยุตฺตวาเรปี.

^{๒-๒}

ฌ., เท. ทสฺสเนน ปหาตพฺพมฺูลกํ.

^{๓-๓}

สุยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฌ., เท. ทิสฺสนฺติ.

๘๔. ภาวนายปหาดพพทุก์ ๑. กุสลตติกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกั

[๘] นภาวนาย ปหาดพพ กุสลั ฅมมึ ปฏิจจ นภาวนาย ปหาดพโพ กุสโล ฅมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ฅเปย อวิคเต เอกั. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปย ปณหาวาเรปี สพพตถ เอกั.)

[๙] ภาวนาย ปหาดพพ อกุสลั ฅมมึ ปฏิจจ ภาวนาย ปหาดพโพ อกุสโล ฅมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว. (สงขิตต.)
ทสสเนน ปหาดพพทุกอกุสลสทิสั. สหชาตวาเรปี ฅเปย ปณหาวาเรปี
สพพตถ วิตถาเรตพพ.)

[๑๐] นภาวนาย ปหาดพพ อพยากตั ฅมมึ ปฏิจจ นภาวนาย ปหาดพโพ อพยากโต ฅมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ฅเปย อวิคเต เอกั. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปย ปณหาวาเรปี สพพตถ เอกั.)

ภาวนายปหาดพพทุกกุสลตติกั นิฏจิตั.

๘๕. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ๑. กุสลตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๑๑] นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ กุสลํ ฌมฺม ปฏิจฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก กุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ๔เปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๒] ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฌมฺม ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฌมฺม ปฏิจฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฌมฺม ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๒)

ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลญฺจ นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลญฺจ ฌมฺม ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฌมฺม ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฌมฺโม อปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. ตีณิ. (นทสฺสเน เทว, ฌมฺมเน เอกํ.) (สงฺขิตตํ.)

[๑๓] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณ ฌ, อธิปฺติยา ฌ.^๑ (สพฺพตฺถ ฌ) อวิคเต ฌ. (สงฺขิตตํ.)

[๑๔] ทสฺสเนน ปฬาทพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นทสฺสเนน
ปฬาทพฺพเหตุโก อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา.

นทสฺสเนน ปฬาทพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นทสฺสเนน
ปฬาทพฺพเหตุโก อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๕] นเหตุยา เทว, นอธิปติยา จ อเปย นกมฺเม จตฺตาริ,
นวิปาเก จ, นวิปฺปยุตฺเต จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๑๖] ทสฺสเนน ปฬาทพฺพเหตุโก อกุสโล ฐมโม ทสฺสเนน
ปฬาทพฺพเหตุกสฺส อกุสสสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา ตีณิ, (ทสฺสเน
เอกํ, นทสฺสเน เทว.) อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต จ
อเปย อฺปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม จตฺตาริ, อาหาเร
จตฺตาริ, อินฺทฺริเย จตฺตาริ อเปย สมฺปยุตฺเต จ, อตฺถิยา^๑ จ,^๑
นตฺถิยา นว อเปย อวิคเต^๒ จ. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

[๑๘] นทสฺสเนน ปฬาทพฺพเหตุกํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
นทสฺสเนน ปฬาทพฺพเหตุโก อพฺยากโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ อารมฺมเณ เอกํ อเปย อวิคเต เอกํ (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

ทสฺสเนนปฬาทพฺพเหตุกํกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๖. ภาวนายปหาดพพเหตุกทุก ๑. กุสลตติก

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตูกทุก

[๑๙] นภาวนาย ปหาดพพเหตุก กุสลํ ฐมํ ปฏิจจ นภาวนาย ปหาดพพเหตุโก กุสโล ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณฺเ เอกํ ๗เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี ๗เปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๐] ภาวนาย ปหาดพพเหตุก อกุสลํ ฐมํ ปฏิจจ ภาวนาย ปหาดพพเหตุโก อกุสโล ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

นภาวนาย ปหาดพพเหตุก อกุสลํ ฐมํ ปฏิจจ นภาวนาย ปหาดพพเหตุโก อกุสโล ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.^๑ (สงฺขิตตํ.)

[๒๑] เหตุยา จตฺตาริ, อารมมณฺเ จ, อธิปตียา^๒ เทว ๗เปยฺ^๒ อวิคเต จ. (สงฺขิตตํ. ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกทุกอกุสสสทิสฺ. สหชาตวาระปี ๗เปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๒๒] นภาวนาย ปหาดพพเหตุก อพฺยากตํ ฐมํ ปฏิจจ นภาวนาย ปหาดพพเหตุโก อพฺยากโต ฐโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณฺเ เอกํ ๗เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี ๗เปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

ภาวนายปหาดพพเหตุกทุกกุสลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๗. สวิตกทุกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺทุกํ

[๒๓] สวิตกํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ สวิตกโก กุสโล ฐมโ
 อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สวิตกํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ อวิตกโก กุสโล
 ฐมโ อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สวิตกํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ สวิตกโก
 กุสโล จ อวิตกโก กุสโล จ ฐมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อวิตกํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ อวิตกโก กุสโล ฐมโ อฺปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. อวิตกํ กุสลํ ฐมํ ปฏิจฺจ สวิตกโก กุสโล ฐมโ
 อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๒)

สวิตกํ กุสลญฺจ อวิตกํ กุสลญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ สวิตกโก
 กุสโล ฐมโ อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] เหตุยา ฉ, อารมฺมณฺ ฉ, (สพฺพตฺถ ฉ) อวิกเต ฉ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปตฺติยา ฉ, นปุเรชาเต ฉ ๔เปยฺ นกมฺเม จตฺตารี ๔เปยฺ
 นวิปฺปยุตฺเต ฉ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

ปญฺหาวโร เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๒๕] สวิตกโก กุสโล ฐมโ สวิตกสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. สวิตกโก กุสโล ฐมโ อวิตกสฺส กุสลสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. สวิตกโก กุสโล ฐมโ สวิตกสฺส
 กุสลสฺส จ อวิตกสฺส กุสลสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย.
 (๓)

อวิตกโก กุสโล ฐมโม อวิตกกุสส กุสลกุสส ฐมมกุสส เหตุปัจจุเณน
ปัจจุโย. (๑)

สวิตกโก กุสโล ฐมโม สวิตกกุสส กุสลกุสส ฐมมกุสส อารมมณ-
ปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

อวิตกโก กุสโล ฐมโม อวิตกกุสส กุสลกุสส ฐมมกุสส อารมมณ-
ปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

สวิตกโก กุสโล จ อวิตกโก กุสโล จ ฐมมา สวิตกกุสส
กุสลกุสส ฐมมกุสส อารมมณปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๖] เหตุยา จตฺตาริ, อารมมณ นว, อธิปติยา นว. (เหตุจา
ตีสฺส สหชาตาทิปติ, อวิตกเก เอกํ, สหชาตาทิปติ.) อนนฺตเร นว,
สมนฺตเร นว, สหชาเต จ ๗เป๗ อุปนีสฺสเย นว, อาเสวเน นว,
กมฺเม จตฺตาริ, อาหาเร จตฺตาริ, อินฺทริเย จตฺตาริ, ฌาเน จ,
มกุเณ จ, สมฺปยุตฺเต^๑ จ,^๑ อตฺถิยา จ, นตฺถิยา นว, วิคเต นว,
อวิกเต จ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ จตฺตาริ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ^๒ เอว วิตฺถาเรตพฺพ.)

๑-๑ สฺยา. อิํ ปาจทวํ น ทิสฺสติ. จ., เท. ทิสฺสติ.

๒ สฺยา. ปญฺหาวารสฺส.

อกุสลปทํ

[๒๗] สวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก อกุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อวิตกุกโก
 อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
 สวิตกุกโก อกุสโล จ อวิตกุกโก อกุสโล จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ
 เหตุปจฺจยา. (๓)

อวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก อกุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สวิตกุกํ อกุสลญฺจ อวิตกุกํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก
 อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณฺเ ปณฺจ. (สพฺพตฺถ ปณฺจ)
 ๔เปยฺ อวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] สวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก อกุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

อวิตกุกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก อกุสโล ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

สวิตกุกํ อกุสลญฺจ อวิตกุกํ อกุสลญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกโก
 อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๐] นเหตุยา ตีณิ, นอภิปติยา ปณฺจ, นกมฺเม ตีณิ ๔เปยฺ
 นวิปฺปยุตฺเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตถาเรตพฺพ.)

[๓๑] สวิตกโก อุกุสโล ฐมโม สวิตกกุสส อุกุสสส ฐมมสส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. ตีณิ^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว, อนนฺตเร
นว ๔เปยฺ สหชาเต ปญฺจ ๔เปยฺ อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว,
กมฺเม ตีณิ, อาหาเร ตีณิ ๔เปยฺ ฌาเน ปญฺจ, มคฺเค ปญฺจ,
สมฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา ปญฺจ, นตฺถิยา นว ๔เปยฺ^๑ อวิคเต
ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

อพฺยากตปทํ

[๓๓] สวิตกํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ สวิตกโก อพฺยากโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

อวิตกํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อวิตกโก อพฺยากโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

สวิตกํ อพฺยากตญฺจ อวิตกํ อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ
สวิตกโก อพฺยากโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๔] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปยฺ^๒ ปุเรชาเต อาเสวเน
จ ๔เปยฺ^๒ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ ตีณิ, นอธิปติยา นว ๔เปยฺ
นปุเรชาเต นว ๔เปยฺ นกมฺเม จตฺตาริ, นวิปาเก^๓ นว,^๓ นอาหาเร
เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต
ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต จ ๔เปยฺ^๔ โนวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๔

^๑ฉ., เท. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ. สฺยา. ทิสฺสติ.

๑-๑, ๒-๒, ๓-๓, ๔-๔

สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. ทิสฺสนฺติ.

(สหชาตวโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๓๕] สวิตกฺโก อพฺยากโต ฐมฺโม สวิตกฺกสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อวิตกฺโก อพฺยากโต ฐมฺโม อวิตกฺกสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สวิตกฺโก อพฺยากโต ฐมฺโม สวิตกฺกสฺส อพฺยากตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา นว. (สพฺพตฺถ นว,) อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก นว, อาหาเร จตฺตาริ ๔เปฯ ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต จ, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

สวิตกฺกทุกฺกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๘๘. สวิจารณ์ กุศล ๑.กุศลตถกัม

๑-๗. ปฏิจจกถา ๑. กุศลตถกัม

[๓๗] สวิจารณ์ กุศล ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์ กุศล ๑. กุศลตถกัม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อวิจารณ์ กุศล ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ อวิจารณ์ กุศล ๑. กุศลตถกัม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. เทว.

สวิจารณ์ กุศลตถกัม อวิจารณ์ กุศลตถกัม ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์
กุศล ๑. กุศลตถกัม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขัตต.)

[๓๘] เหตุยา จ, อารมมณ จ, อเปย อวิคเต จ. (สงขัตต.)
สวิตกทุกกุศลสทิส. สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพพา.)

[๓๙] สวิจารณ์ อกุศล ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์ อกุศล ๑. กุศลตถกัม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อวิจารณ์ อกุศล ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์ อกุศล ๑. กุศลตถกัม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

สวิจารณ์ อกุศลตถกัม อวิจารณ์ อกุศลตถกัม ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์
อกุศล ๑. กุศลตถกัม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขัตต.)

[๔๐] เหตุยา ปณฺจ, อารมมณ ปณฺจ อเปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงขัตต.) สวิตกทุกอกุศลสทิส. สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ
วิตถาเรตพพา.)

[๔๑] สวิจารณ์ อพฺยาगतํ ๑. กุศลตถกัม ปฏิจจ สวิจารณ์ อพฺยาगतํ
๑. กุศลตถกัม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อวิจารณ์ อพฺยาคตัม ฌมมํ ปฏิจฺจ อวิจารณ์ อพฺยาคโต ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สวิจารณ์ อพฺยาคตญจ อวิจารณ์ อพฺยาคตญจ ฌมมํ ปฏิจฺจ
สวิจารณ์ อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ๔เปย วิปาเก นว ๔เปย
อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ. สวิตกกทุกอพฺยาคตสทิสํ. สหชาตวาโรปี
๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปี วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๔๓] สวิจารณ์ อพฺยาคโต ฌมโม สวิจารณ์สฺส อพฺยาคตสฺส
ฌมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๔] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ นว ๔เปย มคฺเค จตฺตาริ
๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุศลตติเก ปณฺหาวารมฺปิ เอว วิตฺถาเรตพฺพ.)

สวิจารณ์ทุกกุศลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๘๙ สปปิติกทุกัม ๑. กุสลตตีกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม

[๔๕] สปปิตีกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ สปปิตีกโก กุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. สปปิตีกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ อปปิตีกโก กุสโล
 ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. สปปิตีกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ สปปิตีกโก
 กุสโล จ อปปิตีกโก กุสโล จ ฐมมา อุปปชชนติ เหตุปจจยา. (๓)

อปปิตีกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ อปปิตีกโก กุสโล ฐมโม อุปปชชติ
 เหตุปจจยา. อปปิตีกัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ สปปิตีกโก กุสโล ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๒)

สปปิตีกัม กุสลณจ อปปิตีกัม กุสลณจ ฐมมัม ปฏิจจ สปปิตีกโก
 กุสโล ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๔๖] เหตุยา จ. (สพพตถ จ) ๗เปย อวิคเต จ. (สงขิตตัม.)

นอธิปติยา จ, นปุเรชาเต จ ๗เปย นกมเม จตตาริ,
 นวิปปยตเต จ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปย สมปปยตตวาโรปิ วิตถาเรตพพา.)

[๔๗] สปปิตีกโก กุสโล ฐมโม สปปิตีกสส กุสลสส ฐมมสส
 เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

อปปิตีกโก กุสโล ฐมโม อปปิตีกสส กุสลสส ฐมมสส
 เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

สปปิตีกโก กุสโล ฐมโม สปปิตีกสส กุสลสส ฐมมสส
 อารมมณปจจเยน ปจจโย. (สงขิตตัม.)

[๔๘] เหตุยา จตุตตาริ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว.
(จตุตตาริ สหชาตาทิปติ) อนนุตเร นว, สมนนุตเร นว, สหชาเต จ
ขเปย อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน นว, กมฺเม จตุตตาริ, อาหาเร
จตุตตาริ, อินฺทริเย จตุตตาริ, ฌาเน จ, มกุเค จตุตตาริ, สมฺปยุตฺเต
จ, อตฺถิยา จ, นตฺถิยา นว, วิคเต นว, อวิคเต จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ จตุตตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ^๑ เอว วิตุถาเรตพฺพ.)

อกุสลปทํ เหตุปจฺจโย

[๔๙] สปปิติกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ สปปิติกโก อกุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อปฺปิติกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อปฺปิติกโก อกุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เทว.

สปปิติกํ อกุสลญฺจ อปฺปิติกํ อกุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ สปปิติกโก
อกุสโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐] เหตุยา จ, อารมมณ จ ขเปย อวิคเต จ. (สงฺขิตฺตํ.
กุสลสทิสฺ. สหชาตวาโรปิ ขเปย ปญฺหาวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพ.)

^๑ สฺยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ. จ., เท. ทิสฺสติ.

อพฺยํกตปทํ เหตุปจฺจโย

[๕๑] สบฺปปีติํ อพฺยํกตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจํ สบฺปปีติโก อพฺยํกโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อบฺปปีติํ อพฺยํกตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจํ อบฺปปีติโก อพฺยํกโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สบฺปปีติํ อพฺยํกตญฺจ อบฺปปีติํ อพฺยํกตญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจํ สบฺปปีติโก อพฺยํกโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๒] เหตุยา นว, อารมฺมณํ นว ยเปยฺยํ ปุเรชาเต จ, อาเสวเน จ ยเปยฺยํ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอธิปตฺติยา นว ยเปยฺยํ นกมฺเม จตฺตาริ, นวิปาเก นว, นอาหาเร เอกํ, นอินฺทริเย เอกํ, นฌาเน เอกํ, นมคฺเค นว, นสมฺปยุตฺเต ตีณิ, นวิปยุตฺเต จ. ยเปยฺยํ (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตถาเรตพฺพํ.)

[๕๓] สบฺปปีติโก อพฺยํกโต ฐมฺโม สบฺปปีติกสฺส อพฺยํกตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณํ นว, อธิปตฺติยา นว, อนนฺตเร นว ยเปยฺยํ (สพฺพตฺถ นว.) อฺปนฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน นว, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก นว, อาหาเร จตฺตาริ, อินฺทริเย จตฺตาริ, ฌาเน นว, มคฺเค จตฺตาริ, สมฺปยุตฺเต จ, วิปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา นว. ยเปยฺยํ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

สบฺปปีติกทุกฺกุสสฺสตฺติกํ นิฏฺฐจิตํ.

๙๐-๙๑. ปิติสหคตาทิทุกัม ๑. กุสลตตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๕๕] ปิติสหคตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ะเปย (กุสลมปิ อกุสลมปิ อพฺยากตมปิ สปปิตติกทุกสทิสฺ.)

[๕๖] สุขสหคตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ะเปย (กุสลมปิ อกุสลมปิ อพฺยากตมปิ สปปิตติกทุกสทิสฺ. อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ะเปย ปจจนีเย นหุตฺตยา เอกัม. อพฺยากตัม ฐมมัม ปฏิจจ ะเปย ปจจนีเย นหุตฺตยา นว, ะเปย นฉาเน จ กาทพฺพา. ปจจนีเย ปณฺหาวาระ กุสลากุสเล อินฺทฺริเย ฉาเน จ ปณฺหาวาระ อพฺยากเต นว.)

๙๒. อุเปกฺขาสหคตทุกัม ๑. กุสลตตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๕๗] อุเปกฺขาสหคตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ะเปย จ. (สปปิตติก-ทุกสทิสฺ. อุเปกฺขาติ นานาอุเปกฺขา อพฺยากเต.^๑ ปจจนีเย นหุตฺตยา นว, นฉาเน จ.)

[๕๘] อุเปกฺขาสหคตัม อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ อุเปกฺขาสหคโต^๒ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา จ. (สพฺพตฺถ จ. สงฺขิตฺตํ.^๒)

๙๓. กามาวจรทุกัม ๑. กุสลตฺติกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารรา ปจฺจยจตุทุกัม

[๖๒] กามาวจรํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กามาวจโร กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

น กามาวจรํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ น กามาวจโร กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๓] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, (สพฺพตฺถ เทว) อวิกฺเต
เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

น อธิปฺตียา เทว ๔เปยฺ น วิปฺปยุตฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตุถาเรตพฺพ.)

[๖๔] กามาวจโร กุสโล ฐมโม กามาวจรสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

น กามาวจโร กุสโล ฐมโม น กามาวจรสฺส กุสลสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๕] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ จตฺตารี, อธิปฺตียา ตีณิ,
(กามาวจเร เอกํ, น กามาวจเร เทว.) อนนฺตเร ตีณิ, (กามาวจเร
เทว, น กามาวจเร เอกํ.) ๔เปยฺ สหชาเต เทว เปยฺ อุปนิสฺสเย
จตฺตารี, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม เทว, อาหारे เทว ๔เปยฺ นตฺถียา
ตีณิ ๔เปยฺ อวิกฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๖] กามาวจรํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กามาวจโร อกุสโล
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง อเปย อวิกเต เอกัง. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี อเปย ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกัง.)

[๖๗] กามาวจรํ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ กามาวจโร อพฺยาคโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

นคามาวจรํ อพฺยาคตํ ฐมํ ปฏิจฺจ นคามาวจโร อพฺยาคโต
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

กามาวจรํ อพฺยาคตญฺจ นคามาวจรํ อพฺยาคตญฺจ ฐมํ
ปฏิจฺจ กามาวจโร อพฺยาคโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.
(สงฺขิตตํ.)^๑

[๖๘] เหตุยา นว, อารมมณเณ จตฺตาริ, อธิปฺติยา ปญฺจ อเปย
อญฺญมณฺเณ จ อเปย ปุเรชาเต เทว, อาเสวเน เทว อเปย อวิกเต
นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เอกัง, นอารมมณเณ ตีณิ, นอธิปฺติยา นว อเปย
นกมฺเม เทว, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหาเร เอกัง, นอินฺทฺริเย เอกัง,
นฌาเน เอกัง, นมคฺเค เอกัง, นสมปยุตฺเต ตีณิ, นวิปยุตฺเต เทว,
โนนตฺติยา ตีณิ, โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๖๙] กามาวจโร อพฺยาคโต ฐมโม กามาวจรสฺส อพฺยาคตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

นคามาวจรโร^๑ อพฺยาโกโต ฌมโม นคามาวจรสฺส อพฺยาโกตสฺส
 ฌมมสฺส เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตัม.)^๑

[๗๐] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ จตฺตาริ, อธิปฺติยา จตฺตาริ,
 (กามาวจร เอกัม, นคามาวจร ตีณิ, กามาวจร สหชาตฺฐาธิปฺติเยว.)
 อนนฺตเร จตฺตาริ, สมนนฺตเร จตฺตาริ, สหชาเต สตฺต, ฌณฺณมณฺเณ
 ฌ, นิสฺสเย สตฺต, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาชาเต
 เทว, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม จตฺตาริ, วิปาเก จตฺตาริ, อาหาร
 จตฺตาริ ๔เปยฺย สมฺปยุตฺเต เทว, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา สตฺต,
 นตฺถิยา จตฺตาริ ๔เปยฺย อวิกเต^๒ สตฺต. (สงฺขิตฺตัม.)^๒

กามาวจรทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิจฺฉํ.

๙๔. รูปาวจรทุก ๑. กุสลตติกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกัม

[๗๑] รูปาวจรํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ รูปาวจรํ กุสโล ฌมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

นรูปาวจรํ กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นรูปาวจรํ กุสโล ฌมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตัม.)

[๗๒] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว. (สพฺพตฺถ เทว สงฺขิตฺตัม.)

นอธิปัตติยา เทว อเปย นปุเรชาเต เอกัง, นอาเสวเน เอกัง
อเปย นวิปยุตเต เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาราที วิตถารेतพพ.)

[๗๓] รูปาวจรโร กุสโล ฌมโม รูปาวจรสฺส กุสลสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. (๑)

นรูปาวจรโร กุสโล ฌมโม นรูปาวจรสฺส กุสลสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. (๑) (สงขิตต.)^๑

[๗๔] เหตุยา เทว, อารมมเณ จตฺตาริ, อธิปัตติยา ตีณิ,
(รูปาวจเร เอกัง, สหชาตาทิปติเยว, นรูปาวจเร เทว.) อนนฺตเร ตีณิ,
(รูปาวจเร เอกัง, นรูปาวจเร เทว.) สมฺนนฺตเร ตีณิ, สหชาเต เทว
อเปย อุปนิสฺสเย จตฺตาริ, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม เทว อเปย
อตฺถิยา เทว, นตฺถิยา ตีณิ อเปย อวิกเต^๒ เทว. (สงขิตต.)^๒

[๗๕] นรูปาวจโร อกุสโล ฌมมํ ปฏิจฺจ นรูปาวจโร อกุสโล
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สพฺพตฺถ เอกัง.)

รูปาวจโร อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ รูปาวจโร อพฺยากโต ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

นรูปาวจโร อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ นรูปาวจโร อพฺยากโต
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

นรูปาวจโร อพฺยากตญฺจ นรูปาวจโร อพฺยากตญฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ
รูปาวจโร อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ. (สงขิตต.)^๓

[๗๖] เหตุยา นว, อารมมณ จตตาริ, อธิปัตติยา^๑ ปณจ
 ๔เปย ปุเรชาเต อาเสวเน เทว ๔เปย^๒ อวิกเต นว. (สงขิตตัม. ยถา
 กามาวจรทุกอพฺยาगतสทิส^๓ เอตตกาเยว ปณหา เหฏฐุปริกัม ปริวตฺตนฺติ.
 สหชาตวาโรปิ ๔เปย ปณหาวาโรปิ สพฺพตถ วิตฺถาเรตพฺพา.)

รูปาวจรทุกกุสลตัตติกัม นิฏฺฐิตัม.

๙๕. อรูปาวจรทุก ๑. กุสลตัตติก

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกัม

[๗๗] อรูปาวจร กุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจ อรูปาวจโร กุสโล ฌมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นอรูปาวจร กุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจ นอรูปาวจโร กุสโล ฌมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๗๘] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิกเต เทว.
 (สงขิตตัม.)

นอธิปัตติยา เทว ๔เปย^๓ นอาเสวเน เอกัม ๔เปย^๓ นวิปฺปยุตฺเต
 เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาราที วิตฺถาเรตพฺพ.)

^{๑-๑} สยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

^๒ สยา. กามาวจรนากามาวจรทุกอพฺยาगतสทิส.

^{๓-๓} สยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

[๗๙] อรูปาวจรโร กุสลโล ฌมโม อรูปาวจรสส กุสลสส ฌมมสส
เหตุปัจจุยน ปัจจโย. (๑)

“นอรูปาวจรโร กุสลโล ฌมโม นอรูปาวจรสส กุสลสส ฌมมสส
เหตุปัจจุยน ปัจจโย. (๑) (สงขิตต.)”^๑

[๘๐] เหตุยา เทว, อารมมณ เตณิ, อธิปัตติยา เตณิ, อนนตเร
เตณิ ๔เปย สหชาเต เทว ๔เปย อุปนิสสเย จตตาริ, อาเสวเน
เตณิ, กมเม เทว ๔เปย อตติยา เทว, นตติยา เตณิ ๔เปย^๒
อวิกเต เทว. (สงขิตต.)^๒

[๘๑] นอรูปาวจร อกุสล ฌมม ปฏิจจ นอรูปาวจรโร อกุสล
ฌมโม อุปปชติ เหตุปัจจุยา. เอกัง. (สพพตถ เอกัง สงขิตต.)

อรูปาวจร อพยากต ฌมม ปฏิจจ อรูปาวจรโร อพยากโต
ฌมโม อุปปชติ เหตุปัจจุยา. เตณิ.

นอรูปาวจร อพยากต ฌมม ปฏิจจ นอรูปาวจรโร อพยากโต
ฌมโม อุปปชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อรูปาวจร อพยากตณจ นอรูปาวจร อพยากตณจ ฌมม ปฏิจจ
นอรูปาวจรโร อพยากโต ฌมโม อุปปชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงขิตต.)

[๘๒] เหตุยา ปณจ, อารมมณ เทว, อธิปัตติยา ปณจ ๔เปย
อวิกเต ปณจ. (สงขิตต.)

นเหตุยา เอกัม, นอารมมณ เตณิ, นอธิปติยา เทว ๕เปย
 นปุเรชาเต จตตาริ, ๑นปจฺจชาเต นอาเสวเน ปญจ, ๑ นกมฺเม
 เทว, นวิปาเก ปญจ, นอาหारे เอกัม ๕เปย นวิปฺปยุตฺเต เทว
 ๕เปย โนวิกเต เตณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตถารेतพฺพ.)

[๘๓] อรูปาวจโร อพฺยากโต ฐมฺโม อรูปาวจรสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เตณิ.

นอรูปาวจโร อพฺยากโต ฐมฺโม นอรูปาวจรสฺส อพฺยากตสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๔] เหตุยา จตตาริ, อารมมณ เตณิ, (อรูปาวจรมฺเเล เทว,
 นอรูปาวจเร เอกัม.) อธิปติยา จตตาริ, (อรูปาวจรมฺเเล เตณิ, นอรูป^๒
 เอกัม.) อนนฺตเร จตตาริ ๕เปย สหชาเต ปญจ, อณฺณมณฺเณ เทว,
 นิสฺสเย สตฺต, อุปนิสฺสเย จตตาริ, ปุเรชาเต เทว, ปจฺจชาเต เทว,
 อาเสวเน เตณิ, กมฺเม จตตาริ, วิปาเก เทว ๕เปย สมฺปยุตฺเต เทว,
 วิปฺปยุตฺเต เตณิ, อตฺถิยา สตฺต, นตฺถิยา จตตาริ ๕เปย อวิกเต^๓
 สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)^๓

อรูปาวจรทุกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๙๖. ปริยาปนฺนํ กุสลํ ฌมํ ปฏิจฺจ ปริยาปนฺโน กุสโล ฌโม

๑. ปฏิจฺจวาโร ปจฺจยจตุกํ

[๘๕] ปริยาปนฺนํ กุสลํ ฌมํ ปฏิจฺจ ปริยาปนฺโน กุสโล ฌโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อปริยาปนฺนํ กุสลํ ฌมํ ปฏิจฺจ อปริยาปนฺโน กุสโล ฌโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๖] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ. โลภียทุกกุสลสทิสฺ^๑ สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ
วิตถาเรตพฺพา.)

[๘๗] ปริยาปนฺนํ อกุสลํ ฌมํ ปฏิจฺจ ปริยาปนฺโน อกุสโล
ฌโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ฅเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๘๘] ปริยาปนฺนํ อพฺยาคตํ ฌมํ ปฏิจฺจ ปริยาปนฺโน อพฺยาคโต
ฌโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อปริยาปนฺนํ อพฺยาคตํ ฌมํ ปฏิจฺจ อปริยาปนฺโน อพฺยาคโต
ฌโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๒

^๑ ปริยาปนฺนํ อพฺยาคตญฺจ อปริยาปนฺนํ อพฺยาคตญฺจ ฌมํ ปฏิจฺจ
ปริยาปนฺโน อพฺยาคโต ฌโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๓

^๑สงฺขิตฺตํ 12/06/2566
สฺยา. โลภียโลกุตฺตรทุก...เอวมฺปริปิ.

๒,๓-๓

สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. ทิสฺสนฺติ.

[๘๙] เหตุยา ปณจ, อารมมณ เทว ๕เปย อวิกเต ปณจ.
(สงขิตต. โลกียทูกอพยากตสทิส. สหชาตวาโรปี ๕เปย ปณหาวาโรปี
สพพตถ วิตถาเรตพพา.)

ปริยาปนทนทูกกุสลตตูกั นิฏฐิต.

๙๗. นิยุยานิกทูกั ๑. กุสลตตูกั

๑. ปฏิจจวาโร ปจจยจตูกั

[๙๐] นิยุยานิกั กุสลั ฅมมึ ปฏิจจ นิยุยานิกโก กุสโล ฅมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อนิยุยานิกั กุสลั ฅมมึ ปฏิจจ อนิยุยานิกโก กุสโล ฅมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๙๑] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๕เปย อวิกเต เทว. (สงขิตต.)
โลกียทูกสทิส. สหชาตวาโรปี ๕เปย ปณหาวาโรปี วิตถาเรตพพา.)

[๙๒] อนิยุยานิกั อกุสลั ฅมมึ ปฏิจจ อนิยุยานิกโก อกุสโล
ฅมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ๕เปย อวิกเต เอกั. (สงขิตต.)
(สหชาตวาโรปี ๕เปย ปณหาวาโรปี สพพตถ เอกั.)

อนียตัม อกุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ อนียโต อกุสโล ฌมโม อูปปชฺชติ
เหตุปจฺจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๙๗] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, (สพฺพตฺถ เทว) อวิคเต
เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอชิปฺติยา เทว, นปุเรชาเต เอกํ อเปย
นกมฺเม เทว อเปย นวิปฺปยุตฺเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาราที วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๙๘] นียโต อกุสโล ฌมโม นียตสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจุเยน ปจฺจุโย. (๑)

อนียโต อกุสโล ฌมโม อนียตสฺส อกุสลสฺส ฌมมสฺส เหตุปจฺจุเยน
ปจฺจุโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๙๙] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ ตีณิ, อชิปฺติยา เทว, (นียเต
สหชาตาทิปฺติ. ทฺฐิเย อารมฺมณาทิปฺติ, สหชาตาทิปฺติ.) อนนฺตเร
เทว อเปย นิสฺสเย^๑ เทว,^๑ อุนิสฺสเย จตฺตาริ,^๒ อาเสวเน เทว,
กมฺเม เทว อเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐๐] อนียตัม อพฺยากตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ อนียโต อพฺยากโต
ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อเปย^๓ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)^๓

(สหชาตวาเรปี อเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

นียตทุกุ กุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๙๙. สอตุตตรทุกัม ๑. กุสลตตุติกัม

๑. ปฏิจจวาทโร ปจฺจยจตุทุกัม

[๑๐๑] สอตุตตรัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สอตุตตรโร กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนตุตตรัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อนตุตตรโร กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐๒] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาทโรปิ ฅเปย ปญฺหาวาทโรปิ สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๐๓] สอตุตตรัม อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สอตุตตรโร อกุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัม, อารมฺมเณ เอกัม ฅเปย อวิคเต เอกัม. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาทโรปิ ฅเปย ปญฺหาวาทโรปิ สพฺพตฺถ เอกัม.)

สอตุตตรัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ สอตุตตรโร อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนตุตตรัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อนตุตตรโร อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๑ (๓)

^๒สอตุตตรัม อพฺยาคตญฺจ อนตุตตรัม อพฺยาคตญฺจ ฐมมัม ปฏิจฺจ
สอตุตตรโร อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๒

[๑๐๔] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ฅเปย อวิกเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตัม. สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพา
โลกียทูกอพฺยาगतสทิสฺ.)

สอฺตุตฺตรทูกกุสลตตีกัม นิฏฺฐิตัม.

๑๐๐. สรรณทูกัม ๑. กุสลตตีกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตูกัม

[๑๐๕] อรณํ กุสลํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรโณ กุสโล ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ฅเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๖] สรณํ อกุสลํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรโณ อกุสโล ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ฅเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๗] อรณํ อพฺยาगतํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรโณ อพฺยาगतโต
ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ฅเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๘] อรโณ อพฺยากโต ฐมโม อรณสฺส อพฺยากตสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๕เปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ เอวํ วิตฺถาเรตพฺโพ.)

สรณทุกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทุกํ ๒. เวทนาตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาริ ปจฺจยจตฺทุกํ

[๑] สรณํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรโณ
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรโณ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา เทว, อารมฺมณฺเ เทว ๕เปฯ กมฺเม เทว,
วิปาเก^๑ เอกํ ๕เปฯ^๑ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

สหชาตวโรปิ ๕เปฯ ปญฺหาวาริ สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๓] สรณํ ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรโณ
ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สรณั ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรณั
 ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา.

(๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา เอกั, อารมฺมณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๕] สรณั อทุกุขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม ฅมฺมํ ปฏิจฺจ
 สรณั อทุกุขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณั อทุกุขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรณั
 อทุกุขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๖] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ฅเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพา.)

สรณทุกเวทนาตติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทุกํ ๓. วิปากตติกํ

๑. ปฏิจจวโร ปจฺจยจตุกํ

[๗] อรณํ วิปากํ ฐมมํ ปฏิจจ อรณํ วิปากโก ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารีปิ อเปยฺ ปญฺหาวารีปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๘] สรณํ วิปากฐมมฐมมํ ปฏิจจ สรณํ วิปากฐมมฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณํ วิปากฐมมฐมมํ ปฏิจจ อรณํ วิปากฐมมฐมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๙] เหตุยา เทว, อารมฺมณฺเ เทว อเปยฺ อวิคเต เทว.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารีปิ อเปยฺ ปญฺหาวารีปิ วิตฺถาเรตฺตพฺพา.)

อรณํ เนววิปากนวิปากฐมมฐมมํ ปฏิจจ อรณํ เนววิปาก-
 นวิปากฐมมฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารีปิ อเปยฺ ปญฺหาวารีปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

สรณทุกวิปากตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทุกัม ๔. อุปาทีนุหนตติกัม

๑. ปฏิจุจวารโ ปจฺจยจตฺตกัม

[๑๑] อรณํ อุปาทีนุหนฺปาทานิยํ ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ
 อุปาทีนุหนฺปาทานิโย ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ฅเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ฅเปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๒] สรรณํ อนุปาทีนุหนฺปาทานิยํ ฌมมํ ปฏิจุจ สรรโณ
 อนุปาทีนุหนฺปาทานิโย ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อรณํ อนุปาทีนุหนฺปาทานิยํ ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ อนุปาทีนุ-
 ปาทานิโย ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สรรณํ^๑ อนุปาทีนุหนฺปาทานิยญจ อรณํ อนุปาทีนุหนฺปาทานิยญจ
 ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ อนุปาทีนุหนฺปาทานิโย ฌมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๑๓] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ เทว ฅเปยฺ อวิคเต ปญฺจ.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ฅเปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๑๔] อรณํ อนุปาทีนุหนฺอนุปาทานิยํ ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ
 อนุปาทีนุหนฺอนุปาทานิโย ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ยเปย อวิคเต เอกัง. (สงขัตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

สรณทุกอุปาทินนตติกั นินฺนิจิต्त.

๑๐๐. สรณทุกั ๕. สงฺกิลิฏฺจตฺติกั

๑. ปฏิจฺจวาโร ปจฺจยจตฺตักั

[๑๕] สรณํ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรณเณ สงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิฏฺสโก ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงขัตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ยเปย อวิคเต เอกัง. (สงขัตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

[๑๖] อรณํ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณเณ อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิฏฺสโก ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงขัตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ยเปย อวิคเต เอกัง. (สงขัตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

[๑๗] อรณํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณเณ อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิฏฺสโก ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงขัตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเณ เอกัง ยเปย อวิคเต เอกัง. (สงขัตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

สรณทุกสงฺกิลิฏฺจตฺติกั นินฺนิจิต्त.

๑๐๐. สรรณทุกัม ๖. วิตกุกตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตฺตกัม

[๑๘] สรรณํ สวิตกุกสวิจารัม ฐมมัม ปฏิจจ สรโณ สวิตกุกสวิจาโร ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรรณํ สวิตกุกสวิจารัม ฐมมัม ปฏิจจ อรโณ สวิตกุกสวิจาโร ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ยเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวโรปิ ยเปย ปณฺหาวโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

[๒๐] อรรณํ อวิตกุกวิจารมตฺตัม ฐมมัม ปฏิจจ อรโณ อวิตกุกวิจารมตฺโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ยเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ยเปย ปณฺหาวโรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๑] อรรณํ อวิตกุกอวิจารัม ฐมมัม ปฏิจจ อรโณ อวิตกุกอวิจาโร ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ. (สพฺพตฺถ เอกํ) ยเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

สรรณทุกัมวิตกุกตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทุกัม ๗. ปิติตตักัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๒๒] สรรณัม ปิติสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ สรรณัม ปิติสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อรรณัม ปิติสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ อรรณัม ปิติสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๒๓] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิคเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญหาวโรปิ สัพพตถ วิตถาเรตพพา.)

[๒๔] สรรณัม สุขสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ สรรณัม สุขสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อรรณัม สุขสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ อรรณัม สุขสหคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๒๕] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิคเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญหาวโรปิ วิตถาเรตพพา.)

[๒๖] สรรณัม อุเปกขาสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ สรรณัม อุเปกขาสหคโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อรรณัม อุเปกขาสหคตัม ฐมมัม ปฏิจจ อรรณัม อุเปกขาสหคโต
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๒๗] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

สรณทูกิปีติตฺติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทูกิ ๘. ทสฺสเนนปหาตพฺพตฺติกั

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตูกั

[๒๘] สรณํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรณํ ทสฺสเนน ปหาตพฺโพ ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๙] สรณํ ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรณํ ภาวนาย ปหาตพฺโพ ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๐] อรณํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺโพ ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา เอกํ, (สพฺพตฺถ เอกํ) ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

สรณทูกิทสฺสเนนปหาตพฺพตฺติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทุกั ๙. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตํ

[๓๑] สรณํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกั ฐมํ ปฏิจฺจ สรณํ
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๒] สรณํ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกั ฐมํ ปฏิจฺจ สรณํ
ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๓] อรณํ^๑ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกั ฐมํ
ปฏิจฺจ อรณํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ,^๒ อารมฺมณฺ เอกํ, อวิคเต เอกํ.^๓ (สงฺขิตฺตํ.)

(สหพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพ.)

สรณทุกทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทูกํ ๑๐. อัจยคามิตตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ

[๓๔] สรรณํ อัจยคามิํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรโณ อัจยคามิํ ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรรณํ อัจยคามิํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรโณ อัจยคามิํ ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๕] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว อเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๓๖] อรรณํ อปจฺยคามิํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรโณ อปจฺยคามิํ ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๗] อรรณํ เนวํ อัจยคามินา ปจฺยคามิํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อรโณ
เนวํ อัจยคามินา ปจฺยคามิํ ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

สรรณทูกอัจยคามิตตํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณํภัก ๑๑. เสกขตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ

[๓๘] อรณํ เสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณํ เสกขโ ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ อปฺเป อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารีปิ อปฺเป ปญฺหาวารีปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๙] อรณํ อเสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณํ อเสกขโ ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ อปฺเป อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารีปิ อปฺเป ปญฺหาวารีปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๔๐] สรณํ เนวเสกขานาเสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรณํ
 เนวเสกขานาเสกขโ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อรณํ เนวเสกขานาเสกขํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณํ เนวเสกขานาเสกขโ
 ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สรณํ เนวเสกขานาเสกขณฺจ อรณํ เนวเสกขานาเสกขณฺจ ฐมมํ
 ปฏิจฺจ อรณํ เนวเสกขานาเสกขโ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๑] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณฺ เทว, อธิปฺติยา ปญฺจ อปฺเป
 อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ขเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

สรรณทุกเสกขตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทุกํ ๑๒. ปริตตตติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตํ

[๔๒] สรรณํ ปริตตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ สรณํ ปริตโต ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อรรณํ ปริตตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ ปริตโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

สรรณํ ปริตตญฺจ อรรณํ ปริตตญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ ปริตโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณํ เทว ขเปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ขเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๔๓] อรรณํ มหคฺคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ มหคฺคโต ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณํ เอกํ ขเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ขเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๔๔] อรรณํ อปฺปมาณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ อปฺปมาณํ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณ เอกัง อเปย อวิกเต เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกัง.)

สรณทุกปริตตตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทุกํ ๑๓. ปริตตารมมณตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺทุกํ

[๔๕] สรณํ ปริตตารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรณํ ปริตตารมมณํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“อรณํ ปริตตารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณํ ปริตตารมมณํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)”

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว อเปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี^๒ อเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)^๒

[๔๖] สรณํ มหคฺคตารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สรณํ มหคฺคตารมมณํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“อรณํ มหคฺคตารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อรณํ มหคฺคตารมมณํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)”

^{๑-๑} สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

^{๒-๒} จ., เท. สหชาตวาโรปี อเปย ปญฺหาวาโรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตฺตพฺพา. เอวมฺปฺริปี.

^{๓-๓} สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ยเปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ยเปย ปญหาวาโรปิ วิตุถาเรตพพา.)

[๔๗] อรณั อปฺปมาณารมมณั ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ
อปฺปมาณารมมโณ ฌมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจุจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ยเปย อวิกเต เอกั. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ยเปย ปญหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกั.)

สรณทูกปฺริตฺตารมมณตฺติกั นิฏฺฐิตั.

๑๐๐. สรณทูกั ๑๔. หีนตติกั

๑. ปฏิจุจวาโร ปฺจุจยจตูกั

[๔๘] สรณั หีนั ฌมมํ ปฏิจุจ สรโณ หีนโณ ฌมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปฺจุจยา.

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ยเปย อวิกเต เอกั. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ยเปย ปญหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกั.)

[๔๙] อรณั มชฺฌิมํ ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ มชฺฌิมโณ ฌมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจุจยา.

เหตุยา เอกั, อารมมณ เอกั ยเปย อวิกเต เอกั. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ยเปย ปญหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกั.)

[๕๐] อรณั ปณฺฑิตํ ฌมมํ ปฏิจุจ อรโณ ปณฺฑิตโณ ฌมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจุจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเ เอกัง ยเปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

สรณทุกหีนตติกั นิฏฐิต.

๑๐๐. สรณทุกั ๑๕. มิจจตตตติกั

๑. ปฏิจจวาริ ปจจยจตุกั

[๕๑] สรณ มิจจตตตติกั ฌมม ปฏิจจ สรณ มิจจตตตติกั ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเ เอกัง ยเปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

[๕๒] อรณ สมมตตตติกั ฌมม ปฏิจจ อรณ สมมตตตติกั ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณเ เอกัง ยเปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัง.)

[๕๓] สรณ อนียต ฌมม ปฏิจจ สรณ อนียโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อรณ อนียต ฌมม ปฏิจจ อรณ อนียโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

สรณ อนียตญจ อรณ อนียตญจ ฌมม ปฏิจจ อรณ อนียโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๕๔] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณ เทว ยเปย อวิกเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

สรรณทุกมิจฺฉตตตฺตํ นินฺนิจิตฺตํ.

๑๐๐. สรรณทุกัม ๑๖. มคฺการมฺมณตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ

[๕๕] อรณํ มคฺการมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ มคฺการมฺมณํ
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ยเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๕๖] อรณํ มคฺคเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ มคฺคเหตุโก
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ยเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๕๗] อรณํ มคฺคาธิปตี ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อรณํ มคฺคาธิปตี
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เอกํ ยเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

สรรณทุกมคฺการมฺมณตฺตํ นินฺนิจิตฺตํ.

๑๐๐. สรรณทุกกัม ๑๗. อุปฺปन्नตฺตีกัม

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตฺตีกัม

[๕๘] สรณฺโณ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม สรรณสฺส อุปฺปन्नสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. สรณฺโณ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม อรณฺสส อุปฺปन्नสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. สรณฺโณ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม สรรณสฺส
 อุปฺปन्नสฺส จ อรณฺสส อุปฺปन्नสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (๓)

อรณฺโณ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม อรณฺสส อุปฺปन्नสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อรณฺโณ อุปฺปन्नโน ฐมฺโม อรณฺสส อุปฺปन्नสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๙] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณเ ทเว ๔เปฯ อวิคเต สตฺต.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺตีกเ ปญฺหาวาโร เอวํ วิตฺถาเรตพฺโพ.)

สรรณทุกกูปฺปन्नตฺตีกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทุกกัม ๑๘. อดีตตฺตีกัม

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตฺตีกัม

[๖๐] สรณฺโณ ปจฺจุปฺปन्नโน ฐมฺโม สรรณสฺส ปจฺจุปฺปन्नสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อรโณ ปจจุปปนโน ฌมโม อรณสฺส ปจจุปปนฺนสฺส ฌมมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา จตฺตาริ, อารมมเณ เทว ฌเปย อวิกเต . สตฺต.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ เอว วิตฺถาเรตพฺพํ.)

สรรณทูกอตีตตติกั นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรรณทูกั ๑๙. อตีตารมมณตติกั

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตูกั

[๖๑] สรรณํ อตีตารมมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สรรโณ อตีตารมมโณ
 ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณํ อตีตารมมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อรโณ อตีตารมมโณ ฌมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมมเณ เทว ฌเปย วิปาเก เอกํ ฌเปย^๑
 อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวारेปิ ฌเปย ปญฺหาวारेปิ สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๖๒] สรรณํ อนาคตารมมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สรรโณ อนาคตา-
 รมมโณ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณํ อนาคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ อรณํ อนาคตารมฺมณํ
 ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว อเปย วิปาเก เอกํ อเปย
 อวิกเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตถาโร.)

[๖๓] สรณํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ สรณํ ปจฺจุปปนฺหา-
 รมฺมณํ ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรณํ ปจฺจุปปนฺหารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ อรณํ ปจฺจุปปนฺหา-
 รมฺมณํ ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว อเปย วิปาเก เอกํ อเปย
 อวิกเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตถาโร.)

สรณทุกอติตารมฺมณตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐๐. สรณทูกั ๒๐. อชฏตตตติกั

๑. ปฏิจจาโร ปจจยจตุกั

[๖๔] สรณ อชฏตตัม ฌมมํ ปฏิจจ สรณ อชฏตโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีนี.

อรณ อชฏตตัม ฌมมํ ปฏิจจ อรณ อชฏตโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

สรณ อชฏตตญจ อรณ อชฏตตญจ ฌมมํ ปฏิจจ อรณ
อชฏตโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)^๑

[๖๕] เหตุยา ปญจ, อารมมณ เทว ฌเปย อวิกเต ปญจ.
(สงขิตต.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปย ปญหาวาเรปี สพพตถ วิตถาโร.)

[๖๖] สรณ พหิททา ฌมมํ ปฏิจจ สรณ พหิททา ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีนี.

อรณ พหิททา ฌมมํ ปฏิจจ อรณ พหิททา ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา.

^๒สรณ พหิททา จ อรณ พหิททา จ ฌมมํ ปฏิจจ อรณ
พหิททา ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)^๒

เหตุยา ปญจ, อารมมณ เทว ฌเปย อวิกเต ปญจ.^๓
(สงขิตต.)

^{๑-๑} สยา. อิม ปาจา น ทิสสนติ.

^{๒-๒} สยา. อิม ปาจา น ทิสสนติ. ฉ., เท. ปอตถเกสุ ทิสสนติ.

^๓ สยา. เทว

(สหชาตวาเรปี ๕เป๕ ปญหาวาเรปี สพพตถ วิตถาโร.)

ສຣນທຸກອຸໝຸດຕະຕິກໍ   ນິຣຸຈິຕໍ.

๑๐๐. สรณทูกิ ๒๑. อชุตตารมมณตติกิ

១. ប្រតិទិន បទបញ្ជា

[๖๗] สรรณํ อชฺฌตฺตารมฺมณํ ฌมฺมํ ปฏิจุจฺจ สรรโณ
อชฺฌตฺตารมฺมโณ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจุจฺยา. (๑)

อรณิ อชฺฌตตารมฺมณิ ฌมฺมํ ปฏฺฐิจฺจ อรโณ อชฺฌตตารมฺมโณ
 ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ฯปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ยเปย ปณหาวาเรปี สพพตถ วิตุถาโร.)

[๒๘] สรณํ พหิทฺธารมฺมณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สรโณ พหิทฺธารมฺมโณ
 ฅมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อรรถ พหิตุทธารมณํ ธรรมํ ปฏิจฺจ อรโณ พหิตุทธารมณโณ
 ธรรมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ฯเปฯ อวิกเต เทว. (สงฆิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เป๕ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

សរណក្កខុម្ពុធារម្មធម្មតិកា និព្វិត។

๑๐๐. สรรณทุกัม ๒๒. สนิทสฺสนตฺติกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตฺกัม

[๖๙] อรณํ อนิทสฺสนสปปิฏฺโฆ ฌมมํ ปฏิจฺจ อรโณ
อนิทสฺสนสปปิฏฺโฆ ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อธิปติยา เอกํ อเปยฺ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี อเปยฺ ปญฺหาวาโรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๗๐] สรรณํ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ ฌมมํ ปฏิจฺจ สรรโณ อนิทสฺสน-
อปปิฏฺโฆ ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อรณํ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ ฌมมํ ปฏิจฺจ อรโณ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ
ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สรรณํ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ ฌมมํ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ ฌมมํ
ปฏิจฺจ อรโณ อนิทสฺสนอปปิฏฺโฆ ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณ เทว อเปยฺ อวิกเต ปญฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี อเปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปี วิตุถาเรตพฺพา.)

[๗๑] อรโณ อนิทสฺสนสปปิฏฺโฆ ฌมโม อรณสฺส อนิทสฺสน-
สปปิฏฺโฆ ฌมมสฺส สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. เอกํ. (อณฺณมณฺเณ
เอกํ, นิสฺสเย เอกํ, อตฺถิยา เอกํ, อวิกเต เอกํ. สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๗๒] สรโณ อนิทสฺสนอปปฏฺฐิโฆ ฐมฺโม สรณสฺส อนิทสฺสน-
อปปฏฺฐิขสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อรโณ อนิทสฺสนอปปฏฺฐิโฆ ฐมฺโม อรณสฺส อนิทสฺสนอปปฏฺฐิขสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๓] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ จตฺตาริ ๗เปฯ อวิคเต
สตุต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา สตุต, นอารมฺมเณ สตุต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนุโลมมฺปิ ปจฺจนียมฺปิ
อนุโลมปจฺจนียมฺปิ ปจฺจนียานุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณेतพฺพํ.)

สรณทุกสณิทสฺสนตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

ปิฏฺฐิตทุกติกํ นิฏฺฐิตํ.

ธมฺมานุโลเม ทุกติกปฏฺจกานํ สมตฺตํ.

อภิธมมปิฎก
ธมฺมานุโลเม
ติกทุกปฏฺฐานปาลี

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. กุสลตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑. เหตุปทํ ๑-๖. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺตํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑] กุสลํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล เหตุ ธมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล เหตุ ธมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต เหตุ ธมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

[๒] กุสลํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล เหตุ ธมฺโม อปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล เหตุ ธมฺโม อปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ เหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต เหตุ ธมฺโม
อปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๓] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, อธิปัตติยา ตีณิ, อนนุตเร ตีณิ, สมมุตเต ตีณิ, สหชาเต ตีณิ, อณณมณเณ ตีณิ, นิสสเย ตีณิ, อุปนิสสเย ตีณิ, ปุเรชาเต ตีณิ, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม ตีณิ, วิปาเก เอกํ, อาหารา ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียํ นอธิปัตติปัจจโย

[๔] กุสลํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ กุสโล เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจยา. (๑)

อกุสลํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ อกุสโล เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจยา. (๑)

อพฺยากตํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอธิปัตติปัจจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๕] นอธิปัตติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจจจฺจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปฺปยฺตเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอธิปัตติยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปัตติปัจจยา เหตุยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ปจฺจยวาเรปี นิสฺสยวาเรปี สํสฺสจฺจวาเรปี สมฺปยฺตฺตวาเรปี สพฺพตฺถ ตีณิ.)

๑. เหตุปทัม ๗. ปญหาวารโ

ปัจจัยจตุกกัม เหตุอารมมณาทีปัจจัยยา

[๖] กุสโล เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (๑)

อกุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (๑)

อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (๑)

[๗] กุสโล เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณ-
ปัจจัยเณ ปัจจัยโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปัจจัยเณ ปัจจัยโย. (๓)

อกุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจัยเณ
ปัจจัยโย. ตีณิ.

อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณ-
ปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ.

[๘] กุสโล เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติ-
ปัจจัยเณ ปัจจัยโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปัจจัยเณ ปัจจัยโย. ตีณิ. (๓)

อกุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปัจจัยเณ
ปัจจัยโย. (๑)

อพฺยํกโต เหตุ ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. “อพฺยํกโต เหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส เหตุสฺส
 ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย.” อพฺยํกโต เหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส
 เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

อนนฺตรปจฺจยา

[๙] กุสลโล เหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อกุสลโล เหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
 ปจฺจโย. เทว.

อพฺยํกโต เหตุ ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๑๐] กุสลโล เหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสลโล เหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส สหชาตปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกโต เหตุ ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

(อณฺณมณฺณนิสฺสยปจฺจยา สหชาตปจฺจยสทิสฺสา.)

อุปนิสฺสยาทีปจฺจยา

[๑๑] กุสโล เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. อกุสโล เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต เหตุ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส
เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อพฺยากโต เหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา สตฺต, อนนฺตเร
ปญฺจ, สมฺนนฺตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย
ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน ตีณิ, วิปากเ เอกํ, อินฺทฺริเย เทว,
มคฺเค เทว, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา ตีณิ, นตฺถิยา ปญฺจ, วิคเต
ปญฺจ, อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียุทธาโร

[๑๓] กุสโล เหตุ ฌมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณ-
 ปัจจเยน ปัจจโย. สหชาติปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย.
 กุสโล เหตุ ฌมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน
 ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. กุสโล เหตุ ฌมโม อพฺยากตสฺส
 เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย.
 (๓)

อกุสโล เหตุ ฌมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน
 ปัจจโย. สหชาติปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. อกุสโล
 เหตุ ฌมโม กุสลสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.
 อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. อกุสโล เหตุ ฌมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส
 ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (๓)

อพฺยากโต เหตุ ฌมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณ-
 ปัจจเยน ปัจจโย. สหชาติปัจจเยน ปัจจโย. อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย.
 ตีณิ.^๑ (สงฺขิตตํ.)

[๑๔] นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารสฺส อนฺุโลมมฺปิ ปัจจนียมฺปิ
 อนฺุโลมปัจจนียมฺปิ ปัจจนียานฺุโลมมฺปิ คณิตํ, เอวํ คณตพฺพํ.)

^๑ ฉ., เท. อัย ปาโร น ทิสฺสติ. สฺยา. ทิสฺสติ.

๒. นเหตุปํ ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจัยจตุกกํ เหตุอารมฺมณปัจจัยยา

[๑๕] กุสลํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจจ กุสโล นเหตุ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. กุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต นเหตุ
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. กุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ กุสโล
 นเหตุ จ อพฺยากโต นเหตุ จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

อกุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อกุสโล นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปัจจัยยา อกุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. อกุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อกุสโล นเหตุ
 จ อพฺยากโต นเหตุ จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

อพฺยากตํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

กุสลํ นเหตุญจ อพฺยากตํ นเหตุญจ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต
 นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

อกุสลํ นเหตุญจ อพฺยากตํ นเหตุญจ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต
 นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

[๑๖] กุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ กุสโล นเหตุ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจัยยา. (๑)

อกุสลํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อกุสโล นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
 อารมฺมณปัจจัยยา. (๑)

อพฺยากตํ นเหตุ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปัจจัยยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา นว, อารมมณเถ ตีณิ, อธิปัตติยา นว, อนนฺตเร ตีณิ, สมฺนนฺตเร ตีณิ, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย นว, อุปฺนิสฺสเย ตีณิ, ปุเรชาเต ตีณิ, [๑] อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม นว, วิปาเก เอกํ, อาหาเร นว, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน นว, มคฺเค นว, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, วิปฺปยุตฺเต นว, อตฺถิยา นว, นตฺถิยา ตีณิ, วิคเต ตีณิ, อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอารมมณปัจจยา

[๑๘] อพฺยากตํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปัจจยา. (๑)

กุสฺลํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

อกุสฺลํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

อพฺยากตํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

กุสฺลํ นเหตุญฺจ อพฺยากตํ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

อกุสฺลํ นเหตุญฺจ อพฺยากตํ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมมณปัจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙] นเหตุยา เอกัง, นอารมมณเ ปญจ, นอธิปัตติยา นว,
 นอนนุตเร ปญจ, นสมนนุตเร ปญจ, นอญญมณเ ปญจ, นอุปนิสฺสเย
 ปญจ, นปุเรชาเต สตฺต, นปัจฉาชาเต นว, นอาเสวเน นว, นกมฺเม
 ตีณิ, นวิปาเก นว, นอาหारे เอกัง, นอิหฺหุริเย เอกัง, นฌาเน เอกัง,
 นมกฺเค เอกัง, นสมฺปยุตฺเต ปญจ, นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ, โนนตฺติยา
 ปญจ, โนวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณเ ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณเ เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสญฺจวาโรปิ
 สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๒. นเหตุปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตฺทุกํ อารมฺมณาทิปจฺจย

[๒๐] กุสโล นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล นเหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส
 ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล นเหตุ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส
 นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล นเหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
 ปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล นเหตุ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส
 นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

หมดอายุ 12/06/2566

อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส

นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. อพฺยาगतํ นเหตุ
ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๓)

[๒๑] กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อพฺยาगतสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม
กุสลสฺส นเหตุสฺส จ อพฺยาगतสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อิปฺติปัจจเยน
ปจฺจโย.^๑ จตฺตารี.

อกุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อิปฺติปัจจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतํ นเหตุ ฐมฺโม อพฺยาगतสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. อพฺยาगतํ นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๒๒] กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตร-
ปัจจเยน ปจฺจโย. กุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อพฺยาगतสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อนนฺตรปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

อกุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตร-
ปัจจเยน ปจฺจโย. อกุสลํ นเหตุ ฐมฺโม อพฺยาगतสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อนนฺตรปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อนนฺตรปจฺเจยน ปจฺจโย. ตีณิ ฯเปฯ

อุปนิสฺสยปจฺจโย

[๒๓] กุสโล นเหตุ ฐมโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. กุสโล นเหตุ ฐมโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. กุสโล นเหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล นเหตุ ฐมโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสย-
ปจฺเจยน ปจฺจโย. อกุสโล นเหตุ ฐมโม กุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. อกุสโล นเหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. (๓)

อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม อพฺยากตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. อพฺยากโต นเหตุ ฐมโม กุสลสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. อพฺยากโต นเหตุ
ฐมโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจยน ปจฺจโย. (๓)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] อารมฺมเณ นว, อธิปติยา ทส, อนนฺตเร สตฺต,
สมนฺนตเร สตฺต, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย เตรส,
อุปนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจชาชาเต ตีณิ, อาเสวเน ตีณิ,
กมฺเม สตฺต, วิปาเก เอกํ, อาหาเร สตฺต, อินฺทฺริเย สตฺต, ฌานे
สตฺต, มคฺเค สตฺต, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา
เตรส, นตฺถิยา สตฺต, วิคเต สตฺต, อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปณฺณรส, นอารมฺมณ ปณฺณรส. (สงฺขิตตํ.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติเกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๒. เวทนาตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๖. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๒๕] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ, อธิปฺตียา ตีณิ ๔เปฯ
วิปาเก เทว ๔เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปฺตียา ตีณิ, นปุเรชาเต เทว, นปจฺจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปฺยุตฺเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอริปติยา ดีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติปัจจุยา เหตุยา ดีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

เหตุอารมฺมณปัจจุยา

[๒๗] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑)

[๒๘] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจุเยน ปจฺจโย. ดีณิ.

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจุเยน ปจฺจโย. ดีณิ.

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต เหตุ ฐมฺโม อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจุเยน ปจฺจโย. ดีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา ดีณิ, อารมฺมณเ นว, อริปติยา จตฺตาริ, อนนฺตเร จ, สมฺนนฺตเร จ, สหชาเต ดีณิ, อญฺญมญฺเเย ดีณิ, นิสฺสเย ดีณิ, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน ดีณิ, วิปาเก เทว, อินฺทฺริเย เทว, มคฺเค เทว, สมฺปยุตฺเต ดีณิ, อตฺถิยา ดีณิ, นตฺถิยา จ, วิคเต จ, อวิคเต ดีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจัยา นอารมมณ ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ นว. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวาริ, เอว วิตุถาเรตพฺพ.)

๑. ปฏิจจวโร ปัจจยจตุกกั

[๓๐] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยา. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปัจจัยา. (๑) (สงขิตต.)

[๓๑] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ ๔เปยฺย อวิคเต ตีณิ.
(สงขิตต.)

นเหตุยา ตีณิ, นอริปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต เทว, นปัจฉาชาเต
ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ ๔เปยฺย
นวิปฺปยุตฺเต เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวารมฺปิ ๔เปยฺย สมฺปยุตฺตวารมฺปิ วิตุถาเรตพฺพ.)

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตฺตํ อารมฺมณาทิปจฺจยา

[๓๒] สุขาย เวทนาย สมปยุตโต นเหตุ ฐโม สุขาย
 เวทนาย สมปยุตตสส นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.
 สุขาย เวทนาย สมปยุตโต นเหตุ ฐโม ทุกุขาย เวทนาย
 สมปยุตตสส นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สุขาย
 เวทนาย สมปยุตโต นเหตุ ฐโม อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตตสส
 นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. (๓)

ทุกขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม ทุกขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ทุกขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ทุกขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อทุกฺขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นฺहेตฺ ฐมฺโม อทุกฺขมสฺสชาเย
 เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส นฺहेตฺสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อทุกฺขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นฺहेตฺ ฐมฺโม สฺสชาเย เวทนาย
 สมฺปยุตฺตสฺส นฺहेตฺสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย อทุกฺขม-
 สฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นฺहेตฺ ฐมฺโม ทุกฺขชาเย เวทนาย
 สมฺปยุตฺตสฺส นฺहेตฺสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

[๓๓] สุขาย เวทนาย สมปยุตโต นเหตุ ฌโม สุขาย
 เวทนาย สมปยุตตสส นเหตุสส ฌมมสส อธิปติปัจจนเณ ปจฺจโย.
 สุขาย เวทนาย สมปยุตโต นเหตุ ฌโม อทุกขมสุขาย เวทนาย
 สมปยุตตสส นเหตุสส ฌมมสส อธิปติปัจจนเณ ปจฺจโย. (๒)

ทุกขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม ทุกขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อทุกขมสุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย.
อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม สุขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อนนตรอุปนิสฺสยปจฺจยา

[๓๔] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

ทุกขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม ทุกขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อทุกขมสุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปจฺจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ ฯเปฯ

[๓๕] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม สุขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

ทุกขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม ทุกขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต นเหตุ ฐมโม อทุกขมสุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๖] อารมมณ นว, อธิปัตติยา ปญจ, อนนุตเร สตุต, สมนนุตเร สตุต, สหชาเต ตีณิ, อญญมญญเย ตีณิ, นิสฺสเย ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม อฏฺฐ, วิปาเก ตีณิ, อาหารเร ตีณิ, อินฺทริเย ตีณิ, ฌาเน ตีณิ, มคฺเค ตีณิ, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา ตีณิ, นตฺถิยา สตุต, วิคเต สตุต, อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

เวทนาตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๓. วิปากตติก ๑. เหตุทุก

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺทุกํ

[๓๗] วิปากํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ วิปากโก เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

วิปากฐมฺมฐมฺมํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ วิปากฐมฺมฐมฺโม เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

เนววิปากนวิปากฐมฺมฐมฺมํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เนววิปากนวิปาก- ฐมฺมฐมฺโม เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ ๔เปย อาเสวเน เทว,
กมฺเม ตีณิ, วิปาเก เอกํ ๔เปย อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจฉาชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นวิปาเก เทว, นวิปยุตฺเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา
วิทฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญฺหาวโร ปจฺจยจตุกกํ

[๓๙] วิปาโก เหตุ ฌมฺโม วิปากสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

วิปากฌมฺมฌมฺโม เหตุ ฌมฺโม วิปากฌมฺมฌมฺมสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

เนววิปากนวิปากฌมฺมฌมฺโม เหตุ ฌมฺโม เนววิปากนวิปาก-
ฌมฺมฌมฺมสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๔๐] วิปาโก เหตุ ฌมฺโม วิปากสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปาโก เหตุ ฌมฺโม วิปากฌมฺมฌมฺมสฺส
เหตุสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปาโก เหตุ ฌมฺโม
เนววิปากนวิปากฌมฺมฌมฺมสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๓)

วิปากฌมฺมฌมฺโม เหตุ ฌมฺโม วิปากฌมฺมฌมฺมสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากฌมฺมฌมฺโม เหตุ ฌมฺโม วิปากสฺส
เหตุสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากฌมฺมฌมฺโม เหตุ
ฌมฺโม เนววิปากนวิปากฌมฺมฌมฺมสฺส เหตุสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน

ปัจจโย. (๓)

เนววิปากนวิปากธมมธมโม เหตุ ธมโม เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมสฺส เหตุสฺส ธมมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

[๔๑] วิปากโก เหตุ ธมโม วิปากสฺส เหตุสฺส ธมมสฺส อธิปติปัจจเยน
ปัจจโย. วิปากโก เหตุ ธมโม วิปากธมมธมมสฺส เหตุสฺส ธมมสฺส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. วิปากโก เหตุ ธมโม เนววิปากนวิปากธมมธมมสฺส
เหตุสฺส ธมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ. (๓)

วิปากธมมธมโม เหตุ ธมโม วิปากธมมธมมสฺส เหตุสฺส ธมมสฺส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. เทว.

เนววิปากนวิปากธมมธมโม เหตุ ธมโม เนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมสฺส เหตุสฺส ธมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา จ, อนนฺตเร
ปญฺจ, สมฺนนฺตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเญ ตีณิ, นิสฺสเย
ตีณิ, อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน เทว, วิปากเก เอกํ ๔เป๔^๑ อินฺทฺริเย
มคฺเค สมฺปยุตฺเต ตีณิ ๔เป๔^๑ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทัฏฐกัมม

[๔๓] วิปากัมม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ วิปากโก นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. วิปากัมม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. วิปากัมม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ วิปากโก นเหตุ จ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ จ ฐมมา อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

วิปากฐมมฐมมัม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ วิปากฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. วิปากฐมมฐมมัม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. วิปากฐมมฐมมัม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ วิปากฐมมฐมโม นเหตุ จ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ จ ฐมมา อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

เหนววิปากนวิปากฐมมฐมมัม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ เหนววิปากนวิปาก- ฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

วิปากัมม นเหตุญจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมมัม นเหตุญจ ฐมมัม ปฏิจจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

วิปากฐมมฐมมัม นเหตุญจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมมัม นเหตุญจ ฐมมัม ปฏิจจ เหนววิปากนวิปากฐมมฐมโม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๔] เหตุยา เตรส, อารมมณ ปญจ, อธิปตียา นว, อนนฺตเร ปญจ, สมนฺตเร ปญจ, สหชาเต เตรส, อณฺณมณฺเณ สตฺต, นิสฺสเย เตรส, อุปนิสฺสเย ปญจ, ปุเรชาเต ตีณิ, อาเสวเน

เทว, กมุเม เตรส, วิปาเก นว, อาหारे เตรส ฯเปฯ สมฺปยุตฺเต
ปญฺจ ฯเปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอการมฺมณปจฺจยา

[๔๕] วิปากัม นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ วิปากโก นเหตุ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. นว.

วิปากัม นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหววิปากนวิปากฐมฺมฐมโม นเหตุ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอการมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๖] นเหตุยา นว, นอการมฺมณ ปญฺจ, นอชิปฺติยา เตรส,
นอหนฺตเร ปญฺจ, นสมนฺตเร ปญฺจ, นอญฺมมญฺเฒ ปญฺจ, นอฺปนิสฺสเย
ปญฺจ, นปุเรชาเต ทฺวาทส, นปจฺจชาเต เตรส, นอาเสวเน เตรส,
นกมุเม เทว, นวิปาเก ปญฺจ, นอาหारे^๑ นอินฺทฺริเย เอกํ, นฌาเน
เทว, นมคฺเค นว ฯเปฯ^๒ นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ ฯเปฯ^๓ โนวิกเต ปญฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)^๒

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา
วิทฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญฺหาวารो ปจฺจยจตุกกัม

[๔๗] วิปากโก นเหตุ ฐมโม วิปากสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อการมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากโก นเหตุ ฐมโม วิปากฐมฺมฐมฺมสฺส

นเหตุสสุ ธรรมสสุ อารมมณปัจจุเณน ปัจจุโย. วิปากโก นเหตุ ธรรมโม
 เนววิปากนวิปากธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ อารมมณปัจจุเณน
 ปัจจุโย. (๓)

วิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม วิปากธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ
 ธรรมสสุ อารมมณปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ. (๓)

เนววิปากนวิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม เนววิปากนวิปาก-
 ธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ อารมมณปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.
 (๓)

[๔๘] วิปากโก นเหตุ ธรรมโม วิปากสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ
 อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย. จตุตตาริ.

วิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม วิปากธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ
 ธรรมสสุ อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

เนววิปากนวิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม เนววิปากนวิปาก-
 ธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย. เนววิปาก-
 นวิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม วิปากสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ
 อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย. เนววิปากนวิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม
 วิปากธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ อธิปติปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

[๔๙] วิปากโก นเหตุ ธรรมโม วิปากสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ
 อนนตฺตปัจจุเณน ปัจจุโย. เทว.

วิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม วิปากธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ
 ธรรมสสุ อนนตฺตปัจจุเณน ปัจจุโย. เทว.

เนววิปากนวิปากธรรมมธรรมโม นเหตุ ธรรมโม เนววิปากนวิปาก-
 ธรรมมธรรมสสุ นเหตุสสุ ธรรมสสุ อนนตฺตปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

(สงฺขิตฺตํ.)

[๕๐] อารมฺมณํ นว, อธิปตฺติยา ทส, อนนฺตเร สตฺต, สมฺนนฺตเร
 สตฺต, สหชาเต เอกาทส, อณฺณมณฺเณ สตฺต, นิสฺสเย เตรส,
 อุปฺนิสฺสเย นว, อาเสวเน เทว, กมฺเม นว, วิปาเก ตีณิ, อาหาเร
 สตฺต, อินฺทฺริเย นว, ฌาเน สตฺต, มคฺเค สตฺต, สมฺปยุตฺเต ตีณิ,
 วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา เตรส ๕เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา โสฬส, นอารมฺมณํ โสฬส. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพิ.)

วิปากตฺติกเหตุทุกัม นิฏฺฐิตํ.

๔. อุปาทินนุทาทานิโย ๑. เหตุทุกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๕๑] อุปาทินนุทาทานิโย เหตุ ฐมมัม ปฏิจจ อุปาทินนุทาทานิโย
เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อนุปาทินนุทาทานิโย เหตุ ฐมมัม ปฏิจจ อนุปาทินนุทาทานิโย
เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อนุปาทินนุทาทานิโย เหตุ ฐมมัม ปฏิจจ อนุปาทินนุทาทานิโย
เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๕๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ ตีณิ, อธิปติยา เทว ๔เปย
วิปาเก เทว ๔เปย^๑ อวิคเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)^๑

นอธิปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ ๔เปย นอาเสวเน ตีณิ,
นวิปาเก เทว, นวิปยุตเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

สหชาตวโรปิ ๔เปย สมปยุตตวโรปิ วิตุถาเรตพพา.)

๗. ปญหาวโร ปจจยจตุกัม

[๕๓] อุปาทินนุทาทานิโย เหตุ ฐมโม อุปาทินนุทาทานิยสส
เหตุสส ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อนุปาทินนุทาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาทินนุทาทานิยสส เหตุสส
ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๕๔] อุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. อุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๕๕] อุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. อนุปาทินฺนูปาทานิกโย เหตุ ฐมฺโม อนุปาทินฺนูปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

อนนตรอุปนิสสยปัจจยา

[๕๖] อุปาทินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อุปาทินฺนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

อนุปาตินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

อนุปาตินฺนุอนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุอนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปัจจเยน ปัจจโย. อนุปาตินฺนุอนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อุปาทินฺนุปาทานิสฺส^๑ เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนตรปัจจเยน ปัจจโย ฯเปฯ (๒)

[๕๗] อุปาทินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อุปาทินฺนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. อุปาทินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. อุปาทินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุอนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. (๓)

อนุปาตินฺนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

อนุปาตินฺนุอนุปาทานิโย เหตุ ฐมโม อนุปาตินฺนุอนุปาทานิสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ปญฺจ, อธิปติยา จตฺตาริ, อนนฺตเร จ, สมฺมณฺตเร จ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมณฺเณ ตีณิ,

นิสฺสเย ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน เทว, วิปาเก เทว ฯเปฯ
อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ ปจฺจยจตฺทุกัม

[๕๙] อุปาทินฺนุปาทานิยํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อุปาทินฺนุปาทานิโย
นเหตุ ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อุปาทินฺนุปาทานิยํ นเหตุ
ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อนฺุปาตินฺนุปาทานิโย นเหตุ ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
อุปาทินฺนุปาทานิยํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อุปาทินฺนุปาทานิโย นเหตุ
จ อนฺุปาตินฺนุปาทานิโย นเหตุ จ ฐมฺมา อุปปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อนฺุปาตินฺนุปาทานิยํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อนฺุปาตินฺนุปาทานิโย
นเหตุ ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนฺุปาตินฺนอนฺุปาทานิยํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อนฺุปาตินฺน-
อนฺุปาทานิโย นเหตุ ฐมฺโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อนฺุปาตินฺน-
อนฺุปาทานิยํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อนฺุปาตินฺนุปาทานิโย นเหตุ ฐมฺโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อนฺุปาตินฺนอนฺุปาทานิยํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อนฺุปาตินฺนุปาทานิโย นเหตุ จ อนฺุปาตินฺนอนฺุปาทานิโย นเหตุ จ
ฐมฺมา อุปปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุญจ อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุญจ
 ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
 (๑)

อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุญจ อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุญจ
 ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
 (๑)

[๖๐] อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุปาทานิโย
 นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑)

อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุปาทานิโย
 นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑)

อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุ
 อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๖๑] เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ, อธิปัตติยา ปญจ, อนนุตเร
 เตณิ, สมมุตเต เตณิ, สหชาเต นว, อญญมณเต เตณิ, นิสสเย
 นว, อุปนิสสเย เตณิ, ปุเรชาเต เตณิ, อาเสวเน เทว, กมเม นว,
 วิปาเก นว ฯเปฯ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจนีโย ๑. นเหตุปัจจโย

[๖๒] อุปาทินนุปาทานิโย นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุปาทานิโย
 นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจยา. เตณิ.^๑

อนฺุปาทินฺุปาทานิโย นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาทินฺุปาทานิโย
นเหตุ ฐมฺโม อฺุปปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

อฺุปาทินฺุปาทานิโย นเหตุญจ อนฺุปาทินฺุปาทานิโย . นเหตุญจ
ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาทินฺุปาทานิโย นเหตุ ฐมฺโม อฺุปปชฺชติ
นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๓] นเหตุยา ปญจ, นอารมฺมณฺเ จ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณฺเ จ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณฺเ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตํเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

อฺุปาทินฺุตฺตํเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๕. สงฺกิลิฏฺจตฺตํ ๑. เหตุทุกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกํ

[๖๔] สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
เหตุ ฐมฺโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
เหตุ ฐมฺโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิโก
เหตุ ฐมฺโม อฺุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๕] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, ๔เปย อวิคเต ตีณิ.
(สงขัตต.)

นอริปัตติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจจจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปปยตเต ตีณิ. (สงขัตต.)

(สหชาตวาโรปี ๔เปย สมปปยตตวาโรปี วิตถาเรตพพา.)

๗. ปญหาวารอ ปจจยจตุกก

เหตุอารมมณาทิปจจยา

[๖๖] สงกิลิฏจสงกิลีสโก เหตุ ฐมโม สงกิลิฏจสงกิลีสกส
เหตุสส ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อสงกิลิฏจสงกิลีสโก เหตุ ฐมโม อสงกิลิฏจสงกิลีสกส เหตุสส
ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อสงกิลิฏจอสงกิลีสโก เหตุ ฐมโม อสงกิลิฏจอสงกิลีสกส
เหตุสส ฐมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

[๖๗] สงกิลิฏจสงกิลีสโก เหตุ ฐมโม สงกิลิฏจสงกิลีสกส
เหตุสส ฐมมสส อารมมณปจจเยน ปจจโย. เทว.

อสงกิลิฏจสงกิลีสโก เหตุ ฐมโม อสงกิลิฏจสงกิลีสกส^๑ เหตุสส
ฐมมสส อารมมณปจจเยน ปจจโย. เทว.

อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อารมฺมณปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. (๑)

[๖๘] สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อธิปฺติปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. (๑)

“อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อธิปฺติปฺจฺเยน ปฺจฺจโย.” อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อธิปฺติปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. (๒)

อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อธิปฺติปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. เทว.

[๖๙] สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อนนฺตรปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. จ ๗เปฯ

สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อฺปนฺนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อฺปนฺนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อฺปนฺนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. (๓)

อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อฺปนฺนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. ตีณิ.

อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิโก เหตุ ฆมโม อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิกสฺส เหตุสฺส ฆมมสฺส อฺปนฺนิสฺสยปฺจฺเยน ปฺจฺจโย. เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ปณจ, อธิปัตติยา ปณจ, อนนุตเร จ, สมนนุตเร จ, สหชาเต ตีณิ, อญญมญญเต ตีณิ, นิสสเย ตีณิ, อุปนิสสเย อฏฐ, อาเสวเน ตีณิ, วิปาเก เทว, อินฺทริเย เทว ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา อฏฐ, นอารมมณ อฏฐ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ ปณจ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาโรปิ, เอวํ วิตฺถาเรตฺพุโพ.)

นเหตุปทํ ปจฺจยจตุกกํ

[๗๑] สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุ ฐมมํ ปฏฺิจจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุ ฐมมํ ปฏฺิจจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ จ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลสิกํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุญจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏฺิจจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิกํ นเหตุญจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลสิกํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏฺิจจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลสิโก นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

(๑)

[๗๒] สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิโก
นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๓] เหตุยา นว, อารมฺมณ ตีณิ, อธิปฺติยา นว, อนนฺตเร
ตีณิ, สมฺนนฺตเร ตีณิ, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย
นว, อุนิสฺสเย ตีณิ, ปุเรชาเต ตีณิ, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม นว,
วิปาเก ปญฺจ, อาหาเร นว ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียํ นเหตุปจฺจโย

[๗๔] อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจ-
สงฺกิลิโก นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณ ปญฺจ, นอธิปฺติยา จ, "นปุเรชาเต
สฺตต ฯเปฯ นกมฺเม ตีณิ ฯเปฯ นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ ฯเปฯ" โนวิกเต
ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปี วิตุถาเรตพฺพา.)

๗. ปญหาวาโร ปจฺจยจตุกกัม

อารมฺมณอธิปติปจฺจยา

[๗๕] สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

[๗๖] สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิโก นเหตุ ฐมฺโม อสงฺกิลิฏฺฐอสงฺกิลิสิกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๗] อารมฺมณเณ จ, อธิปติยา อฏฺฐ, อนนฺตเร สตฺต, สมฺนนฺตเร สตฺต, สหชาเต นว, อณฺณมณฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย เตรส, อุปฺนิสฺสเย อฏฺฐ, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม สตฺต, วิปาเก จตฺตาริ, อาหาเร นว^๑ ๗เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา จุททส, นอารมมณ จุททส. (สงขิตต.)

อารมมณปจจา นเหตุยา จ. (สงขิตต.)

นเหตุปจจา อารมมณ จ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตถาเรตพพ.)

สงกิลิฏจตติกเหตุทุกั นิฏจิต.

๖. วิตกกตติกั ๑. เหตุทุกั

๑. ปฏิจจาโร ปจจยจตูกั

[๗๘] สวิตกกสวิจาริ เหตุุ ฐมมํ ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจา. (๑)

อวิตกกวิจารมตตํ เหตุุ ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกวิจารมตโต เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจา. (๑)

อวิตกกอวิจาริ เหตุุ ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกอวิจาโร เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจา. (๑) (สงขิตต.)

[๗๙] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

นอริปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปจจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปปยตเต ตีณิ. (สงขิตต.)

(^๑สหาตวาโรปิ ๔เปย สมปปยตตวาโรปิ เอว วิตถาเรตพพ.)

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตุกกํ

[๘๐] สวิตกกสวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อวิตกกวิจารมตฺโต เหตุ ฐมฺโม อวิตกกวิจารมตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม อวิตกกอวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๘๑] สวิตกกสวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สวิตกกสวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม อวิตกกอวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อวิตกกวิจารมตฺโต เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อวิตกกวิจารมตฺโต เหตุ ฐมฺโม อวิตกกอวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม อวิตกกอวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๘๒] สวิตกกสวิจาร์ เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อวิตกกวิจารมตฺโต เหตุ ฐมฺโม อวิตกกวิจารมตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. อวิตกกวิจารมตฺโต เหตุ ฐมฺโม สวิตกกสวิจาสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมโม อวิตกกอวิจารณ์สส เหตุสส ฐมมสส
อธิปติปจฺเยน ปจฺจโย. อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมโม สวิตกกสวิจารณ์สส
เหตุสส ฐมมสส อธิปติปจฺเยน ปจฺจโย. (๒)

[๘๓] สวิตกกสวิจารณ์ เหตุ ฐมโม สวิตกกสวิจารณ์สส เหตุสส
ฐมมสส อนนฺตรปจฺเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อวิตกกวิจารณ์ตฺโต เหตุ ฐมโม อวิตกกวิจารณ์ตฺตสส เหตุสส
ฐมมสส อนนฺตรปจฺเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อวิตกกอวิจาร์ เหตุ ฐมโม อวิตกกอวิจารณ์สส เหตุสส ฐมมสส
อนนฺตรปจฺเยน ปจฺจโย. ตีณิ ๔เปย

สวิตกกสวิจารณ์ เหตุ ฐมโม สวิตกกสวิจารณ์สส เหตุสส ฐมมสส
อุปนิสฺสยปจฺเยน ปจฺจโย. นว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ จ, อธิปติยา ปญฺจ, อนนฺตรเ
นว, สมฺนนฺตรเ นว, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเเย ตีณิ, นิสฺสเย
ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว, อาเสวเน ปญฺจ, วิปาเก ตีณิ ๔เปย อวิกเต
ตีณิ.

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

นเหตุปทั ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตักกัม เหตุปจจโย

[๘๕] สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร
 นเหตุ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (เอกํ.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ
 ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกวิจารมตโต นเหตุ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา.
 (เทว.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกอวิจาโร นเหตุ
 ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (ตีณ.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ
 ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกอวิจาโร นเหตุ จ ฐมมา
 อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (จตตาริ.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ
 ปฏิจจ อวิตกกวิจารมตโต นเหตุ จ อวิตกกอวิจาโร นเหตุ จ
 ฐมมา อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (ปณจ.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ
 ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกวิจารมตโต นเหตุ จ
 ฐมมา อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (ฉ.) สวิตกกสวิจารํ นเหตุํ ฐมมํ
 ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกวิจารมตโต นเหตุ จ
 อวิตกกอวิจาโร นเหตุ จ ฐมมา อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (สตุต.)

[๘๖] อวิตกกวิจารมตตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกวิจารมตโต
 นเหตุ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (เอกํ.) อวิตกกวิจารมตตํ
 นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม อูปปชชติ
 เหตุปจจยา. (เทว.) อวิตกกวิจารมตตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ
 อวิตกกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (ตีณ.)
 อวิตกกวิจารมตตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ
 อวิตกกอวิจาโร นเหตุ จ ฐมมา อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (จตตาริ.)
 อวิตกกวิจารมตตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อวิตกกวิจารมตโต นเหตุ จ
 อวิตกกอวิจาโร นเหตุ จ ฐมมา อูปปชชนติ เหตุปจจยา. (ปณจ.)

สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุ จ ธมมา
 อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (ฉ.) สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์
 นเหตุญจ ธมมํ ปฏิจฺจ สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต
 นเหตุ จ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ ธมมา อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา.
 (สจฺจต.)

[๘๙] อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ
 ธมมํ ปฏิจฺจ สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ ธมโม อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา.
 (เอกํ.) อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ ธมมํ
 ปฏิจฺจ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุ ธมโม อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา.
 (เทว.) อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ ธมมํ
 ปฏิจฺจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ ธมโม อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (ตีณิ.)
 อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ ธมมํ ปฏิจฺจ
 สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ ธมมา
 อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (จตฺตาริ.) อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ
 อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ ธมมํ ปฏิจฺจ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุ จ
 อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ ธมมา อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (ปณฺจ.)

[๙๐] สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ
 ธมมํ ปฏิจฺจ สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ ธมโม อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา.
 (เอกํ.) สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ ธมมํ
 ปฏิจฺจ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ ธมโม อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (เทว.)
 สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุญจ อวิตกกัมมวิจาร์มตโต นเหตุญจ ธมมํ ปฏิจฺจ
 สวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ อวิตกกัมมวิจาร์ นเหตุ จ ธมมา
 อุปปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (ตีณิ.)

[๙๑] สวิตกกสวิจาริ นเหตุญจ อวิตกกวิจามตตัม นเหตุญจ
อวิตกกอวิจาริ นเหตุญจ ฐมัม ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (เอกํ.) สวิตกกสวิจาริ นเหตุญจ
อวิตกกวิจามตตัม นเหตุญจ อวิตกกอวิจาริ นเหตุญจ ฐมัม ปฏิจจ
อวิตกกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (เทว.)
สวิตกกสวิจาริ นเหตุญจ อวิตกกวิจามตตัม นเหตุญจ อวิตกกอวิจาริ
นเหตุญจ ฐมัม ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกอวิจาโร
นเหตุ จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (ตีณิ.)

อารมฺมณปจฺจโย

[๙๒] สวิตกกสวิจาริ นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. สวิตกกสวิจาริ นเหตุ ฐมัม
ปฏิจจ อวิตกกวิจามตโต นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา.
สวิตกกสวิจาริ^๑ นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ สวิตกกสวิจาโร นเหตุ จ
อวิตกกวิจามตโต นเหตุ จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ อารมฺมณปจฺจยา.^๑
ตีณิ.

อวิตกกวิจามตตัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ อวิตกกวิจามตโต
นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. จตฺตาริ.

อวิตกกอวิจาริ นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ อวิตกกอวิจาโร นเหตุ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. ปณฺจ.

สวิตทุกสวิจารํ นเหตุญจ อวิตทุกอวิจารํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ
อวิตทุกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปจฺจยา. ตีณิ.

อวิตทุกวิจารมตฺตํ นเหตุญจ อวิตทุกอวิจารํ นเหตุญจ ฐมมํ
ปฏิจจ สวิตทุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปจฺจยา.
จตฺตาริ.

สวิตทุกสวิจารํ นเหตุญจ อวิตทุกวิจารมตฺตํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ
สวิตทุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปจฺจยา. เอกํ.

สวิตทุกสวิจารํ นเหตุญจ อวิตทุกวิจารมตฺตํ นเหตุญจ อวิตทุก-
อวิจารํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ สวิตทุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ อารมมณปจฺจยา. เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓] เหตุยา สตฺตตฺตํ, อารมมณ เอกวิส, อธิปติยา เตวิส,
อนนฺตเร เอกวิส, สหชาเต สตฺตตฺตํ, อณฺณมณฺเณ อฏฺฐวิส, นิสฺสเย
สตฺตตฺตํ, อุปนิสฺสเย เอกวิส, ปุเรชาเต เอกาทส, อาเสวเน
เอกาทส, กมฺเม สตฺตตฺตํ, วิปาเก อาหาเร อินฺทฺริเย ฌาเน มคฺเค
สตฺตตฺตํ, สมฺปยุตฺเต เอกวิส, วิปฺปยุตฺเต สตฺตตฺตํ ๗เปยฺ อวิกเต
สตฺตตฺตํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เตตฺตํ, นอารมมณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ จุฑทส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

นเหตุปทั ๗. ปญหาวาริ

ปัจจยจตุกั อารมมณปัจจโย

[๙๔] สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม อวิตกุกอวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. "สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม สวิตกุก-สวิจารสฺส นเหตุสฺส จ อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย." จตตาริ.

[๙๕] อวิตกุกวิจารมตฺโต นเหตุ ฐมโม อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อวิตกุกวิจารมตฺโต นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อวิตกุกวิจารมตฺโต นเหตุ ฐมโม อวิตกุกอวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. "อวิตกุกวิจารมตฺโต นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส จ อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย." จตตาริ.

[๙๖] อวิตกุกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อวิตกุกอวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อวิตกุกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อวิตกุกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส

อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปจฺจโย. °อวิตกฺกอวิจาร์โ นเหตุ ฐมฺโม
 อวิตกฺกวิจาร์มตฺตสฺส นเหตุสฺส จ อวิตกฺกอวิจาร์สฺส นเหตุสฺส จ
 ฐมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปจฺจโย. อวิตกฺกอวิจาร์โ นเหตุ ฐมฺโม
 สวิตกฺกสฺวิจาร์สฺส นเหตุสฺส จ อวิตกฺกวิจาร์มตฺตสฺส นเหตุสฺส จ
 ฐมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปจฺจโย. °ปญฺจ.

[๔๗] อวิตกกถิการมตฺโต นเหตุ จ อวิตกกถิการโร นเหตุ จ
 ฐมา สวิตกกถิการสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อวิตกกถิการมตฺโต นเหตุ จ อวิตกกถิการโร นเหตุ จ ฐมา
 อวิตกกถิการมตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อวิตกกถิการมตฺโต นเหตุ จ อวิตกกถิการโร นเหตุ จ ฐมา
 อวิตกกถิการสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ๒ อวิตกกถิการมตฺโต นเหตุ จ อวิตกกถิการโร นเหตุ จ ฐมา
 สวิตกกถิการสฺส นเหตุสฺส จ อวิตกกถิการมตฺตสฺส นเหตุสฺส จ
 ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ๓ จตฺตาริ.

[๔๘] สวิตกกัสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกวิจามตโต นเหตุ จ
 ฐมา สวิตกกัสวิจารสส นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 สวิตกกัสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกวิจามตโต นเหตุ จ ฐมา
 อวิตกกวิจามตตสส นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 สวิตกกัสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกกวิจามตโต นเหตุ จ ฐมา
 อวิตกกวิจารสส นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.

“สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกุกวิจารมตโต นเหตุ จ ฐมา
สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส จ อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส จ
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.” จตฺตาริ.

อธิปติปจฺจโย

[๙๙] สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. สตฺต.

อวิตกุกวิจารมตโต นเหตุ ฐมโม อวิตกุกวิจารมตฺตสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญฺจ.

อวิตกุกอวิจาโร นเหตุ ฐมโม อวิตกุกอวิจารสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญฺจ.

อวิตกุกวิจารมตโต นเหตุ จ อวิตกุกอวิจาโร นเหตุ จ ฐมา
สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ จ อวิตกุกวิจารมตโต นเหตุ จ ฐมา
สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อนนฺตราทิปจฺจยา

[๑๐๐] สวิตกุกสวิจาโร นเหตุ ฐมโม สวิตกุกสวิจารสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย ฯเปฯ สมฺนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

สวิตทุกสวิจาโร นเหตุ ฌมโม สวิตทุกสวิจารสส นเหตุสส
 ฌมมสส อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๐๑] อารมมณฺเ เอกวีส, อธิปติยา เตวีส, อนนฺตเร ปณฺจวีส,
 สมฺนนฺตเร ปณฺจวีส, สหชาเต ตีส, อณฺณมณฺเ อฏฺฐวีส, นิสฺสเย
 ตีส, อุปนิสฺสเย ปณฺจวีส, ปุเรชาเต ปณฺจ, ปจฺจชาเต ปณฺจ,
 อาเสวเน เอกวีส, กมฺเม เอกาทส, วิปาเก เอกวีส, อาหาร
 เอกาทส ๗เป๗ อวิกเต ตีส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปณฺจตฺตีส, นอารมมณฺเ ปณฺจตฺตีส, นอธิปติยา
 ปณฺจตฺตีส. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณฺปจฺจยา นเหตุยา เอกวีส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณฺเ เอกวีส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

วิตกฺกตฺติเกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๗. ปิติตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑. ปฏิจฺจาวาโร ปจฺจยจตฺกํ

[๑๐๒] ปิติสหคตํ เหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต เหตุ ฌมโม
 อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สฺขสหคตํ เหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สฺขสหคโต เหตุ ฌมโม
 อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุเปกฺกขาสหคตัม เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุเปกฺกขาสหคโต เหตุ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เอกํ.

ปิติสหคตัม เหตุญจ สุขสหคตัม เหตุญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต
เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๑๐๓] เหตุยา ทส, อารมฺมเณ ทส ๔เปยฺ อวิคเต ทส.
(สงฺขิตตํ.)

นอธิปติยา ทส, นปฺเรชาเต ทส, นปจฺฉาชาเต ทส, นอาเสวเน
ทส, นวิปาเก ทส, นวิปฺยุตฺเต ทส. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญฺหาวาริ ปจฺจยจตุกัม

เหตุอารมฺมณาทีปจฺจยา

[๑๐๔] ปิติสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

สุขสหคโต เหตุ ฐมโม สุขสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อุเปกฺกขาสหคโต เหตุ ฐมโม อุเปกฺกขาสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เอกํ.

ปิติสหคโต เหตุ จ สุขสหคโต เหตุ จ ฐมฺมา ปิติสหคตสฺส
เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๑๐๕] ปิติสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ปิติสหคโต เหตุ ฐมโม สุขสหคตสฺส
 เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ปิติสหคโต เหตุ ฐมโม
 อุเปกฺขาสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย
 ปิติสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส จ สุขสหคตสฺส
 เหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

สุขสหคโต เหตุ ฐมโม สุขสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สุขสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส
 เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ^๑สุขสหคโต เหตุ ฐมโม
 อุเปกฺขาสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 สุขสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส จ สุขสหคตสฺส
 เหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ^๑ จตฺตาริ.

อุเปกฺขาสหคโต เหตุ ฐมโม อุเปกฺขาสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุเปกฺขาสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส
 เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุเปกฺขาสหคโต เหตุ
 ฐมโม สุขสหคตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
^๒อุเปกฺขาสหคโต เหตุ ฐมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส จ สุขสหคตสฺส
 เหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ^๒ จตฺตาริ.

ปิติสหคโต เหตุ จ สุขสหคโต เหตุ จ ฐมมา ปิติสหคตสฺส
 เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

ปิติสหคโต เหตุ ฌมโม ปิติสหคตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส
อชิปติปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๐๖] เหตุยา ทส, อารมฺมเณ โสฬส, อชิปติยา โสฬส,
อนนฺตเร โสฬส, สมนนฺตเร โสฬส, สหชาเต ทส, อณฺณมณฺเณ
ทส, นิสฺสเย ทส, อุปนิสฺสเย โสฬส ฌเปย วิปาเกํ ทส ฌเปย
อวิกเต ทส. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา โสฬส, นอารมฺมเณ โสฬส. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ทส. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ โสฬส. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑๐๗] ปิติสหคตํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต นเหตุ
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปิติสหคตํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
สฺสสหคโต นเหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปิติสหคตํ นเหตุ
ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต นเหตุ จ สฺสสหคโต นเหตุ จ ฌมมา
อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

สฺสสหคตํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สฺสสหคโต นเหตุ ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สฺสสหคตํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต
นเหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สฺสสหคตํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ

ปีติสหคโต นเหตุ จ สุขสหคโต นเหตุ จ ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ
เหตุปจฺจยา. (๓)

อุเปกฺขาสหคตํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อุเปกฺขาสหคโต นเหตุธมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ปีติสหคตํ นเหตุญฺจ สุขสหคตํ นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ
ปีติสหคโต นเหตุ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปีติสหคตํ นเหตุญฺจ
สุขสหคตํ นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ สุขสหคโต นเหตุ ธมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปีติสหคตํ นเหตุญฺจ สุขสหคตํ นเหตุญฺจ
ธมฺมํ ปฏิจฺจ ปีติสหคโต นเหตุ จ สุขสหคโต นเหตุ จ ธมฺมา
อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๑๐๘] ปีติสหคตํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ ปีติสหคโต นเหตุ
ธมฺโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. ตีณิ.

สุขสหคตํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ สุขสหคโต นเหตุ ธมฺโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. ตีณิ.

อุเปกฺขาสหคตํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อุเปกฺขาสหคโต นเหตุ
ธมฺโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. เอกํ.^๑

ปีติสหคตํ นเหตุญฺจ สุขสหคตํ นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ
ปีติสหคโต นเหตุ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๑๐๙] เหตุยา ทส, อารมมณ ทส, อธิปัตติยา ทส, อนนฺตเร
ทส ๔เปย อวิกเต ทส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ทส, นอธิปัตติยา ทส.

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตฺถาเรตฺตพฺพา.)

นเหตุปทํ ๗. ปญฺหาวาโร

ปจฺจยจตุกกํ อารมฺมณาทิปจฺจยา

[๑๑๐] ปีติสฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม ปีติสฺสทสฺส นเหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ปีติสฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม
สฺสทสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ปีติสฺสทสฺส
นเหตุ ฐมฺโม อุเปกฺขาสทสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ปีติสฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม ปีติสฺสทสฺส นเหตุสฺส จ
สฺสทสฺส นเหตุสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๔)

สฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม สฺสทสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม ปีติสฺสทสฺส
นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. สฺสทสฺส นเหตุ
ฐมฺโม อุเปกฺขาสทสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
สฺสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม ปีติสฺสทสฺส นเหตุสฺส จ สฺสทสฺส
นเหตุสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๔)

อุเปกฺขาสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม อุเปกฺขาสทสฺส นเหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุเปกฺขาสทสฺส นเหตุ ฐมฺโม
ปีติสฺสทสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุเปกฺขา-

สหคโต นเหตุ ฌโม สุขสหคตสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน
 ปจฺจโย. อุเปกฺขาสหคโต นเหตุ ฌโม ปิติสหคตสฺส นเหตุสฺส จ
 สุขสหคตสฺส นเหตุสฺส จ ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๔)

ปิติสหคโต นเหตุ จ สุขสหคโต นเหตุ จ ฌมา ปิติสหคตสฺส
 นเหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

[๑๑๑] ปิติสหคโต นเหตุ ฌโม ปิติสหคตสฺส นเหตุสฺส
 ฌมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

สุขสหคโต นเหตุ ฌโม สุขสหคตสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส
 อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

อุเปกฺขาสหคโต นเหตุ ฌโม อุเปกฺขาสหคตสฺส นเหตุสฺส
 ฌมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

ปิติสหคโต นเหตุ จ สุขสหคโต นเหตุ จ ฌมา ปิติสหคตสฺส
 นเหตุสฺส ฌมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

[๑๑๒] ปิติสหคโต นเหตุ ฌโม ปิติสหคตสฺส นเหตุสฺส
 ฌมมสฺส อนนฺตรปัจจเยน ปจฺจโย ๕เป๕ อุปนิสฺสยปัจจเยน ปจฺจโย.
 จตฺตาริ.

สุขสหคโต นเหตุ ฌโม สุขสหคตสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส
 อุปนิสฺสยปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

อุเปกฺขาสหคโต นเหตุ ฌโม อุเปกฺขาสหคตสฺส นเหตุสฺส
 ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ.

ปิติสหคโต นเหตุ จ สุขสหคโต นเหตุ จ ฌมา ปิติสหคตสฺส
 นเหตุสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปัจจเยน ปจฺจโย. จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑๓] อารมฺมเณ โสฬส, อธิปติยา โสฬส,^๑ อนนฺตเร โสฬส,^๑ สมนฺตเร โสฬส, สหชาเต ทส, อญฺญมญฺเเย ทส, นิสฺสเย ทส, อุปนิสฺสเย โสฬส, อาเสวเน ทส,^๒ กมฺเม โสฬส,^๒ อาหาเร ทส ๔เปฯ อวิกเต ทส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา โสฬส, นอารมฺมเณ โสฬส, นอธิปติยา โสฬส. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณฺปัจจยา นเหตุยา โสฬส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมฺมเณ โสฬส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

ปิติตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๘. ทสฺสเนนปหัตตพฺพตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปัจจยจตุกํ

[๑๑๔] ทสฺสเนน ปหัตตพฺพํ เหตุํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหัตตพฺโพ เหตุ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ภาวนาย ปหัตตพฺพํ เหตุํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ภาวนาย ปหัตตพฺโพ เหตุ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ
 เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ เหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑๕] เหตุยา ตีณิ, (สพฺพตฺถ ตีณิ) วิปาเก เอกํ อเปย
 อวิกเต ตีณิ.

นอธิปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ อเปย นวิปยุตฺเต ตีณิ.
 (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวโรปิ วิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๑๖] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ เหตุ ฌมโม ทสฺสเนน ปหาตพฺพสฺส
 เหตุสฺส ฌมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ เหตุ ฌมโม ทสฺสเนน ปหาตพฺพสฺส
 เหตุสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ อฏฺฐ, อธิปติยา จ, อนนฺตเร
 ปญฺจ, สมนฺนตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อณฺณมณฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย
 ตีณิ, อุปนิสฺสเย อฏฺฐ, อาเสวเน ตีณิ, วิปาเก เอกํ, อินฺทฺริเย เอกํ,
 มกฺเค เอกํ อเปย อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา อฏฺฐ, นอารมฺมณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑๑๘] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺโพ นเหตุ จ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ จ ฐมฺมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๑ (๓)

ภาวนํ ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ภาวนํ ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ภาวนํ ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ จ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ จ ฐมฺมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๒ (๓)

เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺพํ นเหตุ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ นเหตุญจ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺพํ นเหตุญจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เวนทสฺสเนน นภาวนํ ปหาตพฺโพ นเหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุญจ เนวทสฺสเนน นภวานาย
ปหาตพัพพิ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภวานาย ปหาตพัพพิ
นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ทสฺสเนน ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพัพพิ
นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

ภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ ภวานาย ปหาตพัพพิ
นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เนวทสฺสเนน นภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑๙] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺตียา นว ๗เปฯ
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอารมฺมณปจฺจยา

[๑๒๐] เนวทสฺสเนน นภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นเหตุปจฺจยา.

ทสฺสเนน ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน
นภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา.
(๑)

ภวานาย ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภวานาย
ปหาตพัพพิ นเหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพโ หนเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

ทสฺสเนน ปหฺตพฺพํ นเหตุญฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนาย
ปหฺตพฺพํ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพโ
หนเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

ภาวนาย ปหฺตพฺพํ นเหตุญฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนาย
ปหฺตพฺพํ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพโ
หนเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒๑] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณ ปญฺจ, นอธิปฺติยา นว,
ฯเปฯ โนวิกิตเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ปจฺจยวาโรปิ นิสฺสยวาโรปิ สํสฺสฏฺฐวาโรปิ
สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺทิสฺสา วิตฺถาเรตพฺพา.)

๗. ปญหาวารโ ปจฺจยจตุกกัม

[๑๒๒] ทสฺสเนน ปหาตพุโพ นเหตุ ฐมโม ทสฺสเนน
ปหาตพุพสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ทสฺสเนน
ปหาตพุโพ นเหตุ^๑ ฐมโม เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพุพสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

ภาวนาย ปหาตพุโพ นเหตุ ฐมโม ภาวนาย ปหาตพุพสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพุโพ นเหตุ ฐมโม เนวทสฺสเนน
นภาวนาย ปหาตพุพสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

[๑๒๓] อารมฺมณเณ อฏฺฐ, อธิปติยา ทส ๗เปฯ อวิคเต เตรส.
(สงฺขิตตัม.)

นเหตุยา จุทฺทส, นอารมฺมณเณ จุทฺทส. (สงฺขิตตัม.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา อฏฺฐ. (สงฺขิตตัม.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณเณ อฏฺฐ. (สงฺขิตตัม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอว วิตฺถาเรตพุพ.)

ทสฺสเนนปหาตพุพตฺติกเหตุทุกัม^๒ นิฏฺฐิตัม.

๙. ทสฺสเนนปหฺตพฺพเหตุกตฺตํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๒๔] ทสฺสเนน ปหฺตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหฺตพฺพเหตุโก เหตุํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ภาวนาย ปหฺตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ภาวนาย ปหฺตพฺพเหตุโก เหตุํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหฺตพฺพเหตุโก เหตุํ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒๕] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ ยเปย อวิคเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติยา ตีณิ, นปฺเรชาเต ตีณิ ยเปย นวิปฺยุตฺเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ยเปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสาวิตฺถาเรตพฺพา.)

[๑๒๖] ทสฺสเนน ปหฺตพฺพเหตุโก เหตุํ ฐมฺโม ทสฺสเนน ปหฺตพฺพเหตุกสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ อฏฺฐ, อริปติยา จ ยเปย อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

นเหตุยา อฏฺฐ, นอารมฺมเณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัย นารมมณ เตณิ. (สงขัตต.)

นเหตุปัจจัย นารมมณ อฏฐ. (สงขัตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตถาเรตพพ.)

นเหตุปทั ๑-๗. ปฏิจจาทวาร

ปัจจัยจตุกกั เหตุปัจจัย

[๑๒๗] ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกั นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก นเหตุํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. เตณิ.

ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกั นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก นเหตุํ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจัย. เตณิ.

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกั นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก นเหตุํ ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปัจจัย. เตณิ. (สงขัตต.)

เหตุยา นว, นารมมณ เตณิ ๗เปย อวิกเต นว. (สงขัตต.)

ปัจจัยนัย นเหตุปัจจัย

[๑๒๘] เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกั นเหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก นเหตุํ ฐมโม
อปฺปชฺชติ นเหตุปัจจัย. (๑) (สงขัตต.)

หมตอายุ 12/1 [๑๒๙] นเหตุยา เอกํ, นารมมณ ปญจ ๗เปย โนวิกเต
ปญจ. (สงขัตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมฺมเณ ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

อารมฺมณปจฺจโย

[๑๓๐] ทสฺสเนน ปหัตตพฺพเหตุโก นเหตุ ฐมฺโม ทสฺสเนน ปหัตตพฺพเหตุกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

ภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุโก นเหตุ ฐมฺโม ภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุโก นเหตุ ฐมฺโม เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหัตตพฺพเหตุกสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓๑] อารมฺมเณ อฏฺฐ, อธิปติยา ทส ฯเปฯ อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา จุทฺทส, นอารมฺมเณ จุทฺทส. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมฺมเณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

ทสฺสเนนปหัตตพฺพเหตุกตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๐. อัจฉริยธรรม ๑. เหตุทุก

๑-๗. ปฏิจจกัมม

ปัจฉิมทุกกัมม เหตุปัจฉิม

[๑๓๒] อัจฉริยธรรม เหตุ ฌมม ปฏิจจ อัจฉริยธรรม^๑ เหตุ ฌมม
อุปปชชติ เหตุปัจฉิม. (๑)

อปัจฉิมธรรม เหตุ ฌมม ปฏิจจ อปัจฉิมธรรม^๒ เหตุ ฌมม
อุปปชชติ เหตุปัจฉิม. (๑)

เนวอัจฉริยธรรมอปัจฉิมธรรม เหตุ ฌมม ปฏิจจ เนวอัจฉริยธรรม-
อปัจฉิมธรรม^๓ เหตุ ฌมม อุปปชชติ เหตุปัจฉิม. (๑) (สงขัตต.)

[๑๓๓] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, อธิปัตติยา ตีณิ.
(สพพตถ ตีณิ.)

นอธิปัตติยา ตีณิ, นอเสวเน เทว, นวิปาเก ตีณิ, นวิปยุตเต
ตีณิ. (สงขัตต.)

เหตุปัจฉิม นอธิปัตติยา ตีณิ. (สงขัตต.)

นอธิปัตติปัจฉิม เหตุยา ตีณิ. (สงขัตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิส.)

เหตุอารมมณาทีปจฺจยา

[๑๓๔] อาจยคามิ เหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม อปจฺยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

เนวาทจยคามินาปจยคามิ เหตุ ฐมฺโม เนวาทจยคามินาปจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อาจยคามิ เหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ- ปจฺจเยน ปจฺจโย. อาจยคามิ เหตุ ฐมฺโม เนวาทจยคามินาปจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม เนวาทจยคามิ- นาทจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

เนวาทจยคามินาปจยคามิ เหตุ ฐมฺโม เนวาทจยคามินาปจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวาทจยคามินาปจยคามิ เหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๑๓๕] อาจยคามิ เหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย: อารมฺมณาธิปติ, สหชาตาธิปติ. (๑)

อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม อปจฺยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย สหชาตาธิปติ. อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม

อากขคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. อปจฺยคามิ^๑
 เหตุ ฐมฺโม เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน
 ปจฺจโย. อารมฺมณาทิปฺติ. ๑. ตีณิ.

เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิสฺส
 เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิ
 เหตุ ฐมฺโม อากขคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๓๖] อากขคามิ เหตุ ฐมฺโม อากขคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
 อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อากขคามิ เหตุ ฐมฺโม อปจฺยคามิสฺส
 เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อากขคามิ เหตุ ฐมฺโม
 เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.
 (๓)

อปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิสฺส เหตุสฺส
 ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิ เหตุ ฐมฺโม เหนวจฺยคามินาปจฺยคามิสฺส
 เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเณ จ, อธิปฺติยา จ, อนนฺตเร
 ปญฺจ, สมนฺนตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย
 ตีณิ, อุปนินิสฺสเย อฏฺฐ, อาเสวเน ตีณิ, วิปาเก เอกํ ๔เปฯ อวิกเต
 ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา อฏฺฐ, นอารมฺมเณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตฺตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจฺจวาทโร

ปจฺจยจตุกกํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑๓๘] อาจยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อาจยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อาจยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อาจยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อาจยคามิ นเหตุํ จ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ จ ฐมฺมา อูปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. อปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อปจฺยคามิ นเหตุํ จ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ จ ฐมฺมา อูปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

เนาอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อาจยคามิ นเหตุญฺจ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เเนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุํ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อปจยคามิ นเหตุญจ เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุญจ ฐมมํ
ปฏฺิจจ เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑)

[๑๓๙] อจยคามิ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ อจยคามิ นเหตุ
ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อปจยคามิ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม
อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ เหวาจยคามิ-
นาปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณ เตณิ, อธิปฺติยา นว ๔เปฯ^๑ วิปาเก
เอกํ ๔เปฯ^๑ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุนอารมฺมณปจฺจยา

[๑๔๐] เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ
เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

อจยคามิ นเหตุํ ฐมมํ ปฏฺิจจ เหวาจยคามินาปจยคามิ นเหตุ
ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔๑] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณ ปญจ, นอธิปฺติยา จ
๔เปฯ โนวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจัยา นอารมมณ ปญจ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจัยา อารมมณ เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

๗. ปญหาวารอ ปจฺจยจตุกกํ

[๑๔๒] อาจยคามิ นเหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อาจยคามิ นเหตุ ฐมฺโม เนวอาจยคามินาปจฺยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อปจฺยคามิ นเหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อปจฺยคามิ นเหตุ ฐมฺโม เนวอาจยคามินาปจฺยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

เนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุ ฐมฺโม เนวอาจยคามินาปจฺยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวอาจยคามินาปจฺยคามิ นเหตุ ฐมฺโม อปจฺยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ดีณิ.^๑ (๓)

[๑๔๓] อาจยคามิ นเหตุ ฐมฺโม อาจยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ดีณิ.

อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อปจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส
 อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย. °อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อาจยคามิสส
 นเหตุสส ฐมมสส อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย.° อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม
 เหาจยคามินาปจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย.
 °อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม อปจยคามิสส นเหตุสส จ เหาจย-
 คามินาปจยคามิสส นเหตุสส จ ฐมมสส อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย.°
 จตฺตาริ.

[๑๔๔] เหาจยคามินาปจยคามิ นเหตุ ฐมโม เหาจยคามิ-
 นาปจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย. ตีณิ.

อาจยคามิ นเหตุ ฐมโม อาจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส อนนฺตร-
 ปจฺเจน ปจฺจโย. อาจยคามิ นเหตุ ฐมโม อปจยคามิสส นเหตุสส
 ฐมมสส อนนฺตรปจฺเจน ปจฺจโย. อาจยคามิ นเหตุ ฐมโม
 เหาจยคามินาปจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส อนนฺตรปจฺเจน ปจฺจโย.
 (๓)

อปจยคามิ นเหตุ ฐมโม เหาจยคามินาปจยคามิสส นเหตุสส
 ฐมมสส อนนฺตรปจฺเจน ปจฺจโย. (๑)

เหหาจยคามินาปจยคามิ นเหตุ ฐมโม เหาจยคามินาปจยคามิสส
 นเหตุสส ฐมมสส อนนฺตรปจฺเจน ปจฺจโย. เหาจยคามินาปจยคามิ
 นเหตุ ฐมโม อาจยคามิสส นเหตุสส ฐมมสส อนนฺตรปจฺเจน
 ปจฺจโย. (๒) ๕เปย

อาจยคามิ นเหตุ ฐมโม อาจยคามิสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔๕] อารมฺมเณ สตฺต, อธิปติยา ทส, อนนฺตเร จ,
สมนฺตเร จ, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเเย ตีณิ, นิสฺสเย เตรส,
อุปนิสฺสเย นว ๕เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปณฺณรส, นอารมฺมเณ ปณฺณรส. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

อาจยคามิตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๑. เสกขตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๔๖] เสกฺขํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ เสกฺโข เหตุ ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อเสกฺขํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ อเสกฺโข เหตุ ฐมโม อุปปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

เนวเสกฺขานาเสกฺขํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ เนวเสกฺขานาเสกฺโข เหตุ
ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔๗] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, อธิปัตติยา ตีณิ ๕เปย^๑
 อาเสวเน เทว ๕เปย^๑ อวิคเต ตีณิ. (สงขิตต.)

นอธิปัตติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจจุฉาชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
 ตีณิ, นวิปาเก เทว, นวิปปยตุเต ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุฉาชา นอธิปัตติยา ตีณิ. (สงขิตต.)

นอธิปัตติปัจจุฉา เหตุยา ตีณิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปี ๕เปย สมปปยตุตวาโรปี วิตุถาเรตพพา.)

เหตุอารมมณาทิปัจจุฉา

[๑๔๘] เสกโข เหตุ ฐมโม เสกขสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 เหตุปัจจุฉเยน ปัจจโย. (๑)

อเสกโข เหตุ ฐมโม อเสกขสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจุฉเยน
 ปัจจโย. (๑)

เนวเสกขานาเสกโข เหตุ ฐมโม เนวเสกขานาเสกขสฺส เหตุสฺส
 ฐมมสฺส เหตุปัจจุฉเยน ปัจจโย. (๑)

[๑๔๙] เสกโข เหตุ ฐมโม เนวเสกขานาเสกขสฺส เหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปัจจุฉเยน ปัจจโย. (๑)

อเสกโข เหตุ ฐมโม เนวเสกขานาเสกขสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปัจจุฉเยน ปัจจโย. (๑)

เนวเสกขานาเสกโข เหตุ ฐมโม เนวเสกขานาเสกขสฺส เหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปัจจุฉเยน ปัจจโย. (๑)

[๑๕๐] เสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. เสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม อเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. อเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

เนวเสกฺขานาเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๑๕๑] เสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เสกฺโข เหตุ ฐมฺโม อเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม อเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (เทว)

เนวเสกฺขานาเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวเสกฺขานาเสกฺโข เหตุ ฐมฺโม เสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวเสกฺขานาเสกฺโข^๑ เหตุ ฐมฺโม อเสกฺขสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.^๑ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๕๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ, อธิปัตติยา ปณฺจ,
อนนฺตเร อฏฺฐ, สมฺมณนฺตเร อฏฺฐ, สหชาเต ตีณิ, อณฺณมณฺเณ ตีณิ,
นิสฺสเย ตีณิ, อุปฺนิสฺสเย อฏฺฐ ๗เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา อฏฺฐ, นอารมมณ อฏฺฐ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจฺจวารो

ปจฺจยจตฺตํ เหตุอารมมณปจฺจยา

[๑๕๓] เสกฺขํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เสกฺโข นเหตุ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เสกฺขํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหนวเสกฺขานาเสกฺโข
นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เสกฺขํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
เสกฺโข นเหตุ จ เหนวเสกฺขานาเสกฺโข นเหตุ จ ฐมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ
เหตุปจฺจยา. (๓)

อเสกฺขํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อเสกฺโข นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหนวเสกฺขานาเสกฺขํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ เหนวเสกฺขานาเสกฺโข
นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

เสกฺขํ นเหตุญฺจ เหนวเสกฺขานาเสกฺขํ นเหตุญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
เหนวเสกฺขานาเสกฺโข นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อเสกขัม นเหตุญจ เหนวเสกขานาเสกขัม นเหตุญจ ฐมัม ปฏิจจ
 เหนวเสกขานาเสกโข นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

[๑๕๔] เสกขัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ เสกโข นเหตุ ฐมโม
 อุปปชชติ อารมมณปจจยา. (๑)

อเสกขัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ อเสกโข นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ
 อารมมณปจจยา. (๑)

เหนวเสกขานาเสกขัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ เหนวเสกขานาเสกโข
 นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ, อธิปัตติยา นว ๔เปย^๑ อาเสวเน
 เทว ๔เปย^๑ อวิกเต นว. (สงขิตตัม.)

ปจจนียัม นเหตุปจจโย

[๑๕๕] เหนวเสกขานาเสกขัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ เหนวเสกขา-
 นาเสกโข นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

นเหตุยา เอกัม, นอารมมณ ปณจ, นอธิปัตติยา เตณิ ๔เปย
 โนวิกเต ปณจ. (สงขิตตัม.)

เหตุปจจยา นอารมมณ ปณจ. (สงขิตตัม.)

นเหตุปจจยา อารมมณ เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิส
 วิตถารเตพพา.)

๗. ปญหาโร ปจจยจตุกกั

[๑๕๖] เสกโข นเหตุ ฐโม เนวเสกขานาเสกขสฺส นเหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อเสกโข นเหตุ ฐโม เนวเสกขานาเสกขสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

เนวเสกขานาเสกโข นเหตุ ฐโม เนวเสกขานาเสกขสฺส นเหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เนวเสกขานาเสกโข นเหตุ
 ฐโม เสกขสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 เนวเสกขานาเสกโข นเหตุ ฐโม อเสกขสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

เสกโข นเหตุ ฐโม เสกขสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน
 ปจฺจโย. ตีณิ.

อเสกโข นเหตุ ฐโม อเสกขสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

เนวเสกขานาเสกโข นเหตุ ฐโม เนวเสกขานาเสกขสฺส นเหตุสฺส
 ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตต.)

[๑๕๗] อารมมณ ปญจ, อธิปติยา นว, อนนฺตเร อฏฺฐ,
 สมฺมณฺตเร อฏฺฐ, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเฏ ตีณิ, นิสฺสเย เตรส,
 อุปนิสฺสเย อฏฺฐ ๔เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตต.)

นเหตุยา จุททส, นอารมมเณ จุททส. (สงฺขิตตํ.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมเณ ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตฺตํ.)

เสกฺขตฺติกเหตุทุกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๒. ปริตตตติกัม ๑. เหตุทุกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุทุกัม

[๑๕๘] ปริตตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ปริตโต เหตุ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

มหคฺคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อปฺปมาณํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อปฺปมาโณ เหตุ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ อเปย อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปตฺติยา ตีณิ อเปย นวิปฺยุตฺเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)^๑

(สหชาตวาโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๑๕๙] ปรีตโต เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อปฺปมาเณ เหตุ ฐมฺโม อปฺปมาณสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

ปรีตโต เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ปรีตโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อปฺปมาเณ เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อปฺปมาเณ เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๑๖๐] ปรีตโต เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม ปรีตตสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อปฺปมาโณ เหตุ ฐมฺโม อปฺปมาณสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อริปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

ปริตฺโต เหตุ ฐมฺโม ปริตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. ปริตฺโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ปริตฺโต^๑ เหตุ ฐมฺโม อปฺปมาณสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.^๑ ตีณิ.

มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตร-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. มหคฺคโต เหตุ ฐมฺโม ปริตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. มหคฺคโต^๒ เหตุ ฐมฺโม อปฺปมาณสฺส
เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.^๒ ตีณิ.

อปฺปมาโณ เหตุ ฐมฺโม อปฺปมาณสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อปฺปมาโณ เหตุ ฐมฺโม ปริตฺตสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อปฺปมาโณ^๓ เหตุ ฐมฺโม
มหคฺคตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.^๓ ตีณิ.

ปริตฺโต เหตุ ฐมฺโม ปริตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺฆิตฺตํ.)

[๑๖๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ จ, อริปฺติยา ปณฺจ,
อนนฺตเร นว, สมณนฺตเร นว, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเญ ตีณิ,
นิสฺสเย ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺฆิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณ ตีณ. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ จ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปณหาวาร, เอว วิตถาเรตพพ.)

นเหตุปท ๑. ปฏิจจวโร

ปัจจุยจตูกกั เหตุปัจจุโย

[๑๖๒] ปริตต นเหตุ ฐมม ปฏิจจ ปริตโต นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณ.

มหคคต นเหตุ ฐมม ปฏิจจ มหคคโต นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. มหคคต นเหตุ ฐมม ปฏิจจ ปริตโต นเหตุ
ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. มหคคต นเหตุ ฐมม ปฏิจจ ปริตโต
นเหตุ จ มหคคโต นเหตุ จ ฐมมา อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณ.

อปปมาณ นเหตุ ฐมม ปฏิจจ อปปมาณ นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. อปปมาณ นเหตุ ฐมม ปฏิจจ ปริตโต
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. อปปมาณ นเหตุ ฐมม ปฏิจจ
ปริตโต นเหตุ จ อปปมาณ นเหตุ จ ฐมมา อุปปชชติ
เหตุปัจจุยา. ตีณ.

ปริตต นเหตุญจ มหคคต นเหตุญจ ฐมม ปฏิจจ ปริตโต
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณ.

ปริตตัม นเหตุญจ อปฺปมาณํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต
 นเหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖๓] เหตุยา เตรส, อารมฺมณฺเ ปณฺจ, อธิปฺติยา นว ๗เปย
 วิคเต ปณฺจ, อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจณียํ นเหตุปจฺจโย

[๑๖๔] ปริตตัม นเหตุ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต นเหตุ ฐมโม
 อูปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณฺเ ปณฺจ, นอธิปฺติยา นว^๑ ๗เปย
 โนวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณฺเ ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณฺเ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺสีสา.)

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตุกกัม

[๑๖๕] ปริตฺโต นเหตุ ฐมโม ปริตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. ปริตฺโต นเหตุ ฐมโม มหคฺคตสฺส
 นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

มหัคคโต นเหตุ ฐมโม มหัคคตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย. มหัคคโต นเหตุ ฐมโม ปริตฺตสฺส
 นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย.

อปปมาโณ นเหตุ ฐมโม อปปมาณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย. อปปมาโณ นเหตุ ฐมโม ปริตฺตสฺส
 นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย. อปปมาโณ^๑ นเหตุ
 ฐมโม มหัคคตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺเจน ปจฺจโย.^๑
 ตีณิ.

ปริตฺโต นเหตุ ฐมโม ปริตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺเจน
 ปจฺจโย. (สงฺฆิตฺต.)

[๑๖๖] อารมฺมณํ สตฺต, อธิปฺติยา สตฺต, อนนฺตเร นว,
 สมฺนนฺตเร นว, สหชาเต เอกาทส, อญฺญมญฺเญ สตฺต, นิสฺสเย
 เตรส, อุปฺนิสฺสเย นว ๕เป๕ อวิกเต เตรส. (สงฺฆิตฺต.)

นเหตุยา ปณฺณรส, นอารมฺมณํ ปณฺณรส. (สงฺฆิตฺต.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา สตฺต. (สงฺฆิตฺต.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ สตฺต. (สงฺฆิตฺต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

ปริตฺตตฺติกเหตุทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๓. ปริตตารมมณตติกัม ๑. เหตุทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๑๖๗] ปริตตารมมณัม เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ ปริตตารมมณเณ เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

มหคคตารมมณัม เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ มหคคตารมมณเณ เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อปปมาณารมมณัม เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อปปมาณารมมณเณ เหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ ตีณิ ๔เปย วิคเต ตีณิ, อวิคเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

นอชิตติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปจจาชาเต ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปปยตุเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมปปยตุตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุอารมมณปจจยา

[๑๖๘] ปริตตารมมณเณ เหตุ ฐมโม ปริตตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

มหคคตารมมณเณ เหตุ ฐมโม มหคคตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อปปมาณารมมณเณ เหตุ ฐมโม อปปมาณารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

ปริตตารมมมโน เหตุ ฐมโม ปริตตารมมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ปริตตารมมมโน เหตุ ฐมโม
 มหคฺคตารมมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

มหคฺคตารมมมโน เหตุ ฐมโม มหคฺคตารมมมณสฺส เหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มหคฺคตารมมมโน เหตุ ฐมโม
 ปริตตารมมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อปปมาณารมมมโน เหตุ ฐมโม อปปมาณารมมมณสฺส เหตุสฺส
 ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อปปมาณารมมมโน เหตุ ฐมโม
 ปริตตารมมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 อปปมาณารมมมโน^๑ เหตุ ฐมโม มหคฺคตารมมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.^๑ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖๙] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ สตฺต, อธิปฺติยา สตฺต,
 อนนฺตเร นว, สมฺนนฺตเร นว, อุปนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ.
 (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

นเหตุปทัม ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปจฺจยจตุกกัม เหตุปจฺจโย

[๑๗๐] ปริตตารมมณํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตตารมมณํ
นเหตุ ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณํ ตีณิ, อธิปติยา ตีณิ ๔เปย อวิคเต
ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗๑] ปริตตารมมณํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตตารมมณํ
นเหตุ ฐมโม อูปปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอธิปติยา ตีณิ ๔เปย นมฺมานํ เอกํ ๔เปย^๑
นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอธิปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

อารมมณอธิปติปจฺจยา

[๑๗๒] ปริตตารมมณํ นเหตุ ฐมโม ปริตตารมมณสฺส
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย ปริตตารมมณํ นเหตุ
ฐมโม มหคฺคตารมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๒)

มหัคคตารมมมโน นเหตุ รมมโม มหัคคตารมมมณสฺส นเหตุสฺส
 รมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มหัคคตารมมมโน นเหตุ รมมโม
 ปริตตารมมมณสฺส นเหตุสฺส รมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อุปปมาณารมมมโน นเหตุ รมมโม อุปปมาณารมมมณสฺส นเหตุสฺส
 รมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปปมาณารมมมโน นเหตุ รมมโม
 ปริตตารมมมณสฺส นเหตุสฺส รมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 “อุปปมาณารมมมโน นเหตุ รมมโม มหัคคตารมมมณสฺส นเหตุสฺส
 รมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.” ตีณิ.

ปริตตารมมมโน นเหตุ รมมโม ปริตตารมมมณสฺส นเหตุสฺส
 รมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗๓] อารมมณ สตฺต, อธิปติยา สตฺต, อนนฺตเร นว,
 สมฺนนฺตเร นว, อุปฺนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

ปริตตารมมมณตติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๔. หีนตติกัม ๑. เหตุทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกกัม เหตุปจฺจโย

[๑๗๔] หีนํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ หีนโน เหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา.

มชฺฌิมมํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา.

ปณฺธิตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปณฺธิโต เหตุ ฐมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๓) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗๕] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ ตีณิ ๗เปฯ อวิกเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นอฺธิปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปจฺจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณาทีปจฺจยา

[๑๗๖] หีนโน เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

ปณฺธิโต เหตุ ฐมโม ปณฺธิตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

หีนโน เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. หีนโน เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปฺจฺจเยน ปฺจฺจโย. (๒)

มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปฺจฺจเยน ปฺจฺจโย. (๒)

ปณฺีโต เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. (๑)

[๑๗๗] หีนโน เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. (๑)

มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. (๒)

ปณฺีโต เหตุ ฐมโม ปณฺีตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. ๑ ปณฺีโต เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปฺติปฺจฺจเยน ปฺจฺจโย. ๑ เทว.

หีนโน เหตุ ฐมโม หีนสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. เทว.

มชฺฌิมโม เหตุ ฐมโม มชฺฌิมสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปฺจฺจเยน
ปฺจฺจโย. เทว.

ปณฺเฑโต เหตุ ฐมฺโหม ปณฺเฑตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ปญฺจ, อธิปตฺติยา ปญฺจ,
อนนฺตเร^๑ จ, สมฺนนฺตเร จ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเณ ตีณิ,
นิสฺสเย ตีณิ, อุปฺนิสฺสเย อญฺจ^๒ ๕เป๕ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว,^๒ นอารมฺมเณ นว.^๓ (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ เหตุปจฺจโย

[๑๗๙] หีนํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ หีนํ นเหตุ ฐมฺโหม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

(ยถา สงฺกิลิฏฺจตฺติกเหตุทุกั, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

หีนตฺติกเหตุทุกั นิฏฺจติ.

๑๕. มิจฺจตฺตนิยตตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๘๐] มิจฺจตฺตนิยตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ มิจฺจตฺตนิยโต เหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

สมฺมตฺตนิยตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ สมฺมตฺตนิยโต เหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนิยตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อนิยโต เหตุ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๘๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺติยา ตีณิ ๙เปฯ วิปาเก เอกํ ๙เปฯ ๑ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปฺติยา เทว, นปุเรชาเต ตีณิ,^๒ นปจฺจชาเต ตีณิ, นอาเสวเน เอกํ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปฺยตฺเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๙เปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๑๘๒] มิจฺจตฺตนิยโต เหตุ ฐมฺโม มิจฺจตฺตนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สมฺมตฺตนิยโต เหตุ ฐมฺโม สมฺมตฺตนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน
ปัจจโย. (๑)

มิจฺฉตฺตนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

สมมตฺตนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

อนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

อนิยโต เหตุ ฐมโม มิจฺฉตฺตนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

สมมตฺตนิยโต เหตุ ฐมโม สมมตฺตนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปฺติปัจจเยน ปัจจโย. "สมมตฺตนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส
เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปัจจเยน ปัจจโย." เทว.

อนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปัจจเยน
ปัจจโย. (๑)

อนนฺตราทิปจฺจยา

[๑๘๓] มิจฺฉตฺตนิยโต เหตุ ฐมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อนนฺตรปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

สมมตัตตนิยโต เหตุ ฌมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนิยโต เหตุ ฌมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. อนิยโต เหตุ ฌมโม มิจฺจตตนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. 'อนิยโต เหตุ ฌมโม สมมตัตตนิยตสฺส
เหตุสฺส ฌมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.' ตีณิ.

[๑๘๔] มิจฺจตตนิยโต เหตุ ฌมโม มิจฺจตตนิยตสฺส เหตุสฺส
ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. มิจฺจตตนิยโต เหตุ ฌมโม
อนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

สมมตัตตนิยโต เหตุ ฌมโม สมมตัตตนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. สมมตัตตนิยโต เหตุ ฌมโม อนิยตสฺส
เหตุสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อนิยโต เหตุ ฌมโม อนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
ปจฺจโย. อนิยโต เหตุ ฌมโม มิจฺจตตนิยตสฺส เหตุสฺส ฌมมสฺส
อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อนิยโต เหตุ ฌมโม สมมตัตตนิยตสฺส
เหตุสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘๕] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ จตฺตาริ, อธิปฺติยา ตีณิ,
อนนฺตเร ปญฺจ, สมนฺนตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ ฯเปฯ อุปนิสฺสเย
สตุตฺต ฯเปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา สตฺต นอารมฺมเณ สตฺต. (สงฺขิตฺต.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺต.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตฺตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตฺทุกั เหตุปจฺจโย

[๑๘๖] มิจฺฉตฺตนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มิจฺฉตฺตนิยโต
นเหตุ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. [๑] ตีณิ.

สมมตฺตนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สมมตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สมมตฺตนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต
นเหตุ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สมมตฺตนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ สมมตฺตนิยโต นเหตุ จ อนิยโต นเหตุ จ ฐมมา
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต นเหตุ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

มิจฺฉตฺตนิยตํ นเหตุญจ อนิยตํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต
นเหตุ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

[๑] สฺยา. เอตฺถนฺตเร “มิจฺฉตฺตนิยตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต นเหตุ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยาติ อิมํ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

สมมุตตนิยตํ นเหตุญจ อนียตํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ อนียโต
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตํ.)

[๑๘๗] เหตุยา นว, อารมมณํ ตีณิ, อธิปัตติยา นว ๔เปย
วิปาเก เอกํ ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตตํ.)

ปัจจนียํ นเหตุปัจจโย

[๑๘๘] อนียตํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อนียโต นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ นเหตุปัจจยา. (สงขิตตํ.)

นเหตุยา เอกํ, นอารมมณํ ปณจ, นอธิปัตติยา ตีณิ ๔เปย
โนวิกเต ปณจ. (สงขิตตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณํ ปณจ. (สงขิตตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณํ เอกํ. (สงขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปี ๔เปย สมปยุตตวาโรปี ปฏิจจวารสทิส.)

อารมมณอธิปัตติอนนตรปัจจยา

[๑๘๙] มิจจตตนิยโต นเหตุ ฐมโม อนียตสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

สมมุตตนิยโต นเหตุ ฐมโม อนียตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนียโต นเหตุ ฐมโม อนียตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณ-
ปัจจเยน ปจฺจโย. อนียโต นเหตุ ฐมโม มิจจตตนิยตสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. อนียโต นเหตุ ฐมโม
สมมุตตนิยตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๓)

[๑๙๐] มิจฺจนตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม มิจฺจนตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

สมฺมตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม สมฺมตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. สมฺมตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. ^๑สมฺมตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม สมฺมตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส จ อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย.^๑ ตีณิ. (๓)

อนิยโต นเหตุ ฐมโม อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. อนิยโต นเหตุ ฐมโม สมฺมตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

มิจฺจนตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

สมฺมตฺตนิยโต นเหตุ ฐมโม อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนิยโต นเหตุ ฐมโม อนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตร-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อนิยโต นเหตุ ฐมโม มิจฺจนตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อนิยโต นเหตุ ฐมโม
สมฺมตฺตนิยตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๑] อารมมณ ปณฺจ, อธิปัตติยา อฏฺฐ, อนนฺตเร ปณฺจ, สมนฺตเร ปณฺจ, สหชาเต นว, อญฺญมณฺเฏ ตีณิ, นิสฺสเย เตรส, อุปนิสฺสเย สตุต ๕เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เตรส, นอารมมณ เตรส, นอธิปัตติยา เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

มิจฺจนฺตตฺตนิยตตฺติกเหตุทุกํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

๑๖. มคฺการมฺมณตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๙๒] มคฺการมฺมณํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺการมฺมณํ เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคาธิปตี เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคาธิปตี เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปณฺจ.

มคฺการมมณั เหตุญจ มคฺคาธิปตึ เหตุญจ ฐมมึ ปฏิจจ
มคฺการมมณเ เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตึณิ.

มคฺคเหตุกั เหตุญจ มคฺคาธิปตึ เหตุญจ ฐมมึ ปฏิจจ
มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตึณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๓] เหตุยา สตฺตรส ๔เปฯ อวิคเต สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปติยา สตฺตรส, นปุเรชาเต สตฺตรส ๔เปฯ นอาเสวเน
นว, นวิปาเก สตฺตรส, นวิปฺปยุตฺเต สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

เหตุอารมมณาทิปจฺจยา

[๑๙๔] มคฺการมมณเ เหตุ ฐมโม มคฺการมมณสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตึณิ.

มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม มคฺคเหตุกสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตึณิ.

มคฺคาธิปติ เหตุ ฐมโม มคฺคาธิปติสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺจ.

มคฺการมมณเ เหตุ จ มคฺคาธิปติ เหตุ จ ฐมมา มคฺการมมณสฺส
เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตึณิ.

มคฺคเหตุโก เหตุ จ มคฺคาธิปติ เหตุ จ ฐมมา มคฺคเหตุกสฺส
เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตึณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม มคฺการมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม มคฺคาธิปติสฺส

เหตุสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. “มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม มคฺคการมมณสุส เหตุสุส จ มคฺคการิปตีสส เหตุสุส จ ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.” ตีณิ.

มคฺคการิปตฺติ เหตุ ฐมโม มคฺคการิปตีสส เหตุสุส ฐมมสุส อารมมณ-
ปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก เหตุ จ มคฺคการิปตฺติ เหตุ จ ฐมมา มคฺคการมมณสุส
เหตุสุส ฐมมสุส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

[๑๙๕] มคฺคการมมณเหตุ เหตุ ฐมโม มคฺคการมมณสุส เหตุสุส
ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก เหตุ ฐมโม มคฺคเหตุกสุส เหตุสุส ฐมมสุส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ปณจ.

มคฺคการิปตฺติ เหตุ ฐมโม มคฺคการิปตีสส เหตุสุส ฐมมสุส
อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ปณจ.

มคฺคการมมณเหตุ เหตุ จ มคฺคการิปตฺติ เหตุ จ ฐมมา มคฺคการมมณสุส
เหตุสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก เหตุ จ มคฺคการิปตฺติ เหตุ จ ฐมมา มคฺคการมมณสุส
เหตุสุส ฐมมสุส อธิปติปัจจเยน ปัจจโย. ปณจ.

มคฺคการมมณเหตุ เหตุ ฐมโม มคฺคการมมณสุส เหตุสุส ฐมมสุส
อนนฺตรปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

มกุการิปติ เหตุ ฌมโม มกุการิปติสส เหตุสส ฌมมสส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มกุการมมโณ เหตุ จ มกุการิปติ เหตุ จ ฌมมา มกุการมมณสส
เหตุสส ฌมมสส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๙๖] เหตุยา สตฺตรส, อารมมณ นว, อธิปฺติยา เอกวิส,
อนนฺตเร นว, สมณนฺตเร นว, สหชาเต สตฺตรส, อญฺญมญฺเ
สตฺตรส, นิสฺสเย สตฺตรส, อุปฺนิสฺสเย เอกวิส ๕เปฯ อวิกเต สตฺตรส.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกวิส, นอารมมณ สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอว วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจฺจวโร

ปจฺจยจตฺทุกั เหตุปจฺจโย

[๑๙๗] มกุการมมณํ นเหตุํ ฌมมํ ปฏิจฺจ มกุการมมโณ
นเหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มกุการมมณํ นเหตุ ฌมมํ
ปฏิจฺจ มกุการิปติ นเหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มกุการมมณํ
นเหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ มกุการมมโณ นเหตุ จ มกุการิปติ นเหตุ จ
ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๑ (๓)

^๑ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

มคฺคเหตุกํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก นเหตุํ ธมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคเหตุกํ นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคาคิปฺติ
 นเหตุํ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคเหตุกํ นเหตุํ ธมฺมํ
 ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก นเหตุํ จ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ จ ธมฺมา
 อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

มคฺคาคิปฺตี นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ ธมฺโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคาคิปฺตี นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคการมฺมโน
 นเหตุํ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคาคิปฺตี นเหตุํ ธมฺมํ
 ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก นเหตุํ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคาคิปฺตี
 นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคการมฺมโน นเหตุํ จ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ จ
 ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. มคฺคาคิปฺตี นเหตุํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ
 มคฺคเหตุโก นเหตุํ จ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ จ ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ
 เหตุปจฺจยา. ปญฺจ.^๑ (๕)

มคฺคการมฺมณํ นเหตุญฺจ มคฺคาคิปฺตี นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ
 มคฺคการมฺมโน นเหตุํ ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคการมฺมณํ
 นเหตุญฺจ มคฺคาคิปฺตี นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ
 ธมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. มคฺคการมฺมณํ นเหตุญฺจ มคฺคาคิปฺตี
 นเหตุญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ มคฺคการมฺมโน นเหตุํ จ มคฺคาคิปฺติ นเหตุํ
 จ ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๒ (๓)

มกุฏเหตุกัม นเหตุญจ มกุฏาธิปตี นเหตุญจ ฐมมัม ปฏิจจ
 มกุฏเหตุโก นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. มกุฏเหตุกัม
 นเหตุญจ มกุฏาธิปตี นเหตุญจ ฐมมัม ปฏิจจ มกุฏาธิปตี นเหตุ
 ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. มกุฏเหตุกัม นเหตุญจ มกุฏาธิปตี
 นเหตุญจ ฐมมัม ปฏิจจ มกุฏเหตุโก นเหตุ จ มกุฏาธิปตี นเหตุ จ
 ฐมมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. ตีนี.^๑ (๓) (สงขิตตัม.)

[๑๕๘] เหตุยา สตุตตรส, อารมมณ สตุตตรส ๗เปย อวิคเต
 สตุตตรส. (สงขิตตัม.)

ปัจจนีโย นเหตุปัจจโย

[๑๕๙] มกุฏการมมณัม นเหตุ ฐมมัม ปฏิจจ มกุฏการมมณ
 นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ นเหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

นเหตุยา เอกัม, นอชิปติยา สตุตตรส, นปุเรชาเต สตุตตรส,
 นปัจจจาชาเต สตุตตรส, นอาเสวเน นว, นกมเม^๒ สตุตตรส,^๒ นวิปาเก
 สตุตตรส, นมกุเค^๓ เอกัม,^๓ นวิปยุตเต สตุตตรส. (สงขิตตัม.)

เหตุปัจจยา นอชิปติยา สตุตตรส. (สงขิตตัม.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี ๗เปย สมปยุตตวาโรปี ปฏิจจวารสทิสสา.)

นเหตุปทั ๗. ปญหาวารโ

ปัจจยจตุกกั อารมมณาทิปัจจยา

[๒๐๐] มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการิปตีสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส จ มคฺคการิปตีสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

มคฺคการิปติ นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการิปตีสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคการิปติ นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคการิปติ นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส จ มคฺคการิปตีสฺส นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

มคฺคเหตุโก นเหตุ จ มคฺคการิปติ นเหตุ จ ฐมมา มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

[๒๐๑] มคฺคการมมณโฌ นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคเหตุกสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคเหตุโก นเหตุ ฐมโฌ มคฺคการิปตีสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย.

มฤคเหตุโก นเหตุ ฐมโม มฤคการมมณสฺส นเหตุสฺส จ มฤคชาติปติสฺส
 นเหตุสฺส จ ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. มฤคเหตุโก นเหตุ
 ฐมโม มฤคเหตุกสฺส นเหตุสฺส จ มฤคชาติปติสฺส นเหตุสฺส จ
 ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย.^๑ ปญจ. (๕)

มฤคชาติปติ นเหตุ ฐมโม มฤคชาติปติสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญจ.

มฤคการมมโณ นเหตุ จ มฤคชาติปติ นเหตุ จ ฐมมา
 มฤคการมมณสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มฤคเหตุโก นเหตุ จ มฤคชาติปติ นเหตุ จ ฐมมา
 มฤคเหตุกสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญจ.

อนนฺตรอุปนิสฺสยปจฺจยา

[๒๐๒] มฤคการมมโณ นเหตุ ฐมโม มฤคการมมณสฺส นเหตุสฺส
 ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. มฤคการมมโณ นเหตุ ฐมโม
 มฤคชาติปติสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. มฤคการมมโณ
 นเหตุ ฐมโม มฤคการมมณสฺส นเหตุสฺส จ มฤคชาติปติสฺส นเหตุสฺส
 จ ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.^๑ (๓)

มฤคชาติปติ นเหตุ ฐมโม มฤคชาติปติสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. มฤคชาติปติ นเหตุ ฐมโม มฤคการมมณสฺส
 นเหตุสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. มฤคชาติปติ นเหตุ

ธมฺโม มคฺการมฺมณสฺส นเหตุสฺส จ มคฺการิปฺติสฺส นเหตุสฺส จ
ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺการมฺมณ นเหตุ จ มคฺการิปฺติ นเหตุ จ ธมฺมา มคฺการมฺมณสฺส
นเหตุสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ ฯ

[๒๐๓] มคฺการมฺมณ นเหตุ ธมฺโม มคฺการมฺมณสฺส นเหตุสฺส
ธมฺมสฺส อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก นเหตุ ธมฺโม มคฺคเหตุกสฺส นเหตุสฺส ธมฺมสฺส
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญจ.

มคฺการิปฺติ นเหตุ ธมฺโม มคฺการิปฺติสฺส นเหตุสฺส ธมฺมสฺส
อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญจ.

มคฺการมฺมณ นเหตุ จ มคฺการิปฺติ นเหตุ จ ธมฺมา
มคฺการมฺมณสฺส นเหตุสฺส ธมฺมสฺส อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก นเหตุ จ มคฺการิปฺติ นเหตุ จ ธมฺมา มคฺคเหตุกสฺส
นเหตุสฺส ธมฺมสฺส อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๔] อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา เอกวีส, อนนฺตเร นว,
สมนฺนตเร นว, สหชาเต สตฺตตรส, อญฺญมญฺเฒ สตฺตตรส, นิสฺสเย
สตฺตตรส, อุปฺนิสฺสเย เอกวีส ฯ อวิกเต สตฺตตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกวีส, นอารมฺมณ เอกวีส.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

มคฺคการมฺมณตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๗. อุปฺปนฺนตฺติกํ ๑. เหตุทุกํ

๗. ปญฺหาวาริ ปจฺจยจตุกฺกํ เหตุวาทีปจฺจยา

[๒๐๕] อุปฺปนฺโน เหตุ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย: อุปฺปนฺนา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ เหตุณํ
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ปฏฺฐิสนฺธิกฺขณํ ฯเปฯ (๑)

อนุปฺปนฺโน เหตุ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย อนุปฺปนฺนา เหตุ เจโตปริยฅาณสฺส อนาคตฺสฅาณสฺส^๑
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺปาที^๒ เหตุ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺปาที เหตุ เจโตปริยฅาณสฺส
อนาคตฺสฅาณสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.^๒ เทว. (๒)

อุปฺปนฺโน เหตุ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อณฺณมณฺณปจฺจเยน ปจฺจโย. นิสฺสย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย.
อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. มคฺคปจฺจเยน ปจฺจโย. สมฺปยุตฺตปจฺจเยน
ปจฺจโย. อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย ฯเปฯ อวิกตปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๒๐๖] เหตุยา เอกัง, อารมมณ เทว, อธิปัตติยา ตีณิ,
สหชาเต เอกัง, อณณมณเณ เอกัง, นิสฺสเย เอกัง, อุปนินิสฺสเย เทว
ฯเปฯ อวิกเต เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เทว, นอารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมมณ เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

นเหตุปทํ อารมมณาทิปจฺจยา

[๒๐๗] อุปฺปนโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนุปฺปนโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อุปฺปาที นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๒๐๘] อุปฺปนโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปัตติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนุปฺปนโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปัตติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อุปฺปาที นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อธิปัตติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อุปฺปนฺโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
สหชาตปฺจเยน ปฺจโย. อญฺญมญฺญปฺจเยน ปฺจโย. นิสฺสยปฺจเยน
ปฺจโย.

อุปฺปนฺโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปฺนิสฺสยปฺจเยน ปฺจโย.

อนฺอุปฺปนฺโน นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปฺนิสฺสยปฺจเยน ปฺจโย.

อุปฺปาที นเหตุ ฐมโม อุปฺปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อุปฺนิสฺสยปฺจเยน ปฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐๙] อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปฺติยา ตีณิ, สหชาเต เอกํ,
อญฺญมญฺเณ เอกํ, นิสฺสเย เอกํ, อุปฺนิสฺสเย ตีณิ ฯเปฯ อวิคเต
เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปฺจยา นเหตุยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปฺจยา อารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

อุปฺปนฺนตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๘. อดีตตติกัม ๑. เหตุทุกัม

๗. ปญหาวารโ ปจฺจยจตฺตกัม

[๒๑๐] ปจฺจุปปนฺโน เหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อตีโต เหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. °อนาคโต เหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนสฺส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.° เทว. (๒) (สงฺขิตตํ.)

[๒๑๑] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เทว, อธิปตฺติยา ตีณิ ๗เปฯ
สหชาเต เอกํ, อญฺญมญฺเญ เอกํ, นิสฺสเย เอกํ, อุปนฺนิสฺสเย เทว
๗เปฯ วิปาเก เอกํ, อินฺทริเย เอกํ, มคฺเค เอกํ, สมฺปยุตฺเต เอกํ,
อตฺถิยา เอกํ ๗เปฯ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เทว, นอารมฺมณ เทว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปทํ อารมฺมณปจฺจโย

[๒๑๒] อตีโต นเหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนาคโต นเหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนสฺส นเหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

ปัจจุปปนโน นเหตุ ฐมโม ปัจจุปปนนสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
 อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๓] อารมมณํ ตีณิ, อธิปติยา ตีณิ, ๑อนนฺตเร เอกํ
 ๒เปยฺ ๑สหชาเต เอกํ, ๑อญฺญมญฺเญ เอกํ, ๑นิสฺสเย ๑เอณํ, ๑อุปนินิสฺสเย
 ตีณิ ๒เปยฺ ๑อาเสวเน เอกํ, ๑กมฺเม เทว, ๑วิปาเก เอกํ ๒เปยฺ ๑วิคเต
 เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอารมมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณปัจจยา นเหตุยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

อติตตติกเหตุทุกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๙. อติตารมมณตติกัม ๑. เหตุทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปัจจยจตุกัม เหตุปัจจโย

[๒๑๔] อติตารมมณํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อติตารมมโน เหตุ
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อนาคตารมมณํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อนาคตารมมโน เหตุ
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ปัจจุปปนฺนารมมณํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ ปัจจุปปนฺนารมมโน
 เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๕] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเถ ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นอริปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจฉาชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ ,นวิปยุตฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

เหตุอารมมณปัจจยา

[๒๑๖] อตีตารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม อตีตารมมณสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนาคตารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม อนาคตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

ปัจจุปปนฺนารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนารมมณสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อตีตารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม อตีตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. อตีตารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม อนาคตารมมณสฺส
เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. อตีตารมมณเถ เหตุ
ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน
ปจฺจโย. (๓)

อนาคตารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม อนาคตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

ปัจจุปปนฺนารมมณเถ เหตุ ฐมฺโม ปจฺจุปปนฺนารมมณสฺส เหตุสฺส
ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๗] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเถ นว, อริปติยา สตฺต,
อนนฺตเร จ, สมฺนนฺตเร จ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเเย ตีณิ,

นิสฺสเย ตีณิ, อุปฺนิสฺสเย นว ๔เปยฺ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตฺทํ.)

นเหตุปทํ ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปจฺจยจตฺทุกั เหตุปจฺจโย

[๒๑๘] อติถารมมณํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ อติถารมมโณ
นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนาคถารมมณํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ อนาคถารมมโณ นเหตุ
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ปจฺจุปปนฺนารมมณํ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ ปจฺจุปปนฺนารมมโณ
นเหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑๙] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ, อธิปฺติยา ตีณิ ๔เปยฺ
อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ตีณิ, นอธิปฺติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปจฺจชาเต
ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นกมฺเม ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นฌาเน เอกํ,
นมหฺกฺเค ตีณิ, นวิปฺปยุตฺเต ตีณิ.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสฺสา.)

อารมมณปัจจโย

[๒๒๐] อตัตตารมมโณ นเหตุ ฌมโม อตัตตารมมณสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

อนาคตารมมโณ นเหตุ ฌมโม อนาคตารมมณสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ.

ปัจจุปปนฺนารมมโณ นเหตุ ฌมโม ปัจจุปปนฺนารมมณสฺส นเหตุสฺส ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒๑] อารมมเณ นว, อธิปติยา สตุต ๕เป๕ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมมณปัจจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อตัตตารมมณตฺติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๐. อชฺฌตตตติกั ๑. เหตุทุกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกั เหตุปจฺจโย

[๒๒๒] อชฺฌตตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อชฺฌตฺโต เหตุ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธา เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธา เหตุ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒๓] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ฯเปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นอธิปตฺติยา เทว, นปุเรชาเต เทว, นปจฺจชาเต เทว, นอาเสวเน
เทว, นวิปาเก เทว, นวิปฺปยุตฺเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๒๒๔] อชฺฌตฺโต เหตุ ฐมฺโม อชฺฌตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

พหิทฺธา เหตุ ฐมฺโม พหิทฺธา เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย.

อชฺฌตฺโต เหตุ ฐมฺโม อชฺฌตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อชฺฌตฺโต เหตุ ฐมฺโม พหิทฺธา เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

พหิทฺธา เหตุ ฐมฺโม พหิทฺธา เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. พหิทฺธา เหตุ ฐมฺโม อชฺฌตฺตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๒๒๕] อหฺมตฺตโต เหตุ ฐมฺโม อหฺมตฺตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส
อริปติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

พหิทฺฐา เหตุ ฐมฺโม พหิทฺฐา เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อริปติปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อหฺมตฺตโต เหตุ ฐมฺโม อหฺมตฺตตสฺส เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

พหิทฺฐา เหตุ ฐมฺโม พหิทฺฐา เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑) (สงฺฆิตฺตํ.)

[๒๒๖] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ จตฺตาริ, อริปติยา เทว,
อนนฺตเร เทว, สมฺนนฺตเร เทว, สหชาเต เทว, อญฺญมญฺเญ เทว,
นิสฺสเย เทว, อุปฺนิสฺสเย จตฺตาริ ๕เปฯ อวิคเต เทว. (สงฺฆิตฺตํ.)

นเหตุยา จตฺตาริ, นอารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺฆิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ เทว. (สงฺฆิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺฆิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

นเหตุปทัง ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปจฺจยจตฺทุกั เหตุปจฺจโย

[๒๒๗] อชฺฌตฺตํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อชฺฌตฺโต นเหตุ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธา นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธา นเหตุ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๒๘] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว อเปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เทว, นธิปติยา เทว อเปย นวิปฺยุตฺเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

อารมฺมณปจฺจโย

[๒๒๙] อชฺฌตฺโต นเหตุ ฐมโม อชฺฌตฺตสฺส นเหตุสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อชฺฌตฺโต นเหตุ ฐมโม พหิทฺธา
นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

พหิทฺธา นเหตุ ฐมโม พหิทฺธา นเหตุสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. พหิทฺธา นเหตุ ฐมโม อชฺฌตฺตสฺส นเหตุสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓๐] อารมฺมเณ จตฺตาริ, อธิปติยา จตฺตาริ, อนนฺตเร เทว
อเปย อุปฺนิสฺสเย จตฺตาริ อเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา จตุตตาริ, นอารมมณเ จตุตตาริ. (สงฺขิตตํ.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา จตุตตาริ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณเ จตุตตาริ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

อชฺชตตตติกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๑. อชฺชตตตารมมณตติกํ ๑. เหตุทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๓๑] อชฺชตตตารมมณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อชฺชตตตารมมณเ
เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธารมมณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธารมมณเ เหตุ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๓๒] เหตุยา เทว, อารมมณเ เทว ฯเปฯ อวิคเต เทว.
(สงฺขิตตํ.)

นอริปตฺติยา เทว, นปุเรชาเต เทว, นปจฺจนาชาเต เทว, นอาเสวเน
เทว, นวิปาเก เทว, นวิปฺปยุตเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.) [๑]

เหตุอารมมณปัจจยา

[๒๓๓] อชุตตตารมมโณ เหตุ ฐมโโม อชุตตตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

พหิทฺธารมมโณ เหตุ ฐมโโม พหิทฺธารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

อชุตตตารมมโณ เหตุ ฐมโโม อชุตตตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. อชุตตตารมมโณ เหตุ ฐมโโม พหิทฺธารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. (๒)

พหิทฺธารมมโณ เหตุ ฐมโโม พหิทฺธารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. พหิทฺธารมมโณ เหตุ ฐมโโม อชุตตตารมมณสฺส เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. (๒)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓๔] เหตุยา เทว, อารมมณ จตฺตาริ, อธิปติยา ตีณิ, อนนฺตเร จตฺตาริ, สมณนฺตเร จตฺตาริ, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ๗เปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา จตฺตาริ, นอารมมณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปัจจยา นอารมมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอว วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทั ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปัจจยจตุกกัม เหตุปัจจโย

[๒๓๕] อชฏตตารมมณัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ อชฏตตารมมณโณ
นเหตุ ฐมโณ อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

พหิทฐารมมณัม นเหตุ ฐมัม ปฏิจจ พหิทฐารมมณโณ นเหตุ
ฐมโณ อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)
(สหชาตวาโรปี ๔เปย สมปยุตตวาโรปี ปฏิจจวารสทิสสา.)

อารมมณปัจจโย

[๒๓๖] อชฏตตารมมณโณ นเหตุ ฐมโณ อชฏตตารมมณสส
นเหตุสส ฐมมสส อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. (สงขิตตัม.)

อารมมณ จตตาริ, อธิปติยา ตีณิ, อนนตเร จตตาริ,
อุปนิสสเย จตตาริ ๔เปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)

นเหตุยา จตตาริ, นอารมมณ จตตาริ. (สงขิตตัม.)

อารมมณปัจจยา นเหตุยา จตตาริ. (สงขิตตัม.)

นเหตุปัจจยา อารมมณ จตตาริ. (สงขิตตัม.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตถาเรตพพ.)

อชฏตตารมมณตติกเหตุทุกัม นิฏจติ.

๒๒. สนิทสนนสปปฎิฆตติกั ๑. เหตุทุกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกั

[๒๓๗] อนิทสนนอปปฎิฆมฺ เหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ อนิทสนนอปปฎิฆมฺ
เหตุํ ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปยฺ สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสฺ.)

[๒๓๘] อนิทสนนอปปฎิฆมฺ เหตุํ ฐมฺโม อนิทสนนอปปฎิฆมฺสส
เหตุสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อนิทสนนอปปฎิฆมฺ เหตุํ ฐมฺโม อนิทสนนอปปฎิฆมฺสส เหตุสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺปจจเยน ปจจโย. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺ เอกํ อเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สพฺพตฺถ
เอกํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุปทํ ๑. ปฏิจจวโร

ปจจยจตุกั เหตุอามมณฺปจจยา

[๒๓๙] อนิทสนนสปปฎิฆมฺ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ อนิทสนน-
สปปฎิฆมฺ นเหตุํ ฐมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. อนิทสนนสปปฎิฆมฺ
นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ สนิทสนนสปปฎิฆมฺ นเหตุํ ฐมฺโม อูปปชฺชติ
เหตุปจจยา. อนิทสนนสปปฎิฆมฺ นเหตุํ ฐมฺมํ ปฏิจจ อนิทสนนอปปฎิฆมฺ

ปฎิจจ สนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ ฐมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. สตต.
(๗)

[๒๔๑] อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ
ฐมัม ปฎิจจ สนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม
ปฎิจจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม
ปฎิจจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม
ปฎิจจ สนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ
ฐมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม ปฎิจจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ
จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ ฐมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา.
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม
ปฎิจจ สนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ
ฐมา อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ
อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุญจ ฐมัม ปฎิจจ สนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ
จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ จ ฐมา
อุปปชชนติ เหตุปัจจยา. สตต. (๗)

อนิทสนนสปปฎิฆม นเหตุ ฐมัม ปฎิจจ อนิทสนนสปปฎิฆม
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

หมตอายุ ๒๕๐๕/๒๕๐๖ [๒๔๒] เหตุยา เอกวิส, อารมมณ เอกัม, อธิปัตติยา เอกวิส
ฯเปฯ อวิคเต เอกวิส. (สงขิตตัม.)

นเหตุยา เอกวีส, นอารมมณ เอกวีส ^๑ฯเปฯ โนวิคเต เอกวีส."

เหตุปัจจุยา นอารมมณ เอกวีส. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณ เอก. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจวารสทิส.)

๗. ปญหาวาร

ปัจจัยจตุกกัม เหตุปัจจัย

[๒๔๓] สนิทสสนสปปฏิม นเหตุ ฌมโม อนิทสสนอปปฏิมสสน
นเหตุสสน ฌมมสสน อารมมณปัจจัยน ปัจจัย. (สงขิตต.)

อารมมณ ตีณิ, อธิปัตติยา นว, อนนุตเร เอก, สมนนุตเร
เอก, สหชาเต เอกวีส, อุปนิสสเย ตีณิ ฯเปฯ อวิคเต ปญจวีส.
(สงขิตต.)

นเหตุยา ปญจวีส, นอารมมณ เอกวีส. (สงขิตต.)

^๒อารมมณปัจจัย นเหตุยา ตีณิ. ^๒ (สงขิตต.)

^๓นเหตุปัจจัย อารมมณ ตีณิ. ^๓ (สงขิตต.)

^{๑-๑} สยา. อิม ปาจา น ทิสสนติ. ฉ., เท. โปตถเกส ทิสสนติ.

^{๒-๒} สยา. อธิปัตติปัจจัย นเหตุยา นว.

^{๓-๓} สยา. นเหตุปัจจัย อธิปัตติยา นว.

(ยถา กุสลตุดิกเก ปญหาวารมปิ, เอวํ วิตุถาเรตพพ.)

สนิทสสนสปปญิมตุดิกเหตุทุกัม^๑ นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตุดิกัม ๒. สเหตุกทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๒๔๔] กุสลํ สเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจจ กุสโล สเหตุโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสลํ สเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจจ อกุสโล สเหตุโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อพยยากตํ สเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจจ อพยยากโต สเหตุโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตต.)

[๒๔๕] เหตุยา ตีณิ ๗เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตตต.)

นอธิปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปจจนาชาเต ตีณิ, นอาเสวเน
ตีณิ, นกมุเม ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปปยตุเต ตีณิ.

เหตุปจจยา นอธิปติยา ตีณิ. (สงขิตตต.)

นอธิปติปจจยา เหตุยา ตีณิ. (สงขิตตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปย สมปปยตุตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๒๔๖] กุสโล สเหตุโก ฐมโม กุสลสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล สเหตุโก ฐมโม อกุสลสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต สเหตุโก ฐมโม อพฺยากตสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล สเหตุโก ฐมโม กุสลสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล สเหตุโก ฐมโม อกุสลสฺส สเหตุกสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล สเหตุโก ฐมโม อพฺยากตสฺส
สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล สเหตุโก ฐมโม อกุสลสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

อพฺยากโต สเหตุโก ฐมโม อพฺยากตสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (๓)

กุสโล สเหตุโก ฐมโม กุสลสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อธิปติปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺฆิตตํ.)

[๒๔๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา สตฺต,
อนนฺตเร ปญฺจ, สมฺนนฺตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเ
ตีณิ, นิสฺสเย ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว ๗เป๗ อวิกเต ตีณิ. (สงฺฆิตตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณ สตฺต.^๑ (สงฺฆิตตํ.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณเ ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณเ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตัตติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อเหตุกปทํ ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปัจจุยจตุกัม เหตุอารมมณปัจจุยา

[๒๔๘] อกุสลํ อเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อเหตุโก ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพฺยากตํ อเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อเหตุโก ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อกุสลํ อเหตุกณฺจ อพฺยากตํ อเหตุกณฺจ ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อเหตุโก ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพฺยากตํ อเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อเหตุโก ฐมโม อูปฺปชฺชติ อารมมณปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๔๙] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ เอกํ, อธิปฺติยา เอกํ ๔เป๓ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

ปัจจนียํ นเหตุนอารมมณปัจจุยา

อพฺยากตํ อเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อเหตุโก ฐมโม อูปฺปชฺชติ นเหตุปัจจุยา. (๑)

อกุสลํ อเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ อเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ
นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ อเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ อเหตุโก ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อเหตุกญฺจ อพฺยาगतํ อเหตุกญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ
อเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ นอารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕๐] นเหตุยา เอกํ, นอารมฺมณํ ตีณิ, นอริปติยา ตีณิ
ฯเปฯ โนวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๒๕๑] อกุสโล อเหตุโก ฐมโม อพฺยาगतสฺส อเหตุกสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล อเหตุโก ฐมโม อกุสฺลสฺส อเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล อเหตุโก ฐมโม อพฺยาगतสฺส อเหตุกสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยาगतํ อเหตุโก ฐมโม อพฺยาगतสฺส อเหตุกสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยาगतํ อเหตุโก ฐมโม อกุสฺลสฺส
อเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อกุสลโล อเหตุโก ฌมโม อกุสลสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลโล อเหตุโก ฌมโม อพฺยากตสฺส
อเหตุกสฺส ฌมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยากโต อเหตุโก ฌมโม อพฺยากตสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต อเหตุโก ฌมโม อกุสลสฺส
อเหตุกสฺส ฌมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย ฯเปฯ (๒)

อกุสลโล อเหตุโก ฌมโม อกุสลสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส อุปนิสฺสเย-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕๒] เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ จตฺตาริ, อนนฺตเร จตฺตาริ,
สมนฺนตเร จตฺตาริ, สหชาเต ตีณิ, อญฺญมญฺเณ เอกํ, นิสฺสเย
จตฺตาริ, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปญฺจ, นอารมฺมเณ ปญฺจ, นอธิปตฺติยา ปญฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ จตฺตาริ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกสเหตุกทกัม นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๓. เหตุสมุပ္ปัตตทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกกัม เหตุปจจโย

[๒๕๓] กุสลัม เหตุสมุပ္ปัตตัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล เหตุสมุပ္ปัตตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสลัม เหตุสมุပ္ปัตตัม ฐมมัม ปฏิจจ อกุสโล เหตุสมุပ္ปัตตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อพยยากตัม เหตุสมุပ္ปัตตัม ฐมมัม ปฏิจจ อพยยากโต เหตุสมุပ္ปัตตโต ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๒๕๔] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตตัม.)

นอธิปตียา ตีณิ ๔เปย นวิปปยตเต^๑ ตีณิ. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมุပ္ปัตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุอารมมณปจจยา

[๒๕๕] กุสโล เหตุสมุပ္ปัตตโต ฐมโม กุสลสฺส เหตุสมุပ္ปัตตตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อกุสโล เหตุสมุပ္ปัตตโต ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสมุပ္ปัตตตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อพฺยากโต เหตุสมปยุตโต ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสมปยุตตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล เหตุสมปยุตโต ฐมโม กุสลสฺส เหตุสมปยุตตสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล เหตุสมปยุตโต ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสมปยุตตสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต เหตุสมปยุตโต ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสมปยุตตสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา สดฺต,
อนนฺตเร ปญฺจ, สมฺนนฺตเร ปญฺจ, สหชาเต ตีณิ, อุปนิสฺสเย นว
ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพ.)

เหตุวิปยุตตปท ๑-๗. ปฏิจจาภิวาร

ปัจจยจตุกกั เหตุอารมมณปัจจยา

[๒๕๗] อุกุสสั เหตุวิปยุตตตั ฐมมั ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อพุยาโกโต เหตุวิปยุตตตั ฐมมั ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อุกุกุสสั เหตุวิปยุตตตจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตตตจจ ฐมมัม ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อพุยาโกโต เหตุวิปยุตตตั ฐมมัม ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๒๕๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ เอกั, อธิปติยา เอกั ๗เป๗ อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

นเหตุนอารมมณปัจจยา

[๒๕๙] อพุยาโกโต เหตุวิปยุตตตั ฐมมัม ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ นเหตุปัจจยา. (๑)

อุกุกุสสั เหตุวิปยุตตตั ฐมมัม ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

อพุยาโกโต เหตุวิปยุตตตั ฐมมัม ปฏิจจ อพุยาโกโต เหตุวิปยุตโต ฐมโม อูปปชชติ นอารมมณปัจจยา. (๑)

อกุสลัม เหตุวิปยุตตตมฺจ อพฺยากตัม เหตุวิปยุตตตมฺจ ฐมมัม
ปฏิจฺจ อพฺยากโต เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ นอวามมณฺปจฺจยา.
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๖๐] นเหตุยา เอกัม, นอวามมณฺ ตีณิ, นอริปฺติยา ตีณิ
ขเปยฺ โนวิทเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ขเปยฺ สมปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

เหตุอวามมณฺอนนฺตรปจฺจยา

[๒๖๑] อกุสโล เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุ-
วิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อกุสฺลสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส
อวามมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อพฺยากตสฺส
เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อวามมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยากโต เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส
ฐมมสฺส อวามมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม
อกุสฺลสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อวามมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อกุสฺลสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสโล เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อพฺยากตสฺส
เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๔)

อพฺยากโต เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส
ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต เหตุวิปยุตฺโต ฐมโม
อกุสฺลสฺส เหตุวิปยุตฺตสฺส ฐมมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๕)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒๖๒] เหตุยา เอกัง, อารมมณเจ จตตาริ, อนนตเร จตตาริ, สมนตเร จตตาริ, สหชาเต ตีณิ, อณณมณเณ เอกัง, นิสสเย จตตาริ, อุปนิสสเย จตตาริ ๔เปย อวิกเต จตตาริ. (สงขิตต.)

นเหตุยา ปญจ, นอารมมณเจ ปญจ. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอารมมณเจ เอกัง. (สงขิตต.)

นเหตุปัจจุยา อารมมณเจ จตตาริ. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติเกเหตุสมปยุตตทุกัง นิฏฐิต.

๑. กุสลตติเก ๔. เหตุสเหตุทุกัง

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปัจจุยจตทุกัง เหตุปัจจุโย

[๒๖๓] กุสลํ เหตุญเจว สเหตุกญจ ฐมมํ ปฏิจจ กุสโล เหตุญเจว สเหตุโก จ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อกุสลํ เหตุญเจว สเหตุกญจ ฐมมํ ปฏิจจ อกุสโล เหตุญเจว สเหตุโก จ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพยากตํ เหตุญเจว สเหตุกญจ ฐมมํ ปฏิจจ อพยากโต เหตุญเจว สเหตุโก จ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงขิตต.)

[๒๖๔] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเจ ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

นอธิปติยา ตีณิ, นปุเรชาเต ตีณิ, นปัจจุชาเต ตีณิ, นอาเสวเน ตีณิ, นวิปาเก ตีณิ, นวิปปยุตเต ตีณิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิส.)

เหตุอารมฺมณอธิปฺติปจฺจยา

[๒๖๕] กุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อพฺยากตสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

กุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม กุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโล เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อกุสลสฺส เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)^๑

หมตอญ 12/06/2566

^{๑-๑} สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. ทิสฺสนฺติ.

“อพฺยาการโต เหตุ เจว สเหตุโก จ ฐมโม อพฺยาการตสฺส
เหตุสฺส เจว สเหตุกสฺส จ ฐมมสฺส อธิปติปจฺเจน ปจฺจโย. ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)”

[๒๖๖] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา สตฺต,
อนนฺตเร ปณฺจ, สมฺนนฺตเร ปณฺจ, สหชาเต ตีณิ ๗เปฯ อุปนิสฺสเย
นว ๗เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมเณ ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมเณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

สเหตุกนเหตุปทํ ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๒๖๗] กุสฺลํ สเหตุกญฺเจว น จ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ กุสฺโล
สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสฺลํ สเหตุกญฺเจว น จ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อกุสฺโล
สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาการตํ สเหตุกญฺเจว น จ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจจ อพฺยาการโต
สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๖๘] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ เตณิ ฯเปฯ อวิคเต ตีณิ.
(สงขิตตัม.)

นอริปติยา ตีณิ ฯเปฯ นปุเรชาเต^๑ ตีณิ. (สงขิตตัม.)
(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสํกิตฺสา.)

อารมมณปจฺจโย

[๒๖๙] กุสโล สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม กุสลสฺส
สเหตุกสฺส เจว น จ เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ.

อกุสโล สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม อกุสลสฺส สเหตุกสฺส
เจว น จ เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतฺโต สเหตุโก เจว น จ เหตุ ฐมโม อพฺยาगतสฺส
สเหตุกสฺส เจว น จ เหตุสฺส ฐมมสฺส อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ. (สงขิตตัม.)

[๒๗๐] อารมมณ นว, อริปติยา สตฺต, อนนฺตเร ปญฺจ
ฯเปฯ สหชาเต ตีณิ ฯเปฯ อุปนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิคเต ตีณิ.
(สงขิตตัม.)

นเหตุยา นว, นอารมมณ นว. (สงขิตตัม.)

อารมมณปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงขิตตัม.)

นเหตุปัจจุยยา อารมมณ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตถาเรตพฺพ.)

กุสลตติเกเหตุสเหตุกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติเก ๕. เหตุเหตุสมปยุตตทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปัจจุโย

[๒๗๑] กุสลํ เหตุญฺเจว เหตุสมปยุตตญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล
เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยยา. (๑)

อกุสลํ เหตุญฺเจว เหตุสมปยุตตญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล เหตุ
เจว เหตุสมปยุตโต จ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยยา. (๑)

อพฺยยากตํ เหตุญฺเจว เหตุสมปยุตตญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยยากโต
เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยยา.
(สงฺขิตตํ.) อธิปตียา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นอธิปติปจฺจุยยา เหตุยา ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺย สมปยุตตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมมณปัจจุยยา

[๒๗๓] กุสโล เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฐมฺโม กุสลสฺส
เหตุสฺส เจว เหตุสมปยุตตสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุยเยน ปจฺจุโย. (๑)

อกุสโล เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฐมฺโม อกุสลสฺส เหตุสฺส
เจว เหตุสมปยุตตสฺส จ ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุยเยน ปจฺจุโย. (๑)

อพฺยากโต เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฅมโม อพฺยากตสฺส
เหตุสฺส เจว เหตุสมปยุตตสฺส จ ฅมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล เหตุ เจว เหตุสมปยุตโต จ ฅมโม กุสลสฺส เหตุสฺส เจว
เหตุสมปยุตตสฺส จ ฅมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺฆิตตํ.)

[๒๗๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา สตฺต,
อนนฺตเร ปณฺจ, อุปนิสฺสเย นว ๗เปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺฆิตตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺฆิตตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ ตีณิ. (สงฺฆิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺฆิตตํ.)

(ยถา กุสลตัตติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

เหตุสมปยุตตนเหตุปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๒๗๕] กุสลํ เหตุสมปยุตตญฺเจว น จ เหตุํ ฅมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
เหตุสมปยุตโต เจว น จ เหตุ ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ เหตุสมปยุตตญฺเจว น จ เหตุํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
เหตุสมปยุตโต เจว น จ เหตุ ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ เหตุสมปยุตตญฺเจว น จ เหตุํ ฅมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต เหตุสมปยุตโต เจว น จ เหตุ ฅมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺฆิตตํ.)

[๒๗๖] เหตุยา ตีณิ, อารมมณ ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ.

นอธิปัตติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

อารมฺมณปจฺจโย

[๒๗๗] กุสลโล เหตุสมปยุตฺโต เจว น จ เหตุ ฐมฺโม กุสลสฺส
เหตุสมปยุตฺตสฺส เจว น จ เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโล เหตุสมปยุตฺโต เจว น จ เหตุ ฐมฺโม อกุสลสฺส
เหตุสมปยุตฺตสฺส เจว น จ เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต เหตุสมปยุตฺโต เจว น จ เหตุ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส
เหตุสมปยุตฺตสฺส เจว น จ เหตุสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗๘] อารมฺมณ นว, อธิปัตติยา สตฺต, อนนฺตเร ปญฺจ
ฯเปฯ สหชาเต ตีณิ ฯเปฯ อุปนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติเกเหตุสเหตุกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๒. นเหตุสเหตุกทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม เหตุปจฺจโย

[๒๗๙] กุสลํ นเหตุํ สเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล นเหตุ
สเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ นเหตุํ สเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล นเหตุ สเหตุโก
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ นเหตุํ สเหตุกัม ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतโต นเหตุ
สเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘๐] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณํ ตีณิ ๔เปยฺ อวิคเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นอธฺปติยา ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

อารมฺมณปจฺจโย

[๒๘๑] กุสโล นเหตุํ สเหตุโก ฐมโม กุสลสฺส นเหตุสฺส
สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล นเหตุํ สเหตุโก ฐมโม อกุสลสฺส นเหตุสฺส สเหตุกสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต นเหตุํ สเหตุโก ฐมโม อพฺยาगतสฺส นเหตุสฺส
สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘๒] อารมมณเ นว, อธิปัตติยา สดต, อนนตเร สดต^๑
 ๔เปย สหชาเต อญญมณเ นิสสเย ตีณิ, อุปนิสสเย นว,
 อาเสวเน^๒ ตีณิ, กมฺเม ปญจ, วิปาเก เอกํ, อาหาเร ๔เปย
 สมฺปยุตฺเต ตีณิ ๔เปย^๒ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมมณเ นว. (สงฺขิตตํ.)

อารมมณฺปจฺจยา นเหตุยา นว. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมมณเ นว. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

นเหตุอเหตุกปทํ เหตุปจฺจโย

[๒๘๓] อพฺยากตํ นเหตุํ อเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
 นเหตุ อเหตุโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณเ เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เอกํ ๔เปย โนวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๒๘๔] อพฺยากโต นเหตุ อเหตุโก ฐมฺโม อพฺยากตสฺส
 นเหตุสฺส อเหตุกสฺส ฐมฺมสฺส อารมมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

อารมมณเ เอกํ, อธิปัตติยา เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตัตติเก ปณฺหาวารมปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตัตติกนเหตุสเหตุกทุกัม นิฏฺฐิตํ.

เหตุโคจจกัม นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๗. สปปจจยทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกัม

[๑] กุสลํ สปปจฺจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สปปจฺจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ สปปจฺจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
สปปจฺจโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ สปปจฺจยํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ กุสโล สปปจฺจโย จ อพฺยากโต สปปจฺจโย จ ฐมมา
อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อกุสลํ สปปจฺจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สปปจฺจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากโต สปปจฺจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สปปจฺจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ สปปจฺจยณฺจ อพฺยากโต สปปจฺจยณฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต สปปจฺจโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สปปจฺจยณฺจ อพฺยากโต สปปจฺจยณฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต สปปจฺจโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

หมดอายุ 12/06/2566

[๒] กุสลํ สปปจฺจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สปปจฺจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สปปจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สปปจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ สปปจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สปปจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปฺติยา นว ๔เปฯ
อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนีโย นเหตุปจฺจโย

[๔] อกุสลํ สปปจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สปปจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ สปปจยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สปปจโย ฐมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕] นเหตุยา เทว, นอารมฺมณํ ปณฺจ, นอธิปฺติยา นว
๔เปฯ โนวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณํ ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณํ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๖] กุสโล สปปจโย ฐมโม กุสลสฺส สปปจยสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโ สปปจฺจโย ฐมโม อกุสฺลสฺส สปปจฺจยสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สปปจฺจโย ฐมโม อพฺยากตสฺส สปปจฺจยสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๗] กุสลโ สปปจฺจโย ฐมโม กุสฺลสฺส สปปจฺจยสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโ สปปจฺจโย ฐมโม อกุสฺลสฺส สปปจฺจยสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สปปจฺจโย ฐมโม อพฺยากตสฺส สปปจฺจยสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา ทส, อนนฺตเร
สตฺต, สมฺนนฺตเร สตฺต ๔เปยฺ สหชาเต นว ๔เปยฺ อุปฺนิสฺสเย นว
๔เปยฺ อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา ปณฺณรส, นอารมฺมณ ปณฺณรส. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุปจฺจยา นอารมฺมณ สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุปจฺจยา อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกสปปจฺจยทุกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตตีกัม ๘. สงขตทุกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๙] กุสลัม สงขตัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล สงขโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สปปจจยทุกสทิส.)

กุสลตตีกัมสงขตทุกัม นิฉฐิตัม.

๑. กุสลตตีกัม ๙. สนิทสฺสนทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม

[๑๐] กุสลัม อนิทสฺสนัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล อนิทสฺสนโน ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อกุสลัม อนิทสฺสนัม ฐมมัม ปฏิจจ อกุสโล อนิทสฺสนโน ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม อนิทสฺสนัม ฐมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อนิทสฺสนโน ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

กุสลัม อนิทสฺสนญฺจ อพฺยากตัม อนิทสฺสนญฺจ ฐมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต อนิทสฺสนโน ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสลัม อนิทสฺสนญฺจ อพฺยากตัม อนิทสฺสนญฺจ ฐมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต อนิทสฺสนโน ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

[๑๑] กุสลัม อนิทสฺสนัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล อนิทสฺสนโน ฐมโม
อุปปชชติ อารมฺมณปจจยา. (๑)

อกุสลํ อนิทสฺสนํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อนิทสฺสนโน ฌมฺโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อนิทสฺสนํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิทสฺสนโน
ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๒] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

ปจฺจนียํ นเหตุปจฺจโย

[๑๓] อกุสลํ อนิทสฺสนํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อนิทสฺสนโน
ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อนิทสฺสนํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิทสฺสนโน ฌมฺโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

นเหตุยา เทว, นอารมฺมณํ ปณฺจ, นอริปติยา นว ฯเปฯ
โนวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑๔] กุสโล อนิทสฺสนโน ฌมฺโม กุสลสฺส อนิทสฺสนสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อนิทสฺสนโน ฌมฺโม อกุสลสฺส อนิทสฺสนสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

หมดอายุ 12/06/2566

อพฺยากโต อนิทสฺสนโน ฌมฺโม อพฺยากตสฺส อนิทสฺสนสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๑๕] กุสโล อนิทสฺสโน ฐมโม กุสลสฺส อนิทสฺสนสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อนิทสฺสโน ฐมโม อกุสลสฺส อนิทสฺสนสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนิทสฺสโน ฐมโม อพฺยากตสฺส อนิทสฺสนสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณเ นว, อธิปฺติยา ทส, อนนฺตเร
 สตฺต ฯเปฯ อุปนิสฺสเย นว ฯเปฯ อวิคเต สตฺตรส.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกสนิทสฺสนทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๑๐. สปปญฺหิทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๗] อพฺยากตํ สปปญฺหิ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สปปญฺหิ
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ฯเปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สทฺธาตวาเรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๘] กุสลํ อปฺปญฺหิ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อปฺปญฺหิ ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ อกุสโล อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

กุสลัม อปปฏิมณฺจ อพฺยากตัม อปปฏิมณฺจ ฌมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต อปปฏิมโ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อกุสลัม อปปฏิมณฺจ อพฺยากตัม อปปฏิมณฺจ ฌมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต อปปฏิมโ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อารมฺมณปัจจโย

[๑๙] กุสลัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ กุสโล อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ อารมฺมณปัจจยา. (๑)

อกุสลัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ อกุสโล อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ อารมฺมณปัจจยา. (๑)

อพฺยากตัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ อารมฺมณปัจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๐] เหตุยา นว, อารมฺมณเ ตีณิ, อธิปติยา นว ๗เป๗
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปัจจนียํ นเหตุปัจจโย

[๒๑] อกุสลัม อปปฏิมัม ฌมมัม ปฏิจจ อกุสโล อปปฏิมโ ฌมโม
อุปปชชติ นเหตุปัจจยา. (๑)

อพยากต์ อปฺปฏิกขิ ฌมมํ ปฏิจจ อพฺยาโกโต อปฺปฏิกโข ฌมโม
อุปปตฺทติ นเหตฺตฺวา จยา. (๑) (สงฆิตถ.)

[๒๒] นเหตุยา เทว, นอารมฺมณ ปญจ, นอติปติยา นว
 ๕เปย โนวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ยเปย สมปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุปัจจัย

[๒๓] กุสโล อปปฏิโฆ ฌมโม กุสลสฺส อปปฏิฆสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุเยน ปัจจโย. ตีณิ.

อกุลโล อปปฏิโม ฌมโม อกุลลสส อปปฏิมสส ฌมมสส
 เหตุปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

อพยพจากโต อปปฏิโฆ รมโม อพยगतสส อปปฏิฆสส รมมสส
เหตุปัจจนเณน ปัจจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๔] เหตุยา สตุต, อารมฺมณ นว, อธิปติยา ทส ๔เปย
อวิคเต เตรส. (สงฆิตตํ.)

(ยถา กุสลดติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

កូសលតុតិកសប្បវិញ្ញករុកំ និវ្យាជិតំ.

๑. กุสลตัตติกัม ๑๑. ฐปปีทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม เหตุปจฺจโย

[๒๕] อพฺยาคตัม ฐปปี ฐมมัม ปฏิจฺจ อพฺยาคโต ฐปปี ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัม, อารมฺมณฺเ เอกัม อปฺเปย อวิกเต เอกัม. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาโรปิ อปฺเปย ปณฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ เอกัม.)

[๒๖] กุสลํ อรฺฐปปี ฐมมัม ปฏิจฺจ กุสโล อรฺฐปปี ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อรฺฐปปี ฐมมัม ปฏิจฺจ อกุสโล อรฺฐปปี ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาคตัม อรฺฐปปี ฐมมัม ปฏิจฺจ อพฺยาคโต อรฺฐปปี ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๗] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณฺเ ตีณิ อปฺเปย อวิกเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เทว, นอริปฺติยา ตีณิ. อปฺเปย (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อปฺเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณฺปจฺจยา

[๒๘] กุสโล อรฺฐปปี ฐมโม กุสลสฺส อรฺฐปิสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล อรูปี ฐมโม อกุสลสฺส อรูปิสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน
ปัจจโย. (๑)

อพฺยาगतโต อรูปี ฐมโม อพฺยาगतสฺส อรูปิสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

กุสโล อรูปี ฐมโม กุสลสฺส อรูปิสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจเยน
ปัจจโย. ตีณิ.

อกุสโล อรูปี ฐมโม อกุสลสฺส อรูปิสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจเยน
ปัจจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต อรูปี ฐมโม อพฺยาगतสฺส อรูปิสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปัจจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ นว, อธิปติยา สตุต ๔เปช
อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกรูปีทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสสตุติกัม ๑๒. โลกียทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๓๐] กุสสํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ กุสโส โลกียो ฐโม
 อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. กุสสํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยาगतो โลกียो
 ฐโม อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. กุสสํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ กุสโส โลกียो
 จ อพฺยาगतो โลกียो จ ฐมา อูปปชฺชนฺติ เหตุปจจยา. (๓)

อกุสสํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ อกุสโส โลกียो ฐโม อูปปชฺชติ
 เหตุปจจยา. ตีณิ.

อพฺยาगतํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยาगतो โลกียो ฐโม
 อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. (๑)

กุสสํ โลกียญจ อพฺยาगतํ โลกียญจ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยาगतो
 โลกียो ฐโม อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสสํ โลกียญจ อพฺยาगतํ โลกียญจ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยาगतो
 โลกียो ฐโม อูปปชฺชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ ๕เปฯ อวิคเต ตีณิ.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

ปจจนียํ นเหตุปจจโย

[๓๒] อกุสสํ โลกียํ ฐมํ ปฏิจจ อกุสโส โลกียो ฐโม
 อูปปชฺชติ นเหตุปจจยา. (๑)

อพฺพยากตํ โลกียํ ฆมมํ ปฏิจฺจ อพฺพยากโต โลกิโย ฆมโม
อุปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๓] นเหตุยา เทว, นอารมฺมเณ ปญจ, นอติปติยา นว
ขเปย โนวิกเต ปญจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปี ยเปย สมปยุตตวโรปี ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุอารมณ์มณปจฺจยา

[๓๔] กุสโล โลกियो ฌโม กุสลสฺส โลกียสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุเณน ปัจจโย. ตีณิ.

อกุลโล โลกโย ธมโม อกุลลสฺส โลกียสฺส ธมมสฺส เหตุปัจจุเณน
ปัจจุโย. ตีณิ.

อพฺยยากโต โลกิโย ฌมฺโม อพฺยยากตสฺส โลกียสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปัจจุเณน ปจฺจโย. (๑)

[๓๕] กุสโล โลกियो ธมโม กุสลสฺส โลกียสฺส ธมมสฺส
 อารมมณปจฺเจยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล โลกियो ฌมโม อกุสลสฺส โลกียสฺส ฌมมสฺส
 อารมมณปจฺเจยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยยากโต โลกิโย ฌมฺโม อพฺยยากตสฺส โลกียสฺส ฌมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๓๖] เหตุยา สดุด, อารมมณ นว, อธิปัตติยา นว ๕เปย
อวิคเต เตรส. (สงขิตต.)

โลกุตตรปทัม ๑-๗. ปฏิจจาทิวารา

ปัจจยจตุกกัม เหตุปัจจโย

[๓๗] กุสลัม โลกุตตรัม ฅมมัม ปฏิจจ กุสโล โลกุตตรโร ฅมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อพฺยากตัม โลกุตตรัม ฅมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต โลกุตตรโร ฅมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๓๘] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปติยา เทว ฅเปย
อวิกเต เทว. (สงฺขิตตัม.)

นอธิปติยา เทว. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๓๙] กุสโล โลกุตตรโร ฅมโม กุสลสฺส โลกุตตรสฺส ฅมมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต โลกุตตรโร ฅมโม อพฺยากตสฺส โลกุตตรสฺส ฅมมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต โลกุตตรโร ฅมโม อพฺยากตสฺส โลกุตตรสฺส ฅมมสฺส
อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต โลกุตตรโร ฅมโม กุสลสฺส
โลกุตตรสฺส ฅมมสฺส อารมฺมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

กุสโล โลกุตตรโร ฅมโม กุสลสฺส โลกุตตรสฺส ฅมมสฺส อธิปติปัจจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกโต โลกุตฺตโร ฌมโม อพฺยํกตสฺส โลกุตฺตรสฺส ฌมมสฺส
อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยํกโต โลกุตฺตโร ฌมโม กุสฺลสฺส
โลกุตฺตรสฺส ฌมมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

กุสฺโล โลกุตฺตโร ฌมโม อพฺยํกตสฺส โลกุตฺตรสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกโต โลกุตฺตโร ฌมโม อพฺยํกตสฺส โลกุตฺตรสฺส ฌมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๐] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว, อธิปฺติยา ตีณิ, อนนฺตร
เทว, สมฺมุนฺตร เทว, สหชาเต เทว, อญฺญมญฺเณ เทว, นิสฺสเย
เทว, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ๗เปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสฺลตฺติกโลกิยทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลดตฺตีกํ ๑๓. เกนจิวิญญะยทุกํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๔๑] กุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ กุสฺโล เกนจิ
 วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ
 ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต เกนจิ วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. กุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ กุสฺโล เกนจิ
 วิญญะโย จ อพฺยากโต เกนจิ วิญญะโย จ ฐมา อปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๓)

อกุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ อกุสฺโล เกนจิ
 วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต เกนจิ
 วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสฺลํ เกนจิ วิญญะยญจ อพฺยากตํ เกนจิ วิญญะยญจ ฐมํ
 ปฏิจจ อพฺยากโต เกนจิ วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (๑)

อกุสฺลํ เกนจิ วิญญะยญจ อพฺยากตํ เกนจิ วิญญะยญจ
 ฐมํ ปฏิจจ อพฺยากโต เกนจิ วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑)

[๔๒] กุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ กุสฺโล เกนจิ
 วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อกุสฺลํ เกนจิ วิญญะยํ ฐมํ ปฏิจจ อกุสฺโล เกนจิ
 วิญญะโย ฐมโ อปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยาคตํ เกณจิ วิญญฺเอยํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยาคโต เกณจิ
วิญญฺเอยโย ฐมฺโม อปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๓] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ ๔เปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

ปจฺจนียํ นเหตุปจฺจโย

[๔๔] อกฺุสลํ เกณจิ วิญญฺเอยํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อกฺุสโล เกณจิ
วิญญฺเอยโย ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑)

“อพฺยาคตํ เกณจิ วิญญฺเอยํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยาคโต เกณจิ
วิญญฺเอยโย ฐมฺโม อปฺปชฺชติ นเหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)”

[๔๕] นเหตุยา เทว, นอารมฺมณํ ปณฺจ, นอริปติยา นว
๔เปยฺ โนวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุปจฺจโย

[๔๖] กุสลํ เกณจิ วิญญฺเอยโย ฐมฺโม กุสลสฺส เกณจิ วิญญฺเอยยสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลํ เกณจิ วิญญฺเอยโย ฐมฺโม อกุสลสฺส เกณจิ วิญญฺเอยยสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต เกนจิ วิญญเญโย ฌมโม อพฺยาगतสฺส เกนจิ
วิญญเญยสฺส ฌมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๗] เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ นว ๗เป๗ อวิคเต เตรส.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตฺตพฺพ.)

[๔๘] กุสลํ เกนจิ^๑ นวิญญเญยํ^๒ ฌมมํ ปฏิจฺจ กุสโล เกนจิ^๓
นวิญญเญโย^๔ ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (เกนจิวินญเญยสทิสฺ.)^๕

กุสลตฺติกเกนจิวินญเญยทุกํ นิฏฺฐิตํ.

กุสลตฺติกฉฺพนฺตรทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๑๔. อาสวทุกั

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑] อกุสลํ อาสวํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อาสโว ฌมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ๗เป๗ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ๗เป๗ สมฺปยุตฺตวาเรปิ ปณฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒] กุสลํ โนอาสวํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กุสโล โนอาสโว ฌมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ โนอาสวํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतโต

^๑ จ., เท. นเกนจิ.

^๒ จ., เท. วิญญเญยํ.

^๓ จ., เท. นเกนจิ.

^๔ จ., เท. วิญญเญโย.

^๕ สยา. เกนจิวินญเญยทุกสทิสฺ.

โนอาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. กุสลํ โนอาสวํ ฐมมํ
ปฏิจจ กุสโล โนอาสโว จ อพยากโต โนอาสโว จ ฐมมา
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๓)

อกุสลํ โนอาสวํ ฐมมํ ปฏิจจ อกุสโล โนอาสโว ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อพยากตํ โนอาสวํ ฐมมํ ปฏิจจ อพยากโต โนอาสโว ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

กุสลํ โนอาสวญจ อพยากตํ โนอาสวญจ ฐมมํ ปฏิจจ
อพยากโต โนอาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อกุสลํ โนอาสวญจ อพยากตํ โนอาสวญจ ฐมมํ ปฏิจจ
อพยากโต โนอาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อารมมณปัจจโย

[๓] กุสลํ โนอาสวํ ฐมมํ ปฏิจจ กุสโล โนอาสโว ฐมโม
อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑)

อกุสลํ โนอาสวํ ฐมมํ ปฏิจจ อกุสโล โนอาสโว ฐมโม
อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑)

อพยากตํ โนอาสวํ ฐมมํ ปฏิจจ อพยากโต โนอาสโว ฐมโม
อุปปชชติ อารมมณปัจจยา. (๑) (สงขิตตํ.)

[๔] เหตุยา นว, อารมมณํ ตีณิ, อธิปัตติยา นว ๔เปฯ
อวิคเต นว. (สงขิตตํ.)

นเหตุยา เอกั, นอารมฺมเณ ปณฺจ, นอธิปติยา นว ๑๔เปย
โนวิกเต ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)^๑

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๕] กุสโล โนอาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส โนอาสวสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล โนอาสโว ฐมฺโม อกุสลสฺส โนอาสวสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต โนอาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส โนอาสวสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล โนอาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส โนอาสวสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

[๖] เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ นว, อธิปติยา ทส ๔เปย
อวิกเต เตรส. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกอาสวทุกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๑๕. สาสวทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกกัม เหตุปจจโย

[๗] กุสลัม สาสวัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล สาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อกุสลัม สาสวัม ฐมมัม ปฏิจจ อกุสโล สาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม สาสวัม ฐมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต สาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

กุสลัม สาสวณฺจ อพฺยากตัม สาสวณฺจ ฐมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต สาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสลัม สาสวณฺจ อพฺยากตัม สาสวณฺจ ฐมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต สาสโว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ ตีณิ อเปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เทว, นอารมฺมณฺเ ปณฺจ อเปย นอริปติยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๙] กุสโล สาสโว ฐมโม กุสลสฺส สาสวสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

อกุสโล สาสโว ฐมโม อกุสลสฺส สาสวสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส สาสวสฺส ฐมมสฺส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตุต, อารมฺมณ นว ๔เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)
(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

อนาสวปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา

ปจฺจยจตุกั เหตุปจฺจโย

[๑๐] กุสลํ อนาสวํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนาสโว ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อนาสวํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนาสโว ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑] เหตุยา เทว ๔เปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๑๒] กุสโล อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส
อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

กุสโล อนาสโว ฐมโม กุสลสฺส อนาสวสฺส ฐมมสฺส อธิปติปัจจเยน
ปัจจโย. (๑)

อพฺยากโต อนาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส อนาสวสฺส ฐมมสฺส
อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต อนาสโว ฐมโม กุสลสฺส อนาสวสฺส
ฐมมสฺส อธิปติปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

กุสโล อนาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส อนาสวสฺส ฐมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อนาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส อนาสวสฺส ฐมมสฺส
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปติยา ตีณิ, อนนฺตเร
เทว, สมฺมุนฺตเร เทว, สหชาเต เทว, อญฺญมญฺเณ เทว, นิสฺสเย
เทว, อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ๗เปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกสํสาสวทฺกํ นิฏฺฐิจฺจํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๑๖. อาสวสมปยุตตทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุทุกัม เหตุปจฺจโย

[๑๔] อกุสลํ อาสวสมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อาสวสมปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมเณ เอกํ ๔เปยฺย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปยฺย สมปยุตตวาเรปี ปญฺหาวาเรปี สัพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๕] กุสลํ อาสววิปฺปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ อาสววิปฺปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ อาสววิปฺปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อาสววิปฺปยุตโต จ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต จ ฐมมา อูปปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อกุสลํ อาสววิปฺปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อาสววิปฺปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อาสววิปฺปยุตตญฺจ อพฺยากตํ อาสววิปฺปยุตตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อาสววิปฺปยุตตญฺจ อพฺยากตํ อาสววิปฺปยุตตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๑๖] เหตุยา สตุต, อารมมณ เทว, อธิปัตติยา สตุต ฯเปฯ
อวิกเต สตุต. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปี ฯเปฯ สมปยุตตวาโรปี ปฏิจจวารสทิส.)

[๑๗] กุสโล อาสววิปปยุตโต ฐมโม กุสลสฺส อาสววิปปยุตตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจนเณน ปัจจโย. ตีณิ.

อกุสโล อาสววิปปยุตโต ฐมโม อพฺยากตสฺส อาสววิปปยุตตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจนเณน ปัจจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปปยุตโต ฐมโม อพฺยากตสฺส อาสววิปปยุตตสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจนเณน ปัจจโย. (๑) (สงขิตต.)

[๑๘] เหตุยา ปณฺจ, อารมมณ นว, อธิปัตติยา ปณฺจ ฯเปฯ
อวิกเต เตรส.^๑ (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกาอาสวสมปยุตตทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๑๗. อาสวสาสวทกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกั เหตุปจฺจโย

[๑๙] อกุสลั อาสวญฺเจว สาสวญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
 อาสโว เจว สาสโว จ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ อปฺเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ อปฺเปยฺ สมฺปยุตฺตวาระปิ ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๐] กุสลั สาสวญฺเจว โน จ อาสวํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล
 สาสโว เจว โน จ อาสโว ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลั สาสวญฺเจว โน จ อาสวํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สาสโว
 เจว โน จ อาสโว ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ สาสวญฺเจว โน จ อาสวํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
 สาสโว เจว โน จ อาสโว ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลั สาสวญฺเจว โน จ อาสวญฺจ อพฺยากตํ สาสวญฺเจว โน
 จ อาสวญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สาสโว เจว โน จ อาสโว
 ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลั สาสวญฺเจว โน จ อาสวญฺจ อพฺยากตํ สาสวญฺเจว โน
 จ อาสวญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สาสโว เจว โน จ อาสโว
 ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๑] เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ ตีณิ, อธิปฺติยา นว อปฺเปยฺ
 อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

(สหชาตวาระปิ อปฺเปยฺ สมฺปยุตฺตวาระปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

[๒๒] กุสโล สาสโว เจว โน จ อาสโว ฆมโม กุสลสฺส
 สาสวสฺส เจว โน จ อาสวสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล สาสโว เจว โน จ อาสโว ฆมโม อกุสลสฺส สาสวสฺส
 เจว โน จ อาสวสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สาสโว เจว โน จ อาสโว ฆมโม อพฺยากตสฺส
 สาสวสฺส เจว โน จ อาสวสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓] เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปฯ
 อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกาสวสฺสวทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๑๘. อาสวอาสวสมฺปยุตฺตทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจกถา วรา ปจฺจยจตฺตทุกํ

[๒๔] อกุสลํ อาสวญฺเจว อาสวสมฺปยุตฺตญฺจ ฆมมํ ปฏิจฺจ
 อกุสโล อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ ฆมโม อปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา.
 (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สทฺธาตวารี ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวารี ปญฺหาวารี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๕] อกุสลัม อาสวสมปยุตตญเจะ โน จ อาสวัม ฌมมัม ปฏิจจ
 อกุสโล อาสวสมปยุตโต เจะ โน จ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ
 เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ฌเปย อวิกเต เอกัม. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฌเปย สมปยุตตวาโรปิ ปญหาวารोปิ สัพพตถ เอกัม.)

[๒๖] กุสลัม อาสววิปยุตตัม สาสวัม ฌมมัม ปฏิจจ กุสโล
 อาสววิปยุตโต สาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. ตีณิ.

อกุสลัม อาสววิปยุตตัม สาสวัม ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อาสว-
 วิปยุตโต สาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพฺยากตัม อาสววิปยุตตัม สาสวัม ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต
 อาสววิปยุตโต สาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

กุสลัม อาสววิปยุตตัม สาสวญจ อพฺยากตัม อาสววิปยุตตัม
 สาสวญจ ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อาสววิปยุตโต สาสโว ฌมโม
 อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อกุสลัม อาสววิปยุตตัม สาสวญจ อพฺยากตัม อาสววิปยุตตัม
 สาสวญจ ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อาสววิปยุตโต สาสโว ฌมโม
 อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๒๗] เหตุยา สตฺต, อารมมณเ เทว ฌเปย อวิกเต สตฺต. (สงฺขิตตัม.)

สหชาตวาโรปิ ฌเปย สมปยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๒๘] กุสโล อาสววิปยุตโต สาสโว ฌมโม กุสลสฺส
 อาสววิปยุตตสฺส สาสวสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อาสววิปปยุตโต สาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส อาสววิปปยุตตสฺส
 สาสวสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปปยุตโต สาสโว ฐมโม อพฺยากตสฺส อาสว-
 วิปปยุตตสฺส สาสวสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๙] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมเณ นว, อธิปตฺติยา จตฺตาริ ๗เปฯ
 อวิกเต เตรส. ๑ (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกาสาสวสมาสมฺปยุตฺตทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๑๙. อาสววิปปยุตฺตสวสฺสทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๓๐] กุสลํ อาสววิปปยุตฺตํ อนาสวํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
 อาสววิปปยุตฺโต อนาสโว ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อาสววิปปยุตฺตํ อนาสวํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
 อาสววิปปยุตฺโต อนาสโว ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ๗เปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณาทิปจฺจยา

[๓๒] กุสลโล อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสลโล อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม กุสลสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อธิปฺติปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสลโล อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อาสววิปฺปยุตฺโต อนาสโว ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อาสววิปฺปยุตฺตสฺส อนาสวสฺส ฐมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺฆิตตํ.)

[๓๓] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว, อธิปฺติยา ตีณิ, อนนฺตเร เทว, สมฺนนฺตเร เทว, สหชาเต เทว, อณฺณมณฺเณ เทว, นิสฺสเย เทว, อุปฺนิสฺสเย จตฺตาริ ๔เปยฺย อวิคเต เทว. (สงฺฆิตตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอวํ วิตุถาเรตพพ.)

กุสลตติกาสาวิปปยุตตสาสวทกํ นิฏฐิตํ.

กุสลตติกาสาวิโคจกํ นิฏฐิตํ.

๑. กุสลตติกํ ๒๐-๕๔. สญโฆชนาทิทกํ

[๓๔] อกุสลํ สญโฆชนํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ๔เป๔ อกุสลํ คณถํ...
โอฆํ... โยคํ... นีวรณํ....

กุสลํ โนปรามาสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล โนปรามาโส ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (อาสวโคจกถาสํ.) ทิฏฺฐิํ ปฏิจฺจ ทิฏฺฐิํ น
อุปฺปชฺชติ.

กุสลตติเก จ โคจกํ นิฏฐิตํ.

๑. กุสลตติกํ ๕๕. สารมมณทกํ

๑-๗. ปฏิจฺจจาทิวารา ปจฺจยจตุทกํ

[๑] กุสลํ สารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สารมมโณ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สารมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สารมมโณ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ สารมมณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจุ อพฺยาगतโต สารมมณเ
 ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ ตีณิ ๔เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)
 (สหชาตวโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสํทิสฺสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๓] กุสลโล สารมมณเ ฅมฺโม กุสลสฺส สารมมณสฺส ฅมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสลโล สารมมณเ ฅมฺโม อกุสลสฺส สารมมณสฺส ฅมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยาगतโต สารมมณเ ฅมฺโม อพฺยาगतสฺส สารมมณสฺส ฅมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสลโล สารมมณเ ฅมฺโม กุสลสฺส สารมมณสฺส ฅมฺมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ นว, อธิปฺติยา สตฺต ๔เปฯ
 อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

เหตุสหชาตาทิปจฺจยา

[๕] อพฺยาगतํ อนารมฺมณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจุ อพฺยาगतโต อนารมฺมณเ
 ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัง อเปย อวิกเต เอกัง. (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา เอกัง อเปย (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๖] อพฺยากโต อนารมฺมณโณ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนารมฺมณสฺส
 ฐมฺมสฺส สหชาตปฺจเยน ปฺจโย. อณฺณมณฺณปฺจเยน ปฺจโย.
 นิสฺสยปฺจเยน ปฺจโย. อาหารปฺจเยน ปฺจโย. อินฺทฺริยปฺจเยน
 ปฺจโย. อตฺถิปฺจเยน ปฺจโย. อวิกตปฺจเยน ปฺจโย. (สพฺพตฺถ
 เอกัง. สงฺขิตฺตํ.)

กุสฺลตฺติกสสารมฺมณทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสฺลตฺติกํ ๕๖. จิตฺตทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปฺจยจตฺตทุกํ

[๗] กุสฺโล จิตฺโต ฐมฺโม กุสฺลสฺส จิตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณ-
 ปฺจเยน ปฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา สตฺต. [๑] (สงฺขิตฺตํ.)

นเหตุยา นว, นอารมฺมณ นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติกเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๘] กุสฺลํ โนจิตฺตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสฺโล โนจิตฺโต ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ
 เหตุปฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ โนจิตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล โนจิตโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ โนจิตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต โนจิตโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ โนจิตฺตญฺจ อพฺยากตํ โนจิตฺตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
โนจิตโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ โนจิตฺตญฺจ อพฺยากตํ โนจิตฺตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
โนจิตโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ โนจิตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล โนจิตโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๙] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ, อธิปติยา นว ๔เปย
อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

[๑๐] กุสโล โนจิตโต ฐมโม กุสลสฺส โนจิตตสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมณํ นว, อธิปติยา ทส ๔เปย อวิคเต
เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

กุสลตติกจิตตทักํ นิฏฺฐจิตํ.

๑. กุสลตฺตํ ๕๗. เจตสิกทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๑๑] กุสลํ เจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล เจตสิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ เจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล เจตสิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ เจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต เจตสิโก ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๑๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ อเปฯ (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๑๓] กุสโล เจตสิโก ฐมโม กุสลสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล เจตสิโก ฐมโม อกุสลสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต เจตสิโก ฐมโม อพฺยากตสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล เจตสิโก ฐมโม กุสลสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

กฏฺฏาย ๑๒/ อกุสโล เจตสิโก ฐมโม อกุสลสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต เจตสิโก ฐมโม อพฺยากตสฺส เจตสิกสฺส ฐมมสฺส
 อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ นว, อธิปติยา สตฺต ๔เปย
 อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตฺตพฺพ.)

[๑๕] กุสลํ อเจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อเจตสิโก
 ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อเจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อเจตสิโก ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อเจตสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อเจตสิโก ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อเจตสิกญฺจ อพฺยากตํ อเจตสิกญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
 อพฺยากโต อเจตสิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อเจตสิกญฺจ อพฺยากตํ อเจตสิกญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
 อพฺยากโต อเจตสิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๑๖] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณเ เอกํ ๔เปย อวิกเต ปญฺจ.

นเหตุยา เอกํ, ^๒นอารมฺมณเ ปญฺจ, โนวิกเต ปญฺจ.^๒

(สหชาตวโรปิ ๔เปย ปญฺหาวโรปิ เอวํ วิตุถาเรตฺตพฺพา.)

กุสลตฺติกเจตสิกทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุศลตฤติกัม ๕๘-๖๕. จิตตสมุပ္ပตฺตาทิอฏฺฐทกัม

១-៧. ប្រតិទិនាភិបារា

[๑๗] กุสัล จิตตสมุปปัตตํ ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล จิตตสํสฏฺจํ
 ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล จิตตสมุฏฺจานํ ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล
 จิตตสทฺทํ ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล จิตตานุปริวตฺตี ฌมมํ ปฏิจุจ
 อเปย กุสัล จิตตสํสฏฺจสมุฏฺจานํ ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล จิตต-
 สํสฏฺจสมุฏฺจานสทฺทํ ฌมมํ ปฏิจุจ อเปย กุสัล จิตตสํสฏฺจ-
 สมุฏฺจานานุปริวตฺตี ฌมมํ ปฏิจุจ กุสโล จิตตสํสฏฺจสมุฏฺจานานุปริวตฺตี^๑
 ฌมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

ເຫດຢາ ທີ່ດີ, ອາຣມຸມເນ ທີ່ດີ ພາຍ ວິກເຕ ທີ່ດີ. (ສະໜີດຸດ.)

(สหชาตวโรปี   ขเปฯ   สมฺปยุตฺตวโรปี   ปญฺหาวโรปี   เอว
 วิตฺถาเรตพุพา.)

កុសលតុតិកាទិតុតសំស្ក្រឹតសម្បជានានុប្រវត្តិតុកំ វិញ្ញាទិតំ.

๑. กุศลตฤติกัม   ๒๒. อชฎตฤติกาทุกัม

๑-๗. ปฏิบัติจาทิหารา ปจฺจยจตุกุกิ

[๑๘] อพฺยาगतํ อชฺฌตฺตํ ฌมมํ ปฏฺิจจ อพฺยาगतํ อชฺฌตฺตํโก
ฌมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกั, สหชาเต เอกั ๔เปย อวิกเต เอกั. (สงฺขิตตํ.)
(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๑๙] กุสโล อชฺฌตฺติโก ฌมโม กุสลสฺส อชฺฌตฺติกสฺส ฌมมสฺส
อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. กุสโล อชฺฌตฺติโก ฌมโม อกุสลสฺส
อชฺฌตฺติกสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. กุสโล อชฺฌตฺติโก
ฌมโม อพฺยากตสฺส อชฺฌตฺติกสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย.
(๓)

อกุสโล อชฺฌตฺติโก ฌมโม อกุสลสฺส อชฺฌตฺติกสฺส ฌมมสฺส
อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อชฺฌตฺติโก ฌมโม อพฺยากตสฺส อชฺฌตฺติกสฺส ฌมมสฺส
อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๒๐] อารมฺมณ นว, ปุเรชาเต ตีณิ ๔เปย อวิกเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอว วิตฺถาเรตพฺพ.)

[๒๑] กุสลํ พาทิรํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กุสโล พาทิโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปฺจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณ ตีณิ ๔เปย วิปาเก เอกั ๔เปย^๑
อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๒๒] กุสลโล พหิโร ฐมโม กุสลสฺส พหิรสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สุตฺต, อารมฺมณ นว ๔เปฯ อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกอชฺชตฺติกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๖๗. อุปาทาทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุทุกํ

[๒๓] อพฺยาคโต อุปาทา ฐมโม อพฺยาคตสฺส อุปาทา ฐมมสฺส
อาหารปจฺจยน ปจฺจโย. อินฺทฺริยปจฺจยน ปจฺจโย. อตฺถิปจฺจยน
ปจฺจโย. อวิคตปจฺจยน ปจฺจโย.

“อาหารเร เอกํ, อินฺทฺริเย อตฺถิยา อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)”

[๒๔] กุสลํ โนอุปาทา ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ โนอุปาทา ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ โนอุปาทา ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสลํ โนอุปาทา ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยาคตํ โนอุปาทา ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต โนอุปาทา
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“กุสลํ โนอุปาทา จ อพฺยากตํ โนอุปาทา จ ฌมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต โนอุปาทา ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ โนอุปาทา จ อพฺยากตํ โนอุปาทา จ ฌมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต โนอุปาทา ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๒๕] เหตุยา นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๒๖] กุสโล โนอุปาทา ฌมโม กุสลสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล โนอุปาทา ฌมโม อกุสลสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต โนอุปาทา ฌมโม อพฺยากตสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๒๗] กุสโล โนอุปาทา ฌมโม กุสลสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล โนอุปาทา ฌมโม อกุสลสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต โนอุปาทา ฌมโม อพฺยากตสฺส โนอุปาทา ฌมมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๘] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ นว, อธิปติยา ทส ฯเปฯ
อวิคเต เอกาทส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติโกปาทาทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๖๘. อฺปาทินฺนํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกฺกํ

[๒๙] อพฺยาคตํ อฺปาทินฺนํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต อฺปาทินฺโน
ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๔เปยฺย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๐] กุสลํ อฺปาทินฺนํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล อฺปาทินฺโน
ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ อฺปาทินฺนํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อฺปาทินฺโน ฐมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ

อพฺยาคตํ อฺปาทินฺนํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต อฺปาทินฺโน
ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อฺปาทินฺนญฺจ อพฺยาคตํ อฺปาทินฺนญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยาคโต อฺปาทินฺโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อฺปาทินฺนญฺจ อพฺยาคตํ อฺปาทินฺนญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยาคโต อฺปาทินฺโน ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๓๑] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ ๕เปย อวิคเต นว.
(สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๕เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๓๒] กุสลโล อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม กุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโล อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม อกุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนุปาทีนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๓๓] กุสลโล อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม กุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสลโล อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม อกุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนุปาทีนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม
กุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. °อพฺยากโต
อนุปาทีนฺโน ฐมฺโม อกุสลสฺส อนุปาทีนฺนสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)°

[๓๔] เหตุยา สดต, อารมมณ นว, อธิปัตติยา ทส, อนนตเร
 ฉ ๔เปฯ สหชาเต นว, นิสสเย นว, อุปนิสสเย นว ๔เปฯ อวิคเต
 เอกาทส. (สงฺขิตตํ.)

กุสลตตติกอุปาทินนทุกํ นิฏฺฐิตํ.

กุสลตตติกมหนฺตรทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตตติกํ ๖๙-๗๔. อุปาทานทุกํ

[๓๕] อกุสลํ อุปาทานํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อุปาทาโน ฌมโม
 อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณ เอกํ ๔เปฯ อวิคเต เอกํ.
 (อุปาทานโคจฺจกํ วิตถาเรตพฺพ.)

กุสลตตติกอุปาทานโคจฺจกํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตตติกํ ๗๕. กิเลสทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตทุกํ

[๑] อกุสลํ กิเลสํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล กิเลโส ฌมโม
 อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ฯเปฯ อวิกเต เอกัม. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตถ เอกัม.)

[๒] กุสลํ โนกิเลสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ กุสโล โนกิเลโส ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ โนกิเลสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ อกุสโล โนกิเลโส ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ โนกิเลสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ อพฺยากโต โนกิเลโส ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ โนกิเลสญจ อพฺยากตํ โนกิเลสญจ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ
อพฺยากโต โนกิเลโส ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ โนกิเลสญจ อพฺยากตํ โนกิเลสญจ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ
อพฺยากโต โนกิเลโส ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)^๑

[๓] เหตุยา นว, อารมมณเ ตีณิ, อธิปฺติยา นว ฯเปฯ
อวิกเต นว. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจจวารสทิสสา.)

[๔] กุสโล โนกิเลโส ฅมฺโม กุสลสฺส โนกิเลสสฺส ฅมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต โนกิเลโส ฅมฺโม อพฺยากตสฺส โนกิเลสสฺส ฅมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๕] เหตุยา จตุตตาริ, อารมมณเ นว ๗เปฯ อวิคเต เตรส.
(สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เหว วิตถาเรตพฺพ.)

กุสลตติกกิเลสทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติกํ ๗๖. สงฺกิเลสีกทุกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๖] กุสลํ สงฺกิเลสีกํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล สงฺกิเลสีกโก ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ สงฺกิเลสีกํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สงฺกิเลสีกโก ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ สงฺกิเลสีกํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สงฺกิเลสีกโก
ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“กุสลํ สงฺกิเลสีกญฺจ อพฺยากตํ สงฺกิเลสีกญฺจ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต สงฺกิเลสีกโก ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สงฺกิเลสีกญฺจ อพฺยากตํ สงฺกิเลสีกญฺจ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต สงฺกิเลสีกโก ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.” (๑)

[๗] เหตุยา นว, อารมฺมณ ตีณิ ๔เปย อวิคเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ วิตุถาเรตพฺพา.)

[๘] กุสโล สงฺกิเลสิโก ฌมฺโม อกุสลสฺส^๑ สงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล สงฺกิเลสิโก ฌมฺโม อกุสลสฺส สงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สงฺกิเลสิโก ฌมฺโม อพฺยากตสฺส สงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๙] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ นว, อธิปติยา นว ๔เปย
อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เหว วิตุถาเรตพฺพ.)

[๑๐] กุสลํ อสงฺกิเลสิกํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล อสงฺกิเลสิโก
ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อสงฺกิเลสิกํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต อสงฺกิเลสิโก
ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ๔เปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสสา.)

[๑๒] กุสล อสงกิเลสโก ฐมโม กุสลสฺส อสงกิเลสสิกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจนเณน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อสงกิเลสโก ฐมโม อพฺยากตสฺส อสงกิเลสสิกสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจนเณน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อสงกิเลสโก ฐมโม อพฺยากตสฺส อสงกิเลสสิกสฺส
ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจนเณน ปจฺจโย. อพฺยากโต อสงกิเลสโก ฐมโม
กุสลสฺส อสงกิเลสสิกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปัจจนเณน ปจฺจโย. (๒)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓] เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว, อธิปติยา ตีณิ, อนนฺตเร
เทว ๕เปฯ อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ๕เปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกสงฺกิเลสิกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติกัม ๗๗. สงฺกิลิฏฺฐทกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา เหตุอามมณปจฺจยา

[๑๔] อกุสลํ สงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สงฺกิลิฏฺโฐ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อามมณเณ เอกํ ๔เปยฺย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปยฺย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๕] กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อสงฺกิลิฏฺโฐ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อสงฺกิลิฏฺโฐ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ กุสโล อสงฺกิลิฏฺโฐ จ อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโฐ จ ฐมมา
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อพฺยากตํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโฐ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. “กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐญฺจ อพฺยากตํ
อสงฺกิลิฏฺฐญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโฐ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา.” (๒)

[๑๖] กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อสงฺกิลิฏฺโฐ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ อามมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อสงฺกิลิฏฺฐํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโฐ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ อามมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๗] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณ เทว, อธิปติยา ปญฺจ ๔เปฯ
อวิกเต ปญฺจ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๑๘] กุสโล อสงฺกิลิฏฺโจะ ฐมฺโม กุสลสฺส อสงฺกิลิฏฺจสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโจะ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อสงฺกิลิฏฺจสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล อสงฺกิลิฏฺโจะ ฐมฺโม กุสลสฺส อสงฺกิลิฏฺจสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว.

อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺโจะ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อสงฺกิลิฏฺจสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว. (สงฺขิตตํ.)

[๑๙] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณ จตฺตาริ, อธิปติยา ปญฺจ,
อนนฺตเร จตฺตาริ ๔เปฯ อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ๔เปฯ อวิกเต สตฺต.
(สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกสงฺกิลิฏฺจทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฤติกั ๗๘. กิเลสสมปยุตตทกั

๑-๗. ปฏิจจาทวารว เหตุปจจโย

[๒๐] อกุสลั กิเลสสมปยุตตัม ฅมมัม ปฏิจจ อกุสลั กิเลส-
สมปยุตโต ฅมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺกิลิฏฺฐทกฺสทิสํ.)

กุสลตฤติกกิเลสสมปยุตตทกั นิฏฺฐิตัม.

๑. กุสลตฤติกั ๗๙. กิเลสสงฺกิเลสิกทกั

๑-๗. ปฏิจจาทวารว เหตุปจจโย

[๒๑] อกุสลั กิเลสญฺเจว สงฺกิเลสิกญฺจ ฅมมัม ปฏิจจ อกุสลั
กิเลสเ จว สงฺกิเลสิกเ จ ฅมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ฅเปยฺ อวิคเต เอกัม (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาระปิ ฅเปยฺ ปญฺหาวาระปิ สพฺพตถ เอกัม.)

[๒๒] กุสลั สงฺกิเลสิกญฺเจว โน จ กิเลสั ฅมมัม ปฏิจจ กุสลั
สงฺกิเลสิกเ จว โน จ กิเลสเ ฅมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อกุสลั สงฺกิเลสิกญฺเจว โน จ กิเลสั ฅมมัม ปฏิจจ อกุสลั
สงฺกิเลสิกเ จว โน จ กิเลสเ ฅมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม สงฺกิเลสิกญฺเจว โน จ กิเลสั ฅมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต
สงฺกิเลสิกเ จว โน จ กิเลสเ ฅมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจจยา.

กุสลั สงฺกิเลสิกญฺเจว โน จ กิเลสญฺจ อพฺยากตัม สงฺกิเลสิกญฺเจว
โน จ กิเลสญฺจ ฅมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต สงฺกิเลสิกเ จว โน จ

กิลโล โขมมานุโลเม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อกุสลํ สงฺกิลเลสิกญฺเฏว โน จ กิลเลสนฺจ อพฺยาคตํ
สงฺกิลเลสิกญฺเฏว โน จ กิลเลสนฺจ โขมมานุโลเม ปฏิจฺจ อพฺยาคโต สงฺกิลเลสิโก
ญฺเฏว โน จ กิลโล โขมมานุโลเม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงฺขิตตํ.)

[๒๓] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ อเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

(สหาตวาโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๒๔] กุสลํ สงฺกิลเลสิโก ญฺเฏว โน จ กิลโล โขมมานุโลเม กุสลสฺส
สงฺกิลเลสิกสฺส ญฺเฏว โน จ กิลเลสนฺจ โขมมานุโลเม เหตุปัจจเยน ปจฺจโย.
ตีณิ.

อพฺยาคโต สงฺกิลเลสิโก ญฺเฏว โน จ กิลโล โขมมานุโลเม อพฺยาคตสฺส
สงฺกิลเลสิกสฺส ญฺเฏว โน จ กิลเลสนฺจ โขมมานุโลเม เหตุปัจจเยน ปจฺจโย.
(๑) (สงฺขิตตํ.)

[๒๕] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมเณ นว, อธิปตฺติยา นว อเปย
อวิกเต เตรส. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺตติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ)

กุสลตฺตติกกิลเลสนฺจสงฺกิลเลสิกทกํ นิฏฺฐจิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๐. กิเลสสงฺกิลิฏฺฐทกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจโย

[๒๖] อกุสลํ กิเลสญฺเจว สงฺกิลิฏฺฐญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
กิเลสो จเวว สงฺกิลิฏฺโห จ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาทโร ๔เปยฺ ปญฺหาวาทโร สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๗] อกุสลํ สงฺกิลิฏฺฐญฺเจว โน จ กิเลสํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
อกุสโล สงฺกิลิฏฺโห จเวว โน จ กิเลสो ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาทโร ๔เปยฺ ปญฺหาวาทโร สพฺพตฺถ เอกํ.)

กุสลตฺติกกิเลสสงฺกิลิฏฺฐทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๑. กิเลสกิเลสสมฺปยุตฺตทกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจโย

[๒๘] อกุสลํ กิเลสญฺเจว กิเลสสมฺปยุตฺตญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
อกุสโล กิเลสो จเวว กิเลสสมฺปยุตฺโต จ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาทโร ๔เปยฺ ปญฺหาวาทโร สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒๙] อกุสลํ กิเลสสมุပ္ปัตตญฺเจว โน จ กิเลสํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
 อกุสโล กิเลสสมุပ္ปัตโต เจว โน จ กิเลโส ฐมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ อปฺเปยฺย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อปฺเปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

กุสลตฺติกิกิเลสกิเลสสมุပ္ปัตตํ นินฺนํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๒. กิเลสวิปฺปยุตฺตสงฺกิลสิทกํ

๑. ปฏิจฺจกถา เหตุปจฺจโย

[๓๐] กุสลํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ สงฺกิลสิทกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
 กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิลสิโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ
 กิเลสวิปฺปยุตฺตํ สงฺกิลสิทกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต กิเลสวิปฺปยุตฺโต
 สงฺกิลสิโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ
 สงฺกิลสิทกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิลสิโก จ
 อพฺยากโต กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิลสิโก จ ฐมมา อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๓)

อพฺยากตํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ สงฺกิลสิทกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
 กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิลสิโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ สงฺกิลสิทกญฺจ อพฺยากตํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ
 สงฺกิลสิทกญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิลสิโก
 ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ๔เปย อวิคเต ปณฺจ.
(สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๓๒] กุสโล กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิเลสโก ฌมฺโม กุสลสฺส กิเลส-
วิปฺปยุตฺตสฺส สงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต กิเลสวิปฺปยุตฺโต สงฺกิเลสโก ฌมฺโม อพฺยากตสฺส
กิเลสวิปฺปยุตฺตสฺส สงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)
(สงฺขิตตํ.)

[๓๓] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณ จตฺตาริ อธิปติยา จตฺตาริ
๔เปย อวิคเต สตฺต. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฤติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๓๔] กุสลํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ อสงฺกิเลสิกํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล
กิเลสวิปฺปยุตฺโต อสงฺกิเลสโก ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

อพฺยากตํ กิเลสวิปฺปยุตฺตํ อสงฺกิเลสิกํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
กิเลสวิปฺปยุตฺโต อสงฺกิเลสโก ฌมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา เทว ๔เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๓๕] กุสโล กิเลสวิปฺปยุตฺโต อสงฺกิเลสโก ฌมฺโม กุสลสฺส
กิเลสวิปฺปยุตฺตสฺส อสงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต กิเลสวิปฺปยุตฺโต อสงฺกิเลสโก ฌมฺโม อพฺยากตสฺส
กิเลสวิปฺปยุตฺตสฺส อสงฺกิเลสิกสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)
(สงฺขิตตํ.)

[๓๖] เหตุยา เทว, อารมมณ เทว, อธิปัตติยา ดีณิ, อนนฺตเร เทว ฯเปฯ อุปนิสฺสเย จตฺตาริ ฯเปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกกิเลสวิปฺปยุตฺตสงฺกิเลสิกทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

กุสลตฺติกกิเลสโคจณํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๓. ทสฺสเนนปฺหัตพฺพทฺกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาภิวารา เหตุปจฺจโย

[๑] อกุสลํ ทสฺสเนน ปฺหัตพฺพํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล ทสฺสเนน ปฺหัตพฺโพ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมมณ เอกํ ฯเปฯ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ฯเปฯ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๒] กุสลํ นทสฺสเนน ปฺหัตพฺพํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล นทสฺสเนน ปฺหัตพฺโพ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ดีณิ.

อกุสลํ นทสฺสเนน ปฺหัตพฺพํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล นทสฺสเนน ปฺหัตพฺโพ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ดีณิ.

อพฺยากตํ นทสฺสเนน ปฺหัตพฺพํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นทสฺสเนน ปฺหัตพฺโพ ฌมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ นทสฺสเนน ปฺหัตพฺพญฺจ อพฺยากตํ นทสฺสเนน ปฺหัตพฺพญฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นทสฺสเนน ปฺหัตพฺโพ ฌมฺโม

อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ นทสฺสเนน ปหาตพฺพณฺจ อพฺยากตํ นทสฺสเนน
ปหาตพฺพณฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต นทสฺสเนน ปหาตพฺโพ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

[๓] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ ๔เปฯ อวิกเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสา.)

[๔] กุสโล นทสฺสเนน ปหาตพฺโพ ฐมฺโม กุสลสฺส นทสฺสเนน
ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล นทสฺสเนน ปหาตพฺโพ ฐมฺโม อกุสลสฺส นทสฺสเนน
ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต นทสฺสเนน ปหาตพฺโพ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส นทสฺสเนน
ปหาตพฺพสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณํ นว, อธิปตฺติยา ทส, อนนฺตเร
สตฺต ๔เปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกทสฺสเนนปหาตพฺพทกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๔. ภาวนายปหาตพฺพทกํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๖] อกุสลํ ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๗] กุสลํ นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
นภาวนาย ปหาตพฺโพ ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณฺเ ติณิ ๔เปยฺ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

(สหชาตวาระปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาระปี, วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกภาวนายปหาตพฺพทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๘๕. ทสฺสเนนปหาตพฺพเหตุกทกํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๘] อกุสลํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมณฺเ เอกํ ๔เปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๙] กุสลัม นทสสนเนน ปหาดพพเหตุกัม ฐมัม ปฏิจจ กุสโล
นทสสนเนน ปหาดพพเหตุโก ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา นว ๙เปย อวิกเต นว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวามปิ ๙เปย ปญหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

กุสลตุดิกทสสนเนนปหาดพพเหตุกทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตุดิกัม ๘๖. ภาวนายปหาดพพเหตุกทุกัม

๑. ปฏิจจวโร ปัจจยจตูกัม

[๑๐] อกุสลัม ภาวนาย ปหาดพพเหตุกัม ฐมัม ปฏิจจ อกุสโล
ภาวนาย ปหาดพพเหตุโก ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม, อารมมณเ เอกัม ๙เปย อวิกเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๙เปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัม.)

[๑๑] กุสลัม นภาวนาย ปหาดพพเหตุกัม ฐมัม ปฏิจจ กุสโล
นภาวนาย ปหาดพพเหตุโก ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.

เหตุยา นว, อารมมณเ ตีณิ ๙เปย อวิกเต นว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวามปิ ๙เปย ปญหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

กุสลตุดิกภาวนายปหาดพพเหตุกทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตัตติกัม ๘๗. สวิตทุกทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุอามมณปะจยา

[๑๒] กุสลัม สวิตทุกัม ฐมมัม ปฏิจจา กุสโล สวิตทุกโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปะจยา. (๑)

อกุสลัม สวิตทุกัม ฐมมัม ปฏิจจา อกุสโล สวิตทุกโก ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปะจยา. (๑)

อพยัคคัม สวิตทุกัม ฐมมัม ปฏิจจา อพยัคคโต สวิตทุกโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปะจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

[๑๓] เหตุยา ตีณิ, อามมณเณ ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ.
(สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมปะยุตตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๑๔] กุสโล สวิตทุกโก ฐมโม กุสลสฺส สวิตทุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปะจเยน ปจโย. (๑)

อกุสโล สวิตทุกโก ฐมโม อกุสลสฺส สวิตทุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปะจเยน ปจโย. (๑)

อพยัคคโต สวิตทุกโก ฐมโม อพยัคคตสฺส สวิตทุกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปะจเยน ปจโย. (๑)

กุสโล สวิตทุกโก ฐมโม กุสลสฺส สวิตทุกสฺส ฐมมสฺส
อามมณปะจเยน ปจโย. ตีณิ.

อกุสโล สวิตทุกโก ฐมโม อกุสลสฺส สวิตทุกสฺส ฐมมสฺส
อามมณปะจเยน ปจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต สวิตกกโก ฅมฺโม อพฺยากตสฺส สวิตกกสฺส ฅมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๕] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อธิปติยา สตฺต ๔เปย
อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อวิตกกปทํ เหตุปจฺจโย

[๑๖] กุสลํ อวิตกกํ ฅมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล อวิตกกโก ฅมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ เทว ๔เปย^๑ วิปาเก เอกํ,^๑ อวิกเต
สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสสา.)

[๑๗] กุสโล อวิตกกโก ฅมฺโม กุสลสฺส อวิตกกสฺส ฅมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อวิตกกโก ฅมฺโม อพฺยากตสฺส อวิตกกสฺส ฅมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๘] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณ นว ๔เปย อวิกเต เตรส.^๒
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกสวิตกกทุกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติกัม ๘๘. สวิจาร์ทุกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๑๙] กุสลัม สวิจาร์ม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล สวิจาร์ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (กุสลสวิตกุกสทิส.)

กุสลตติกสวิจาร์ทุกัม นิฐจิต्तัม.

๑. กุสลตติกัม ๘๙. สปปิติกทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม

[๒๐] กุสลัม สปปิติกัม ฐมมัม ปฏิจจ กุสโล สปปิติกโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อกุสลัม สปปิติกัม ฐมมัม ปฏิจจ อกุสโล สปปิติกโก ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. (๑)

อพยยากตัม สปปิติกัม ฐมมัม ปฏิจจ อพยยากโต สปปิติกโก ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑) (สงขิตต.)

[๒๑] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมปยุตตวโรปิ ปฏิจจวารสทิส.)

[๒๒] กุสโล สปปิติกโก ฐมโม กุสลสฺส สปปิติกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อกุสโล สปปิติกโก ฐมโม อกุสลสฺส สปปิติกสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อพฺยากโต สปปัตติโก ฌมโม อพฺยากตสฺส สปปัตติกสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว ๗เปฯ อวิคเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

อปปัตติกปทํ เหตุปจฺจโย

[๒๔] กุสลํ อปปัตติกํ ฌมมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล อปปัตติโก ฌมโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ อปปัตติกํ ฌมมํ ปฏฺิจฺจ อกุสโล อปปัตติโก ฌมโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ อปปัตติกํ ฌมมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต อปปัตติโก ฌมโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อปปัตติกญฺจ อพฺยากตํ อปปัตติกญฺจ ฌมมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต
อปปัตติโก ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อปปัตติกญฺจ อพฺยากตํ อปปัตติกญฺจ ฌมมํ ปฏฺิจฺจ
อพฺยากโต อปปัตติโก ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๕] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ ๗เปฯ อวิคเต นว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสฺสา.)

[๒๖] กุสโล อปปัตติโก ฌมโม กุสลสฺส อปปัตติกสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สัตต, อารมมณ นว ๔เปย อวิกเต เตรส. (สงขัตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตุถาเรตพพ.)

กุสลตติกสปปิติกทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตติกัม ๔๐-๔๒. ปิติสหคตาทิกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกัม

[๒๗] กุสลัม ปิติสหคตัม ฌมมัม ปฏิจจ กุสโล ปิติสหคโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. กุสลัม นปิติสหคตัม ฌมมัม ปฏิจจ ๔เปย กุสลัม
สขสหคตัม ฌมมัม ปฏิจจ ๔เปย กุสลัม นสขสหคตัม ฌมมัม ปฏิจจ ๔เปย
กุสลัม อูปะกขาสหคตัม ฌมมัม ปฏิจจ ๔เปย กุสลัม นอูปะกขาสหคตัม
ฌมมัม ปฏิจจ. (สงขัตต.)

กุสลตติกปิติสหคตาทิกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตติกัม ๔๓. กามาวจรทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวาร ปจจยจตุกัม เหตุปจจโย

[๒๘] กุสลัม กามาวจรัม ฌมมัม ปฏิจจ กุสโล กามาวจโร ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. กุสลัม กามาวจรัม ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต
กามาวจโร ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. กุสลัม กามาวจรัม ฌมมัม
ปฏิจจ กุสโล กามาวจโร จ อพฺยากโต กามาวจโร จ ฌมมา
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

อกุสลั กามาวจรั ฌมมัม ปฏิจจ อกุสโล กามาวจโร ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม กามาวจรั ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต กามาวจโร
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลั กามาวจรณจ อพฺยากตัม กามาวจรณจ ฌมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต กามาวจโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลั กามาวจรณจ อพฺยากตัม กามาวจรณจ ฌมมัม ปฏิจจ
อพฺยากโต กามาวจโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตัม.)

[๒๙] เหตุยา นว, อารมฺมณ ตีณิ ๔เปย อวิคเต นว.
(สงฺขิตฺตัม.)

(สหชาตวโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

[๓๐] กุสโล กามาวจโร ฌมโม กุสลสฺส กามาวจรสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล กามาวจโร ฌมโม อกุสลสฺส กามาวจรสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต กามาวจโร ฌมโม อพฺยากตสฺส กามาวจรสฺส ฌมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตัม.)

[๓๑] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ นว, อธิปฺติยา นว ๔เปย
อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตัม.)

ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอรัง วิตุถาเรตพฺพ.)

นกกามาวจรปทํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๓๒] กุสลํ นกกามาวจรํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล นกกามาวจรโร
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ นกกามาวจรํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต นกกามาวจรโร
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมณ เทว ๗เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๗เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๓๓] กุสโล นกกามาวจรโร ฐมฺโม กุสลสฺส นกกามาวจรสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต นกกามาวจรโร ฐมฺโม อพฺยากตสฺส นกกามาวจรสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล นกกามาวจรโร ฐมฺโม กุสลสฺส นกกามาวจรสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล นกกามาวจรโร ฐมฺโม อพฺยากตสฺส
นกกามาวจรสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยากโต นกกามาวจรโร ฐมฺโม อพฺยากตสฺส นกกามาวจรสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต นกกามาวจรโร ฐมฺโม
กุสลสฺส นกกามาวจรสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๓๔] เหตุยา เทว, อารมฺมณ จตฺตาริ, อธิปฺติยา ตีณิ ๗เปย
อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกกามาวจรทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๙๔. ฐปาวจรทุกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกกั เหตุปจฺจโย

[๓๕] กุสลั ฐปาวจรั ฐมมံ ปฏิจจ กุสโล ฐปาวจโร ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตัม ฐปาวจรั ฐมมံ ปฏิจจ อพฺยากโต ฐปาวจโร ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว อเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาโรปิ อเปย ปณฺหาวาโรปิ เอว วิตถาเรตพฺพา.)

[๓๖] กุสลั นฺฐปาวจรั ฐมมံ ปฏิจจ กุสโล นฺฐปาวจโร ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลั นฺฐปาวจรั ฐมมံ ปฏิจจ อกุสโล นฺฐปาวจโร ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม นฺฐปาวจรั ฐมมံ ปฏิจจ อพฺยากโต นฺฐปาวจโร
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลั นฺฐปาวจรณฺจ อพฺยากตัม นฺฐปาวจรณฺจ ฐมมံ ปฏิจจ
อพฺยากโต นฺฐปาวจโร ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลั นฺฐปาวจรณฺจ อพฺยากตัม นฺฐปาวจรณฺจ ฐมมံ ปฏิจจ
อพฺยากโต นฺฐปาวจโร ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

[๓๗] เหตุยา นว, อารมฺมเณ ตีณิ อเปย อวิคเต นว.
(สงฺขิตตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

(สหชาตวาโรปิ อเปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสา.)

[๓๘] กุสโล นรูปาวจรโร ฌมโม กุสลสส นรูปาวจรสส ฌมมสส
เหตุปัจจุเยน ปัจจุโย. ตีณิ.

อกุสโล นรูปาวจรโร ฌมโม อกุสลสส นรูปาวจรสส ฌมมสส
เหตุปัจจุเยน ปัจจุโย. ตีณิ.

อพยยากโต นรูปาวจรโร ฌมโม อพยยากตสส นรูปาวจรสส ฌมมสส
เหตุปัจจุเยน ปัจจุโย. (๑) (สงขิตต.)

[๓๙] เหตุยา สตต, อารมมณ นว ๗เปฯ อวิตเต เตรส. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติกรูปาวจรทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตติกัม ๔๕. อรูปาวจรทุกัม

๑. ปฏิจุจวโร ปัจจุยจตุทุกัม

[๔๐] กุสลัม อรูปาวจรัม ฌมมัม ปฏิจุจ กุสโล อรูปาวจรโร ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพยยากตัม อรูปาวจรัม ฌมมัม ปฏิจุจ อพยยากโต อรูปาวจรโร
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

กุสลัม นอรูปาวจรัม ฌมมัม ปฏิจุจ กุสโล นอรูปาวจรโร ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (รูปาวจรทุกสทิส.)

กุสลตติกรูปาวจรทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตัตติกัม ๙๖. ปรียาปนฺนทกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม เหตุปจฺจโย

[๔๑] กุสลํ ปรียาปนฺนํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล ปรียาปนฺโน ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ ปรียาปนฺนํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล ปรียาปนฺโน ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ ปรียาปนฺนํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ปรียาปนฺโน
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ ปรียาปนฺนญฺจ อพฺยากตํ ปรียาปนฺนญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต ปรียาปนฺโน ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ ปรียาปนฺนญฺจ อพฺยากตํ ปรียาปนฺนญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต ปรียาปนฺโน ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๒] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ ๙เปฯ วิปาเก เอกํ
๙เปฯ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๙เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๔๓] กุสโล ปรียาปนฺโน ฐมโม กุสลสฺส ปรียาปนฺนสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล ปรียาปนฺโน ฐมโม อกุสลสฺส ปรียาปนฺนสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยยากโต ปริยาปนฺโน ฐมฺโม อพฺยากตสฺส ปริยาปนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๔๔] เหตุยา สตุตฺ, อารมฺมณฺ นว, อธิปฺติยา นว ๕เปย
อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อปริยาปนฺนปทํ เหตุอารมฺมณฺปจฺจยา

[๔๕] กุสฺลํ อปริยาปนฺนํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสฺโล อปริยาปนฺโน
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยยากตํ อปริยาปนฺนํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต อปริยาปนฺโน
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมณฺ เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๕เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสสา.)

[๔๖] กุสฺโล อปริยาปนฺโน ฐมฺโม กุสฺลสฺส อปริยาปนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยยากโต อปริยาปนฺโน ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อปริยาปนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยยากโต อปริยาปนฺโน ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อปริยาปนฺนสฺส
ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต อปริยาปนฺโน ฐมฺโม
กุสฺลสฺส อปริยาปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณฺปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

[๔๗] เหตุยา เทว, อารมฺมณฺ เทว, อธิปฺติยา ตีณิ, อนนฺตเร
เทว ๕เปย อปฺนิสฺสเย จตฺตาริ ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกปริยาปนฺนทูกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๙๗. นิยุยานิกทูกั

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุทูกั

[๔๘] กุสลํ นิยุยานิกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล นิยุยานิกโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ ๔เปยฺย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ ๔เปยฺย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๔๙] กุสลํ อนิยุยานิกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนิยุยานิกโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ อนิยุยานิกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อนิยุยานิกโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ อนิยุยานิกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิยุยานิกโก
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

๑ กุสลํ อนิยุยานิกญฺจ อพฺยากตํ อนิยุยานิกญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต อนิยุยานิกโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อนิยุยานิกญฺจ อพฺยากตํ อนิยุยานิกญฺจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
อพฺยากโต อนิยุยานิกโก ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๕๐] เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณฺหาวามปิ, เหว วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติกนียยานิกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติกํ ๔๘. นียตทุกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺทุกํ

[๕๑] กุสลํ นียตํ ฅมํ ปฏิจฺจ กุสโล นียโต ฅมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ นียตํ ฅมํ ปฏิจฺจ อกุสโล นียโต ฅมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงขิตต.)

เหตุยา เทว, อารมมณ เทว ๔เปย อวิคเต เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณฺหาวามปิ, เหว วิตถาเรตพพ.)

[๕๒] กุสลํ อนียตํ ฅมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนียโต ฅมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา เตณิ.^๑ (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณฺหาวามปิ, เหว วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติกนียตทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๙๙. สอฺตฺตรทกั

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตกั

[๕๓] กุสลํ สอฺตฺตรํ ฐมํ ปฏิจฺจ กุสโล สอฺตฺตรโร ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ สอฺตฺตรํ ฐมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สอฺตฺตรโร ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ สอฺตฺตรํ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สอฺตฺตรโร ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ สอฺตฺตรญจ อพฺยากตํ สอฺตฺตรญจ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
สอฺตฺตรโร ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สอฺตฺตรญจ อพฺยากตํ สอฺตฺตรญจ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
สอฺตฺตรโร ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๕๔] เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ ๔เปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสา.)

[๕๕] กุสโล สอฺตฺตรโร ฐมโม กุสลสฺส สอฺตฺตรสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล สอฺตฺตรโร ฐมโม อกุสลสฺส สอฺตฺตรสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยํกตํ สอฺตฺตโร ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส สอฺตฺตรสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๖] เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ นว, อธิปฺติยา นว ๕เปย
อวิคเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

อนฺตฺตรปทํ เหตุอารมฺมณปจฺจยา

[๕๗] กุสลํ อนฺตฺตรํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนฺตฺตโร ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปัจจยา. (๑)

อพฺยํกตํ อนฺตฺตรํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยํกตํ อนฺตฺตโร ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวโรปิ ๕เปย สมฺปยุตฺตวโรปิ ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๕๘] กุสโล อนฺตฺตโร ฐมฺโม กุสลสฺส อนฺตฺตรสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกตํ อนฺตฺตโร ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส อนฺตฺตรสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกตํ อนฺตฺตโร ฐมฺโม อพฺยํกตสฺส อนฺตฺตรสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยํกตํ อนฺตฺตโร ฐมฺโม กุสลสฺส อนฺตฺตรสฺส ฐมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๙] เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว, อธิปฺติยา ตีณิ, อนนฺตเร
เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอวํ วิตุถาเรตพพ.)

กุสลตติกสอตุตรทุกัม นิฏฐิตัม.

๑. กุสลตติกัม ๑๐๐. สรรณทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม

[๖๐] อกุสลํ สรณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สรโณ ฅมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ฅเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๖๑] กุสลํ อรณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อรโณ ฅมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ อรณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อรโณ ฅมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อรณญฺจ อพฺยากตํ อรณญฺจ ฅมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อรโณ ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อรณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อรโณ ฅมโม อุปฺปชฺชติ
อารมฺมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อรณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อรโณ ฅมโม
อุปฺปชฺชติ อารมฺมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๒] เหตุยา ปญจ, อารมมณ เทว ๔เปฯ อวิคเต ปญจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

[๖๓] กุสลโล อรโณ ฐมโม กุสลสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต อรโณ ฐมโม อพฺยาगतสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๔] เหตุยา จตฺตาริ, อารมมณ จตฺตาริ ๔เปฯ อวิคเต
สจฺจต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺตติกสฺสทกํ นิฏฺฐิตํ.

กุสลตฺตติกปิฏฺฐิตกํ นิฏฺฐิตํ.

๒. เวทนาตติกัม ๑๐๐. สรณทกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม

[๖๕] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตัม สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๖] เหตุยา ตีณิ ฅเปยฺ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ฅเปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๖๗] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส สรณสฺส ฅมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม ทุกฺขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตสฺส สรณสฺส ฅมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต สรณํ ฅมโม อทุกฺขมสุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส สรณสฺส ฅมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๖๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว ฅเปยฺ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ (ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

อรณปทํ เหตุปัจจโย

[๖๙] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต อรณํ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา.

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต อรณํ ฐมโม อฺปฺปชฺชติ
เหตุปัจจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมณํ ตีณิ ๔เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสฺสทิสฺสา.)

[๗๐] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต อรณํ ฐมโม สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต อรณํ ฐมโม อทุกฺขมสุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๗๑] เหตุยา เทว, อารมฺมณํ จ ๔เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

เวทนาตฺติกสฺสณทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

๓. วิปากตติกัม ๑๐๐. สรณทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกัม

[๗๒] วิปากธมมธมมัม สรณัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากธมมธมโม
สรณโณ ธมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ๔เปย อวิคเต เอกัม. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตถ เอกัม.)

[๗๓] วิปากัม อรณัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากโก อรณโณ ธมโม อูปปชชติ
เหตุปจจยา. ตีณิ.

วิปากธมมธมมัม อรณัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากธมมธมโม อรณโณ
ธมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

แนววิปากนวิปากธมมธมมัม อรณัม ธมมัม ปฏิจจ แนววิปากนวิปาก-
ธมมธมมโม อรณโณ ธมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

วิปากัม อรณญจ แนววิปากนวิปากธมมธมมัม อรณญจ ธมมัม
ปฏิจจ วิปากโก อรณโณ ธมโม อูปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

วิปากธมมธมมัม อรณญจ แนววิปากนวิปากธมมธมมัม อรณญจ
ธมมัม ปฏิจจ แนววิปากนวิปากธมมธมมโม อรณโณ ธมโม อูปปชชติ
เหตุปจจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๗๔] เหตุยา เตรส, อารมฺมเณ ปญจ ๔เปย อวิคเต เตรส.
(สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปี ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปี ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๗๕] วิปากโก อรโณ ฐมโม วิปากสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส
เหตุปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

วิปากฐมมฐมโม อรโณ ฐมโม วิปากฐมมฐมมสฺส อรณสฺส
ฐมมสฺส เหตุปัจจุเณน ปัจจุโย. ตีณิ.

เนววิปากนวิปากฐมมฐมโม อรโณ ฐมโม เนววิปากนวิปาก-
ฐมมฐมมสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจุเณน ปัจจุโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๗๖] เหตุยา สตุต, อารมมเณ นว ๔เปฯ อวิกเต เตรส.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

วิปากตฺติกสฺสณทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๔. อุปาทินฺนุตฺตํ ๑๐๐. สรณํทกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกกํ เหตุปจฺจโย

[๗๗] อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิยํ สรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาติหฺนฺุ-
ปาทานิโย สรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ฅเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๗๘] อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อุปาทินฺนฺุปาทานิโย
อรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิยํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิโย
อรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. [๑]

อนฺุปาติหฺนฺอนฺุปาทานิยํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาติหฺนฺ-
อนฺุปาทานิโย อรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

^๒อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ อรณญฺจ อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิยํ อรณญฺจ
ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิโย อรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ^๒ (๑)

อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิยํ อรณญฺจ อนฺุปาติหฺนฺอนฺุปาทานิยํ อรณญฺจ
ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อนฺุปาติหฺนฺุปาทานิโย อรณโณ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑] สฺยา. เอตฺถนฺตเร ตีณิตี อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

^{๒-๒} สฺยา. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺส ทิสฺสนฺติ.

[๗๙] เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ ๔เปฯ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปี ๔เปฯ สมปยุตตวาโรปี ปฏิจวารสทิส.)

[๘๐] อุปาทินนุปาทานิโย อรโณ ฆโม อุปาทินนุปาทานิยสส
อรณสส ฆมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. เตณิ.

อนุปาทินนุปาทานิโย อรโณ ฆโม อนุปาทินนุปาทานิยสส
อรณสส ฆมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (๑)

อนุปาทินนุอุปาทานิโย อรโณ ฆโม อนุปาทินนุอุปาทานิยสส
อรณสส ฆมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. เตณิ. (สงขิตต.)

[๘๑] เหตุยา สตุต, อารมมณ จ ๔เปฯ อวิคเต เตรส.^๑
(สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวารมปิ, เอว วิตุถาเรตพพ.)

อุปาทินนตติกสธณทุกํ นิฏฐิตต.

๕. สงฺกิลิฏฺจตฺตํ ๑๐๐. สรณํทกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๘๒] สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสํ สรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺโก
สรณํ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ฅเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปยฺ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๘๓] อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺโก
อรณํ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺสํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺโก
อรณํ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสํ อรณญฺจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺสํ อรณญฺจ
ฅมฺมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺโก อรณํ ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๔] เหตุยา ปญฺจ, อารมฺมณํ เทว ฅเปยฺ อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี ฅเปยฺ สมฺปยุตฺตวาโรปี ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

[๘๕] อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺโก อรณํ ฅมฺโม อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิฏฺสฺส
อรณสฺส ฅมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺโก อรณํ ฅมฺโม อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิฏฺสฺส
อรณสฺส ฅมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๖] เหตุยา จตตาริ, อารมมณ เต ติณิ ๔เปย อวิกเต สุตต.
(สงขัตต.)

(ยถา กุสละตติเก ปณฺหาวารมปิ, เอวํ วิตถาเรตพพ.)

สงกิลิฏฐตติกสรณทกํ นิฏฐิตํ.

๖. วิตกุกตติกํ ๑๐๐. สรณทกํ

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตูกกํ เหตุปจจโย

[๘๗] สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ อูปปชชติ เหตุปจจยา. สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ อวิตกุกวิจารมตฺโต สรณํ ฅมมํ อูปปชชติ เหตุปจจยา. สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ จ อวิตกุกวิจารมตฺโต สรณํ จ ฅมมา อูปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

อวิตกุกวิจารมตฺตํ สรณํ ฅมมํ ปฏิจจ สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ อูปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

สวิตกุกสวิจาร์ สรณญจ อวิตกุกวิจารมตฺตํ สรณญจ ฅมมํ ปฏิจจ สวิตกุกสวิจาร์ สรณํ ฅมมํ อูปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)
(สงขัตต.)

[๘๘] เหตุยา ปณฺจ ๔เปย อวิกเต ปณฺจ. (สงขัตต.)

(สททาทวารปิ ๔เปย ปณฺหาวารปิ สพพตถ วิตถาโร.)

[๘๙] สวิตกุกสวิจาร์ อรณํ ฅมมํ ปฏิจจ สวิตกุกสวิจาร์ อรณํ ฅมมํ อูปปชชติ เหตุปจจยา. สุตต.

อวิตกุกวิจารมตุตัม อรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อวิตกุกวิจารมตุโต
อรณํ ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา ปณฺจ.

อวิตกุกวิจารํ อรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อวิตกุกวิจาโร อรณํ
ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

[๙๐] เหตุยา สตุตฺตํตีสํ ฌเปยฺย อวิกเต สตุตฺตํตีสํ. (สงฺขิตฺตํ.)
(สหชาตวาโรปิ ฌเปยฺย ปณฺหาวาโรปิ วิตถาเรตพฺพา.)

วิตกุกตุติกสรณทกัม นิฉฺฉิตํ.

๗. ปิติตุติกัม ๑๐๐. สรณทกัม

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม

[๙๑] ปิติสหคตํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต สรณํ ฌมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สุขสหคตํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สุขสหคโต สรณํ ฌมโม
อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุเปกฺขาสหคตํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อุเปกฺขาสหคโต สรณํ
ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

ปิติสหคตํ สรณญฺจ สุขสหคตํ สรณญฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปิติสหคโต
สรณํ ฌมโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ทส ฌเปยฺย อวิกเต ทส. (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

(สหชาตวาโรปิ ฌเปยฺย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๕๒] ปิติสหคโต สรโณ ฌมโม ปิติสหคตสฺส สรณสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. ตีณิ.

สุขสหคโต สรโณ ฌมโม สุขสหคตสฺส สรณสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อุเปกฺขาสหคโต สรโณ ฌมโม อุเปกฺขาสหคตสฺส สรณสฺส
ฌมมสฺส เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. เอกํ. (๑)

ปิติสหคโต สรโณ จ สุขสหคโต สรโณ จ ฌมมา ปิติสหคตสฺส
สรณสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจุยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๕๓] เหตุยา ทส, อารมฺมเณ โสฬส ๔เปย อวิกเต ทส.
(สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๕๔] ปิติสหคตํ อรณํ ฌมมํ ปฏฺิจจ ปิติสหคโต อรโณ ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ทส ๔เปย อวิกเต ทส. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญฺหาวาเรปี ตตฺตกาเว ปญฺหา.)

ปิติตตฺติกสรณํทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๘. ทสฺสนตฺติกํ ๑๐๐. สรรณทกํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตฺตํ

[๙๕] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ สรรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน
ปหาตพฺโพ สรรโณ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ภาวนาย ปหาตพฺพํ สรรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ภาวนาย ปหาตพฺโพ
สรรโณ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ยเปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ ยเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๙๖] เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ อรรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺโพ อรรโณ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ยเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปิ ยเปย ปญฺหาวาระปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

ทสฺสนตฺติกสรรณทกํ นิฏฺฐิตํ.

๙. ทสฺสนเหตุกตฺติกํ ๑๐๐. สรรณทกํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๙๗] ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ สรรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ยเปย
ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ สรรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ ยเปย เนวทสฺสเนน

นภวณาย ปหาตพพเหตุกัม สรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เนวทสสเนน
 นภวณาย ปหาตพพเหตุโก สรณโณ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา.
 (สงขิตตัม.)

ทสสนเหตุกตติกสรณทกัม^๑ นิฏฐิตัม.

๑๐. อัจจคามิตติกัม ๑๐๐. สรณทกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุอรัมมณปจจยา

[๙๘] อัจจคามิ สรณัม ฐมมัม ปฏิจจ อัจจคามิ สรณโณ ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ๔เปย อวิกเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ เอกัม.)

[๙๙] อัจจคามิ อรณัม ฐมมัม ปฏิจจ อัจจคามิ อรณโณ ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อปจจคามิ อรณัม ฐมมัม ปฏิจจ อปจจคามิ อรณโณ ฐมโม
 อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เนวอัจจคามินาปจจคามิ อรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เนวอัจจคามิ-
 นาปจจคามิ อรณโณ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อัจจคามิ อรณญจ เนวอัจจคามินาปจจคามิ อรณญจ ฐมมัม ปฏิจจ
 เนวอัจจคามินาปจจคามิ อรณโณ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

^๑ สยา. ทสสนปหาตพพเหตุกตติกสรณทกัม.

อปจยคามี อรณญจ เเนวอาจยคามินาปจยคามี อรณญจ ฌมมัม
ปฏิจจ เเนวอาจยคามินาปจยคามี อรโณ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจยยา.
(๑) (สงขิตตัม.)

[๑๐๐] เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ, อธิปติยา นว, ฌเปย อวิกเต
นว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาโรปิ ฌเปย สมปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจจวารสทิสสา.)

[๑๐๑] อาจยคามี อรโณ ฌมโม อาจยคามิสฺส อรณฺสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เตณิ.

อปจยคามี อรโณ ฌมโม อปจยคามิสฺส อรณฺสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เตณิ.

เเนวอาจยคามินาปจยคามี อรโณ ฌมโม เเนวอาจยคามินาปจยคามิสฺส
อรณฺสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อาจยคามี อรโณ ฌมโม อาจยคามิสฺส อรณฺสฺส ฌมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงขิตตัม.)

[๑๐๒] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ สตฺต, อธิปติยา ทส,
อนนฺตเร จ ฌเปย อวิกเต เตรส. (สงขิตตัม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

อาจยคามิตุติกัม สรรณทูกัม นิฏฺฐิตัม.

๑๑. เสกขตติกัม ๑๐๐. สรรณทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุปัจจยา

[๑๐๓] เนวเสกขานาเสกขัม สรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เนวเสกขานาเสกโข สรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ๔เปย อวิคเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปญหาวาเรปี สพพตถ เอกัม.)

[๑๐๔] เสกขัม อรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เสกโข อรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. เสกขัม อรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เนวเสกขานาเสกโข อรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. เสกขัม อรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เสกโข อรรโณ จ เนวเสกขานาเสกโข อรรโณ จ ฐมมา อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๓)

อเสกขัม อรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ อเสกโข อรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เนวเสกขานาเสกขัม อรรณัม ฐมมัม ปฏิจจ เนวเสกขานาเสกโข อรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

“เสกขัม อรรณญจ เนวเสกขานาเสกขัม อรรณญจ ฐมมัม ๔เปย เหตุปัจจยา.

อเสกขัม อรรณญจ เนวเสกขานาเสกขัม อรรณญจ ฐมมัม ปฏิจจ เนวเสกขานาเสกโข อรรโณ ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)”

[๑๐๕] เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ ๔เปย อวิกเต นว. (สงฺขิตตัม.)
(สหชาตวาโรปิ ๔เปย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

[๑๐๖] เสกฺโข อรโณ ฐมฺโม เสกฺขสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. เตณิ.

อเสกฺโข อรโณ ฐมฺโม อเสกฺขสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. เตณิ.

เนวเสกฺขานาเสกฺโข อรโณ ฐมฺโม เนวเสกฺขานาเสกฺขสฺส อรณฺสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตตัม.)

[๑๐๗] เหตุยา สตฺต, อารมมณ ปญฺจ, อธิปฺติยา นว,
อนนฺตเร อฏฺฐ ๔เปย อวิกเต เตรส. (สงฺขิตตัม.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

เสกฺขตฺติกสรณทุกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๒. ปริตตตติกัม ๑๐๐. สรณทุกัม

๑. ปฏิจฺจวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๐๘] ปริตตํ สรณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต สรโณ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ๔เปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๙] ปริตตํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต อรณํ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มหคฺคตํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มหคฺคโต อรณํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อปฺปมาณํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อปฺปมาโน อรณํ ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

ปริตตํ อรณญฺจ มหคฺคตํ อรณญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต
อรณํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

ปริตตํ อรณญฺจ อปฺปมาณํ อรณญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตฺโต
อรณํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๑๐] เหตุยา เตรส, อารมฺมณํ ปณฺจ ฅเปยฺ อวิกเต
เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปยฺ ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

ปริตตตฺตติกสรณํ ฐมมํ ฐมมํ.

๑๓. ปริตตารมฺมณตฺตติกํ ๑๐๐. สรณํ ฐมมํ

๑. ปฏิจฺจวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๑๑] ปริตตารมฺมณํ สรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปริตตารมฺมโน
สรณํ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

มหคฺคตารมฺมณํ สรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มหคฺคตารมฺมโน สรณํ
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ชเปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ชเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ วิตุถาโร.)

[๑๑๒] ปริตฺตารมฺมณํ อรณํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ ปริตฺตารมฺมโณ
อรโณ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

มหคฺคตารมฺมณํ อรณํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ มหคฺคตารมฺมโณ อรโณ
ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อูปฺปมาณารมฺมณํ อรณํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อูปฺปมาณารมฺมโณ
อรโณ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา ตีณิ ชเปย อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ชเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ วิตุถาโร.)

ปริตฺตารมฺมณตฺติกสรรณทูกัม นิฏฺฐจิตฺ.

๑๔. หีนตติกัม ๑๐๐. สรรณทูกัม

๑. ปฏฺิจฺจวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๑๓] หีนํ สรรณํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ หีนโณ สรรโณ ฐมฺโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตัม.)

เหตุยา เอกํ ชเปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตตัม.)

[๑๑๔] มชฺฌิมํ อรณํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ มชฺฌิมโณ อรโณ ฐมฺโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ปณิตํ อรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปณิตํ อรณํ ฌมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มชฺฌิมํ อรณญฺจ ปณิตํ อรณญฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ มชฺฌิมโม
อรณํ ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ปญฺจ อเปฯ อวิกเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

หีนตฺติกสฺสณทฺกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๕. มิจฺจตฺตนิยตฺตํ ๑๐๐. สรณทฺกํ

๑. ปฏิจฺจวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๑๕] มิจฺจตฺตนิยตํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ มิจฺจตฺตนิยโต สรณํ
ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

อนิยตํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต สรณํ ฌมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว อเปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี อเปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๑๖] สมฺมตฺตนิยตํ อรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สมฺมตฺตนิยโต อรณํ
ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สมฺมตฺตนิยตํ อรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ
อนิยโต อรณํ ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สมฺมตฺตนิยตํ อรณํ
ฌมมํ ปฏิจฺจ สมฺมตฺตนิยโต อรณํ จ อนิยโต อรณํ จ ฌมมา
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อนิยตํ อรณํ ฐมํ ปฏิจฺจ อนิยโต อรโณ ฐมโณ อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

สมมตฺตนิยตํ อรณญฺจ อนิยตํ อรณญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ อนิยโต
อรโณ ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณํ เทวํ อเปยํ อวิคเต ปณฺจ. (สงฺขิตตํ.)
(สหชาตวาโรปิ อเปยํ ปณฺหาวาโรปิ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพา.)

มิจฺจตฺตนิยตตฺตํกํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

๑๖. มคฺการมฺมณตฺตํ ๑๐๐. สรณํทกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา เหตุปจฺจโย

[๑๑๗] มคฺการมฺมณํ อรณํ ฐมํ ปฏิจฺจ มคฺการมฺมโณ
อรโณ ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคเหตุกํ อรณํ ฐมํ ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก อรโณ ฐมโณ
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคาธิปตี อรณํ ฐมํ ปฏิจฺจ มคฺคาธิปติ อรโณ ฐมโณ
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปณฺจ.

มคฺการมฺมณํ อรณญฺจ มคฺคาธิปตี อรณญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ
มคฺการมฺมโณ อรโณ ฐมโณ อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

^๑ สฺยา. มิจฺจตฺตตฺตํกํ.

มคฺคเหตุโก อรณฺณจ มคฺคาธิปตี อรณฺณจ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ
มคฺคเหตุโก อรณฺณ ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺตรส ๔เปฯ อวิคเต สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสสา.)

[๑๑๘] มคฺการมฺมโน อรณฺณ ฐมฺโม มคฺการมฺมณฺสฺส อรณฺสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก อรณฺณ ฐมฺโม มคฺคเหตุกสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคาธิปตี อรณฺณ ฐมฺโม มคฺคาธิปตีสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺจ.

มคฺการมฺมโน อรณฺณ จ มคฺคาธิปตี อรณฺณ จ ฐมฺมา
มคฺการมฺมณฺสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

มคฺคเหตุโก อรณฺณ จ มคฺคาธิปตี อรณฺณ จ ฐมฺมา มคฺคเหตุกสฺส
อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๑๑๙] เหตุยา สตฺตรส, อารมฺมณฺ นว ๔เปฯ อวิคเต สตฺตรส.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

มคฺการมฺมณฺตติกสฺสทฺทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๗. อุปฺปนฺนตติยิกัม ๑๐๐. สรรณทุกัม

๗. ปญฺหาวาโร เหตุอามมณฺณปจฺจยา

[๑๒๐] อุปฺปนฺโน สรโณ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส สรรณสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อามมณฺเ เทว, อธิปตียา เทว, สหชาเต
 อญฺญมณฺเ นิสฺสเย เอกํ, อุปฺนิสฺสเย เทว, กมฺเม ๔เปยฺ สมฺปยุตฺเต
 เอกํ ๔เปยฺ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒๑] อุปฺปนฺโน อรโณ ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส อรณฺสฺส ฐมฺมสฺส
 เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อามมณฺเ ตีณิ, อธิปตียา ตีณิ ๔เปยฺ
 อุปฺนิสฺสเย ตีณิ ๔เปยฺ อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

อุปฺปนฺนตติยิกสรรณทุกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๘. อดีตตติยิกัม ๑๐๐. สรรณทุกัม

๗. ปญฺหาวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๒๒] ปจฺจุปฺปนฺโน สรโณ ฐมฺโม ปจฺจุปฺปนฺนสฺส สรรณสฺส
 ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณ เทว,^๑ อธิปัตติยา ตีณิ ๔เปย
อุปนิสสเย ตีณิ ๔เปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

[๑๒๓] ปจจุปปนโน อรโณ ฌมโม ปจจุปปนฺนสฺส อรณสฺส
ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สงขิตต.)

เหตุยา เอกัง, อารมมณ ตีณิ ๔เปย อวิกเต เอกัง. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพ.)

อดีตตฺติกสฺสณทกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๙. อดีตตารมมณตฺติกํ ๑๐๐. สรณทกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา เหตุอามมณปัจจยา

[๑๒๔] อดีตตารมมณํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อดีตตารมมโณ
สรโณ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อนาคตารมมณํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อนาคตารมมโณ สรโณ
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ปจจุปปนฺนารมมณํ สรณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ ปจจุปปนฺนารมมโณ
สรโณ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตต.)

เหตุยา ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปย ปญฺหาวาโรปิ สพฺพตฺถ วิตุฏฺฐาเรตพฺพา.)

[๑๒๕] อตีตารมมณํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจุ อตีตารมมโณ
อรโณ ฐมโโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนาคตารมมณํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจุ อนาคตารมมโณ อรโณ
ฐมโโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ปจฺจุปปนฺนารมมณํ อรณํ ฐมมํ ปฏิจฺจุ ปจฺจุปปนฺนารมมโณ
อรโณ ฐมโโม อุปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ ๔เปยฺย อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปิ ๔เปยฺย สมฺปยุตฺตวาโรปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺสา.)

[๑๒๖] อตีตารมมโณ อรโณ ฐมโโม อตีตารมมณสฺส อรณสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อนาคตารมมโณ อรโณ ฐมโโม อนาคตารมมณสฺส อรณสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

ปจฺจุปปนฺนารมมโณ อรโณ ฐมโโม ปจฺจุปปนฺนารมมณสฺส อรณสฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อตีตารมมโณ อรโณ ฐมโโม อตีตารมมณสฺส อรณสฺส ฐมมสฺส
อารมมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒๗] เหตุยา ตีณิ, อารมมणे นว ๔เปยฺย อวิกเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เหวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อตีตารมมณตติกสฺส สรรณทูกัม นิฏฺฐิตํ.

๒๐. อชฏมตตตติกัม ๑๐๐. สรณทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุปัจจโย

[๑๒๘] อชฏมตตัม สรณัม ฌมมัม ปฏิจจ อชฏมตโต สรโณ ฌโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา.

พหิททา สรณัม ฌมมัม ปฏิจจ พหิททา สรโณ ฌโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา.

เหตุยา เทว ฌเปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ วิตถาโร.)

[๑๒๙] อชฏมตตัม อรณัม ฌมมัม ปฏิจจ อชฏมตโต อรโณ ฌโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

พหิททา อรณัม ฌมมัม ปฏิจจ พหิททา อรโณ ฌโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตัม.)

เหตุยา เทว ฌเปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาเรปี ฌเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตถ วิตถาโร.)

อชฏมตตตติกสรณทุกัม นิฏฺฐิตัม.

๒๑. อชฏมตตารมมตตติกัม ๑๐๐. สรณทุกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา เหตุปัจจโย

[๑๓๐] อชฏมตตารมมณัม สรณัม ฌมมัม ปฏิจจ อชฏมตตารมมโณ
สรโณ ฌโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑)

พหิทฺธารมมณํ สรณํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ พหิทฺธารมมโน สรโน
 ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ฅเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๑๓๑] อชฺฌตฺตารมมณํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ อชฺฌตฺตารมมโน
 อรโน ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

พหิทฺธารมมณํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ พหิทฺธารมมโน อรโน
 ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ฅเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ฅเปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

อชฺฌตฺตารมมณตฺติกสรณทูกัม นิฏฺฐิตํ.

๒๒. สนิทสนนตติกัม ๑๐๐. สรณทูกัม

๑-๗. ปฏฺิจจาทิวารา เหตุปฺจฺจโย

[๑๓๒] อนิทฺสนนอปปฏฺิฆํ สรณํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ อนิทฺสนนอปปฏฺิฆโน
 สรโน ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

อนิทฺสนนอปปฏฺิฆํ อรณํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ อนิทฺสนนอปปฏฺิฆโน
 อรโน ฅมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

หมตอายุ [๑๓๓] เหตุยา เอกวีส ฅเปย อวิคเต เอกวีส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาโรปี ฅเปย สมฺปยุตฺตวาโรปี ปฏฺิจจวารสทิสา.)

[๑๓๔] อนิหสฺสนอปฺปฏิโฆ อรโณ ฐมโม อนิหสฺสนอปฺปฏิฆสฺส
อรณสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมเณ ตีณิ ๕เปฯ อวิคเต ปณฺจวิส. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสฺลตฺติเก ปณฺหาวารมฺปิ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

สนิหสฺสนตฺติกสฺรณทฺกํ นิฏฺฐิจิตํ.

ธมฺมานุโลเม ติกทุกปฏฺจานํ นิฏฺฐิจิตํ.

อภิธัมมปิฎก
ธมฺมานุโลเม
ติกติกปฏฺฐานปาถิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. กุสลตฺติกํ ๑. เวทนาตฺติกํ

๑. สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตปทํ ๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา
ปจฺจยจตุกํ เหตุปจฺจโย

[๑] กุสลํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาคตํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ธมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)
(สงฺขิตฺตํ.)

[๒] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ ตีณิ ๗เปฯ อวิคเต ตีณิ.
(สงฺขิตฺตํ ๗เปฯ สหชาตวารมฺปิ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺ.)

[๓] กุสโล สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ธมฺโม กุสลสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ธมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม อกุสลสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม อพฺยากตสฺส
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม กุสลสฺส สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฌมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺฆิตฺตํ.)

[๔] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณเ นว ๔เปฯ (สงฺฆิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

๒. ทุกุขายเวทนายสมฺปยุตฺตปทํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุอามมณปจฺจยา

[๕] อกุสลํ ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม อปฺปชฺชติ อามมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฌมโม อปฺปชฺชติ อามมณปจฺจยา.
(๑) (สงฺฆิตฺตํ.)

[๖] เหตุยา เอกํ, อามมณเ เทว ๔เปฯ อวิคเต เทว. (สงฺฆิตฺตํ.)

(สหชาตวามฺปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวามฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๗] อกุสโล ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อกุสสสฺส
ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อกุสสสฺส ทุกุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อกุสสสฺส
ทุกุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฐมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
(๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา เอกํ, อารมฺมณ เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตัตติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

๓. อทฺทกฺขมสฺสวาทนายสมฺปยุตฺตปทํ

๑-๗. ปฏฺิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๙] กุสลํ อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
กุสโล อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อกุสโล
อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อพฺยากโต อทฺทกฺขมสฺสวาทนาย สมฺปยุตฺโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

[๑๐] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวามปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวามปิ ปฏิจฺจวามสทิสฺ.)

[๑๑] กุสโล อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฆมโม กุสลสฺส
อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฆมโม อกุสลสฺส
อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ฆมโม อพฺยากตสฺส
อทุกขมสฺสชาเย เวทนาย สมฺปยุตฺตสฺส ฆมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย.
(๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒] เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อธิปติยา สตฺต, อนนฺตเร
สตฺต ฯเปฯ อุปนิสฺสเย นว, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวาริ, เอว วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติเกเวทนายตฺติเก นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตตีกัม ๒. วิปากตตีกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกกัม

[๑๓] อพฺยากตัม วิปากัม ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต วิปาโก ฌมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ เอกํ อปฺเปยฺ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี อปฺเปยฺ ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๔] กุสลํ วิปากฌมมฌมมํ ปฏิจฺจ กุสโล วิปากฌมมฌมโม
อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ วิปากฌมมฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล วิปากฌมมฌมโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อารมฺมเณ เทว อปฺเปยฺ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระมปี อปฺเปยฺ สมฺปยุตฺตวาระมปี ปฏิจฺจวาระสทิสํ.)

[๑๕] กุสโล วิปากฌมมฌมโม กุสลสฺส วิปากฌมมฌมมสฺส เหตุ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล วิปากฌมมฌมโม อกุสลสฺส วิปากฌมมฌมมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. (๑)

กุสโล วิปากฌมมฌมโม กุสลสฺส วิปากฌมมฌมมสฺส อารมฺมเณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล วิปากฌมมฌมโม อกุสลสฺส วิปากฌมมฌมมสฺส
อารมฺมเณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อกุลสโล วิปากธมฺมธมโม อกุลสสฺส วิปากธมฺมธมฺมสฺส อารมฺมณ-
 ปรจุเจเนน ปรจุโย. อกุลสโล วิปากธมฺมธมโม กุสสสฺส วิปากธมฺมธมฺมสฺส
 อารมฺมณปรจุเจเนน ปรจุโย. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๖] เหตุยา เทว, อารมมณ จตุตถาริ, อธิปัตติยา ตีณิ, อนนุตระ
เทว ๕เปย สหชาเต เทว, อุปนิสฺสเย จตุตถาริ ๕เปย อวิคเต เทว.
(สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสสตุติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตุฏฺฐาเรตพฺพ.)

[๑๗] อพฺยาगतํ เหนวิปากนวิปากธมฺมธมฺมํ ปฏฺิจจ อพฺยาगतโต
 เหนวิปากนวิปากธมฺมธมฺโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอก, อารมมณ เอกํ ยเปย อวิตเต เอกํ. (สงขิตตํ.)
(สหชาตวาเรปี ยเปย ปญหาวาเรปี สพุพตถ เอกํ.)

កុសលតុតិកវិបាកតុតិកំ និព្វតិកំ.

๑. กุสลตตีกัม ๓. อุปาทินฺนตตีกัม

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกัม

[๑๘] อพฺยากตัม อุปาทินฺนปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อุปาทินฺนปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ๕เป๕ อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เป๕ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๙] กุสลํ อฺนุปาทินฺนปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อฺนุปาทินฺน-
ปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ อฺนุปาทินฺนปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อฺนุปาทินฺน-
ปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม อฺนุปาทินฺนปาทานิยํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อฺนุปาทินฺนปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

๑ กุสลํ อฺนุปาทินฺนปาทานิยญฺจ อพฺยากตัม อฺนุปาทินฺนปาทานิยญฺจ
ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อฺนุปาทินฺนปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อฺนุปาทินฺนปาทานิยญฺจ อพฺยากตัม อฺนุปาทินฺนปาทานิยญฺจ
ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อฺนุปาทินฺนปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๒๐] เหตุยา นว ๔เปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวามปิ ๔เปฯ สมฺปยุตฺตวามปิ ปฏิจฺจวามสทิสํ.)

[๒๑] กุสโล อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม กุสลสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม อกุสลสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม อพฺยากตสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

[๒๒] กุสโล อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม กุสลสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณฺปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม อกุสลสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณฺปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนุปาทินฺนุปาทานิโย ฐมโม อพฺยากตสฺส อนุปาทินฺนุ-
ปาทานิยสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณฺปัจจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

[๒๓] เหตุยา สตฺต, อารมฺมณฺ นว, อวิกเต เอกาทส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๒๔] กุสลํ อนุปาทินฺนอนุปาทานิโย ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
อนุปาทินฺนอนุปาทานิโย^๑ ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อพฺยากตํ อนุปาทินฺนอนุปาทานิโย ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อนุปาทินฺนอนุปาทานิโย ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปญฺหาวามปิ สพฺพตถ วิตถาโร.)

กุสลตตํกอุปาทินนตตํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตตํ ๔. สงฺกิลิฏฺฐตตํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกํ

[๒๕] อกุสลํ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐํ ฅมฺมํ ปฏิจจ อกุสโล
สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐโก ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปญฺหาวามปิ สพฺพตถ เอกํ.)

[๒๖] กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐํ ฅมฺมํ ปฏิจจ กุสโล อสงฺกิลิฏฺฐ-
สงฺกิลิฏฺฐโก ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐํ ฅมฺมํ ปฏิจจ อพฺยากโต
อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐโก ฅมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“กุสลํ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐกญฺจ อพฺยากตํ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐกญฺจ
ฅมฺมํ ปฏิจจ อพฺยากโต อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิฏฺฐโก ฅมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา.” (๑)

[๒๗] เหตุยา ปญฺจ ๔เปย อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปญฺหาวามปิ สพฺพตถ วิตถาโร.)

[๒๘] กุสลํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อสงฺกิลิฏฺจ-
อสงฺกิลิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“อพฺยาगतํ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ
อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิโก ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว ๕เปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)”

(สหชาตวาระปี ๕เปย ปณฺหาวาระปี สพฺพตฺถ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตติกสงฺกิลิฏฺจตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติกํ ๕. วิตกกตติกํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๒๙] กุสลํ สวิตกกสฺวิจาร์ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สวิตกกสฺวิจาร์
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สวิตกกสฺวิจาร์ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สวิตกกสฺวิจาร์
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ สวิตกกสฺวิจาร์ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ สวิตกกสฺวิจาร์
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณฺเ ตีณิ ๕เปย อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี ๕เปย สมฺปยุตฺตวาระปี ปฏิจฺจวารสทิส.)

[๓๐] กุสโล สวิตกกสฺวิจาร์ ฐมโม กุสลสฺส สวิตกกสฺวิจาร์สฺส
ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล สวิตกฺกสฺวิจโร ฌมฺโม อกุสสสฺส สวิตกฺกสฺวิจาสฺส
 ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต สวิตกฺกสฺวิจโร ฌมฺโม อพฺยากตสฺส สวิตกฺกสฺวิจาสฺส
 ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

[๓๑] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมเณ นว, อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอรุ วิตถาเรตพฺพ.)

[๓๒] กุสลํ อวิตกฺกวิจารมตฺตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล
 อวิตกฺกวิจารมตฺโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อวิตกฺกวิจารมตฺตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต
 อวิตกฺกวิจารมตฺโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ ฌเปยฺย สมฺปยุตฺตวาเรปิ ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ
 วิตถาโร.)

[๓๓] กุสลํ อวิตกฺกอฺวิจาร์ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล อวิตกฺกอฺวิจโร
 ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

“อพฺยากตํ อวิตกฺกอฺวิจาร์ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต อวิตกฺกอฺวิจโร
 ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ อวิตกฺกอฺวิจารญฺจ อพฺยากตํ อวิตกฺกอฺวิจารญฺจ ฌมฺมํ
 ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต อวิตกฺกอฺวิจโร ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
 (๑) (สงฺขิตฺตํ.)”

เหตุยา ปณฺจ, อารมฺมณ เทว ๕เปย อวิกเต ปณฺจ.
(สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวามฺปิ ๕เปย ปณฺหาวามฺปิ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกวิทกุกตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๒. ปิตฺติตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๓๔] กุสลํ ปิตฺติสทฺคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล ปิตฺติสทฺคโต ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ ปิตฺติสทฺคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อกุสโล ปิตฺติสทฺคโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ ปิตฺติสทฺคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ปิตฺติสทฺคโต
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ ๕เปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวามฺปิ ๕เปย สมฺปยุตฺตวามฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๓๕] กุสโล ปิตฺติสทฺคโต ฐมฺโม กุสลสฺส ปิตฺติสทฺคตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล ปิตฺติสทฺคโต ฐมฺโม อกุสลสฺส ปิตฺติสทฺคตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต ปิตฺติสทฺคโต ฐมฺโม อพฺยากตสฺส ปิตฺติสทฺคตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ นว, อธิปัตติยา สตุต, อนนตเร
ปณฺจ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตัตติเก ปณฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๓๖] กุสลํ สุขสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สุขสหคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ สุขสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล สุขสหคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ สุขสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต สุขสหคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ ตีณิ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ยเปยฺย ปณฺหาวารมฺปิ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๓๗] กุสลํ อุเปกฺขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อุเปกฺขาสหคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อุเปกฺขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อุเปกฺขาสหคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อุเปกฺขาสหคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อุเปกฺขาสหคโต
ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ ยเปยฺย อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ยเปยฺย ปณฺหาวารมฺปิ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตัตติกปิติตตติกัม นิฉฺจิตํ.

๑. กุสลตฺตํ ๗. ทสฺสนตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกกํ

[๓๘] อกุสลํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาระปี ๔เปย ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๓๙] อกุสลํ ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ อกุสโล
ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตํ.)^๑

[๔๐] กุสลํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ
กุสโล เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๒

อพฺยาคตํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ
อพฺยาคโต เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพญฺจ อพฺยาคตํ
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพญฺจ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
(๑) (สงฺขิตตํ.)^๓

เหตุยา ปญฺจ, อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

กุสลตัตติกทสฺสนเหตุกตัตติก นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตัตติก ๘. ทสฺสนเหตุกตัตติก

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกกํ

[๔๑] อกุสฺสํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อํกุสฺโส
ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

^๑เหตุยา เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)^๑

[๔๒] อกุสฺสํ ภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อํกุสฺโส
ภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุโก ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

^๒เหตุยา เอกํ ๕เปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

[๔๓] กุสฺลํ เนวทสฺสเนน นภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมฺมํ
ปฏิจฺจ กุสฺโส เนวทสฺสเนน นภาวนาถ ปหาตพฺพเหตุโก ฐมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ เทว, อวิคเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๕เปย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

กุสลตัตติกทสฺสนเหตุกตัตติก นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตติกัม ๙. อายยคามิตติกัม

๑. ปฏิจจวโร ปจยจตุกกัม

[๔๔] กุสลัม อายยคามิ ฐมัม ปฏิจจ กุสโล อายยคามิ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจยยา. (๑)

อกุสลัม อายยคามิ ฐมัม ปฏิจจ อกุสโล อายยคามิ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจยยา. (๑) (สงขิตตัม.)

เหตุยา เทว ๕เปย อวิกเต เทว. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาระปี ๕เปย ปณฺหาวาระปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๔๕] กุสลัม อปจยคามิ ฐมัม ปฏิจจ กุสโล อปจยคามิ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจยยา. (สงขิตตัม.)

(ปฏิจจวาระปี ๕เปย ปณฺหาวาระปี สพฺพตฺถ เอกัม.)

[๔๖] อพฺยากตัม เนวอายคามินาปจยคามิ ฐมัม ปฏิจจ อพฺยากโต
เนวอายคามินาปจยคามิ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจยยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ๕เปย อวิกเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

(สหชาตวาระมปี ๕เปย ปณฺหาวาระมปี วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตติกอายยคามิตติกัม นิฏฺฐิตัม.

๑. กุสลตฺติกั ๑๐. เสกขตฺติกั

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตุกั

[๔๗] กุสลั เสกขั ฌมมั ปฏิจจ กุสโล เสกโข ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“อพฺยากตัม เสกขั ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต เสกโข ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตัม)”

เหตุยา เทว ฌเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ฌเปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตถ วิตถาโร.)

[๔๘] อพฺยากตัม อเสกขั ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต อเสกโข
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตัม.)

เหตุยา เอกัม ฌเปย อวิคเต เอกัม. (สงฺขิตฺตัม.)

(สหชาตวาเรปิ ฌเปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตถ เอกัม.)

[๔๙] กุสลั เนวเสกขานาเสกขั ฌมมัม ปฏิจจ กุสโล เนวเสกขา-
นาเสกโข ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลั เนวเสกขานาเสกขั ฌมมัม ปฏิจจ อกุสโล เนวเสกขา-
นาเสกโข ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตัม เนวเสกขานาเสกขั ฌมมัม ปฏิจจ อพฺยากโต
เนวเสกขานาเสกโข ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (๑)

เหตุยา นว ฌเปย อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตัม.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย สมปยุตตวามปิ ปฏิจจวารสทิส.)

[๕๐] กุสโล เนวเสกขานาเสกโข ฌมโม กุสลสฺส เนวเสกขานาเสกขสฺส ฌมมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตต.)

เหตุยา สตฺต, อารมมเณ นว ๔เปย อวิคเต เตรส. (สงฺขิตต.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกเสกขตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๑๑. ปรีตตตฺติกํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ

[๕๑] กุสลํ ปรีตตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสโล ปรีตโต ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. กุสลํ ปรีตตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพฺยากโต ปรีตโต ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. กุสลํ ปรีตตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสโล ปรีตโต จ อพฺยากโต ปรีตโต จ ฌมมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจยา. (๓)

อกุสลํ ปรีตตํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสโล ปรีตโต ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ ปรีตตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพฺยากโต ปรีตโต ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

กุสลํ ปรีตตญจ อพฺยากตํ ปรีตตญจ ฌมมํ ปฏิจจ อพฺยากโต ปรีตโต ฌมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อกุสลัม ปริตตตณฺจ อพฺยาगतํ ปริตตตณฺจ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยาगतโต
ปริตฺโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณํ ตีณิ อปฺเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ อปฺเปย สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสฺ.)

[๕๒] กุสโล ปริตฺโต ฌมฺโม กุสลสฺส ปริตฺตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล ปริตฺโต ฌมฺโม อกุสลสฺส ปริตฺตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต ปริตฺโต ฌมฺโม อพฺยาगतสฺส ปริตฺตสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล ปริตฺโต ฌมฺโม กุสลสฺส ปริตฺตสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมณํ นว อปฺเปย อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

มหคฺคตาภิปปํ เหตุปจฺจโย

[๕๓] กุสลัม มหคฺคตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล มหคฺคโต ฌมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ มหคฺคตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยาगतโต มหคฺคโต ฌมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

หมดอายุ 12/06/2566

เหตุยา เทว, อารมฺมณํ เทว อปฺเปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปิ อปฺเปย ปญฺหาวาเรปิ สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๕๔] กุสลํ อปฺปมาณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อปฺปมาโน ฐมโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาคตํ อปฺปมาณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต อปฺปมาโน
ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ๕เปย อวิกเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๕เปย ปญฺหาวาระปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

กุสลตฺติกปริตฺตตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกํ ๑๒. ปริตฺตตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาระ ปจฺจยจตฺตํ

[๕๕] กุสลํ ปริตฺตตฺตมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล ปริตฺตตฺตมมโน
ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ ปริตฺตตฺตมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล ปริตฺตตฺตมมโน
ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

อพฺยาคตํ ปริตฺตตฺตมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยาคโต ปริตฺตตฺตมมโน
ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ ๕เปย อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาระปี ๕เปย ปญฺหาวาระปี วิตุถาเรตพฺพ.)

[๕๖] กุสลํ มหคฺคตฺตมมณํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล มหคฺคตฺตมมโน
ฐมโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลัม มหคคตารมมณัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อกุสโล มหคคตารมมโณ
ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพฺยากตัม มหคคตารมมณัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อพฺยากโต
มหคคตารมมโณ ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ ๔เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๕๗] กุสลัม อูปฺปมาณารมมณัม ฐมมัม ปฏิจฺจ กุสโล
อูปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อพฺยากตัม อูปฺปมาณารมมณัม ฐมมัม ปฏิจฺจ อพฺยากโต
อูปฺปมาณารมมโณ ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว ๔เปฯ อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปฯ ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

กุสลตติกัมปรีตตารมมณตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺตํ ๑๓. หีนตฺตํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกกํ

[๕๘] อกุสลํ หีนํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล หีนो ฐมโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๕๙] กุสลํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล มชฺฌิมโม ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต มชฺฌิมโม
ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล
มชฺฌิมโม จ อพฺยากโต มชฺฌิมโม จ ฐมมา อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อพฺยากตํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต มชฺฌิมโม ฐมโม
อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ มชฺฌิมมญฺจ อพฺยากตํ มชฺฌิมมญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต
มชฺฌิมโม ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล มชฺฌิมโม ฐมโม อปฺปชฺชติ
อามมณปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ มชฺฌิมํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต มชฺฌิมโม ฐมโม
อปฺปชฺชติ อามมณปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ปญฺจ, อามมณ เทว อปฺเปย อวิคเต ปญฺจ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวามฺปิ อปฺเปย สมฺปยุตฺตวามฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๖๐] กุสโล มชฺฌิมโม ฐมโม กุสลสฺส มชฺฌิมสฺส ฐมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต มชฺฌิโม ฌมฺโม อพฺยากตสฺส มชฺฌิมสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

กุสโล มชฺฌิโม ฌมฺโม กุสลสฺส มชฺฌิมสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณ-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสโล มชฺฌิโม ฌมฺโม อพฺยากตสฺส มชฺฌิมสฺส
ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อพฺยากโต มชฺฌิโม ฌมฺโม อพฺยากตสฺส มชฺฌิมสฺส ฌมฺมสฺส
อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. อพฺยากโต มชฺฌิโม ฌมฺโม กุสลสฺส
มชฺฌิมสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒) (สงฺขิตฺตํ.)

[๖๑] เหตุยา จตฺตาริ, อารมฺมณ จตฺตาริ, อวิคเต สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

ปณฺีตปทํ เหตุปจฺจโย

[๖๒] กุสลํ ปณฺีตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล ปณฺีโต ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ ปณฺีตํ ฌมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต ปณฺีโต ฌมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เทว, อวิคเต เทว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ยเปยฺย ปญฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

กุสลตฺติกหีนตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสละตติกา ๑๔. มิจฺฉตฺตนิยตติกา

๑-๗. ปฏิจจกัมมการา ปจฺจยจตุกกัม

[๖๓] อุกุสโล มิจฺฉตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุกุสโล มิจฺฉตฺตนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๖๔] กุสโล สมมตฺตนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล สมมตฺตนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เอกํ ๔เปย อวิกเต เอกํ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวาเรปี ๔เปย ปณฺหาวาเรปี สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๖๕] กุสโล อนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสโล อนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสโล อนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อนิยโต จ อพฺยากโต อนิยโต จ ฐมมา อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๓)

อุกฺสโล อนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุกุสโล อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยากตํ อนิยตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อุกฺสโล อนิยตญฺจ อพฺยากตํ อนิยตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อุกฺสโล อนิยตญฺจ อพฺยากตํ อนิยตญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อนิยโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว, อารมฺมณ ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ฯเปฯ สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺ.)

[๖๖] กุสโล อนิยโต ฐมฺโม กุสลสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อนิยโต ฐมฺโม อกุสลสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยากโต อนิยโต ฐมฺโม อพฺยากตสฺส อนิยตสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต, อารมฺมณ นว ฯเปฯ อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวาริ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

กุสลตฺติกมิจฺจตฺตนิยตตฺติกั^๑ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺติกั ๑๕. มคฺการมฺมณตฺติกั

๑. ปฏิจฺจวโร ปจฺจยจตุกั

[๖๗] กุสลํ มคฺการมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล มคฺการมฺมณ
ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ มคฺการมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต มคฺการมฺมณ
ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

^๑ สฺยา. กุสลตฺติกมิจฺจตฺตตฺติกั.

เหตุยา เทว ชเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๖๘] กุสฺลํ มคฺคเหตุกํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสฺโล มคฺคเหตุโก ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เอกํ ชเปย อวิคเต เอกํ. (สพฺพตฺถ เอกํ. สงฺขิตตํ.)

[๖๙] กุสฺลํ มคฺคาธิปตี ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสฺโล มคฺคาธิปติ ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยาगतํ มคฺคาธิปตี ฐมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยาगतํ มคฺคาธิปติ
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว ชเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

กุสฺลตฺตติกมคฺการมฺมณตฺตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสฺลตฺตติกํ ๑๖. อุปฺปนฺนตฺตติกํ

๗. ปญฺหาวาโร ปจฺจยจตุกฺกํ

[๗๐] กุสฺโล อุปฺปนฺโน ฐมฺโม กุสฺลสฺส อุปฺปนฺนสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา สตฺต. (สงฺขิตตํ.)

กุสฺลตฺตติกอุปฺปนฺนตฺตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตุดติกั ๑๗. อตีตตุดติกั

๗. ปญหาวารโ ปจฺจยจตุกุกั

[๗๑] กุสโล ปจฺจุปปนโน ฅมโม กุสลสฺส ปจฺจุปปนฺนสฺส ฅมมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา สตฺต. (สงฺขิตฺตํ.)

กุสลตุดติกอตีตตุดติกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตุดติกั ๑๘. อตีตารมมณตุดติกั

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตุกุกั

[๗๒] กุสลํ อตีตารมมณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ กุสโล อตีตารมมโณ
ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อตีตารมมณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อตีตารมมโณ
ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อพฺยากตํ อตีตารมมณํ ฅมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต อตีตารมมโณ
ฅมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ อฺเปยฺ สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๗๓] กุสโล อตีตารมมโณ ฅมโม กุสลสฺส อตีตารมมณสฺส
ฅมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสลโ อตฺตารมฺมโน ฐมฺโม อกุสลสฺส อตฺตารมฺมณสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยาโกโต อตฺตารมฺมโน ฐมฺโม อพฺยาโกตสฺส อตฺตารมฺมณสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ นว, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อนาคตารมฺมณปทํ เหตุปัจจุโย

[๗๔] กุสลํ อนาคตารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสลโ อนาคตารมฺมโน
ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ๔เป๔ สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๗๕] กุสลโ อนาคตารมฺมโน ฐมฺโม กุสลสฺส อนาคตารมฺมณสฺส
ฐมฺมสฺส เหตุปัจจุเยน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ,^๑ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

ปัจจุปปนฺนารมฺมณปทํ เหตุปัจจุโย

[๗๖] กุสลํ ปจฺจุปปนฺนารมฺมณํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจ กุสลโ ปจฺจุปปนฺนา-
รมฺมโน ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ ตีณิ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏิจฺจวารสทิสฺ.)

[๗๗] กุสโล ปจฺจุปปนฺนารมฺมโณ ฐมฺโม กุสลสฺส ปจฺจุปปนฺนา-
รมฺมณสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อกุสโล ปจฺจุปปนฺนารมฺมโณ ฐมฺโม อกุสลสฺส ปจฺจุปปนฺนา-
รมฺมณสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อพฺยากโต ปจฺจุปปนฺนารมฺมโณ ฐมฺโม อพฺยากตสฺส ปจฺจุปปนฺนา-
รมฺมณสฺส ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมฺมณ จ, อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปณฺหาวาริ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

กุสลตฺติกอตีตารมฺมณตฺติกั นิฏฺฐิตํ.

๑. กุสลตฺตีกิ ๑๙. อชฺฌตฺตตฺตีกิ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารว ปจฺจยจตฺตีกิ

[๗๘] กุสลํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ กุสโล อชฺฌตฺโต ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยว. ตีณิ.

อกุสลํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ อกุสโล อชฺฌตฺโต ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยว. ตีณิ.

อพฺยวกตํ อชฺฌตฺตํ ฐมํ ปฏิจฺจ อพฺยวกโต อชฺฌตฺโต ฐมโม
 อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยว. ตีณิ.

เหตุยว นว อเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมปิ อเปย สมฺปยุตฺตวารมปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ เอวํ
 วิตฺถวเรตพฺพ.)

[๗๙] กุสโล อชฺฌตฺโต ฐมโม กุสลสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
 เหตุปจฺจยเวน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล อชฺฌตฺโต ฐมโม อกุสลสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
 เหตุปจฺจยเวน ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยวกโต อชฺฌตฺโต ฐมโม อพฺยวกตสฺส อชฺฌตฺตสฺส ฐมมสฺส
 เหตุปจฺจยเวน ปจฺจโย. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยว สตฺต, อารมฺมเณ นว, อวิกเต เตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺตีกิ ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตฺถวเรตพฺพ.)

พหิทฺฐาปทํ เหตุปจฺจโย

[๘๐] กุสลํ พหิทฺฐา ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล พหิทฺฐา ฐมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อกุสลํ พหิทฺฐา ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อกุสโล พหิทฺฐา ฐมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยาगतํ พหิทฺฐา ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยาगतโต พหิทฺฐา ฐมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

กุสลํ พหิทฺฐา จ อพฺยาगतํ พหิทฺฐา จ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อพฺยาगतโต พหิทฺฐา ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ พหิทฺฐา จ อพฺยาगतํ พหิทฺฐา จ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
อพฺยาगतโต พหิทฺฐา ฐมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺฆิตฺตํ.)^๑

เหตุยา นว ^๒ชฺเปย วิปาเก เอกํ ชฺเปย ^๒อวิคเต นว. (สงฺฆิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ชฺเปย สมฺปยุตฺตวารมฺปิ ปฏฺิจฺจวารสทิสํ.)

[๘๑] กุสโล พหิทฺฐา ฐมฺโม กุสลสฺส พหิทฺฐา ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ.

อกุสโล พหิทฺฐา ฐมฺโม อกุสลสฺส พหิทฺฐา ฐมฺมสฺส เหตุปจฺจเยน
ปจฺจโย. ตีณิ.

อพฺยาगतโต พหิทฺฐา ฐมฺโม อพฺยาगतสฺส พหิทฺฐา ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑) (สงฺฆิตฺตํ.)

เหตุยา สตุต, อารมมณ นว, 'อิธิปัตติยา ทส ๔เปย' อวิกเต
เตรส. (สงขิตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวาร, เอว วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติกอชฌตตตติกั นิฏฐิต.

๑. กุสลตติกั ๒๐. อชฌตตารมมณตติกั

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกั

[๘๒] กุสลั อชฌตตารมมณั ฐมมံ ปฏิจจ กุสโล อชฌตตารมมณั ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา ตีณิ ๔เปย อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

[๘๓] กุสลั พหิทถารมมณั ฐมมံ ปฏิจจ กุสโล พหิทถารมมณั ฐมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา ตีณิ ๒๔เปย วิปาเก เอกัง ๔เปย^๒ อวิกเต ตีณิ. (สงขิตต.)

กุสลตติกอชฌตตารมมณตติกั นิฏฐิต.

๑-๒ สยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. ทิสฺสนฺติ.

๒-๒ สยา. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๑. กุสลตตีกัม ๒๑. สนิทสฺสนตตีกัม

๑. ปฏิจฺจวาทโร ปจฺจยจตุกฺกัม

[๘๔] อพฺยาคตํ อนิทสฺสนสปปปฏิฆํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ อพฺยาคโต
อนิทสฺสนสปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตตต.)

เหตุยา เอกํ อปฺเปย อวิคเต เอกํ. (สงฺขิตตต.)

(สหชาตวามฺปิ อปฺเปย ปญฺหาวามฺปิ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๘๕] กุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ กุสโล อนิทสฺสน-
อปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. กุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆํ
ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ อพฺยาคโต อนิทสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. กุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ กุสโล อนิทสฺสน-
อปปปฏิฆโม จ อพฺยาคโต อนิทสฺสนอปปปฏิฆโม จ ฐมฺมา อปฺปชฺชนฺติ
เหตุปจฺจยา. (๓)

อกุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ อกุสโล อนิทสฺสนอปปปฏิฆโม
ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อพฺยาคตํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ อพฺยาคโต อนิทสฺสน-
อปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“กุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆมฺว จ อพฺยาคตํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆมฺว ฐมฺมํ
ปฏิจฺจํ อพฺยาคโต อนิทสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อกุสลํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆมฺว อพฺยาคตํ อนิทสฺสนอปปปฏิฆมฺว
ฐมฺมํ ปฏิจฺจํ อพฺยาคโต อนิทสฺสนอปปปฏิฆโม ฐมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา.” (๑)

หมตอายุ 12/06/2566

เหตุยา นว, อารมมณ เตณิ ๑๒เปฯ วิปาเก เอกิ ๒เปฯ^๑
อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๒เปฯ สมปยุตตวามปิ ปญหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

กุสลตติกกสนิทสนตติกก นิฏฐิต.

๒. เวทนาตติกก ๑. กุสลตติกก

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุกก

[๘๖] สุขาย เวทนาย สมปยุตต กุสล ฌมม ปฏิจจ สุขาย
เวทนาย สมปยุตโต กุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตต กุสล ฌมม ปฏิจจ อทุกขมสุขาย
เวทนาย สมปยุตโต กุสโล ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

เหตุยา เทว ๒เปฯ อวิคเต เทว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๒เปฯ สมปยุตตวามปิ ปฏิจจวารสทิส.)

[๘๗] สุขาย เวทนาย สมปยุตโต กุสโล ฌมโม สุขาย เวทนาย
สมปยุตตสส กุสลสส ฌมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)

อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตโต กุสโล ฌมโม อทุกขมสุขาย
เวทนาย สมปยุตตสส กุสลสส ฌมมสส เหตุปจจเยน ปจจโย. (๑)
(สงขิตต.)

เหตุยา เทว ฯเปฯ อวิกเต เทว. (สงฺขิตตํ. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๘๘] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อกุสฺสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต อกุสฺสโล ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อกุสฺสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต อกุสฺสโล ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

อทฺกฺขมฺสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อกุสฺสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ
อทฺกฺขมฺสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต อกุสฺสโล ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปฺจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ตีณิ ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๘๙] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อพฺยากตํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

อทฺกฺขมฺสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อพฺยากตํ ฅมฺมํ ปฏฺิจจ
อทฺกฺขมฺสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต อพฺยากโต ฅมฺโม อูปฺปชฺชติ
เหตุปฺจฺจยา. (๑) (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา เทว ฯเปฯ อวิกเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เวทนาตติกกุสลตติกั นิฏฺฐิตํ.

๓. วิปากตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๙๐] วิปากธมมธมมัม กุสลัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากธมมธมโม
กุสโล ธมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม ๔เปย อวิกเต เอกัม. (สงขิตตัม.)

[๙๑] วิปากธมมธมมัม อกุสลัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากธมมธมโม
อกุสโล ธมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. (สงขิตตัม.)

เหตุยา เอกัม. (สพพตถ เอกัม.)

[๙๒] วิปากัม อพยากตัม ธมมัม ปฏิจจ วิปากโก อพยากโต ธมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

แนววิปากนวิปากธมมธมมัม อพยากตัม ธมมัม ปฏิจจ แนววิปาก-
นวิปากธมมธมโม อพยากโต ธมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

วิปากัม อพยากตณจ แนววิปากนวิปากธมมธมมัม อพยากตณจ
ธมมัม ปฏิจจ วิปากโก อพยากโต ธมโม อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.
(สงขิตตัม.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิกเต นว. (สงขิตตัม. สพพตถ วิตุถาโร.)

วิปากตติกกุสลตติกัม นิฏฐิตัม.

๔. อุปาทินนุตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๙๓] อนุปาทินนุปาทานิยํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุ-
ปาทานิโย กุสโล ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา.

“อนุปาทินนุปาทานิยํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุ-
อนุปาทานิโย กุสโล ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑) (สงฺขิตตต.)”

เหตุยา เทว. (สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อนุปาทินนุปาทานิยํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุปาทานิโย
อกุสโล ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ
วิตุถาโร.)

[๙๔] อุปาทินนุปาทานิยํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อุปาทินนุ-
ปาทานิโย อพฺยากโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

อนุปาทินนุปาทานิยํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุปาทานิโย
อพฺยากโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

อนุปาทินนุปาทานิยํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุ-
อนุปาทานิโย อพฺยากโต ฐมโม อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

๒ อนุปาทินนุปาทานิยํ อพฺยากตญฺจ อนุปาทินนุปาทานิยํ
อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏิจจ อนุปาทินนุปาทานิโย อพฺยากโต ฐมโม
อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

อุปาทีนุปาทานิย์ อพฺยาคตญจ อุปาทีนุปาทานิย์ อพฺยาคตญจ
 ฐมมํ ปฏิจฺจ อุปาทีนุปาทานิโย อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)^๒

เหตุยา นว. (สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อุปาทีนุตติกกุสฺสตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๕. สงฺกิลิฏฺจตติกํ ๑. กุสฺลตติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจโย

[๙๕] อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ กุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
 กุสฺโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิสิกํ กุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจอสงฺกิลิโก
 กุสฺโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เทว.)

สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ อกุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
 อกุสฺโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิสิกํ อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อสงฺกิลิฏฺจสงฺกิลิโก
 อพฺยาคโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปญฺจ.^๑ (สงฺขิตฺตํ.)

^๒เหตุยา ปญฺจ.^๒

สงฺกิลิฏฺจตติกกุสฺลตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๖. วิตกกฤตติกัม ๑. กุสลตฤตติกัม

๑. ปฏิจจุจวโร เหตุปัจจุยโย

[๙๖] สวิตกกฤตติการุ กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ สวิตกกฤตติการุโร กุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. ตีณิ.

อวิตกกฤตติการุ กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ อวิตกกฤตติการุโร กุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. จตตาริ.

อวิตกกฤตติการุ กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ อวิตกกฤตติการุโร กุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. (๑)

อวิตกกฤตติการุ กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ อวิตกกฤตติการุโร กุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. (๑)

อวิตกกฤตติการุ กุสลมฺจ อวิตกกฤตติการุ กุสลมฺจ ฐมมัม ๔เปยฺย สวิตกกฤตติการุ กุสลมฺจ อวิตกกฤตติการุ กุสลมฺจ ฐมมัม ปฏิจจุจ สวิตกกฤตติการุโร กุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. (๑)

เหตุยโย เอกาทส.

[๙๗] สวิตกกฤตติการุ อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ สวิตกกฤตติการุโร อกุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. ตีณิ.

อวิตกกฤตติการุ อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจุจ สวิตกกฤตติการุโร อกุสลโล ฐมมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยโย. (๑)

“สวิตกุกสวิจารํ อุกุสลญจ อวิตกุกวิจารมตฺตํ อุกุสลญจ ฐมมํ
ปฏิจฺจ สวิตกุกสวิจาโร อุกุสโล ฐมโม อุกุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.” (๑)

เหตุยา ปญจ.

[๔๘] สวิตกุกสวิจารํ อุกุยาทํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สวิตกุกสวิจาโร
อุกุยาทโต ฐมโม อุกุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา สตฺตตฺตฺติส.

วิตกุกตฺตีกุกสลตฺตีกํ นิฏฺฐิตํ.

๗. ปีติตติกํ ๑. กุสลตติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจโย

[๔๙] ปีติสทฺทํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปีติสทฺทโต กุสโล ฐมโม
อุกุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

สุขสทฺทํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สุขสทฺทโต กุสโล ฐมโม อุกุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

อุกุเปกฺขาสทฺทํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อุกุเปกฺขาสทฺทโต กุสโล
ฐมโม อุกุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

“ปีติสทฺทํ กุสลญจ สุขสทฺทํ กุสลญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปีติสทฺทโต
กุสโล ฐมโม อุกุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สพฺพตฺถ^๒ ทส.
สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๑๐๐] ปิติสหคตัม อุกุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ ปิติสหคโต อุกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ.

สุขสหคตัม อุกุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ สุขสหคโต อุกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ.

อุเปกฺขาสหคตัม อุกุสลัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ อุเปกฺขาสหคโต อุกุสโล
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

ปิติสหคตัม อุกุสลญฺจ สุขสหคตัม อุกุสลญฺจ ฌมมัม ปฏิจฺจุ
ปิติสหคโต อุกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ. (สพฺพตฺถ
ทส. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๐๑] ปิติสหคตัม อพฺยาคตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ ปิติสหคโต อพฺยาคโต
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ.

สุขสหคตัม อพฺยาคตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ สุขสหคโต อพฺยาคโต
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ.

อุเปกฺขาสหคตัม อพฺยาคตัม ฌมมัม ปฏิจฺจุ อุเปกฺขาสหคโต อพฺยาคโต
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. (๑)

ปิติสหคตัม อพฺยาคตญฺจ สุขสหคตัม อพฺยาคตญฺจ ฌมมัม ปฏิจฺจุ
ปิติสหคโต อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปฺจฺจยา. ตีณิ. (สพฺพตฺถ^๑
ทส. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

ปิติตุติกกุสลตุติกัม นิฏฺฐิตัม.

๘. ทสฺสนตฺตํ ๑. กุสลตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๑๐๒] เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺพํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺโพ กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๐๓] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ทสฺสเนน
ปหาตพฺโพ อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

ภาวนายน ปหาตพฺพํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ภาวนายน ปหาตพฺโพ
อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ
วิตถารอ.)

[๑๐๔] เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺพํ อพฺยาคตํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺโพ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

ทสฺสนตฺตํกุสลตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๙. ทสฺสนเหตุตฺตํ ๑. กุสลตฺตํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๑๐๕] เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺพเหตุกํ กุสลํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ เนวทสฺสเนน นภาวนายน ปหาตพฺพเหตุโก กุสโล ฐมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตถารอ.)

[๑๐๖] ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.

ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ อกุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ . ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก อกุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา: (สงฺขิตฺตํ.)

‘เหตุยา ฉ, อารมฺมเณ ทส, อธิปฺติยา เทว ฌเปย อวิคเต ทส.’ (สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๑๐๗] เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ อพฺยาคตํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก อพฺยาคโต ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เอกํ.^๒ (สพฺพตฺถ เอกํ.)

ทสฺสเนนเหตุกตฺติกกุสลตฺติกํ^๓ นิฏฺฐิตํ.

๑๐. อาจยคามิตฺติกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๑๐๘] อาจยคามิ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ อาจยคามิ กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อปจยคามิ กุสลํ ฐมฺมํ ปฏิจฺจุ อปจยคามิ กุสโล ฐมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

อาจยคามิ อกุสล์ ฌมมํ ปฏิจฺจ อาจยคามิ อกุสโล ฌมโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

เนวอาจยคามินาปจยคามิ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ เนวอาจยคามินา-
ปจยคามิ อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

อาจยคามิตฺติกกุสฺสตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๑. เสกฺขตฺติกํ ๑. กุสฺลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวโร เหตุปจฺจโย

[๑๐๙] เสกฺขํ กุสฺล์ ฌมมํ ปฏิจฺจ เสกฺโข กุสฺโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (๑)

เนวเสกฺขานาเสกฺขํ กุสฺล์ ฌมมํ ปฏิจฺจ เนวเสกฺขานาเสกฺโข กุสฺโล
ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ^๑ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

เนวเสกฺขานาเสกฺขํ อกุสฺล์ ฌมมํ ปฏิจฺจ เนวเสกฺขานาเสกฺโข
อกุสฺโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

เสกฺขํ อพฺยาคตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ เสกฺโข อพฺยาคโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว. (สพฺพตฺถ วิตุถาเรตพฺพ.)

เสกฺขตฺติกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๒. ปริตตตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๑๑๐] ปริตตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ปริตโต กุสโล ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. (๑)

มหัคคตัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ มหัคคโต กุสโล ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. (๑)

อปปมาณัม กุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ อปปมาเณ กุสโล ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

[๑๑๑] ปริตตัม อกุสลัม ฐมมัม ปฏิจจ ปริตโต อกุสโล ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

ปริตตัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจจ ปริตโต อพฺยาคโต ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

มหัคคตัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจจ มหัคคโต อพฺยาคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. ตีณิ.

อปปมาณัม อพฺยาคตัม ฐมมัม ปฏิจจ อปปมาเณ อพฺยาคโต ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจัยยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา เตรส.

ปริตตตติกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๑๓. ปริตตารมมณตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจุยา

[๑๑๒] ปริตตารมมณัม กุสลัม ฐมัม ปฏิจจ ปริตตารมมณเณ
กุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

มหัคคตารมมณัม กุสลัม ฐมัม ปฏิจจ มหัคคตารมมณเณ กุสโล
ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อูปปมาณารมมณัม กุสลัม ฐมัม ปฏิจจ อูปปมาณารมมณเณ กุสโล
ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๑๓] ปริตตารมมณัม อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจ ปริตตารมมณเณ
อกุสโล ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

มหัคคตารมมณัม อกุสลัม ฐมัม ปฏิจจ มหัคคตารมมณเณ อกุสโล
ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๑๔] ปริตตารมมณัม อพฺยากตัม ฐมัม ปฏิจจ ปริตตารมมณเณ
อพฺยากโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

มหัคคตารมมณัม อพฺยากตัม ฐมัม ปฏิจจ มหัคคตารมมณเณ
อพฺยากโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑)

อูปปมาณารมมณัม อพฺยากตัม ฐมัม ปฏิจจ อูปปมาณารมมณเณ
อพฺยากโต ฐมโม อูปปชชติ เหตุปัจจุยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ.
สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

ปริตตารมมณตติกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตัม.

๑๔. หีนตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๑๑๕] มชฺฌิมํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ มชฺฌิมโฌ กุสโล ฐมโฌ
อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

ปณฺีตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ ปณฺีโต กุสโล ฐมโฌ อุปปชฺชติ
เหตุปัจจัยยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๑๖] หีนํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ หีนโฌ อกุสโล ฐมโฌ อุปปชฺชติ
เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๑๗] มชฺฌิมํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ มชฺฌิมโฌ อพฺยากโต
ฐมโฌ อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑)

ปณฺีตํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ ปณฺีโต อพฺยากโต ฐมโฌ
อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. ติณฺี.^๑

^๒มชฺฌิมํ อพฺยากตญฺจ ปณฺีตํ อพฺยากตญฺจ ฐมมํ ปฏิจจ
มชฺฌิมโฌ อพฺยากโต ฐมโฌ อุปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (๑) (สงฺฆิตฺตํ.)

เหตุยา ปญฺจ.^๒ (สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

หีนตติกกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

^๑สุยา. ปญฺจ. 12/6/2566

^{๒-๒}สุยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ฉ., เท. โปตฺถเกสฺ ทิสฺสนฺติ.

๑๕. มิจฺจนตตตติกํ ๑. กุสลตตติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจยา

[๑๑๘] สมมตตตตติกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ สมมตตตตติกํ กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนิยตํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๑๙] มิจฺจนตตตตติกํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มิจฺจนตตตตติกํ อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

อนิยตํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต อกุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อนิยตํ อพฺยายกตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อนิยโต อพฺยายกโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

มิจฺจนตตตตติกํกุสลตตติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๖. มคฺคการมมณตตติกํ ๑. กุสลตตติกํ

๑. ปฏิจฺจวาทโร เหตุปจฺจยา

[๑๒๐] มคฺคการมมณํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มคฺคการมมณํ กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคเหตุกํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ มคฺคเหตุโก กุสโล ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคาธิปตี กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ มคฺคาธิปตี กุสโล ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ปณฺจ.^๑

^๒มคฺการมฺมณํ กุสลญฺจ มคฺคาธิปตี กุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
มคฺการมฺมโน กุสโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

มคฺคเหตุกํ กุสลญฺจ มคฺคาธิปตี กุสลญฺจ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ
มคฺคเหตุโก กุสโล ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตฺตํ.)^๒

เหตุยา สตฺตรส ๔เปฯ อวิคเต สตฺตรส. (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๒๑] มคฺการมฺมณํ อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ มคฺการมฺมโน
อพฺยากโต ฐมฺโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.^๓

มคฺคาธิปตี อพฺยากตํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ มคฺคาธิปตี อพฺยากโต ฐมฺโม
อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สพฺพตฺถ นว. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

มคฺการมฺมณตฺติกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๗. อุปฺปนฺนตฺติกํ ๑. กุสลตฺติกํ

๗. ปญฺหาโร เหตุปจฺจโย

[๑๒๒] อุปฺปนฺโน กุสโล ฐมฺโม อุปฺปนฺนสฺส กุสลสฺส ฐมฺมสฺส
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

^๑ สฺยา. ๑ สตฺตรส.

^{๒-๒} สฺยา. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. จ., เท. โปตฺถเกสฺ ทิสฺสนฺติ.

^๓ สฺยา. ปณฺจ.

อุปปนโน อกุสโล ฌโม อุปปนฺนสฺส อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อุปปนโน อพฺยาโกโต ฌโม อุปปนฺนสฺส อพฺยาโกตสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สงฺฆิตฺตํ.)

“เหตุยา เอกํ, อารมฺมเณ ตีณิ ๔เปฯ อุปฺนิสฺสเย ตีณิ ๔เปฯ
อวิกเต เอกํ.” (สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อุปปนฺนตฺติกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๘. อดีตตฺติกํ ๑. กุสฺลตฺติกํ

๗. ปญฺหาวาริ เหตุปัจจโย

[๑๒๓] ปจฺจุปปนโน กุสโล ฌโม ปจฺจุปปนฺนสฺส กุสฺลสฺส
ฌมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. เอกํ. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

ปจฺจุปปนโน อกุสโล ฌโม ปจฺจุปปนฺนสฺส อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

ปจฺจุปปนโน อพฺยาโกโต ฌโม ปจฺจุปปนฺนสฺส อพฺยาโกตสฺส
ฌมฺมสฺส เหตุปัจจเยน ปจฺจโย.

เหตุยา เอกํ. (สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อดีตตฺติกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๑๙. อติถารมมณตติกั ๑. กุสลตติกั

๑. ปฏิจจาโร เหตุปัจจยา

[๑๒๔] อติถารมมณั กุสลั ฐมมั ปฏิจจ อติถารมมโน กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อนาคถารมมณั กุสลั ฐมมั ปฏิจจ อนาคถารมมโน กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ปัจจุปปนฺนารมมณั กุสลั ฐมมั ปฏิจจ ปัจจุปปนฺนารมมโน กุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๒๕] อติถารมมณั อกุสลั ฐมมั ปฏิจจ อติถารมมโน อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อนาคถารมมณั อกุสลั ฐมมั ปฏิจจ อนาคถารมมโน อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ปัจจุปปนฺนารมมณั อกุสลั ฐมมั ปฏิจจ ปัจจุปปนฺนารมมโน อกุสโล ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๒๖] อติถารมมณั อพฺยาगतั ฐมมั ปฏิจจ อติถารมมโน อพฺยาगतโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

อนาคถารมมณั อพฺยาगतั ฐมมั ปฏิจจ อนาคถารมมโน อพฺยาगतโต ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจยา. (๑)

ปัจจุปปนหารมณํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ปจฺจุปปนหารมณเณ
 อพฺยากโต ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ ตีณิ.
 สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อติตารมณตฺติกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๐. อชฺฌตตฺติกํ ๑. กุสฺลตฺติกํ

๑. ปฏิจฺจวาโร เหตุปจฺจโย

[๑๒๗] อชฺฌตตํ กุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อชฺฌตโต กุสฺโล ฐมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธา กุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธา กุสฺโล ฐมโม อูปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๒๘] อชฺฌตตํ อกุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อชฺฌตโต อกุสฺโล
 ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธา อกุสฺลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธา อกุสฺโล ฐมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

[๑๒๙] อชฺฌตตํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อชฺฌตโต อพฺยากโต
 ฐมโม อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

พหิทฺธา อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ พหิทฺธา อพฺยากโต ฐมโม
 อูปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อชฺฌตตตฺติกกุสฺลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

๒๑. อชฌตตารมมณตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๑๓๐] อชฌตตารมมณํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อชฌตตารมมโณ
กุสโล ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อชฌตตารมมณํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อชฌตตารมมโณ อกุสโล
ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อชฌตตารมมณํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อชฌตตารมมโณ
อพฺยากโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เทว. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

อชฌตตารมมณตติกัมกุสลตติกัม นิฏฺฐิตํ.

๒๒. สนิทสนนตติกัม ๑. กุสลตติกัม

๑. ปฏิจจวโร เหตุปัจจัย

[๑๓๑] อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆํ กุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆเ
กุสโล ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆํ อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจจ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆเ
อกุสโล ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

[๑๓๒] อนิทฺสฺสนสปปปฏิฆํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อนิทฺสฺสน-
สปปปฏิฆเ อพฺยากโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (เอกํ.)

อนิทฺสฺสนสปปปฏิฆํ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ สนิทฺสฺสนสปปปฏิฆเ
อพฺยากโต ฐมโม อูปปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. (เทว.) อนิทฺสฺสนสปปปฏิฆํ
อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อนิทฺสฺสนอปปปฏิฆเ อพฺยากโต ฐมโม อูปปชฺชติ

เหตุปัจจุยา. (ตีณ.) อนิสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ
 สนิทสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ อนิสสนอปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ
 ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา. (จตฺตาริ.) อนิสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากตํ
 ฐมมํ ปฏิจจ อนิสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ อนิสสนอปปฏิจมฺ
 อพฺยากโต จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา. (ปณฺจ.) อนิสสนสปปฏิจมฺ
 อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ สนิทสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ อนิสสน-
 สปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา. (ฉ.)
 อนิสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ สนิทสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต
 จ อนิสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ อนิสสนอปปฏิจมฺ อพฺยากโต จ
 ฐมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา. (สทฺต.)

[๑๓๓] อนิสสนอปปฏิจมฺ อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจจ อนิสสน-
 อปปฏิจมฺ อพฺยากโต ฐมมํ อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา. (สทฺต.) อนิสสน-
 สปปฏิจมฺ^๑ อพฺยากตณฺจ อนิสสนอปปฏิจมฺ^๒ อพฺยากตณฺจ ฐมมํ
 ปฏิจจ สนิทสสนสปปฏิจมฺ อพฺยากโต ฐมมํ อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจุยา.
 (สทฺต.) (สงฺขิตฺตํ.)

[๑๓๔] เหตุยา เอกวิส, อวิกเต เอกวิส. (สงฺขิตฺตํ.)

(สหชาตวารมฺปิ ๔เปฯ ปณฺหาวารมฺปิ วิตฺถาเรตพฺพ.)

สนิทสสนตฺติกกุสลตฺติกํ นิฏฺฐิตํ.

ธมฺมานุโลเม ติกติกปฏิจจํ นิฏฺฐิตํ.

อภิธัมมปิฎก ธมฺมานุโลเม ทุกทุกปฏฺฐานปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. เหตุทุกํ ๑. สเหตุกทุกํ สเหตุกปทํ

๑-๗. ปฏิจฺจาทิวารา ปจฺจยจตฺตํ เหตุปจฺจโย

[๑] เหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สเหตุโก ธมฺโม อฺปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. เหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สเหตุโก ธมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สเหตุโก จ
นเหตุ สเหตุโก จ ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๒] นเหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สเหตุโก ธมฺโม
อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นเหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สเหตุโก
ธมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. นเหตุํ สเหตุกํ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ
สเหตุโก จ นเหตุ สเหตุโก จ ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๓] เหตุํ สเหตุกญฺจ นเหตุํ สเหตุกญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ
สเหตุโก ธมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ สเหตุกญฺจ นเหตุํ
สเหตุกญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ นเหตุ สเหตุโก ธมฺโม อฺปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา.
เหตุํ สเหตุกญฺจ นเหตุํ สเหตุกญฺจ ธมฺมํ ปฏิจฺจ เหตุ สเหตุโก จ
นเหตุ สเหตุโก จ ธมฺมา อฺปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

[๔] เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปฯ อวิคเต นว. (สงขิตต.)

ปัจจุณีย นอติปติปัจจโย

[๕] เหตุ สเหตุกัมม ๓๓ ปฏิจจ เหตุ สเหตุโก ๓๓โม อุปปชชติ นอติปติปัจจยา. (สงขิตต.)

นอติปติยา นว, นปุเรชาเต นว, นปัจจุณาชาเต นว, ๑นกมเม ตีณิ, นวิปาเก นว, ๑ นวิปปยุตเต นว. (สงขิตต.)

เหตุปัจจุยา นอติปติยา นว. (สงขิตต.)

นอติปติปัจจยา เหตุยา นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ปัจจยวามปิ นิสสยวามปิ สัมมัจจวามปิ สมฺปยุตตวามปิ ปฏิจจวามปิ.)

เหตุอารมมณปัจจยา

[๖] เหตุ สเหตุโก ๓๓โม เหตุสุส สเหตุกสุส ๓๓มสุส เหตุปัจจุเยน ปัจจโย. เหตุ สเหตุโก ๓๓โม นเหตุสุส สเหตุกสุส ๓๓มสุส เหตุปัจจุเยน ปัจจโย. เหตุ สเหตุโก ๓๓โม เหตุสุส สเหตุกสุส จ นเหตุสุส สเหตุกสุส จ ๓๓มสุส เหตุปัจจุเยน ปัจจโย. (๓)

[๗] เหตุ สเหตุโก ๓๓โม เหตุสุส สเหตุกสุส ๓๓มสุส อารมมณ-ปัจจุเยน ปัจจโย. เหตุ สเหตุโก ๓๓โม นเหตุสุส สเหตุกสุส ๓๓มสุส อารมมณปัจจุเยน ปัจจโย. เหตุ สเหตุโก ๓๓โม เหตุสุส สเหตุกสุส จ นเหตุสุส สเหตุกสุส จ ๓๓มสุส อารมมณปัจจุเยน ปัจจโย. (๓)

นเหตุ สเหตุโก ฐมโม นเหตุสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณ-
 ปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ สเหตุโก ฐมโม เหตุสฺส สเหตุกสฺส
 ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. นเหตุ สเหตุโก ฐมโม เหตุสฺส
 สเหตุกสฺส จ นเหตุสฺส สเหตุกสฺส จ ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน
 ปจฺจโย. (๓)

เหตุ สเหตุโก จ นเหตุ สเหตุโก จ ฐมา เหตุสฺส สเหตุกสฺส
 ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. เหตุ สเหตุโก จ นเหตุ สเหตุโก
 จ ฐมา นเหตุสฺส สเหตุกสฺส ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย.
 เหตุ สเหตุโก จ นเหตุ สเหตุโก จ ฐมา เหตุสฺส สเหตุกสฺส จ
 นเหตุสฺส สเหตุกสฺส จ ฐมมสฺส อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)
 (สงฺขิตฺตํ.)

[๘] เหตุยา ตีณิ, อารมฺมणे นว ๔เปยฺ อุปนิสฺสเย นว
 ๔เปยฺ อวิกเต นว. (สงฺขิตฺตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ.)

อเหตุกปทํ ปจฺจยจตุกํ

[๙] เหตุํ อเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อเหตุโก ฐมโม
 อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นเหตุํ อเหตุกํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ อเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ
 เหตุปจฺจยา. (๑)

เหตุํ อเหตุกญฺจ นเหตุํ อเหตุกญฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ
 อเหตุโก ฐมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑) (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณเ เอกํ ๕เปย อวิตเต ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

(สหชาตวามปิ ๕เปย สมฺปยุตฺตวามปิ ปฏิจฺจวารสทิสํ.)

[๑๐] เหตุ อเหตุโก ฌมโม นเหตุสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส
เหตุปัจจเยน ปจฺจโย. (๑)

เหตุ อเหตุโก ฌมโม เหตุสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส อารมมณ-
ปัจจเยน ปจฺจโย. เหตุ อเหตุโก ฌมโม นเหตุสฺส อเหตุกสฺส
ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๒)

นเหตุ อเหตุโก ฌมโม นเหตุสฺส อเหตุกสฺส ฌมมสฺส อารมมณ-
ปัจจเยน ปจฺจโย. นเหตุ อเหตุโก ฌมโม เหตุสฺส อเหตุกสฺส
ฌมมสฺส อารมมณปัจจเยน ปจฺจโย. (๒) (สงฺขิตตํ.)

[๑๑] เหตุยา เอกํ, อารมมณเ จตฺตาริ, อวิตเต จตฺตาริ. (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

เหตุทุกสเหตุกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๒. เหตุสมปยุตตทุกํ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจฺจยจตฺทุกํ เหตุปจฺจโย

[๑๒] เหตุํ เหตุสมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ เหตุสมปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ เหตุสมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เหตุสมปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุํ เหตุสมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ เหตุสมปยุตโต จ นเหตุ เหตุสมปยุตโต จ ฐมมา อปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. (๓)

นเหตุํ เหตุสมปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เหตุสมปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ.

เหตุํ เหตุสมปยุตตญจ นเหตุํ เหตุสมปยุตตญจ ฐมมํ ปฏิจฺจ เหตุ เหตุสมปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

[๑๓] เหตุยา นว, อารมฺมเณ นว ยเปย อวิกเต นว. (สงฺขิตตํ.)

[๑๔] เหตุ เหตุสมปยุตโต ฐมโม เหตุสฺส เหตุสมปยุตตสฺส ฐมมสฺส เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย. ตีณิ. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา ตีณิ ยเปย อวิกเต ตีณิ.^๑ (สงฺขิตตํ.)

(ยถา กุสลตฺติเก ปญฺหาวารํ, เหวํ วิตุถาเรตพฺพ.)

[๑๕] เหตุํ เหตุวิปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เหตุวิปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

นเหตุํ เหตุวิปยุตตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ เหตุวิปยุตโต ฐมโม อปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. (๑)

เหตุ เหตุวิปยุตตญจ นเหตุ เหตุวิปยุตตญจ ฌมม ปฏิจจ
นเหตุ เหตุวิปยุตโต ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขัตต.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณเณ เอกิ อเปย อวิกเต ตีณิ.

(สหชาตวามปิ อเปย สมยุตตวามปิ ปฏิจจวารสทิส
วิตถารตพพ.)

[๑๖] เหตุ เหตุวิปยุตโต ฌมโม นเหตุสส เหตุวิปยุตตสส
ฌมมสส เหตุปัจจเยน ปัจจโย. (สงขัตต.)

เหตุยา เอกิ, อารมมณเณ จตตาริ อเปย อวิกเต จตตาริ. (สงขัตต.)

(ยถา กุสลตติเก ปญหาวาริ, เอว วิตถารตพพ.)

เหตุทุกเหตุสมยุตตทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๓. เหตุสเหตุทุก

๑. ปฏิจจวาริ ปัจจยจตัก เหตุปัจจโย

[๑๗] เหตุ เหตุญจ สเหตุญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ เหตุ
ญจ สเหตุโก จ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

นเหตุ สเหตุญจ น จ เหตุ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สเหตุโก
ญจ น จ เหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

เหตุทุกเหตุสเหตุทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุกํ ๔. เหตุเหตุสมปยุตตทุกํ

๑. ปฏิจจวโร ปจจยจตุกํ เหตุปจจโย

[๑๘] เหตุํ เหตุญเจว เหตุสมปยุตตญจ ฌมํ ปฏิจจ เหตุ เหตุ
เจว เหตุสมปยุตโต จ ฌโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอก.)

นเหตุํ เหตุสมปยุตตญเจว น จ เหตุ ฌมํ ปฏิจจ นเหตุ
เหตุสมปยุตโต เจว น จ เหตุ ฌโม อุปปชชติ เหตุปจจยา.
(สพพตถ เอก.)

เหตุทุกเหตุเหตุสมปยุตตทุกํ นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๕. นเหตุสเหตุกทุกํ

[๑๙] นเหตุํ สเหตุกํ ฌมํ ปฏิจจ นเหตุ สเหตุโก ฌโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอก.)

นเหตุํ อเหตุกํ ฌมํ ปฏิจจ นเหตุ อเหตุโก ฌโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกนเหตุสเหตุกทุกํ นิฏฐิตํ.

เหตุโคจจกํ นิฏฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๖. สปปจายทุก

๑-๗. ปฏิจจาทวารวรา ปจายจตุกก

[๒๐] เหตุ สปปจาย ฌมม ปฏิจจ เหตุ สปปจโย ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจายา. ตีณิ.

นเหตุ สปปจาย ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สปปจโย ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจายา. ตีณิ.

เหตุ สปปจายญจ นเหตุ สปปจายญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ
สปปจโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจายา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย สมยุตตวามปิ ปฏิจจวารสทิส.)

[๒๑] เหตุ สปปจโย ฌมโม เหตุสส สปปจายสส ฌมมสส
เหตุปจายเณน ปจโย. (สงขิตต.)

เหตุยา ตีณิ. (สงขิตต.) (ปณหาวารมปิ เอว วิตถาเรตพพ.)

เหตุทุกสปปจายทุก นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๗. สงขตทุก

[๒๒] เหตุ สงขต ฌมม ปฏิจจ เหตุ สงขโต ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจายา.

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สปปจายทุกสทิส.)

เหตุทุกสงขตทุก นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๘. สนิทสนทนทุก

[๒๓] เหตุ อนิทสนน ฌมม ปฏิจจ เหตุ อนิทสนน ฌมม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุ อนิทสนน ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อนิทสนน ฌมม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ อนิทสนนญจ นเหตุ อนิทสนนญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ
อนิทสนน ฌมม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปญหาวามปิ วิตุถาเรตพพ.)

เหตุทุกสนิทสนทนทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๙. สปปฏิมทุก

[๒๔] นเหตุ สปปฏิม ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สปปฏิม ฌมม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอก.)

[๒๕] เหตุ สปปฏิม ฌมม ปฏิจจ เหตุ สปปฏิม ฌมม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ สปปฏิม ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สปปฏิม
ฌมม อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ สปปฏิม ฌมม ปฏิจจ เหตุ
สปปฏิม จ นเหตุ สปปฏิม จ ฌมมา อุปปชชชติ เหตุปจจยา. (๓)

นเหตุ สปปฏิม ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สปปฏิม ฌมม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ อุปปฏิฆณจ นเหตุ อุปปฏิฆณจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ
อุปปฏิฆโม ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

เหตุทุกสปปิฆมทุก นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๑๐. รูปีทุก

[๒๖] นเหตุ รูปี ฌมม ปฏิจจ นเหตุ รูปี ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (สพพตถ เอก.)

[๒๗] เหตุ อรูปี ฌมม ปฏิจจ เหตุ อรูปี ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุ อรูปี ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อรูปี ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุ อรูปิณจ นเหตุ อรูปิณจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ อรูปี ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

เหตุทุกรูปีทุก นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๑๑. โลภียทุก

[๒๘] เหตุ โลภีย ฌมม ปฏิจจ เหตุ โลภโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุ โลภีย ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โลภโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุ โลภียญจ นเหตุ โลภียญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ โลภโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณหาวามปิ เอว วิตถาเรตพพ.)

[๒๙] เหตุ โลกุตตร ฌมม ปฏิจจ เหตุ โลกุตตรโร ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

นเหตุ โลกุตตร ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โลกุตตรโร ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ.

เหตุ โลกุตตรญจ นเหตุ โลกุตตรญจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ โลกุตตรโร ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว, อารมมณ นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย สมปยุตตวามปิ ปณหาวามปิ ปฏิจจวารสทิส วิตถาเรตพพ.)

เหตุทุกโลภียทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๑๒. เกณจิวิญญเณยทุก

[๓๐] เหตุ เกณจิ วิญญเณย ฌมม ปฏิจจ เหตุ เกณจิ วิญญเณโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สงขิตต.)

(สหชาตวามปิ ๔เปย ปณหาวามปิ วิตถาเรตพพ.)

[๓๑] เหตุ เกณจิ นวิญญเณย ฌมม ปฏิจจ เหตุ เกณจิ นวิญญเณโย ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกเกณจิวิญญเณยทุก นิฏจิต

จพนตรทุก^๑ นิฏจิต^๑

๑. เหตุทุก ๑๓. อาสวทุก

[๓๒] เหตุ อาสว ฌมม ปฏิจจ เหตุ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ อาสว ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. เหตุ อาสว ฌมม ปฏิจจ เหตุ อาสโว จ นเหตุ อาสโว จ ฌมมา อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๓)

นเหตุ อาสว ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (๑)

เหตุ อาสวณจ นเหตุ อาสวณจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ อาสโว
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตต.)

เหตุยา ปณจ, อารมมณ ปณจ ๔เปย อวิกเต ปณจ.
(สพพตถ วิตถาโร.)

[๓๓] เหตุ โนอาสว ฌมม ปฏิจจ เหตุ โนอาสโว ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีน.

นเหตุ โนอาสว ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โนอาสโว ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีน.

เหตุ โนอาสวณจ นเหตุ โนอาสวณจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ
โนอาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีน. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิกเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกอาสวทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๑๔. สาสวทุก

[๓๔] เหตุ สาสว ฌมม ปฏิจจ เหตุ สาสโว ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีน.

นเหตุ สาสว ฌมม ปฏิจจ นเหตุ สาสโว ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีน.

เหตุ สาสวณจ นเหตุ สาสวณจ ฌมม ปฏิจจ เหตุ สาสโว
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีน. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เป๒ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตุถาโร.)

[๓๕] เหตุ ๑นาสว ฌมม ๒ปฏิจ เหตุ ๑นาสว ฌมโม ๑๒๒ชติ
เหตุ๒จยา. ตีณิ.

นเหตุ ๑นาสว ฌมม ๒ปฏิจ นเหตุ ๑นาสว ฌมโม ๑๒๒ชติ
เหตุ๒จยา. ตีณิ.

เหตุ ๑นาสวจ นเหตุ ๑นาสวจ ฌมม ๒ปฏิจ เหตุ ๑นาสว
ฌมโม ๑๒๒ชติ เหตุ๒จยา. ตีณิ. (สง๒ิตต.)

เหตุยา นว ๔เป๒ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตุถาโร.)

เหตุ๒ก๒สา๒ทุก ๒นิ๒จิต.

๑. เหตุ๒ก ๑๕. ๑สา๒สม๒๒๒๒๒๒๒

[๓๖] เหตุ ๑สา๒สม๒๒๒๒๒๒๒ ฌมม ๒ปฏิจ เหตุ ๑สา๒สม๒๒๒๒๒๒๒
ฌมโม ๑๒๒ชติ เหตุ๒จยา. (สง๒ิตต.)

เหตุยา นว ๔เป๒ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตุถาโร.)

[๓๗] เหตุ ๑สา๒วิ๒๒๒๒๒๒๒ ฌมม ๒ปฏิจ เหตุ ๑สา๒วิ๒๒๒๒๒๒๒
ฌมโม ๑๒๒ชติ เหตุ๒จยา. (สง๒ิตต.)

เหตุยา นว ๔เป๒ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตุถาโร.)

เหตุ๒ก๒๑สา๒สม๒๒๒๒๒๒๒ ๒นิ๒จิต.

๑. เหตุทุก ๑๖. อาสวสาสวทุก

[๓๘] เหตุ อาสวณเจว สาสวณจ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ อาสโว
เจว สาสโว จ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา ปณจ ฌเปย อวิกเต ปณจ. (สพพตถ วิตุถาโร.)

[๓๙] เหตุ สาสวณเจว โน จ อาสวํ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ สาสโว
เจว โน จ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ฌเปย อวิกเต นว. (สพพตถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกอาสวสาสวทุก นิฏจิต्त.

๑. เหตุทุก ๑๗. อาสวอาสวสมปยุตตทุก

[๔๐] เหตุ อาสวณเจว อาสวสมปยุตตณจ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ
อาสโว เจว อาสวสมปยุตโต จ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา ปณจ ฌเปย อวิกเต ปณจ. (สพพตถ วิตุถาโร.)

[๔๑] เหตุ อาสวสมปยุตตณเจว โน จ อาสวํ ฌมมํ ปฏิจจ
เหตุ อาสวสมปยุตโต เจว โน จ อาสโว ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา.

เหตุยา ปณจ ฌเปย อวิกเต ปณจ. (สพพตถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกอาสวอาสวสมปยุตตทุก นิฏจิต्त.

๑. เหตุทุก ๑๘. อาสววิปยุตตสาสวทุก

[๔๒] เหตุ อาสววิปยุตต สาสว ฐมม ปฏิจจ เหตุ อาสว-
วิปยุตโต สาสว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุ อาสววิปยุตต อนาสว ฐมม ปฏิจจ เหตุ อาสววิปยุตโต
อนาสว ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกอาสววิปยุตตสาสวทุก นิฏฐิต.

เหตุทุกอาสวโคจจก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๑๙-๕๓. สยโณชนาทิทุก

[๔๓] เหตุ สยโณชน ฐมม ปฏิจจ ๔เปย เหตุ คณถ ฐมม
ปฏิจจ ๔เปย เหตุ โอฆ ฐมม ปฏิจจ ๔เปย เหตุ โยค ฐมม ปฏิจจ
๔เปย เหตุ นีวรณ ฐมม ปฏิจจ เปย เหตุ โนปรามาส ฐมม ปฏิจจ
เหตุ โนปรามาส ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ โคจจก วิตถาเรตพพ.)

เหตุทุกปรามาสโคจจก^๑ นิฏฐิต.

^๑ สย. เหตุทุกโคจจกทุก.

๑. เหตุทุก ๕๔. สารมมณทุก

[๔๔] เหตุ สารมมณ ฌมม ปรุจจ เหตุ สารมมโน ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

นเหตุ สารมมณ ฌมม ปรุจจ นเหตุ สารมมโน ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

เหตุ สารมมณญจ นเหตุ สารมมณญจ ฌมม ปรุจจ เหตุ
สารมมโน ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๗เปย อวิตเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

นเหตุ อนารมมณ ฌมม ปรุจจ นเหตุ อนารมมโน^๑ ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา.เอก^๒. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกสารมมณทุก นิฏจิต.

๑. เหตุทุก ๕๕. จิตตทุก

[๔๕] เหตุ ไนจิตต ฌมม ปรุจจ เหตุ ไนจิตโต ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๗เปย อวิตเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกจิตตทุก นิฏจิต.

^๑ สยา. นารมมโน.

^๒ ฉ., เท. อัย สงขยา น ทิสสติ.

๑. เหตุทุก ๕๖. เจตสิกทุก

[๕๖] เหตุ เจตสิก ฌมม ปฏิจจ เหตุ เจตสิกโก ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจุยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

นเหตุ อเจตสิก ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อเจตสิกโก ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกเจตสิกทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๕๗. จิตตสมปยุตตทุก

[๕๗] เหตุ จิตตสมปยุตต ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตตสมปยุตโต
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

นเหตุ จิตตวิปยุตต ฌมม ปฏิจจ นเหตุ จิตตวิปยุตโต
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกจิตตสมปยุตตทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๕๘. จิตตสสังกทุก

[๕๘] เหตุ จิตตสสังก ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตตสสังกโจ ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปฯ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

นเหตุ จิตตวิสสฏจ ฌมม ปรุจจ นเหตุ จิตตวิสสฏจ ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจา. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกจิตตสสฏจทุก นิฏจติ.

๑. เหตุทุก ๕๙. จิตตสมุฏจาททุก

[๕๙] เหตุ จิตตสมุฏจาท ฌมม ปรุจจ เหตุ จิตตสมุฏจาทโน
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจา. (สงขิตต.)

เหตุยา นว ๔เปฯ อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

นเหตุ โนจิตตสมุฏจาท ฌมม ปรุจจ นเหตุ โนจิตตสมุฏจาทโน
ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจา. (สพพตถ เอก.)

เหตุทุกจิตตสมุฏจาททุก นิฏจติ.

๑. เหตุทุก ๖๐. จิตตสหทุก

[๕๐] เหตุ จิตตสห ฌมม ปรุจจ เหตุ จิตตสห ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจา. (สพพตถ นว.)

นเหตุ โนจิตตสห ฌมม ปรุจจ นเหตุ โนจิตตสห ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจจา. (สพพตถ เอก สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกจิตตสหทุก นิฏจติ.

๑. เหตุทุก ๖๑. จิตตานุปริวตติทุก^๑

[๕๑] เหตุ จิตตานุปริวตติ ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตตานุปริวตติ^๑ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ นว.)

นเหตุ โนจิตตานุปริวตติ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โนจิตตานุปริวตติ^๒ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก. สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกจิตตานุปริวตติทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๖๒. จิตตสสังกุจฉสมุฏฐานทุก

[๕๒] เหตุ จิตตสสังกุจฉสมุฏฐาน ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตตสสังกุจฉ-
สมุฏฐานโน ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ นว.)

นเหตุ โนจิตตสสังกุจฉสมุฏฐาน ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โนจิตตสสังกุจฉ-
สมุฏฐานโน ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก. สพพตถ
วิตถาโร.)

เหตุทุกจิตตสสังกุจฉสมุฏฐานทุก นิฏฐิต.

๑. เหตุทุก ๖๓. จิตตสสังกุจฉสมุฏฐานสหทุก

[๕๓] เหตุ จิตตสสังกุจฉสมุฏฐานสห ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตตสสังกุจฉ-
สมุฏฐานสห ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ นว.)

นเหตุ โนจิตตสสังขสมุฏฐานสหกุ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ โนจิตต-
 สสังขสมุฏฐานสหกุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สพฺพตฺถ นว.^๑
 สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกจิตตสสังขสมุฏฐานสหกุทุก นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๖๕. จิตตสสังขสมุฏฐานานุปริวตติทุก

[๕๔] เหตุ จิตตสสังขสมุฏฐานานุปริวตติ ฌมม ปฏิจจ เหตุ จิตต-
 สสังขสมุฏฐานานุปริวตติ^๒ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

นเหตุ โนจิตตสสังขสมุฏฐานานุปริวตติ ฌมม ปฏิจจ นเหตุ
 โนจิตตสสังขสมุฏฐานานุปริวตติ^๓ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา.
 (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกจิตตสสังขสมุฏฐานานุปริวตติทุก นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุก ๖๕. อชฌตติกทุก

[๕๕] นเหตุ อชฌตติก ฌมม ปฏิจจ นเหตุ อชฌตติโก ฌมโม
 อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ. สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

เหตุ พหิริ ฌมม ปฏิจจ เหตุ พหิโร ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจุยา. (สพฺพตถ นว. สพฺพตถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกอชฌตติกทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๖๖. อุปาทาทุกํ

[๕๖] เหตุ โนอุปาทา ฌมม ปฏิจจ เหตุ โนอุปาทา ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา นว ๔เป๑ อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ. ๑) สพฺพตถ วิตุถาโร.)

เหตุทุกอุปาทาทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๑. เหตุทุกํ ๖๗. อุปาทินฺนทุกํ

[๕๗] เหตุ อุปาทินฺน ฌมม ปฏิจจ เหตุ อุปาทินฺโน ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา นว ๔เป๒ อวิคเต นว. ๒ (สพฺพตถ วิตุถาโร.)

เหตุ อนูปาทินฺน ฌมม ปฏิจจ เหตุ อนูปาทินฺโน ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงฺขิตตํ.)

เหตุยา นว ขเปย อวิคเต นว. (สพพตถ วิตถาโร.)

เหตุทุกอุปาทีนุทกั นิฏฐิตั.

เหตุทุกมหนฺตรทุกั นิฏฐิตั.

๑. เหตุทุกิ ๖๘. อุปาทานโคจจกั

[๕๘] เหตุ อุปาทานั ฌมมึ ปฏิจจ นเหตุ อุปาทานั ฌมโม
อุปปชชติ เหตุปจฺจยา.

เหตุยา เทว ขเปย อวิคเต เทว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุทุกอุปาทานโคจจกั^๑ นิฏฐิตั.

๑. เหตุทุกิ ๗๔. กิเลสโคจจกั

[๕๙] เหตุ กิเลสั ฌมมึ ปฏิจจ เหตุ กิเลสั ฌมโม อุปปชชติ
เหตุปจฺจยา.

เหตุยา นว ขเปย อวิคเต นว. (สงฺขิตตํ.)

เหตุทุกกิเลสโคจจกั^๒ นิฏฐิตั.

^๑ ฉ., เท. เหตุทุกอุปาทานโคจจกทุกั.

^๒ สยา. เหตุทุกกิเลสโคจจกทุกั.

๑. เหตุทุกัม ๘๒. ปฏิจจทุกัม

[๖๐] เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว. วิปากํ นตฺถิ.)^๑

เหตุํ นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว. วิปากํ นตฺถิ.)

[๖๑] เหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว. วิปากํ นตฺถิ.)

เหตุํ นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ นภาวนาย ปหาตพฺพํ ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว. วิปากํ นตฺถิ.)

[๖๒] เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

เหตุํ นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

[๖๓] เหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

เหตุํ นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ ฐมํ ปฏิจฺจ เหตุํ นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก ฐมํ อุปฺปชฺชติ เหตุํปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

[๖๔] เหตุ สวิตกัม ฌมัม ปฏิจจ เหตุ สวิตกโก ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

เหตุ อวิตกัม ฌมัม ปฏิจจ เหตุ อวิตกโก ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

[๖๕] เหตุ สวิจาร์ ฌมัม ปฏิจจ เหตุ สวิจาโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

เหตุ อวิจาร์ ฌมัม ปฏิจจ เหตุ อวิจาโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ
เหตุปจฺจยา. (สพฺพตฺถ นว.)

[๖๖] เหตุ สปิฏิกัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ อปิฏิกัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ ปีติสหคตัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นปีติสหคตัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ สุขสหคตัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นสุขสหคตัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ อุเปกฺขาสหคตัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นอุเปกฺขาสหคตัม
ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ กามาวจรัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นกามาวจรัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ รูปาวจรัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นรูปาวจรัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุ อรูปาวจรัม ฌมัม ปฏิจจ ฅเปย เหตุ นอรูปาวจรัม ฌมัม
ปฏิจจ ฅเปย

เหตุุ ปริยาปนฺนํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ เหตุุ อปริยาปนฺนํ ฌมฺมํ
ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ

เหตุุ นิยุยานิกํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ เหตุุ อนิยุยานิกํ ฌมฺมํ
ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ

เหตุุ นียตํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ เหตุุ อนียตํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ
อปฺเปยฺ

เหตุุ สอฺตุตฺตรํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ เหตุุ อนอฺตุตฺตรํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ
อปฺเปยฺ

เหตุุ สรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ อปฺเปยฺ เหตุุ อรณํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ เหตุุ
อรณํ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ เหตุุ ปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุุ ยา นว อปฺเปยฺ^๑ อวิคเต นว. (สงฺขิตฺตํ.^๑ สพฺพตฺถ วิตุถาโร.)

เหตุุ ทุกฺกปิฏฺจิกํ นิฏฺฐิตํ.

๒. สเหตุกทุกํ ๑. เหตุทุกํ

[๖๗] สเหตุกํ เหตุุ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ สเหตุโก เหตุุ ฌมฺโม
อปฺปชฺชติ เหตุุ ปจฺจยา. (สพฺพตฺถ เอกํ.)

สเหตุกํ นเหตุุ ฌมฺมํ ปฏิจฺจํ สเหตุโก นเหตุุ ฌมฺโม อปฺปชฺชติ
เหตุุ ปจฺจยา. (สงฺขิตฺตํ.)

เหตุยา นว.^๑

สเหตุกทุกเหตุทุก นิฎฐิต.

๓. เหตุสมปยุตตทุก ๑. เหตุทุก

[๖๘] เหตุสมปยุตต เหตุ ฌมม ปฏิจจ เหตุสมปยุตโต เหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุสมปยุตต นเหตุ ฌมม ปฏิจจ เหตุสมปยุตโต นเหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สงขิตต.)

เหตุยา^๒ นว.

เหตุสมปยุตตทุกเหตุทุก นิฎฐิต.

๔. เหตุสเหตุกทุก ๑. เหตุทุก

[๖๙] เหตุญจเว สเหตุกญจ เหตุ ฌมม ปฏิจจ เหตุ จเว สเหตุโก จ เหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก.)

สเหตุกญจเว โน จ เหตุ นเหตุ ฌมม ปฏิจจ สเหตุโก จเว โน จ เหตุ นเหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปัจจุยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุสเหตุกทุกเหตุทุก นิฎฐิต.

^๑ สยา. อัย ปาโจ น ทิสสติ. เอวมุปริปี.

^๒ สยา. อัย ปาโจ น ทิสสติ. จ., เท. โปตถเกส ทิสสติ.

๕. เหตุเหตุสมุပ္ปัตตทุก ๑. เหตุทุก

[๗๐] เหตุญเจว เหตุสมุပ္ปัตตญจ เหตุ ฌมม ปฏิจจ เหตุ เจว เหตุสมุပ္ปัตโต จ เหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ^๑ เอก.)

เหตุสมุပ္ปัตตญจเวว โน จ เหตุ นเหตุ ฌมม ปฏิจจ เหตุสมุပ္ปัตโต เจว โน จ เหตุ นเหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอก.)

เหตุเหตุสมุပ္ปัตตทุกเหตุทุก นิฏฐิต.

๖. นเหตุสเหตุทุก ๑. เหตุทุก

[๗๑] นเหตุสเหตุทุก นเหตุ ฌมม ปฏิจจ นเหตุสเหตุโก นเหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา.

นเหตุสเหตุทุก^๒ นเหตุ ฌมม ปฏิจจ นเหตุสเหตุโก^๓ นเหตุ ฌมโม อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีนิ.

นเหตุสเหตุทุกเหตุทุก นิฏฐิต.

๑-๑ สยา. อิม ปาจา น ทิสสนติ. ฉ., เท. ปอตถเกส ทิสสนติ.

๒ ฉ., เท. นเหตุ อเหตุก.

๓ หมดอายุ 12/06/2566

ฉ., เท. นเหตุ อเหตุโก.

๗. จุฬนุตรทุกิ ๑. เหตุทุกิ

๑-๗. ปฏิจจาทิวารา ปจจยจตุทุกิ

[๗๒] สปปจจยิ เหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สปปจจโย. เหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

สปปจจยิ นเหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สปปจจโย นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

[๗๓] สงขตึ เหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สงขโต เหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

สงขตึ นเหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สงขโต นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

[๗๔] อนิทสสนึ เหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ อนิทสสนิ เหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

อนิทสสนึ นเหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ อนิทสสนิ นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สงขิตต.)

เหตุยา ตีณิ, อารมมณ เอกิ ๗เปฯ อวิคเต ตีณิ. (สงขิตต.)

[๗๕] สปปฏิฉิ เหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สปปฏิฉิ เหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. (สพพตถ เอกิ.)

สปปฏิฉิ นเหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ สปปฏิฉิ นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

อปปฏิฉิ นเหตุุ ฐมมึ ปฏิจจ อปปฏิฉิ นเหตุ ฐมโม
อุปปชชติ เหตุปจจยา. ตีณิ.

สปปฏิจจํ นเหตุญจ อปปฏิจจํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ สปปฏิจจโม
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. ตีณิ. (สงขิตตํ.)

เหตุยา นว, อารมมณเ เอกํ ๔เปฯ อณณมณณเ จ ๔เปฯ
อวิคเต นว.

[๗๖] อรูปี เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อรูปี เหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (สพพตถ เอกํ.)

รูปี นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ รูปี นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (สงขิตตํ.)

เหตุยา นว.

[๗๗] โลกียํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ โลกียเ เหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (๑)

โลกุตตรํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ โลกุตตรเ เหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (๑) (สพพตถ เทว.)

โลกียํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ โลกียเ นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. (๑)

โลกุตตรํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ โลกุตตรเ นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ
เหตุปัจจยา. ตีณิ.

๑โลกียํ นเหตุญจ โลกุตตรํ นเหตุญจ ฐมมํ ปฏิจจ โลกียเ
นเหตุ ฐมโม อุปปชชติ เหตุปัจจยา. (๑) (สงขิตตํ.)

เหตุยา ปณจ.๑

[๗๘] เกนจิ วิญญะยั เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ เกนจิ
 นวิญญะยั เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ... (สพฺพตถ นว.)

เกนจิ วิญญะยั นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ เกนจิ นวิญญะยั
 นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ... (สพฺพตถ นว.)

จุพนฺตรทุกเหตุทุกั นิฏฺฐิตํ

๑๔. อาสวโคจจกั ๑. เหตุทุกั

[๗๙] อาสวํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ โนอาสวํ เหตุ ฐมมํ
 ปฏิจจ... (สงฺขิตตํ.)

อาสวํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ โนอาสวํ นเหตุ ฐมมํ
 ปฏิจจ... (สงฺขิตตํ.)

[๘๐] สาสวํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ อนาสวํ เหตุ ฐมมํ
 ปฏิจจ... (สพฺพตถ เทว.)

สาสวํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ อนาสวํ นเหตุ ฐมมํ
 ปฏิจจ...

[๘๑] อาสวสมฺปยุตฺตํ เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ อาสววิปฺปยุตฺตํ
 เหตุ ฐมมํ ปฏิจจ... (สงฺขิตตํ.)

อาสวสมฺปยุตฺตํ นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ อเปฯ อาสววิปฺปยุตฺตํ
 นเหตุ ฐมมํ ปฏิจจ... (สงฺขิตตํ.)

[๘๒] อาสวญฺเจว สาสวญฺจ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ
 สาสวญฺเจว โน จ อาสวํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ...

อาสวญฺเจว สาสวญฺจ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ สาสวญฺเจว
 โน จ อาสวํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ... (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๓] อาสวญฺเจว อาสวสมฺปยุตฺตญฺจ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ
 อาสวสมฺปยุตฺตญฺเจว โน จ อาสวํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ....

อาสวญฺเจว อาสวสมฺปยุตฺตญฺจ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ
 อาสวสมฺปยุตฺตญฺเจว โน จ อาสวํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ....

[๘๔] อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ อาสว-
 วิปฺปยุตฺตํ อนาสวํ เหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ....

อาสววิปฺปยุตฺตํ สาสวํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ ๔เปฯ อาสววิปฺปยุตฺตํ
 อนาสวํ นเหตุํ ฐมํ ปฏิจฺจ....

อาสวโคจจกเหตุทุกก^๑ นิฏฺฐจิตฺตํ.

๒๐. สยโฆชนาติทุกํ ๑. เหตุทุกํ

[๘๕] สยโฆชนํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ๔เปยฺ คณฺถํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ๔เปยฺ

โอฆํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ๔เปยฺ โยคํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ๔เปยฺ
นีวรณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ.... (สงฺขิตฺตํ.)

โนปรามาสํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ.... (สพฺพตฺถ เอกํ, สงฺขิตฺตํ.)

สยโฆชนาติทุกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๕๕. มหนฺตรทุกํ ๑. เหตุทุกํ

[๘๖] สารมฺมณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ.... (สพฺพตฺถ เอกํ.)
สารมฺมณํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ.... (สงฺขิตฺตํ.)

[๘๗] โนจิตฺตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

เจตสิกํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตสมฺปยุตฺตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตสํสฺสจฺจํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตสมฺภูจฺจานํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตสทฺทํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตานุปฺปวตฺตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตฺตสํสฺสจฺจสมฺภูจฺจานํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ....

จิตตสํสฏฺจสมุฏฺจานสหํ เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ....

จิตตสํสฏฺจสมุฏฺจานานุปริวดตฺตี เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ....

พาหิรี เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ....

โนอุปาทา เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ....

อุปาทินฺนํ เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ ฯเปฯ อนุปาทินฺนํ เหตุ ฌมมํ
ปฏิจฺจ....

มหนฺตรทุกเหตุทุกํ นิฏฺฐิตํ.

๖๙. อุปาทานโคจจกํ ๑. เหตุทุกํ

[๘๘] อุปาทานํ เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ ฯเปฯ

อุปาทานโคจจกเหตุทุกํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

๗๕. กิเลสโคจจกํ ๑. เหตุทุกํ

[๘๙] กิเลสํ เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ ฯเปฯ

กิเลสโคจจกเหตุทุกํ^๒ นิฏฺฐิตํ.

^๑ สฺยา. อุปาทานโคจจกทุกเหตุทุกํ.

^๒ สฺยา. กิเลสโคจจกทุกเหตุทุกํ.

๘๓. ปิณฺณจิกฺกั ๑. เหตุทุกฺกั

[๕๐] ทสฺสเนน ปหาตพฺพํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นทสฺสเนน ปหาตพฺพํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจ.... (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๑] ภาวนาย ปหาตพฺพํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นภาวนาย ปหาตพฺพํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจ.... (สงฺขิตฺตํ.)

[๕๒] ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจ...(สงฺขิตฺตํ.)

[๕๓] ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจ...(สงฺขิตฺตํ.)

[๕๔] สวิตกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย อวิตกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย

สวิจารํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย อวิจารํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย

สปปิตฺติกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย อปปิตฺติกํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจ.... (สงฺขิตฺตํ.)

ปีติสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นปีติสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย

สุขสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นสุขสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย

อุเปกฺขาสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย นอุเปกฺขาสหคตํ เหตุํ ฐมฺมํ ปิณฺณจํ อเปย (สพฺพตฺถ เทว.)

กามาวจรํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ นกามาวจรํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ะเปฯ (สพฺพตฺถ เทว.)

รูปาวจรํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ นรูปาวจรํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ะเปฯ

อรุปาวจรํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ นอรุปาวจรํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ะเปฯ

ปริยาปนฺนํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ อปริยาปนฺนํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ะเปฯ

นิยฺยานิกํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ อนิยฺยานิกํ เหตุํ ฐมมํ
ปฏิจฺจ ะเปฯ

นียตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ อนียตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ

สอฺตตฺตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ อนอฺตตฺตํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
ะเปฯ (สพฺพตฺถ เทว.)

สธณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ ะเปฯ อธณํ เหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ
อธเณ เหตุํ ฐมมํ อูปฺปชฺชติ เหตุํ ฐมมํ. (สงฺขิตฺตํ.)

อธณํ นเหตุํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อธเณ นเหตุํ ฐมมํ อูปฺปชฺชติ
เหตุํ ฐมมํ. (สพฺพตฺถ วิตฺถาโร.)

ปิฎฺจิทฺตํ เหตุํ ฐมมํ นิฏฺจิตํ.

สมุทฺตนิคายะ ทุกทุกปฏิจฺจานุปาติ นิฏฺจิตํ.

อนุโลมปฏิจฺจานุปาติ นิฏฺจิตํ.

อภิธานปิฎก ปุจฉาปาติยา ปณฺจมภาเค ปทานุกฺกโม

ปทานุกฺกโม	ปุพฺพเพ/องฺก	ปทานุกฺกโม	ปุพฺพเพ/องฺก
(อ)			
อกุสโล	๒๗/๘	อนุตฺตโร	๑๐๑/๓๖๐
อคนฺถนิโย	๑๐/๒๕๖	อนุปาทานิโย	๗๘/๖๐๑
อเจตสีโก	๑๙/๒๘๗	อนุปาทินฺนอนุปาทานิโย	๒๔/๖๓๐
อชฺชตฺตารมฺมโน	๑๓๐/๖๒๐	อนุปาทินฺนุปาทานิโย	๑๒/๓๖๕
อชฺชตฺตติโก	๑๘/๕๕๘	อนุปาทินฺโน	๙๘/๓๑๐
อชฺชตฺตโต	๖๔/๓๘๑	อนุปฺปนฺโน	๒๐๕/๔๘๗
อตีตารมฺมโน	๑๒๔/๖๗๓	อนุโลมปจฺจนีโย	๑๑/๔
อตีโต	๒๑๐/๔๙๐	อปจยคามิ	๓๑๔/๙๗
อทุกฺขมสฺสขาย	๙๗/๒๘	อปฺรามภฺวโร	๙/๒๗๕
อนาคตารมฺมโน	๑๒๔/๖๑๘	อปฺริยาปนฺโน	๘๕/๓๕๖
อนาคโต	๒๑๐/๔๙๐	อปฺปปฏิโม	๑๓๒/๖๒๑
อนารมฺมโน	๕/๕๙๓	อปฺปมาณารมฺมโน	๓๙๗/๑๒๕
อนาสโว	๙/๒๒๗	อปฺปมาโน	๓๗๑/๑๑๗
อนิทฺสสนสฺสปฺปฏิโม	๕๔๑/๑๗๑	อปฺปิตฺติโก	๔๕/๓๔๔
อนิทฺสสนอปฺปปฏิโม	๕๔๑/๑๗๑	อพฺยยากโต	๒๔/๕๘๓
อนิทฺสสนโน	๑๓๒/๖๗๖	อรโณ	๖๑/๕๙๕
อนิยโต	๙๔/๓๕๘	อรฺฐปาวจโร	๗๗/๓๕๓
อนิยฺยานิโก	๙๓/๓๕๘	อรฺฐปี	๒๗/๖๘๖
อนีวรณโย	๑๑/๒๖๗	อวิจาโร	๒๒๖/๖๘
		อวิตกฺกอวิจาโร	๘๒/๔๒๑

ปทานุยกัมม

ปทุพเพ/องฺเก

ปทานุยกัมม

ปทุพเพ/องฺเก

อวิตกโก	๖๔/๗๐๒
อสงฺกิลิฏฺฐสฺส กิลิฏฺฐโก	๖๔/๔๑๓
อสงฺกิลิฏฺฐโจ	๑๔/๓๒๕
อสงฺกิลิฏฺฐโก	๓๔/๕๗๕
อสมฺมโณชนิโย	๑๐/๒๔๓
อเสกฺโข	๓๙/๓๗๒
อเหตุโก	๒๔๘/๕๐๗

(อา)

อาจยคามิ	๓๐๖/๙๔
อาสววิปฺปยุตฺโต	๓๗/๖๙๐
อาสวสมฺปยุตฺโต	๓๖/๖๙๐
อาสโว	๒๕/๕๔๙

(อุ)

อุทฺตจฺจนีวรณ	๕/๒๖๖
อุทฺตจฺจสหคเต	๕/๒๖๖
อุทฺตจฺจสหคโต	๔/๓๒๒
อุปาทา	๒๔/๕๖๐
อุปาทานวิปฺปยุตฺโต	๓๐/๓๒๑
อุปาทานสมฺปยุตฺโต	๑๖/๓๑๖
อุปาทานิโย	๒๘/๓๒๐
อุปาทานโน	๓๕/๕๖๔
อุปาทินฺนุปาทานิโย	๑๑/๓๖๕
อุปาทินโน	๒๙/๕๖๒

อุปฺปนโน	๔๗๗/๑๔๙
อุปฺปาที	๒๐๘/๔๘๙
อุเปกฺขาสหคโต	๙๑/๖๐๕

(โอ)

โอฆ	๔๓/๖๙๒

(ก)

กามาวจโร	๖๒/๓๔๙
กิลิฏฺฐวิปฺปยุตฺโต	๑๗/๓๒๖
กิลิฏฺฐสมฺปยุตฺโต	๒๖/๓๒๙
กิลิโส	๒๙/๕๗๔
กุสโล	๒/๕๖๕
เกณฺธิ วิมฺเมยโย	๓๐/๖๘๘

(ข)

ขนฺธ	๒๓/๒๔๖

(ค)

คณฺโฑ	๗๓/๓๘๔
คณฺถนิโย	๑๐/๒๕๖
คณฺถวิปฺปยุตฺโต	๔๒/๒๖๔
คณฺถสมฺปยุตฺโต	๑๘/๒๕๘
คณฺโถ	๓๓/๒๖๒

ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องฺเก
(จ)		(ข)	
จิตตวิปฺปยุตฺโต	๓๓/๒๙๑	ทุกุขาย	๖๕/๕๙๗
จิตตสมุฏจानํ	๔๗/๖๙๔		
จิตตสมุฏจาโน	๔๓/๒๙๔		
จิตตสมฺปยุตฺตํ	๒๙/๒๐๙	นคามาวจโร	๖๒/๓๔๙
จิตตสมฺปยุตฺโต	๔๗/๒๙๔	นทสฺสเนน	๖๐/๗๐๐
จิตตสํสฺมจํ	๓๗/๒๙๓	นภาวนาย	๖๑/๗๐๐
จิตตสํสฺมจสมุฏจानํ	๖๕/๓๐๐	นรูปาวจโร	๗๑/๓๕๑
จิตตสํสฺมจสมุฏจानสฺสหา	๕๒/๖๙๖	นวิมฺเมยโย	๕๕/๒๒๓
จิตตสํสฺมจสมุฏจानสฺสหา	๗๓/๓๐๓	นเหตุ	๓๒/๖๘๘
จิตตสํสฺมจสมุฏจानานุปริวตฺติ	๘๐/๓๐๔	นเหตุ สเหตุโก	๙๓/๒๐๓
จิตตสํสฺมจสมุฏจานานุปริวตฺติ	๕๔/๖๙๗	นเหตุ อเหตุโก	๙๖/๗๙
จิตตสํสฺมจสมุฏจาโน	๖๕/๓๐๐	นียโต	๙๔/๓๕๘
จิตตสํสฺมจ	๔๘/๖๙๔	นียยานิโก	๙๐/๓๕๗
จิตตสหา	๕๐/๖๙๕	นัรณวิปฺปยุตฺโต	๑๗/๒๖๙
จิตตสหา	๕๓/๒๙๗	นัรณสมฺปยุตฺโต	๑๙/๒๖๙
จิตตานุปริวตฺติ	๕๑/๖๙๖	นัรณโย	๒๗/๒๗๑
จิตตานุปริวตฺติ	๖๓/๓๐๐	นัรณ	๒๗/๒๗๑
จิตโต	๙/๒๘๔	เนวทสฺสเนน	๓๐/๓๖๙
เจตสิโก	๖๔/๖๙๔	เนววิปากนวิปากมฺมมฺมโม	๑๓๖/๓๙
		เนวเสกฺขนาเสกฺโข	๓๔๘/๑๐๘
		เนวจยคามินาปจยคามิ	๓๗/๓๗๑
		โนกิลโส	๑/๓๒๒
		โนคนุโธ	๑/๒๕๕
		โนจิตตสมุฏจาโน	๔๓/๒๙๔
(ท)			
ทสฺสเนน	๑/๕๗๖		

ปทานุกรกโม

ปุพเพ/องฺเก

ปทานุกรกโม

ปุพเพ/องฺเก

โนจิตตสํสฏฺฐสมฺมจฺจนานุปริวตฺตี

๕๔/๖๙๗

ปราคาส

๒๓/๒๗๘

ปริตฺตารมฺมโน

๑๑๑/๖๑๒

โนจิตตสํสฏฺฐสมฺมจฺจนานุปริวตฺตี

๕๔/๖๙๗

ปริตฺโต

๔๒/๓๗๓

ปริยาปนฺโน

๘๕/๓๕๖

โนจิตตสํสฏฺฐสมฺมจฺจโน

๖๕/๓๐๐

ปหาดพฺพเหตุโก

๔๒/๖๓๗

โนจิตตสํสฏฺโฐ

๔๑/๒๙๓

ปหาดพฺโพ

๘๕/๖๐๗

โนจิตตสทฺท

๕๓/๒๙๗

ปิตฺติสทฺท

๒๗/๕๘๔

โนจิตฺตานุปริวตฺตี

๕๑/๖๙๖

ปิตฺติสทฺทโต

๒๓๔/๗๐

โนจิตฺตานุปริวตฺตี

๕๑/๖๙๖

โนจิตฺโต

๘/๕๕๔

(พ)

โนนฺนิวโร

๑/๒๖๕

พหิทฺธา

๒๒๒/๔๙๕

โนปราคาส

๑/๒๗๓

พหิทฺธารมฺมโน

๕๓๗/๑๗๐

โนสณฺโณชโน

๑/๒๔๑

พาหิโร

๒๑/๕๕๙

โนอาสโว

๒/๕๓๙

โนอุปาทา

๕๖/๖๙๘

(ภ)

โนอุปาทาโน

๔/๓๑๔

ภาวนาย

๖๑/๗๐๐

(ป)

ปจฺจนีโย

๑๑/๓๘๖

ปจฺจนียานุโลม

๑๑/๔

ปจฺจุปปนฺนารมฺมโน

๕๐๑/๑๕๘

ปจฺจุปปนฺโน

๔๘๑/๑๕๑

ปณฺนิโต

๑๑๕/๖๖๙

ปราคาส

๙/๒๗๕

ปราคาสวิปปยุตฺโต

๓๔/๒๘๑

ปราคาสสมฺมยุตฺโต

๑๗/๒๗๖

มกฺกเหตุโก

๖๘/๖๔๘

มกฺกคาธิปติ

๑๙๔/๔๘๐

มกฺการมฺมโน

๕๕/๓๗๗

มชฺฌิโม

๔๙/๓๗๕

มหกฺกตารมฺมโน

๓๘๙/๑๒๒

มหกฺกโต

๑๑๐/๖๖๗

มิจฺจตฺตนิยโต

๑๘๐/๔๗๒

โมโห

๒๓/๒๕๖

(ม)

ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องฺเก
(ร)		สนิทสฺสนโน	๒๑/๒๑๑
รูปาวจร	๗๑/๓๕๑	สปปจฺจโย	๑/๕๒๓
รูป	๒๗/๖๘๖	สปปฏฺฐโม	๕๔๑/๑๗๑
		สปปิตฺติโก	๔๕/๓๔๔
(ล)		สมปยุตฺโต	๖๗/๑๘
โลกีย	๒๘/๖๘๗	สมมตฺตนิยโต	๔๓๗/๑๓๖
โลกุตฺตโร	๒๙/๖๘๗	สรโณ	๒๔/๓๖๘
		สวิจาโร	๒๑๐/๖๒
(ว)		สวิตกฺกสวิจาโร	๒๑๐/๖๒
วิจิกิจฺฉานีวรณ	๕/๒๖๖	สวิตกฺโก	๒๓/๓๓๗
วิจิกิจฺฉาสหคโต	๔/๓๒๒	สเหตุโก	๑/๑๗๖
วิปากธมฺมธมฺโม	๘/๓๖๔	สอฺตฺตโร	๑๐๑/๓๖๐
วิปาโก	๓๙/๔๐๒	สارมฺมโน	๑/๒๘๑
เวทนาย	๘๖/๖๕๖	สาสโว	๙/๒๖๖
		สุขสหคต	๒๔๒/๗๔
(ส)		สุขสหคโต	๑๐๔/๔๓๑
สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิโก	๑๘๖/๕๔	สุขาย	๖๗/๑๘
สงฺกิลิฏฺฐโจ	๑๔/๕๖๙	เสกฺโข	๓๓๐/๑๐๓
สงฺกิลิสิโก	๓๐/๕๗๔		
สงฺขโต	๒๒/๖๘๔	(ห)	
สณฺโณชนวิปปยุตฺโต	๒๐/๒๔๖	หีน	๑๐๕/๑๒๗
สณฺโณชนสมปยุตฺโต	๒๑/๒๔๖	เหตุ	๑/๑
สณฺโณชนนิโย	๔๒/๒๕๒	เหตุวิปปยุตฺโต	๓๓/๑๘๗
สณฺโณชนโน	๑/๒๔๑	เหตุสมปยุตฺโต	๒๕/๑๘๔

อภิธานปิฎก ปุจฉาปาติยา ปณจมภาค

ลคฺขิตพฺพปทานํ อนุกฺกมณิกา

ปทานุกฺกโม	ปฺพเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปฺพเพ/องฺเก
(อ)			
อกุสโล นเหตุ	๑๕/๓๙๑	อปฺปมาโน เหตุ	๑๕๘/๔๕๙
อกุสโล สเหตุโก	๒๔๔/๕๐๕	อพฺยากโต นเหตุ	๑๘/๓๙๒
อกุสโล เหตุวิปฺปยุตฺโต	๒๖๑/๕๑๓	อพฺยากโต อรูปี	๒๖/๕๓๑
อกุสโล อรูปี	๒๖/๕๓๑	อพฺยากโต อฺปาทา	๒๓/๕๖๐
อหฺมตฺตารมฺมโน เหตุ	๒๓๑/๔๙๘	อพฺยากโต สเหตุโก	๒๔๔/๕๐๕
อหฺมตฺโต รมฺโม	๕๐๙/๑๖๑	อรูปี อพฺยากโต	๓๘/๒๑๖
อหฺมตฺโต เหตุ	๒๒๒/๔๙๕	อวิตกฺกวิจารมตฺโต	๒๐/๓๖๗
อติตารมฺมโน	๔๘๕/๑๕๒	(อา)	
อติตารมฺมโน รมฺโม	๔๘๖/๑๕๒	อาจยคามิ นเหตุ	๑๓๘/๔๔๙
อติโต เหตุ	๒๑๐/๔๙๐	อาจยคามิ เหตุ	๑๓๔/๔๔๗
อนาคตารมฺมโน เหตุ	๒๑๔/๔๙๑	อาจยคามิ อรโณ	๙๙/๖๐๘
อนาคตารมฺมโน รมฺโม	๔๙๓/๑๕๕	อาสววิปฺปยุตฺโต	๓๗/๖๙๐
อนิทสฺสนอปฺปฏฺฐิโม	๕๔๕/๑๗๒	(อุ)	
อนิทสฺสนโน	๑๕/๒๑๐	อฺปาทา อพฺยากตํ	๙๔/๓๐๘
อนิยโต เหตุ	๑๘๐/๔๗๒	อฺปาทานวิปฺปยุตฺตํ	๑๕/๓๑๖
อนุตฺตรํ	๑๐๑/๓๖๐	อฺปาทานิยํ	๒๘/๓๒๐
อนุปฺปนโน เหตุ	๒๐๕/๔๘๗	อฺปาทินฺนุปาทานิโย	๑๕๒/๔๓
อปจยคามิ อรโณ	๙๙/๖๐๘	อฺปาทินฺนุปาทานิโย อรโณ	๗๗/๖๐๑
อปฺปฏฺฐิโม	๑๓๒/๖๒๑		

ปทานุกรโม

ปพเพ/องเก

อุปาทินโน
อุปพนโน ฌโม
อุปพนโน สรโน
อุปพนโน เหตุ
อุปพนโน อรโน

๑๐๐/๓๑๑
๔๗๗/๑๔๙
๑๒๐/๖๑๗
๒๐๕/๔๘๗
๑๒๐/๖๑๗

(ก)

กิเลโส
กุสโล เกนจิ วิมฺเมยโย
กุสโล จิตฺโต
กุสโล เจตสีโก
กุสโล นเหตุ
กุสโล โนกิเลโส
กุสโล โนอาสโว
กุสโล โลกียो
กุสโล โลกุตฺตรो
กุสโล สปปจฺจโย
กุสโล สวิตกโก
กุสโล สเหตุโก
กุสโล สาสโว
กุสโล เหตุ
กุสโล เหตุสมฺปยุตฺโต
กุสโล อชฺฌตฺติโก
กุสโล อนาสโว
กุสโล อนิทสฺสนโน

๕๙/๖๙๙
๔๑/๕๓๗
๗/๕๕๔
๑๑/๕๕๖
๑๕/๓๙๑
๒/๕๖๕
๒/๕๓๙
๓๐/๕๓๓
๓๗/๕๓๕
๑/๕๒๓
๑๒/๕๙๐
๒๔๔/๕๐๕
๗/๕๔๒
๑/๓๘๕
๒๕๓/๕๑๐
๑๙/๕๕๙
๑๐/๕๔๓
๑๐/๕๒๖

ปทานุกรโม

ปพเพ/องเก

กุสโล อนุปาทินโน
กุสโล อปริยาพนโน
กุสโล อรูปี
กุสโล อสงฺกิลิฏฺโฐ
กุสโล อสงฺกิลีสโก

๓๐/๕๖๒
๔๕/๕๙๐
๒๖/๕๓๑
๑๕/๕๖๙
๑๐/๕๖๗

(จ)

จิตฺตวิปปยุตฺโต
จิตฺตสมฺมุจฺจโน
จิตฺตสมฺมุจฺจโน
จิตฺตสมฺปยุตฺโต
จิตฺตานุปริวตฺติ

๖๗/๖๙๔
๔๓/๒๙๔
๔๕/๒๙๔
๒๙/๒๙๐
๕๘/๒๙๙

(ท)

ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกํ
ทสฺสเนน ปหาตพฺโพ

๒๘๒/๘๗
๑๐๓/๖๖๔

(ห)

นเหตุ กุสโล
นเหตุ อพฺยาगतो
โนจิตฺโต

๑/๑
๔๔/๑๒
๙/๒๘๔

(ป)

ปจฺจุปปนฺนารมฺมโน
ปจฺจุปปนฺนารมฺมโน เหตุ

๕๐๑/๑๕๘
๒๑๔/๔๙๑

ปฏิจจกัมมปาฐะ

ปฏิจจกัมมปาฐะ

ปฏิจจกัมมปาฐะ

ปฏิจจกัมมปาฐะ

ปฏิจจกัมมปาฐะ ฐมโม ๔๘๑/๑๕๑

ปฏิจจกัมมปาฐะ สรโณ ๑๒๒/๖๑๗

ปฏิจจกัมมปาฐะ เหตุ ๒๑๐/๔๙๐

ปฏิจจกัมมปาฐะ เหตุ ๑๗๔/๔๖๙

ปฏิจจกัมมปาฐะ นเหตุ ๑๗๐/๔๖๗

ปฏิจจกัมมปาฐะ เหตุ ๑๖๗/๔๖๕

(ม)

มคคเหตุโก ๑๙๒/๔๗๘

มคคเหตุโก นเหตุ ๒๐๓/๔๘๖

มคคการิปปติ นเหตุ ๒๐๒/๔๘๕

มคคการมมโม เหตุ ๑๙๒/๔๗๘

มคคการมมโม อรโณ ๑๑๗/๖๑๕

มคคการิปปติ เหตุ ๑๗๔/๔๖๙

มคคการมมโม นเหตุ ๑๗๒/๔๖๘

มคคการมมโม เหตุ ๑๖๗/๔๖๕

มคคการิปปติ นเหตุ ๑๖๒/๔๖๒

มคคการิปปติ เหตุ ๑๕๘/๔๕๙

มคคการิปปติ นเหตุ ๑๘๖/๔๗๕

มคคการิปปติ เหตุ ๑๘๐/๔๗๒

(ว)

วิปากการมมมโม ๑๒๑/๓๕

วิปากการิปปติ นเหตุ ๔๓/๔๐๔

วิปากการิปปติ เหตุ ๓๗/๔๐๑

(ส)

สณโณชนสมปยุตโต ๒๑/๒๔๖

สณโณชนนิโย ๔๒/๒๕๒

สนิทสนสปปฎิโม ๒๓๙/๕๐๑

สนิทสนสโน ๒๑/๒๑๑

สมมตตุนิโยโต เหตุ ๑๘๐/๔๗๒

สรโณ ๖๐/๕๙๕

สวิจาริ ๘๗/๖๐๔

สวิจาโร ๒๑๐/๖๐

สวิตกุกิ กุสโล ๒๓/๓๓๗

สวิตกุกิ อพยากติ ๓๓/๓๔๐

สวิตกุกิ สวิจาโร นเหตุ ๘๕/๔๒๒

สวิตกุกิ ๑๒/๕๘๐

สเหตุโก ๖๗/๗๐๒

สอตุตริ ๙๔/๗๑๒

สการมมโม ๑/๕๕๒

สาสโว กุสโล ๙/๒๒๖

สอุปสาคโต ๒๔/๓๖๘

สอุป เวทนาย ๖๗/๑๘

สอุป นเหตุ ๑๕๓/๔๕๖

สอุป เหตุ ๑๔๖/๔๕๓

(ห)

เหตุ กุสโล ๑/๑

ปทานุกรกโม

ปุพเพ/องเก

ปทานุกรกโม

ปุพเพ/องเก

เหตุ ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุโก

๒๘๒/๘๗

เหตุ ทสฺสเนน ปหาตพฺพโ๒๕๘/๗๙

เหตุ อนียโต

๔๔๕/๑๓๙

เหตุ อนุปาทินฺนุปาทานิโย ๑๖๔/๔๗

เหตุ อปจยคามิ

๓๑๔/๙๗

เหตุ อปฺปมาณารมฺมโณ ๓๙๗/๑๒๕

เหตุ อปฺปมาโณ

๓๗๒/๑๑๗

เหตุ อพฺยากโต

๔๔/๑๒

เหตุ อวิตกกฺกวจารมตฺโต ๒๑๘/๖๕

เหตุ อวิตกกฺกอวิจโร

๒๒๖/๖๘

เหตุ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสฺสโก ๑๙๔/๕๗

เหตุ อเสกฺโข

๓๓๘/๑๐๕

เหตุ อนุปาทินฺนุปาทานิโย ๑๕๒/๔๓

เหตุ อุกฺเขยาสหคโต

๒๕๐/๗๖

เหตุ เนวทสฺสเนน

๒๗๔/๘๔

เหตุ เนวเสกฺขานาเสกฺโข ๓๔๖/๑๐๘

เหตุ หีโน

๑๗๔/๔๖๙

เหตุ ปณฺีโต

๔๒๑/๑๓๒

เหตุ อกฺขสโล

๒๗/๘

เหตุ ปริตฺตารมฺมโณ

๓๘๑/๑๑๙

เหตุ อทฺกขมสฺสขาย

๙๔/๒๗

เหตุ ปริตฺโต

๓๕๕/๑๑๑

เหตุ ปิตฺติสหคโต

๒๓๘/๗๒

เหตุ สมฺปยุตฺโต

๓๑/๑๘๖

เหตุ ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุโก

๒๙๐/๘๙

เหตุ สมฺมตฺตนิยโต

๔๗๗/๑๓๖

เหตุ วิปากรมฺมมฺมโม

๑๒๑/๓๕

เหตุ ภาวนาย ปหาตพฺพโ

๒๖๖/๘๑

เหตุ มคฺคเหตุโก

๔๖๑/๑๔๔

เหตุ วิปาโก

๑๐๘/๓๑

เหตุ มคฺคคาริปปติ

๔๖๙/๑๔๖

เหตุ สวิตกกฺกสวิจโร

๒๑๐/๖๒

เหตุ มคฺคการมฺมโณ

๔๔๓/๑๔๒

เหตุ มชฺฌิโม

๔๑๓/๑๓๐

เหตุ สฺขสหคโต

๒๔๒/๗๔

เหตุ มหคฺคตารมฺมโณ

๓๘๙/๑๒๒

เหตุ สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสฺสโก

๑๘๖/๕๕

เหตุ มหคฺคโต

๓๖๓/๑๑๔

เหตุ มิจฺจตฺตนิยโต

๔๒๙/๑๓๔

เหตุ เสกฺโข

๓๓๐/๑๐๓

เหตุ หีโน

๔๐๕/๑๒๗

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชัยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อรวมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔.	พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	กรรมการ
๒๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖.	พระราชวรมุณี	วัดดุสิดาราม	กรรมการ
๒๗.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙.	พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑.	พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓.	พระศรีรัชมมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖.	พระศรีวิสุทธิธำมณ	วัดบรมนิวาส	กรรมการ
๓๗.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙.	พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑.	พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒.	นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓.	นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔.	นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕.	นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิवास	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนู	วัดดุสิดาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัสดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธมอญจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระราชวิริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๔.	พระราชสุตาภรณ์	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๕.	พระปริยัติกิจวิ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๗.	พระวิเชียรทวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๘.	พระมหามนตรี	ขุนติสโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปโย	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมมาปโย	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปณณาวชิโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุจิตคนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗/๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑.	พระพรหมโมลี	วัดพิชัยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖.	พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙.	พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐.	พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑.	พระราชสิทธิมนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒.	พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓.	พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชัยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕.	พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖.	พระมหาบุญเทียม	ภานินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชัยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗.	พระมหาสมลักษณ์	คนธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙.	พระครูธรรมธรสุนนต์	นนทิกโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐.	นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑.	ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
ที่ปรึกษา พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโร ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

